

147758

RUM FETRETİ
-Yunanistan İsyân ve Teşekkülü-
(Tahlil ve Transkripsiyon)

Volkan MARTTİN

147758

Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Bilim Dalı,
Yakınçağ Anabilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir
Ağustos, 2004

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Yakınçağ Tarihi Ana-bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Prof. Dr. Halime DOĞRU

Üye
Yard. Doç. Dr. Cezmi KARASU
(Danışman)

Üye
Yard. Doç. Dr. Mehmet TOPAL

ONAY

20.11.2004

Prof. Dr. Miñevver YILANCI
Enstitü Müdürü

ÖZET

RUM FETRETİ

-Yunanistan İsyân ve Teşekkülü-

(Tahlil ve Transkripsiyon)

MARTTİN, VOLKAN

Yüksek Lisans-2004

Yakınçağ Tarihi

Danışman: Yard. Doç Dr. Cezmi KARASU

Bu çalışmanın amacı, 19. yüzyılda yaşamış olan Şûrâ-yı Devlet a'zâlığından emekli Mehemmed Mansûr'un *Rum Fetreti* adlı yazma eserin, ilmi değerinin tahlilini ve transkripsiyonu gerçekleştirmektir.

Çalışmada metot olarak, ele aldığımız yazmaların bu alandaki eserler ile karşılaştırılarak verdiği bilgiler çerçevesinde ilmi değerinin tespiti edilmesi ve yazma eserlerin mutedil transkripsiyon ile latin harflerine çevrilmesi şeklinde uygulanmıştır.

Sonuç olarak, özellikle Yunanistan Devleti'nin ortaya çıkışında, Eflâk ve Boğdan olayları ile Tepedelenli Ali Paşa ve Mora İsyânı'na dair durumun gelişme aşamaları bu alanda çalışacak olan araştırmacılara yeni bilgiler sunmaktadır. Varlığı adeta unutulmuş iki cilt değeri oranında bilim dünyasına kazandırılmıştır.

ABSTRACT**GREEK INTERREGNUM****-Greek Uprising and its Development-****(Transcription and Analsis)****MARTTİN, VOLKAN****Master of Arts – 2004****History of Early Modern Age****Advisor: Asst. Prf. Dr. Cezmi KARASU**

The purpose of this study is to transcribe and make a scientific analysis of the work titled “Rum Fetreti”, written down in the 19th Century by Mehmed Mansur, an old member of the Council of State.

In transcribing the text, those common transcription rules currently in use are utilized. As to the analysis of the text scientifically, other manuscripts of the same content and the comparisons made between them have been the starting point of the study.

In the final analysis, as far the emergence of Greece as an independent state is concerned in particular, new information is provided on the contemporary developments in Wallachia and Moldawia; Tepedelenli Ali Paşa and the late phases of the Morean Revolt and this almost-forgotton work of two volumes has been lent to the world of science

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÖNSÖZ	iv
YAZAR VE ESER HAKKINDA İNCELEME	v-xiii
I. MÜELLİF HAKKINDA	v
II. ESERİN İLMÎ DEĞERİ.....	vii
III. ESERDE DİL, ÜSLÛB VE İMLÂ	x
IV. ESERİN İÇERİĞİ	xi
V. METNİN OLUŞTURULMASINDA UYGULANAN YÖNTEM.....	xii
METİN	1-104
METNİN İÇİNDEKİLER	105
KAYNAKÇA	108
EKLER LİSTESİ	109

ÖNSÖZ

İmparatorluğun yaşamı boyunca birçok eser kaleme alınmıştır. Bunların çoğu kıymetleri oranında gün yüzüne çıkmayı beklemektedir. Çalışmamız böyle bir eser üzerinedir. Bu çalışmanın asıl amacı, tarihimizin bir dönemini aydınlatan bir eserin ikinci ve üçüncü ciltlerinin transkripsiyonunu usulüne uygun olarak gerçekleştirmek ve eserin ilmi değerini tahlil etmekten başka bir şey değildir. Bu amacın gerçekleştirilmesi esnasında karşılaştığımız en önemli sorun kütüphanelerdeki hazırlanan katalogların yanlış bilgi vermesiydi. Öyle ki üçüncü cilt kataloglarda olmamasına rağmen özel çabamızla bulunmuş ve edinilmiştir.

Devlet görevlerinde yer alan Mehemmed Mansûr'un bu eseri, 1288 (Milâdî 1871-1872) tarihini taşımaktadır. Eser devrinin tarihî eserlerinde kullanılan uslûp ile rik'â yazı kullanılarak oluşturulmuştur. Konusu adından da anlaşılacağı üzere Rum İsyanı'dır

Osmanlı İmparatorluğu içinde Yunan ayaklanması (Rum İsyanı) özel bir yere sahiptir. Öyle ki bu ayaklanma, imparatorluk içinde ayaklanmaların en planlısı özelliğine sahiptir. Bu konuda resmi kaynakların yanında bu devirde yazılan diğer eserler olayların eksik kalan kısımlarının tamamlanmasında önemli bir role sahiptir. Bundan dolayı resmi kaynaklar yanında yazılan eserlerin kıymetleri bir kat daha artmaktadır.

Bu maksatla, henüz üzerinde akademik düzeyde bir çalışma yapılmamış bu eseri, günümüz harflerine çevirmeye gayret ettim. Bu gayret sarfı sırasında mümkün olduğu kadar titizlikle, eserin aslına sadık kalarak en doğrusunu yapmaya dikkat ettim.

Bu çalışmada bana destek olan ve yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Yard. Doç. Dr. Cezmi KARASU'ya teşekkür ederim.

Volkan MARTTİN

Eskişehir-2004

YAZAR VE ESER HAKKINDA İNCELEME

I. MÜELLİF HAKKINDA

Hayatı:

Müellifimizin adı her biyografik kitapta ve ansiklopedide geçmemektedir. Müellifimiz hakkında en etraflı bilgiyi *Osmanlı Müellifleri* adlı eser vermektedir. Bundan dolayı bu eserde geçen kısmın orijinalini ekler kısmına koymayı, transkripsiyonunu ise buraya aynen almayı uygun buluyoruz.

“Mehemmed Mansûr Efendi

Erbâb-ı ma‘ârif ve hâmiyyetden mukdim bir zât olup mekteb mu‘âllimlerinden olan pederi (Kolonya)’lı (Abdullah) Efendi’nin (Manastır)’da mu‘âllimliği esnasında (Manastır)’da tevellüd itdi. İbtidâiyyesini bad’el-ikmâl (İstanbul)’a gelerek Rûmca ile eski Yunan lisanına olan vukûfu dolayısıyla Bâb-ı Âli Terceme Odasına me‘mur oldu. Bu esnada (İngiliz) müsteşrik-i meşhuru (Redhavz)’dan Fransızca’yı tahsîl ettiği gibi biraz da İngilizce öğrendi. Me‘muriyyet-i resmîyesince bi’t-terfi Şûrâ-yı Devlet â‘za mu‘avinliğine ta‘yin olundu. Bu me‘muriyyetde iken tekaüdü icra edilerek (Gegbüze – Gebze)’de ihtiyar-ı ikâmet eyledi. Ve (1314) tarihinde irtihâl eyleyüp (Çoban Mustafa Paşa) Cami-i şerifi kapısı karşısına defn edildi.

Avrupa’nın elsân-ı mütrikiyyesini nazar-ı dikkate alarak her hükûmetde ulûm ve fûnûnun inkışafı evvel be-evvel lisan-ı millinin terakkisine vâbeste olduğuna kânî olduğu cihetle o tarihte mekteb-i Tıbbiyyemizdeki Fransızca tadrîsin aleyhindeki efkâr-ı saibe erbabıyla teşrik-i mesai eyleyüp maksadına nail olmuştur.” (Bursalı Mehmed Tâhir, 2003, III/147).

Bunun yanında Mehmed Mansûr, *Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi* adlı kitapta aynen şöyle geçmektedir: Dönemin Vatan gazetesinin baş yazarlığını yapan Mehmet Mansur,

“Makedonyalı ve aslen Rum olup ihtida etmişti. Bâbıâli tercüme odasında [Namık] Kemal’e Fransızca verdiği için "Kemal’in hocası" diye tanınır. Yunanlıların Türkiye’ye karşı kurduğu "Ethniki Eterya"nın can düşmanıydı. İskenderiye Kütüphanesi adlı ciddi bir eserin sahibiydi.” (Ülken, 1999, 60).

Yine aynı kitapta konuyla ilgili şu dipnot, bize müellifimiz hakkında bilgi kırıntıları vermektedir:

“Bu zat [M.Mansûr], mütarekede İâşe, Mâliye, Evkaf ve Maarif nazırlığı ve ölünceye kadar Galatasaray Lisesi’nde tarih öğretmenliği yapmış olan Râşit Bey’in babasıdır. (Mehmet Mansur, İskenderiye Kütüphanesi, İstanbul, 1882).

Bu kitabı yazdığı sırada M. Mansur, Şurayı Devlet muavinliğinden emekliydi...” (Ülken, 1999, 60)

Anlaşıldığı üzere M. Mansûr, oldukça ciddi eserler veren birisidir. Ailesi de döneme göre oldukça tahsilli kimselerdir. Ayrıca iki kaynaktaki bilgilerin uyumu ve birbirini tamamlaması dikkat çekicidir.

Eserleri:

Mehemmed Mansûr’un *Osmanlı Müellifleri* adlı eserde eserleri aynen şöyle geçmektedir:

- (1) “*Meşhur İskenderiye Kütüphanesine Dair Risale-i Tarihiye* (matbu’dur)
- (2) *Rum Fetretine Dair Tarih* (Birinci cüz’ü matbu’dur)
- (3) *Memâlik-i Osmaniyyede İnhisar-ı Tabâbet* (Fransızca –matbu’dur)
- (4) *Esrâr-ı Farmason*
- (5) *Ehl-i Salib Vak’ası*
- (6) *Tevrat ve İncil İhtilâfatı*
- (7) *Servet-i Milliye*

(8) *Umûr-u Mâliye* (Yazma bir nüshası Yıldız kütüphanesindedir)”

(Bursalı Mehmed Tâhir,2003, 148)

Bu eserlerden *Meşhur İskenderiye Kütüphanesine Dair Risale-i Tarihiye* adlı yapıt, *İskenderiye Kütüphanesini Müslümanlar Mı Yaktı?* adıyla sadeleştirilerek Diyanet Vakfı yayınlarından çıkmıştır. Bunun dışında diğer eserler üzerine güncel bir çalışma mevcut değildir.

Rum Fetretine Dair Tarih adlı matbu eserin muhtelif kütüphanelerde nüshaları vardır. Örnek vermek gerekirse: Türk Tarih Kütüphanesinde iki nüsha bulunmaktadır. Bunlardan ilki Halil Edhem’e ait olup 6408 numarası ile kayıtlıdır. Yer numarası ise A. 4669’dur. Koyu yeşil cilt bezi ile kaplı olan nüsha 8×15×23 cm. ebatındadır. Eser katalogunda “Tarih-i Fetret” olarak geçmektedir.

İkincisi Osman Ferit Sağlam’ın armağanı olup 28625 numarası ile kayıtlıdır. Yer numarası ise A II/1231’dir. Siyah bez cilt olarak bulunan nüshanın sırtında yaldızlı olarak “Rum Fetreti” yazısı bulunmaktadır. 10×15,5×23,5 cm. ebatındadır. Bu iki nüshanın kapaklarının fotokopisini ekler bölümüne koyuyoruz.

Ele aldığımız yazmaların ilki olan ikinci cildi İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde TY 6084 numara ile bulunmaktadır. 7×16,5×25 cm. ebatında olup kapağı yeşil kadifedendir.

İkincisi yani üçüncü cilt ise aynı kütüphanede TY 6085 numara ile bulunmaktadır. 10×17,5×26 cm. ebatında olup kapağı kırmızı kadifedendir.

Bu eserlerin kapaklarını metnin fotokopisi ile çalışmamıza koymakta yarar görüyor ve koyuyoruz.

II. ESERİN İLMÎ DEĞERİ

Mehmed Mansûr’un matbu‘ cüz’ün mukaddimesinde

“Badra voyvodasının fikra-yı garibesinden anlaşıldığı vechile bir devlet ve milletin ahval ü vukuâtına kesb-i vukûf idilmesi için yalnız ol-millet içinde zuhûr iden müverrihlerin eserini mutalaa kifayet itmeyüp düşman ve müttetikleri olan sair devletlerin teşebbüsât ve harekâtı tahkik etmek lazım gelir”(Mehmed, 1288, I/1)

şeklinde sarfettiği bu birkaç söz, müellifin olayları nasıl ele aldığına dair bize fikir vermektedir. Bunun yanında eserin oluşturulma nedenini ise yine M. Mansûr'un eserinde buluyoruz:

“İşte devr-i mezkûrda zuhûr iden Rum Fetreti netayic-i mazarrası cihetiyle vukuât-ı saireden ziyade şayan-ı dikkat bir madde olduğu halde müverrihîn-i Osmaniyyenin bu babda olan tahkikat ve rivâyâtı nefis'ül-emre muvaffak olmadığından asar-ı mevcudesinin mutalaasından ol devrin ahval ve keyfiyâtına şöyle dursun fetret-i mezkûrun zuhûru ile Yunan devletinin teşekkülünü intac iden esbabın bilinmesi bile kabil olmadığından tevarih-i osmaniyyede bu babda olan noksanın ikmâline medar olmak üzere (Tarih-i Fetret) nâmıyla işbu mecellenin tertib ve tahririne ibtidar kılındı”(Mehmed, 1288, I/5).

Görüldüğü üzere bu eser bu alanda var olan bir eksikliği tamamlamak için oluşturulmuştur. *Rum Fetreti*'nin en önemli yanlarından biri döneminin resmi kroniklerinde az bulunan belgeleri içersinde barındırıyor olmasıdır. Bu yönüyle resmi kroniklerin verdiği bilgileri tamamlayıcı bir niteliktedir.

Rum Fetreti adlı eserin Ahmed Cevdet'in *Tarih-i Cevdet*'i dışında dönemin diğer eserlerinde kullanıldığına dair her hangi bir ipucuna rastlayamadık.

Ahmed Cevdet'in *Tarih-i Cevdet* adlı eserinde “Tarih-i Fetret'de beyan olunduğu vechile...” şeklinde başlayan bölümler tümüyle *Rum Fetreti* adlı eserin muhtelif sayfalarında aynen geçmektedir. Bu durumu kısmen de olsa bir örnek ile ortaya koymaya çalışacağız. Buraya aynen alacağımız iki eserin arasındaki benzerliği anlamak için iki sütun halinde vereceğiz:

“Bu esnada Mora ahalisinin isyan itmek üzere bulunduğunu İngiltere sefareti tarafından Bâb-ı Âli’ye ihtar olundukda tahkik-i madde için Divânthane Tercümanı Nikola Muruzi Beğ Mora’ya i’zâm kılındı.” (Ahmed Cevdet, 1309, XI/106).

“Bu esnada Mora ahalisinin isyan itmek üzere olduğunu İngiltere sefareti tarafından vükelâ-yı saltanat-ı seniyyeye ihtar kılınmış olduğundan keyfiyetin tahkiki için tersane-i âmire tercümanı Nikola Muruzi Mora’ya i’zâm kılınmış...” (Mehmed, 1288, I/32)

Tarih-i Fetret ile *Rum Fetreti*’nin aynı eser olduğunu da bu çalışmada tespit etmiş bulunuyoruz. Aynı zamanda *Tarih-i Cevdet*’in Eterya’ya dair bölümleri ile beraber Eflak ve Boğdan Olayları’nın yanında Mora isyanı konularını *Târih-i Şâni-zâde* yanında *Tarih-i Fetret*’ten yani *Rum Fetreti*’nden ikmal ettiği görülmektedir.

Yukarıda örnek verilen parça bile Yorga (1948)’in 160. sayfasında geçen bahse birebir uymaktadır.¹ Bunun dışında devri anlatan diğer kaynaklarla bir paralellik göstermektedir.²

Bunların dışında Karal (1999)’da Tepedelenli Ali Paşa ve Rum İsyanı ile ilgili kısmın *Rum Fetreti*’nin basılmış olan ilk cüz’ünden yazıldığını da tespit etmiş bulunuyoruz. Zaten kaynakça içinde yer alan bu eserin künyesi, müellifi ve eserin devamı konusunda herhangi bir ipucu vermemesi nedeniyle; eserin devamı niteliğinde olan ve elimizde mevcut olan yazma kısımlarının araştırmacılar tarafından bu güne değin görülmesine engel olmuştur.

Bunun dışında bazı monografi makalelerinde *Rum Fetreti*’nin ilk cüz’ünden istifade edildiği görülmektedir.

¹ Mora’da bir isyan çıkma ihtimalini Yorga (1948) yabancı kaynaklardan yararlanarak söylüyor. Ayrıca aynı kitabın 125., 132., 136., 148....sayfalardaki bilgiler, yazmalardaki bahislerle tam bir uyum içindedir.

² Bu ifadeden anlaşılacağı üzere günümüzde mevcut eserlerden Glenny (2000)’de geçen sipahi-dayı mücadelesi, yazmalarda da geçmektedir. Yine aynı eserde “Tuna Prenslüklerin anahtar rolü” olarak bahsedilen mevzu yazmalarda Eflak ve Boğdan Voyvodalarının faaliyetleri ile bir bütünlük arz ediyor. Bütün bunlara ek olarak Castellán (1995)’in 263. sayfasında geçen “Hetaria, Hıristiyanların genel ayaklanmasını ön görüyordu” ifadesi her üç cildin muhtelif yerlerinde tekrarlanmaktadır. Bunlara benzer bir çok örnek verilebilir.

Kocabaş (1984)'ün “Etniki Eteryanın Kuruluşu ve Rum İsyanının Başlaması” adlı konu çeşitli yerlerinde bu ilk cüz'ün *Rum Fetreti* adı ile kullanıldığını görmekteyiz.

Yine Sezer (1999)'da Tepedelenli Ali Paşa hakkında Eteryacı cemiyetinin hazırladığı raporu, bu birinci ciltten faydalanarak çalışmasına koymuştur.

Tüm bunlardan ayrı olarak askerî bakımdan dönem içerisinde ilgili bölgede askeri gücün çeşitli miktarları eserde yeri geldiğince geçmektedir. Bu ise araştırmacılar için bilgileri karşılaştırma bakımından yeni bir pencere açacaktır.

III. ESERDE DİL, ÜSLÛB VE İMLÂ

Dil bakımından çok ağır olduğu söylenemez. Devrin resmîyette kullandığı normal yazı türkçesiyle kaleme alınmış bir eserdir. Mehmed Mansûr'un devlet işlerinde görev alması sebebiyle olacak; eserin oluşumunda bunun etkisi sezilmektedir. Ayrıca müellifin bu eser dışındaki diğer yapıtlarına bakacak olursak, amatör bir yazar olmadığı hemen ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca müellif eserinde oldukça fazla resmi ve gayri-resmî belge kullanmıştır. Bu belgeler ya aynen ya da kısaltılmış meâlleri eserin içinde hatırı sayılır şekilde bulunmaktadır.

İmla bakımından eserde imla hatalarına da rastlamaktayız. Bu hatalar genellikle harflerin noktalarının konulmaması şeklinde olduğunu da belirtmek gerekmektedir. Bu hatalar eserin akışına ve genel anlama uygun olarak düzeltilerek metin içine konulmuştur.

Yabancı menşeli kelimeler, Osmanlıca genel kuralına uygun olarak, harflendirildiği gibi okunarak, çalışmamızda yer almıştır. Bu kelimelerin günümüzdeki yerli ve yabancı eserlerde geçen kelimelerle büyük bir uyum içinde olması da dikkat çekicidir.³ Bu durum, Mehmed Mansur'un birden çok dile hakim olması ile açıklanabilir.

³ Örneğin: Sezer (1999)'de “Paparregopovlos” olarak geçen özel isim, yazmalarda “Paparigopolu” olarak geçmektedir. Bakınız Metin sayfa 25'e.

IV. ESERİN İÇERİĞİ

Eserde bulunan belge ve bilgilerden 19. yy'ın ilk yarısında Osmanlı İmparatorluğu içerisinde ortaya çıkan ve dış bağlantılı olarak gelişen Rum İsyanı'nın kademe kademe nasıl planlandığını, bu planın nasıl bir ülkü haline geldiğini, ne tür bir özel dil kullandıklarını, bunların nasıl bir komplo oluşturduklarını açık olarak anlatmıştır. Bu niteliği sebebiyle Eterya üzerine yapılan bir çalışmada önemli bir kaynak niteliğindedir.

Mehemmed Mansur'un bu eserinde Rusya'dan başlayarak 19. yy'ın ilk yarısında Fransa, İngiltere, Prusya, Avusturya, Dubrovnik ve Amerika gibi devletlerin adlarının geçmesiyle beraber bunların bu işte olan rolleri üzerinde de haylice durulmaktadır.

Dönemin tarih yazıcılığı usûlüne genel olarak uygun olan yazma eserler "bihi" kısaltmasıyla başlamaktadır.

Bunun yanında birinci ciltte bir "içindekiler" bölümü yer almaktadır. Bu bölümü eserin nasıl bir bütün oluşturduğunu anlatmak için çalışmamızın ekler bölümüne koymayı uygun bulduk.

Bunun dışında verilen belgelerde bölüm içi kronolojik bir sıralamaya uyulduğunu da belirtmek isteriz.

Ayrıca "Metnin İçindekiler" bölümünü, içerik hakkında genel bir fikir vermesi açısından faydalı olacağını düşünerek, metnin arkasına koymayı uygun bulduk.

Burada değinmemiz gereken bir konu vardır. Eserin ikinci cildinin son faslı, üçüncü cildin başında ,birkaç kelime değiştirilerek, tekrar yazılmıştır. Bunun sebebine dair herhangi bir kanıt yoktur. Muhtemelen sehven olmuştur. Bu konuyla ilgili olarak müellifin oğlu Râşit Bey'in kısa bir notu üçüncü ciltte, adı geçen faslın sonunda yer almıştır.

V. METNİN OLUŞTURULMASINDA UYGULANAN YÖNTEM

Metni çevirmede mu‘tedil transkripsiyon metodu uygulanmıştır. Kelime ortasında ve sonunda gelen “ayın (ع)” (‘) işareti ile; “hemze (ء)”, (‘) işareti ile ve özel isimler ve terkipler, (‘) kesme işaretleri ile gösterilmiştir.

Transkripsiyonda “kaf (ك)” ve “gayın (غ)” harflerinden sonra uzun vokaller, vokal üzerine düz çizgi ile (ī, ū, ā... gibi) ve diğer uzun vokaller şapka (^) işareti ile gösterilmeye çalışılmıştır.

Bilhassa yazmada geçen konu başlığı niteliğindeki cümleler metinde bold olarak yer almıştır.

Metinde manayı tamamlamak ve hissedilen bir eksikliği gidermek için yapılan eklemeler köşeli parantez [] ile gösterilmiştir.

Özel isimlerde basit transkripsiyona uyulmamıştır.

Az da olsa okunuşunda tereddüt yaşanan kelimelerin yanına metinde geçen şekli konulmuştur.

Metinde genel anlamı bozmayacak şekilde imlâyı sağlamak için noktalama işaretlerine yer verilmiş; Büyük-küçük harflerle harflendirme yapılmıştır.

METİN

T 6084 Cild 2

Rûm Fetreti (Yunanistan isyân ve teşekkülü)

Müellif

Şûrâ-yı Devlet Mu'âvinliğinden Tekâüd

Mehemmed Mansûr

Tab' idilen birinci cildin numerosu 86328

Mü'ellifin bu kütübhanede zırdeki eserleri de mevcuttur:

İskenderiye Kütübhanesi

(1)Bihi

İkinci Fasıl

Memleketeyn Vak'asına Dâ'irdir

Birinci fasılda beyân edildiği vech üzere Eflâk ve Boğdan voyvodalarının müsâ'ade ve belki muâfât-ı müessiresiyle ol havâlîde tedricen celb ve cem' edilen Rûm eşkiyâsının Mora ahâlîsinden evvel ref'-i livâ-yı şekavet itmelerine İstanbul cem'iyet-i hafiyyesi tarafından karar verilmiş olduğundan Eteryâ'nın nâzır-ı umumîsi denilen Aleksandr İpsilândi Rusya İmparatoru maiyyetinde olan yaver-i harb hıdmetinden ist'ifâ itdikden sonra refâkatinde beş altı kişi bulunduğu hâlde Memleketeyn'e gitmek üzere Rusya memâlikinde vâki' Kişnev'den hareket ve esnâ-yı râhda Rusya-yı cedid kumandanı encofe [] mülâkî olup Boğdan cânibine müteheyyi'-i azîmet olduğundan bahisle ol tarafa vusûlünde ba'zı tasavvurâtın îcrâsına kıyâm ideceğinden bu husûsdan dolayı şâyed bir mevki' hatır-nâkda bulunacak olur ise hakkında ol tarafda bulunan Rusya me'mûrları tarafından ne dereceye kadar mu'âvenet olunabileceği istifsâr itdikde kumandan-ı merkûm cevâba ibtidâr idüp Burut [Prut] nehri civârında bulunan Rusya asâkirinin Boğdan'a duhûle müheyyâ bulunması için tenbihât-ı lâzîmenin îcrâ kılınmış olunduğu beyân itmekle nâzır-ı merkûm derhâl mahall-i mâksûda müteveccihen kumandan-ı merkûmdan müfârekat ve 22 Şubat sene 1821 târihinde Burut nehrini tecâvüz iderek Boğdan'adâhil olmuştur.

Nâzır-ı merkûmun vusûlünden evvel îcrâ-yi şekavet için Boğdan voyvodası tarafından tertîb ve tânzim (2) kılınmış olan piyâde ve süvâri askeri nâzır-ı merkûmun vusûlüne intizâren nehr-i mezkûrdan Yaş şehrine kadar giden yolun etrafına dizmiş olduğundan nâzır-ı merkûmun vusûlünde hakkında resm-i istikbâli îcrâ itdikden sonra usûl-i vechile kendüsine arz-ı mutâvaat itmiştir.

Nâzır-ı merkûm işbu askeri bi'l-istishâb Yaş şehri kurbûnde vâki' Galata manastırına vusûlünde bunun sandığının nakd olarak iki yüz elli bin guruş kadar mevcûd olduğu istihbâr itmekle meblağ-ı mezbûre umûr-ı harbiyyede sarf itmek üzere zabt itdikten sonra kendüsünün mütecâsir olduğu harekât-ı şekavet-kâranesinden dolayı hem Rusya me'mûrlarını enzâr-ı ecanîbde bir mes'ûliyyet-i ma'neviyyeden kurtarmak ve hem de mümkün olur ise ahâlî-i memleketi te'min ve hiç olmaz ise bir müddet olsun iğfâl itmek hûlyâsıyla derhâl Yaş'da mukîm Rusya konsolosunu nezdine celb ile kendüsünün ol tarafa gelmesine ahâlî-i memleketi izrâr ve ne de idâre-yi hâzırayı tagyîr itmek garazına mebnî olmayub ancak ol havâlide tecemmü' iden Yunanlular bi'l-istishâb Rûmili tarikiyle Yunanistan'a gitmek mâksadına mübtenî olduğunu ifâde eylemiştir.

Konsolos mûmâ-ileyh ise birinci fasılda beyân olduğu vech üzere Eterya nâm cemiyet-i hafiyeyi ma'lûmenin a'zâsından olduğu cihetle gerek cem'iyet-i mezkûrenin Devlet-i aliyye hakkında olan tasavvurât ve teşebbüsâtını ve gerek Yaş civârında tecemmü' iden Yunan eşkiyâsının garaz ve mâksadı neden ibâret olduğunu yakînen bilenlerden idi ise de hasebül-îcâb nâzır-ı merkûmun lisanını kullanub bu babda olan (3) meşhudân ve mesmû'âtını bilâ-teehhür devlet-i metbûası tarafından ber-tafsîl tahrîr ve iş'âr ideceği cevâbının i'tâsıyla iktizâ iderek Yaş'a avdet eylemiştir.

Nâzır-ı merkûm zu'munca konsolosu mûmâ-ileyhe vech-i meşrûh üzere lisan kullanmasıyla kendüsünün Boğdan'a vusûlünden evvel müteheyi' kılınan Yunan eşkiyâsından başka gûyâ nokta- i istinadî olmadığını zımnen i'lân itdikten sonra avenâtı ile merkûme-i sergerdelerini nezdine celb ve icâb-ı maslahatı anlarla tezekkür itmekle bu babda verilen karar mûcibince bir taraftan mezkûr manastır meydanında isyân sancağını kûşad edüb eşkiyâ tahrîrine mübâşeret ve diğer taraftan dahi maiyyetinde bulunan eşkiyânın bir fırkasını nefsi-i Yaş'da bulunan Ehl-i İslâmın silâhlarını toplamak için ol tarafa i'zâm itmiştir.

Fırka-i mezkûre Yaş'a muvâsalatıyla icrâ-yi me'mûriyyete ibtidâr itdiği anda Boğdan voyvodası Suçu Beg yalnız Memleketeyn'de müteheyi' kılınan kuvve-yi harbiyye ile Rûmili tarafına tecâvüz olunup da Mora'ya kadar gidilmek mahâll

olduğu i'tikâdında bulunduğundan icâb-ı maslahatı tezekkür itmek için derhâl Yaş'dan kalküb nâzır-ı merkûma mülâkî olduğunda merâsim-i lâzimeyi ifâdan sonra nâzır-ı merkûmun avenâtıyla eşkiyâ sergerdeleri hâzır bulunduğu hâlde ol havâlide mevcut kuvve-yi harbiyye istihsâl-i matlaba gayri-kâfi olduğundan bahisle vakt ü hâl icâbınca teveccühle hareket olunmak lâzım geldiğini anlarla arız ve âmik tezekkür ve cümlesi bu yolda sarf-ı mâ-hasal iktidâr ideceklerine usûl-i vechile (4) yemin itdikten sonra voyvoda-i merkûm bulunduğu mevki'nin nezâket ve ehemmiyetinden bahsederek mâdem ki Devlet-i aliyye aleyhine teşeyyüd-ı silâh idilmesi mukarerdir kendüsünün artık Yaş'da ikâmet itmesi câiz olmayub hemân inân-ı hükûmeti terk itmek lâzım geldiği mütâlaasını der-miyân itmiş ise de gerek nâzır-ı merkûm ve gerek avenâtı ile eşkiyâ sergerdeleri voyvoda-i merkûmun işbu mütâlaasını redde kıyâm iderek kendüsü şâyed ifâde-i vâkıası vechile idâre-yi memleketi terk iderek başka bir tarafa savuşacak olurlar ise bu keyfiyyet evvel-emirde Boğdan ve bi'l-âhire Eflâk'da dahi emn ü âsâyişin selimiyle ahâli-i memleketin havf ü telâşa dûçar olmasını ve bu cihetle cân ve mâlını muhâfaza itmek garazıyla öteye berüye dağılmasını müeddî olacağından ol hâlde mücerred Ehl-i İslâm üzerine sevk olunmak için bunca muhassen ve meşakkatiyle celb ve cem' idilen neferât-ı askeriyyenin bir firka-i cismisi mâksad-ı aslîsi yolundan çıkârilub Memleketeyn'in muhâfazası için icâb iden tarafa sevk olunmak lâzım geleceğinden bu mâddenin ya'ni kendüsünün inân-ı hükûmeti terk itmesi husûsunun evvel-emirde kuvve-yi harbiyyeyi mevcudenin birkaç firkaya inkîsâmıyla öteye berüye dağılmasını ve bilâhire mâksad-ı ma'lûmenin adem-i husûline müeddî bir takım evâilin zuhûrunu müstelzim olması ihtimâlât-ı kavîyyeden olduğunu ve bi'l-akıs kendüsü kemâ-kân umûr-ı me'mûresinin rü'yet ü tesviyesine devâm idecek olur ise bu keyfiyyetin husûl-ı matlaba medâr-ı kavî olacağını bâ-beyân sûret-i meşrûada olarak i'âdesine muhavvel olan Boğdan emâretine aid mesâlih'in tesviyesine devâm itmek lâzım geldiğini ihtâr ve tevcidi (5) itmiş olduklarından voyvoda-i merkûm dahi ol vechile hareket ideceğini ta'ahhüd itmiştir.

Voyvoda-i merkûm Yaş'a avdet itdikten sonra nâzır-ı merkûmun Boğdan'a vusûlünden evvel cem' ve tanzîm itmiş olduğu eşkiyâ-yı merkûme ile berâber bunlar için müteheyyi' itdiği me'kûlat ve mühimmât ve levâzimat-ı sâ'irenin kendüsüne

terkiyle iktifâ itmeyüb devlet ve millet-i islâmiyye hakkında olan beyân-ı hasm-ânesinin sür'at-ı îcrâsına medâr olmak üzere âtiden berü bi'z-zât Boğdan voyvodalarının muhâfazasına me'mûr neferât-ı askeriyeyi dahi nâzır-ı merkûma terk iderek yerlerine Yaş'da bulunan Rûm ve Hırvat ve milel sâ'ire serserilerinden ibâret olarak beş yüz neferden mürekkeb bir bölük asker tertib itmiş ve nefsi-i Boğdan emâreti dâhilinde bulunan bi'l-cümle Rûmları bir an evvel Yaş'a göndermek üzere her bir tarafa müte'âdid me'mûrlar göndermiştir.

Tuna sevâhilinde vâkı' kal'a ve istihkâmat-ı sâ'irenin ahvâli bahsine gelince

Ol-esnâda Tepedelenli Ali Paşa isyân itmiş bulunduğu Devlet-i aliyye'nin kuvve-yi harbiyye-yi mevcûdesinin hemân kâffesi Yanya tarafına sevk edilmiş olduğundan İbrâil Kal'ası'nda yalnız üç yüz ve Adakal'ası'nda iki yüz nefer müstahfız-ı askeri bulunan İsakça ile Maçın ve Silistre müstahfız-ı askeri dahi mühimmât-ı harbiyye ile me'kûlât ve levâzımat-ı sâ'ire gibi cüz'ıyyât kabîlinden olduğu tahkîk olmağla bu madde nâzır-ı merkûmun Memleketeyn'de cem' ve tedârik idebileceği eşkiyâ ile Rûmili tarafına tecâvüz itdiği hâlde Mora'ya kadar suhûletle gidebileceğine dâ'ir olan tasavvurunun bir kât daha te'yidine medâr olmuştur.

Nâzır-ı merkûm minvâl-i meşrûh üzere Boğdan voyvodası Suçu'nun inzimâm-ı re'y ve belki muâfiyet-i (6) müessiresiyle Yaş civârında ref'-i livâ-yı şekâvet itdikden sonra 24 Şubat sene 1821 târihinde Ehl-i İslâmın mahv ve izâlesi vakti hulûl itmiş olduğundan bahisle bi'l-infâk îcrâ-yi icâbına endâr olunmak lâzım geldiği ihtârını hâvî olarak biri her bir tarafda ve diğeri yalnız Memleketeyn'de bulunan Yunanlulara hitâben iki i'lânât tertib ve tanzîm idüp müte'âdid sûretlerini iktizâsı vechile etrafa neşr itmiştir.

Nâzır-ı merkûmun sâlifüz-zikr i'lânâtları etrafa neşr oldukdan sonra kendüsünün tasavvurât ve teşebbüsâtı herkesin ma'lûmu olduğundan Memleketeyn'de bulunan Rûmların çoğu san'at ve ticâretlerini terk ile nâzır-ı merkûmun maiyyetinde Yunanlı eşkiyâ takımına iltihâk itdikleri gibi ol civârda vâkı' Rusya kasaba ve şehirlerinde bulunan Rûmların bir mikdârı dahi eşkiyâ-yı merkûma iltihâk etmek üzere ol tarafdaki hareketle Rusya memâliki ile Boğdan emâretinin hadd-i fâsılı olan

Prut nehri kenârına vusûllerine Rusya devletinin nizâmat-ı mevzu'âsı hilâfında olarak bilâ-ruhsat Rusya memâlikinden çıküb Boğdan'a gitmelerine hudûd me'mûrları tarafından aslâ mümânaat olunmadıktan başka haklarında dürlü dürlü [türlü türlü] teshîlât dahi îcrâ kılınmış iken mahallinde beyân olunacağı vechile Rusya devleti tarafından gerek me'mûriyyet-i Devlet-i aliyye ve gerek bunun devâm ü bekâsını arzu iden Avrupa devletlerinden ba'zılarını muahharen vukû'bulan tebligât-ı resmîyyeye bakılır ise Rusya me'mûrları idâre-i vak'a-yı ma'lûmesine gelinceye değin Yunan eşkiyâsına zerre kadar mu'âvenet itmemiştir.

(7) Nâzır-ı merkûm Boğdan'a vusûlünden evvel ve sonra Yaş civârında bulunan Sırp ve Karadağlı haşerâtından olarak cem' olunan eşkiyâyı ta'dâd itdikde bunların adedi iki bine mebâliğ olup umûr-ı harbiyyede sarf olunmak üzere nefsi Boğdan'da cem' olunan iâne akcesinin dahi takriben üç bin keseye mebâliğ olduğu tebeyyün itmiş olduğundan nâzır-ı merkûm, zîr-i idaresinde bulunan eşkiyâ-yı merkûmeye bi'l-istishâb Rûmili tarafına tecâvüz idecek olurlar ise ol havâlîde bulunan Yunan, Sırp ve Karadağlıların çoğu dahi hemân silâhlarını alup vech-i meşrûh üzere müteheyyi' ve tanzim itmiş olduğu bahâdırlarına iltihâk edeceklerine ve ol hâlde Mora'ya kadar suhûletle gidebileceğinin bir kuvve-yi harbiyyeyi tedârik edebileceğine zâhib olmuşdur.

Birinci fasılda beyân olunduğu vech üzere ihtilâl maddesi gerek Memleketeyn ve gerek Mora'da zuhûr itmeyüb ref'-i livâ-ı istiklâl olunduğu anda Donanma-yı hümayûn ile İstanbul'un zabt ü ihrâkına müsâraat kılınması İstanbul cem'iyet-i hafiyyesinin karâr-ı iktizâsından olduğundan nâzır-ı merkûm Memleketeyn'de icâb iden harekât-ı harbiyyeye teşebbüs itmezden evvel cem'iyet-i mezkûre tarafına tahrîrât-ı mahsûsa irsâliyle hem karâr-ı mezkûrun ve hem de sâ'ir tedâbir-i lâzimenin sür'at-i îcrâsına sa'y ü gayret idilmesini tavsiye ve tenbih eylemiştir.

Bu sırada ya'ni 4 Mart târihinde Kalas'da bulunan Yunan eşkiyâsı Prut nehrinde bulunan on beş kıta' Osmanlu tüccâr gemilerine bağteten hücum idüp derûnlarında bulunan Ehl-i İslâmı kâmilin (8) katl itdikten sonra en büyüklerini top ve sâ'ire levâzımât-ı harbiyye vaz'î ile sūfün-ı harbiyyeye tahvîl itmişlerdir.

İşte mahalline mahallinde beyân olunduğu vech üzere Mora ahâlisinin tasavvurât-ı isyânisine dâ'ir İngiltere Devleti tarafından mukaddemâ icrâ olunan tebligât ve ihtârât-ı mükerrereye vükelâ-yı saltanat-ı seniyye tarafından havâlen sem'-i i'tibâr kılınmamış olduğundan sâlif üz-zıkr Yaş ve Kalas vukû'âtına gelinceye değin me'mûrin-i Devlet-i aliyye Eterya denilen Yunan cem'iyet-i hafiyeye müfsidesinin tasavvurât ve teşebbüsât vâkıasından aslâ haber-dâr olamamış ise de vukû'ât-ı meşruh Yunanlıların garaz ve mâksadlarının ne olduğunu bütün bütün meydana çıkarmış olduğundan keyfiyyet Dersa'âdet[e] âks itdikde mahallinde beyân olunduğu vech ile büyükden küçüğe varıncaya kadar umûm-ı Ehl-i İslâmın huzûr ve rahatlarının selimiyle fevkâlede telâş ve ızdıraba düçar olmalarını müeddî olmağla ele geçen hâinlerin def' ve izâlesi vecîbe-i diyânet ve muktezâ-yı hamiyet addolunarak bir aralık îcrâ-yi icâbına teşebbüs idilmiş ise de yine şefkât ve merhametin gâlebesinden dolayı afv ile mu'âmele edilmiştir.

Voyvoda-i merkûmun tasavvurât ve teşebbüsât vak'ası bahsine gelince

Birinci fasılda beyân olunduğu vechile kendüsi İbrâil Kal'ası'nda silâha mürâcaat olunmâksızın yalnız ba'zı habl ü dîsamîde i'mâl-i isti'mâliyle zabt edilmesine dâ'ir olan tasavvurâtının îcrâsına meydan kalmamış olduğu derkâr (9) olduğundan işbu tasavvurun îcrâsına sarf-ı nazar itdikten başka Yunan eşkiyası haklarında dahi kemâ-kân îcrâ-yi mu'âvenet idecek olurlar ise bu maddenin İstanbul'da bulunan kapu kethüdası ile sâ'ir Eterya ve teâllükâtından bir mevki' hatır-nâkda bulunmalarını istilzâm ideceği meczûmi olmağla hiç olmaz ise bunların dikkatiyle İstanbul'dan sâvuşûb başka bir tarafa gidebilmelerine medâr olmak üzere öteden beru emâret dâhilinde ahz ü i'tâ ile meşgûl olan Ehl-i İslâmı eşkiyâ-yı merkûmenin tasallutlarından vikâye ve muhâfaza itmek için bi'l-cümle Boğdan me'mûrlarına tenbihât-ı lâzımeyi îcrâ itmiştir.

Boğdan ahâlisi ise gerek nâzır-ı merkûmun Yaş civârında ref'-i livâ-yı istiklâl itdiği ve gerek Kalas'da bulunan avenâttan Osmanlu tüccar gemilerini vech-i meşruh üzere zabt itdikleri husûsları Dersa'âdet'e aks itdiği anda cânib-i saltanat-ı seniyyeden ol tarafa lüzumi mîkdâr askerinin sevkiyle eşkiyâ-yı merkûmenin îcrâ-yi te'diblerine teşebbüs olunacağını ve ol hâlde kendülerinin dahi envâ'-ı müşkilâta düçar

olacaklarını bildiklerinden bu husûsdan dolayı gereği gibi havf ü telâşa dûçar olmuş idi. Binâen-aleyh nâzır-ı merkûm mahal-i mâksûdı olan Mora tarafına müteveccihen Yaş civârına hareket itmeksizin ol havâlide bir gâ'ile çıkarmamak garazıyla Boğdan'a vusûlü akîbinde neşr itdiği i'lânâtları tâkiben kendüsünün ol tarafa gelüb ba'zı harekât-ı harbiyyeye ibzâr itmiş mücerred Yunan kuvvetinin kesb-i istiklâline medâr olmak garazına mebnî olduğundan bahisle Memleketeyn'de kâlmayûb mevcud maiyyeti olan (10) neferât-ı askeriyeyi bi'l-istishâb müddet-i kâlile mürûrunda Mora'ya müteveccihen Rûmili tarafına gideceğini varaka-yı mahsûsa neşr ile i'lân ve levâzımât-ı seferiyyeyi ikmâl itdikten sonra eşkiyâ-yı mevcudeyi bi'l-istishâb Eflâk'a gitmek üzere Yaş'dan hareket etmiştir.

Nâzır-ı merkûm Romano nâm kasabaya vusûlünde ahâlinin evvelce dağılmış olduğunu anlamış olduğundan mümkün ise Eflâk ahâlîsini olsun sûretâ te'min ve hakîkâti iğfâl etmek garazıyla kendüsünün ahâlî-i memleket hakkında bir günâ sû-i niyyeti olduğunu Eflâk boyarlarına tahrîrât-ı mahsûsa irsâliyle i'lân itdikden başka Fokşâya köyü vusûlünde dahi eşkiyâ-yı merkûmeyi mehmâ emken tatbîkân ta'lîm ve tanzîm etmiş ise de kuvve-yi mevcudesi tasavvurât-ı ma'lûmesinin îcrâsına gayri-kâfi bulunduğunu muahharen cezm etmiş olduğundan tervîc-i merâmına medâr olmak üzere Almanya ve Fransa erbâb-ı ma'lûmatıyla gâzete muharirlerine ve mümkün olur ise Fransa meb'usan-ı millîye meclisi â'zasından ba'zı cezîre eshâbını Yunan â'zasına tarafdar etmek için elsine-i adîde-yi âşnâ olan Eynebi (عینبی) nâm tabibin ol tarafa i'zâmına karâr vermiş olduğundan icâbî îcrâ kılınmıştır.

Tabib-i merkûm Viyana'ya vusûlünde tahkîkât vak'asının köyde me'mûrin-i mahsûsası şâyed Avusturya devletinin mâ'lûmu olacak olur ise kendüsi derhâl ahz ü girift olarak me'mûrîn-i Devlet-i aliyye'ye teslim idilmesi ihtimalât-ı kavîyyeden olduğundan artık orada tevekkûf itmeyüb ertesi günü Viyana'dan hareketle Bavyera'nın pâ-yı tahtı olan Münih şehrine muvâsalat itdikde orada bulunan ihbâsı ma'rifetiyle mülâki olduğu erbâb-ı ma'lûmât ve gâzete muharirlerine kâvl-i bâtilınca u'lûm defterini ihtirâ' iden (11) hükemâ-yi yunanînin nevş ü nemâ etmiş olduğu Yunanistan gibi bırakalım nefsin bi'l-cümle milel-i isevîyenin hasm-ı cânı olan Ehl-i İslâmın kabza-i zalimâne ve gaddaranesinin ber-in'âmı Avrupaluların gayret-i

diniyyeler ile dirâyet ve ma'lûmât müsellimlerine menâfi' olduğundan bahisle mürecced Avrupaluların mu'âvenet-i müessiresine iğtirâren bu defa ref'-i livâ-yı istiklâl itmiş olan Yunanistan ahâlîsinin tervic-i merâmıların müeddî esbâbının istihsali için tarafdarlarından dahi bezl- i mukadder kılınmasını niyaz itdiği gibi Almanya'nın sâ'ir büyük şehirlerinde tesâdüf itdiği erbâb-ı ma'lûmât ve gâzete muharrirlerine dahi ol vechile lisân kullanarak onların vasıtasıyla bi'l-cümle Almanya ahâlîsini Yunanlular hakkında îcrâ-yı mu'âvenete teşvik ve tergîbe sa'y ü gayret itmiştir.

İşte mücerred tabib-i merkûmun teşvikât ve tergîbât vak'asına mebnî Almanya erbâb-ı ma'lûmâtından ba'zıları Memâlik-i Osmaniyyede mütevattın hıristiyanın gûyâ tarifi nâ-kâbil dürlü dürlü mezâlim ve ta'âdiyâta giriftâr olduklarından bahisle bu hâllin devâmına sebep olan Osmanluların bir an evvel Avrupa kıt'asından çıkarmak vacib-i diyânet ve muktezâ-yı insaniyet olacağı cihetiyle bu defa' kesb-i istiklâl itmek garazıyla harbe kıyâm iden Yunanlulara bi'l-cümle Avrupa ahâlîsi tarafından gerek fi'len ve gerek akce ve levâzımât-ı harbiye i'tâsıyla i'âne olunmak lâzım geldiğine dâ'ir bir takım mütâla'âtı hâvi haller pek çok risaleler neşr ile tabib-i merkûmun tervic-i merâmına sa'y itmiştir.

Tabib-i merkûm Paris ve Solon'da Fransa başvekiline mülâki olup me'mûriyyet-i mahsûsasını ifâde ile berâber Yunanluların Fransa milletinin i'ânesine aşırı ihtiyaçları olduğunu beyân itdikten sonra gâzete ve müellifât-i sâ'ire (12) muharirlerine dahi bu yolda lisân kullanarak bunların haylisini Yunan eşkiyâsına tarafdar itdiği gibi İngiltere'de bulunan Sakızlı tüccârlar dahi gerek gâzete ve gerek evrâk-ı sâ'ire muharrirlerine mebâlig-i külliye i'tâsıyla İngiltere ve Amerika ahâlîsinde teşviş-i efkârlarını müstelzim dürlü dürlü risâleler neşr itdirmişdir.

Tabib-i merkûmun bu yolda olan teşebbüsâtı evvel-emirde Avrupa ahâlîsinden pek çok kimesnelerin Mora eşkiyâsına akce ve levâzımât-ı sâ'ire irsâliyle îcrâ-yı mu'âvenet itmelerini ve bi'l-ahire Yunanistan hakkında Avrupa devletlerinin müdâhalesini istilzâm itmekle bu keyfiyyet Yunan devletinin teşekkülünü müeddî olan esbâb-ı kavîyyeden addolunabilir.

Nâzır-ı merkûmun harekât-ı harbiyyesi bahsine gelince

Kendüsi Fokşan'da mevcut maiyyeti olan eşkiyâya mehmâ emken tertîb ve tanzîm itdikten sonra mahall-i mezkûrdan hareketle Bükreş'e muvâsalat itdikte bir taraftan me'mûli hilâfında olarak ahâlî-i memleket tarafından kendüsine arz-ı müsâvaât olunmadıktan başka bi'l-akis nazar-ı nefret ve hakâretle bakılmış ve diğer taraftan dahi Boğdan'a duhûlü târîhinden ol tarafa vusûlüne değin cem' idebildiği eşkiyânın çoğu serseri makûlesinden ibâret olup harbe muktedir olmadığından bunların arzusu vechile Rûmili tarafına tecâvüz itmek câiz olmadığı gibi Bükreş şehrinin cevânib-i erba'sı dahi açık olup istihkâmât inşâsıyla muhâfazası gayri-kabil olduğu derkâr olduğundan şayed orada bir müddet daha tevakkûf idecek olur ise mevcut-ı maiyyeti olan eşkiyâ ile berâber Osmanlu askeri tarafından muhâsara ve belki bozulmak tehlikesinin bulunacağından icâb-ı mâslahatı âvenâtıyla tezekkür (13) itdikte Bükreş'den on iki sâ'at mesâfede ve Avusturya hudûdu kurbünde vâkı' olup bir taraftan Tuna nehri ve diğer taraftan dahi ba'zı yüksek dağlarla muhât olan Tervi kasabasında ordugâh ittihâz idilmesine karar verilmekle nâzır-ı merkûm nebat ibtidasında eşkiyâ-yı merkûmeye bi'l-istishâb ol tarafa azîmet itmiştir.

İşte Mora'yı zabt itme hûlyâsıyla Boğdan'da ref'-i livâ-yı istiklâl iden nâzır-ı merkûm minvâl-i meşrûh üzere Bükreş'e vusûlünde encâm-ı kârın ne olacağı kıraat-ı hâlliyeden istiklâl itmekle mezkûr kasabaya vusûlünde dahi mutmain olamayub dûçâr olacağı havf ü telaşı teskin itmek için eşkiyâ-yı merkûmeye ta'dâd itmekde muhasabesinde on iki bin neferden ibâret olacağı tebeyyün itmiş ise de vech-i meşrûh üzere bunların çoğu harbe muktedir olmadığından mesmû'ât vak'asına göre ol tarafa gelmek üzere bulunan Osmanlu askerine lâyıkı vech üzere mukâbele ve mukâvemet idebilmek için mezkûr kasaba etrafında vâkı' mürtefi' mahallerin zabt ve muhâfazası için lüzûmu medâr eşkiyâ ta'yîn itmiştir.

**Tuna sevâhilinin muhâfazasına me'mûr ümera ve zâbitan-ı islâmiyenin
Boğdan'da zuhûr iden Rûm eşkiyâsı hakkında olan teşebbüsât ve harekâtı
bahsine gelince**

Bâlâda beyân olunduğu vech üzere Yunan eşkiyâsı evvel-be-evvel Kalas civârında bulunan Osmanlu tüccâr gemilerine hücum idüp derûnunda bulunan islâmın katline tasaddi itdikleri gibi Ehl-i İslâmı dahi eşkiyâ-yı sâ'ireden evvel Kalas'da bulunan Yunan eşkiyâsının kâhr ü tenkilerine ibzâr itmişdir. Şöyle ki İbrâil Kal'ası muhâfızı Berkofçalı Yusuf Bey, Kalas vukû'âtını istihbâr itdiği anda lüzûmu mıkdar asker tedârikiyle Kalas'a hücum ve nâzır-ı merkûm tarafından (14) ol havâlinin muhâfazasına ta'yîn olunan Yunan eşkiyâsından üç yüz kadarı katl itdikten sonra kâyük ve sandallara râkiben firâra çalışan eşkiyânın çoğu dahi orada bulunan Osmanlu tüccâr gemileri tâifeleri tarafından itlâf olunarak eşkiyâ-yı merkûmeden gereği gibi ahz-i sâr ve intikâm idilmişdir.

Bâlâda beyân olunduğu vech üzere nâzır-ı merkûm silâh be-dest olarak Mora'ya gidebilmekten me'yûs olduğundan husûl-ü matlaba müsâ'ade bir fırsat zuhûr idinceye değin ol tarafda tevkîfe mecbûr olduğundan mümkün mertebe hem avenâtı ile Memleketeyn'de tedârik idebildiği eşkiyâyı teşci' ve hem de bu vesîle ile ahâlî-i memleketi dâire-yi şekâvetine celb ve idhâl itmek için kendüsünün Memleketeyn'e gelüb Devlet-i aliye aleyhinde teşhîr-i silâh itmiş mücerred Rusya devletinin ta'limât ve tenbihât vâkıyasına mebnî olduğundan bahisle Rusya devleti tarafından müddet-i kalîle zarfında Devlet-i aliyye'ye i'lân-ı harb olunacağı ve ol hâlde Prut nehri civârında müheyyâ' bulunan Rusya askeri kendülerine mu'âvenet itmek üzere Prut nehrini tecâvüz ideceğinden Osmanlu askerinin kendüleriyle harb ü darbe cesâret idemeyeceği ahvâli vechile neşr ve i'lân itmiş ise de bu keyfiyet ne avenâtının teşci'ine ne de ahâlî-i memleketden ferd ü ehadin dâire-i şekavetine duhûlüne medâr olmadığından nâzır-ı merkûm artık ne yapacağını bilemeyüb bir taraftan Rusya imparatoruna tahrîrât irsâliyle kendüsünün mevcut-ı maiyyeti olan eşkiyâyı bi'l-istishâb Rûmili tarîkiyle Mora'ya azîmetine ve ol tarafa vusûlünde Mora cezîresiyle Yunanistan idaresinde ahâlî-i memleketi terk edilmesine cânib-i saltanat-ı seniyyeden muvaffakât olunması için tavassut olunmasını iltimâsı ve diğerk taraftan dahi (15) eşkiyâ-yı merkûmenin etvâr ve harekâtında be's ve fütûr alâmeti zuhûr

itmiş olduğundan hiç olmaz ise bunların öteye berüye dağılmaktan men' itmek için gâh Rusya devleti tarafından gûyâ Devlet-i aliyye'ye i'lân-ı harb olurlar ve gâh Yunanistan ahâlisi kendülerinden evvel ref'-i livâ-yı istiklâl iderek müddet-i kâlile zarfında ol havâlide vâki' kal'a ve istihkâmât-ı sâ'ireyi zabt ile Ehl-i İslâmı tard itdi ve emsâl-i râcife neşr ile bulunduğu mevki' hatır-nâkdan halâs olmak için bir fırsat zuhûruna intizâren imrâr-ı vakit itmekte iken me'mûli hilâfında olarak Rusya imparatoru nâzır-ı merkûmun tasavvurât ve teşebbüsât-ı isyâniyyesinden aslâ haberü olmadığından bahisle isminin zâbitân-ı askeriye defterinden terkin kılınmış olduğunu i'lân itdikten başka cânib-i Devlet-i aliyye'den dahi eşkiyâ-yı merkûmenin te'dib ve terbiyesine me'mûr Kara Ahmed Efendi, Bükreş'e vusûlünde Memleketeyn'in muhâfazasıçün piyâde ve süvâri olarak iki bin nefer asker ta'yîn itdikten sonra eşkiyâ-yı merkûmenin îcrâ-yı mecâzâtı için 25 Mayıs târihinde mevcûd maiyyeti olan eşkiyâ-yı merkûmenin tahassun itdiklerinin sâlif'üz-zikr Tervi kasabası tarafına azîmet eylemiştir | askeri bi'l-istishâb

Osmanlu askerinin Tervi kasabasına müteveccihen Bükreş'den hareket itdikleri haberü eşkiyâ-yı merkûma ordu-gâhına aks itdikde nâzır-ı merkûm derhâl bi'l-cümle eşkiyâ rüesâsını nezdine celb ve keyfiyeti kendülerine beyân ile berâber taraflarından bu babda ne vechile hareket olunmak lâzım geleceğini su'âl itmesi üzerine rüesâ-yı merkûmeden ba'zıları beyân-ı re'ye ibtidâr idüp Bükreş'e gelen Osmanlu askeri hem külliyyetlü ve hem de harb ü darb muktedir olup kendü maiyyetlerinde bulunan neferât-ı askeriyye ise Ehl-i san'at ve ticâret makûlesinden olarak henüz (16) bir muhârebede bulunmamış olduklarından bunları harbe alışdırmâksızın Ehl-i İslâmın böyle bir fırka-i cesîmesi üzerine sevk idilecek olur ise mukâbele ve mukâvemeti kudret-yâb olamayub müddet-i kâlile zarfında perişân olmak ihtimalât-ı kavîyyeden olacağı ve halbûki Vidin ve Adakal'a ile Lom ve Rahova'dan Küçük Eflâk'a geçmiş olan Osmanlu askeri kabl'ül-meded oldukdan başka mühimmât-ı harbiyyeleri dahi noksân olarak topları bulunmadığından Bükreş'den gelmekte olan Osmanlu askeri ile ceng ü cidâle ibtidâr olmazdan evvel Küçük Eflâk'a gidilüb ol havâlide bulunan Osmanlu askeri üzerine hücum olunur ise bunların suhûletle bozulması ihtimalât-ı kavîyyeden olduğundan Sırbistan ve Rûmili ve Boğdan ve Rusya memleketinden gelmek üzere bulunan Rûmlar ile sâ'ire dahi

ahd-i kâribde ol havâliye vâsıl olmuş olacağından ol hâlde neferât-ı askeriyyenin kâffesi birleşdirilüb Bükreş'den gelmek üzere bulunan Osmanlu askeri üzerine hücum olunur ise bunlara dahi vech-i matlub üzere gâlebe olunacağı cezm-i kaviyyesinde bulduklarını beyân itmiş ve merkûmların bu babda olan re'yleri cümle taraftan kabûl idilmiş olduğundan Tervi kasabasından hareketle Küçük Eflâk tarafına gidilmesine karar verilmiş olduğundan ol havâlide lüzûmu mıkdar eşkiyâ sevkiyle mevâkı'-ı lâzimenin zabtı için lüzûmu mıkdar eşkiyâ ta'yîn olunarak icrâ-yi icâbına teşebbüs olunmuştur.

Çi-fâide ki eşkiyâ-yı merkûmenin te'dibi için Küçük Eflâk'a geçen Osmanlu askerinin bir fırkası eşkiyâ-yı merkûmenin vürûdundan evvel ol tarafa muvâsalatıyla mevâkı'-ı mezkûreyi zabt itmiş olduklarından ol civârda vâkı' Noçeti manastırına tahassun iden eşkiyâyı ol havâliden tard ve def itmişler idi. Mevâkı'-ı mezkûrenin zabtına (17) me'mûr olan eşkiyâ rüesâlarından Duka [] nâm kimesne ol tarafa vusûlünde icrâ-yi me'mûriyyet itmek garazıyla Ehl-i İslâm aleyhinde ba'zı harekât-ı harbiyyeye tasaddi itmiş ise de maiyyetinde bulunan dört yüz kadar eşkiyâ Ehl-i İslâmın hücumuna mukâvemet idemeyüb müddet-i kâlile zarfında mağlûb ve münhezim olduklarından merkûm Duka dahi artık kesb-i şân ve şöhret itmek arzu ve hevesinden sarf-ı nazar iderek ancak tahlîs-i cân itmek için nâzır-ı merkûmun ordu-gâhı olan sâlifüz-zikr Tervi kasabasına ri'cât itmiştir.

Merkûm Duka mezkûr kasabaya muvâsalat itdikde sebep-i azîmeti kendüsinden su'âl olundukda zabtına me'mûr olduğu mevâkı'-i ma'lûme kurbünde Osmanlu askerinin bir fırkasıyla vukû'bulan muhârebede yalnız kendüsi kurtulub mevcûd maiyyeti olan bi'l-cümle eşkiyânın telef olmuş olduğunu beyân itmekle işbu haber-i dehşet-engîz mahall-i mezkûrda bulunan eşkiyânın ma'lûmu oldukda nâzır-ı merkûmun ihtârât ve teşvîkât vakiasını unutub tahlîs-i cân itmek kaydında bulduklarından artık ol havâlide tevkîfe cesâret idemeyüb derhâl eşyâ ve levâzımât-ı sâ'ireyi terk ile Küçük Eflâk tarafına firâra kıyâm eylemişlerdir.

Binâen-aleyh nâzır-ı merkûm dahi çâr-nâ-çâr eşkiyâ-yı merkûmeye itbâ' iderek mezkûr kasabaya mukaddemâ celb ve cem' itmiş olduğu erzâk ve hayvânâtı

kâmilten terk ile zabtı tasavvur olunan mevâkı'-i mezkûrenin kurbünde vâkı' Nişini nâm kasaba tarafına azîmet itmişdir.

Bükreş'den hareket iden Osmanlu askeri 29 Mayıs târihinde mezkûr kasabaya dâhil olmasıyla eşkıyâ-yı merkûmenin bırakmış olduğu erzâk ve hayvânât ve eşyâ-yı sâ'ireyi bilâ-mezâhim zabt itdikten sonra (18) ele geçirilen yigirmi dört kadar eşkıyâ dahi ibreten li-s-sâ'irin katl idilmiştir. Târih-i mezkûrda bârânın kesret-i nûzûlünden nâşi askerinin hey'et-i mecmûasıyla eşkıyâ-yı merkûmun ta'kibi kâbil olmayub fakat merkûmların bütün bütün kendü hâllerinde bırağılmaları dahi tecvîz olunmadığından Eflâk sergerdelerinden Sava [ساره] nâm kimesne zîr-i idaresinde bulunan Eflâk askeri ile eşkıyâ-yı merkûmenin ta'kiblerine ve mümkün olduğu hâlde nâzır-ı merkûmun ahz ü girifte ta'yîn kılınmıştır.

Merkûm Sava bu vesîle ile me'mûriyyet-i Devlet-i aliyye'ye ibrâz-ı sadâkat idüp ol vefâtına gelinceye değin vukû'a gelen harekât-ı nâ-hem-vâresini afv itdirmek garazıyla eşkıyâ-yı merkûmenin ta'kiblerine müsâraatle bir takımını Remboviçe

[ساره] nâm nehrin kurbünde takarrüb itdikde yigirmi kadarını itlâf itmiş ve bir takımını bir an evvel karşı tarafa geçüb tahlis-i cân garazıyla nehre atlamış ise de bunlardan dahi altmış nefer mîkdârı sâhil-i selâmete çıkamayub nehr-i mezkûrda gark ve telef olmuştur.

İşbu vak'a akîbinde mûma-ileyh Kara Ahmed Efendi, Eflâk emâretinin idaresine ta'yîn kılınmış olduğundan eşkıyâ-yı merkûmenin emr-i terbiyeleri Serfli oğluna havâle kılınmıştır.

Vidin'den Drağaçan tarafına giden Osmanlu askeri ol civârda vâkı' Zavendeli karyesinde tecemmü' iden yedi yüz kadar eşkıyâ ile bir müddet muhârebeden sonra bunların bir mîkdârını telef idüp tasavvurlarını firâra mecbur itmiş ise de işbu Osmanlu askeri ol tarafda tecemmü' iden eşkıyâyâ nispetle (19) cezâyât kâbilinden oldukdan başka yanlarında bir top olsun bulunmadığı nâzır-ı merkûmun ma'lûmu oldukda fırsat-ı kuvvet itmeksizin Osmanlu askerinin bu babda olan noksanından istifâde etmek hûlyâsıyla Remnik kasabasında cem' itmiş olduğu takriben beşbin

nefer piyâde ve iki bin beşyüz nefer süvâri ile dört kıt'a topu bi'l-istihsab mezkûr Remnik kasabasından hareketle 5 Haziran târîhinde Drağaşan'a iki sâ'at mesâfede vâki' bir karye kurbüne muvâsalat itmiştir.

Ertesi günü sabahleyin eşkıyâ takımı harbe ibzâr itmek üzere ba'zı mevâkı'n zabtıyla istihkâmât-ı lâzimenin inşasına ibzâr itmiş olduklarından nefsi Drağaşan karyesinde bulunan Osmanlu askeri dahi mukâbele-i bi'l-müsellah kıyâm ile iktizâ iden mahallerde hendek kazub metrisler inşasına ibzâr itmiş olduğundan harekât-ı askeriyeye mani' olan ba'zı ebniyeyi dahi ihrâk itmişlerdir.

Eşkıyâ rüesâsından Karadiba [قردیبا] ile Nikola İpsilândi nâm kimesne sâlif'üz-zikr ebniyenin ihrâk idildiğini gördüklerinde Osmanlu askerinin firâr itmek niyetinde bulunduğunu zâhib olmalarıyla şu fırsat-ı kuvvet itmemek için ne nâzır-ı merkûmun ve ne de sâ'ir rüesâyâ mürâca'at itmeksizin hemân Osmanlu askeri üzerine hücum idilmesini tasmi'm itdiklerinden bir taraftan merkûm Karadeyâ mevcûd maiyyeti olan sekizyüz nefer süvâriyi bi'l-istishâb ol civârda vâki' Serbanti manastırı kurbünde bulunan Osmanlu askeri üzerine hücum ve diğerk taraftan dahi merkûm Nikola İpsilândi zîr-i idaresinde bulunan eşkıyâ ile dört kıt'a topu alup Drağaşan karyesinde bulunan Osmanlular üzerlerine hücum itmiştir.

Sâlif'üz-zikr manastır tarafına giden eşkıyâ Osmanlu askerine tekerrüb ider itmez bunların muhâcemesine mukâbele idemeyüb (20) ri'câte mecbûr olduğundan Drağaşan karyesi tarafına giden Nikola İpsilândi vukû'-i hâle matla'oldukda derhâl maiyyetinde bulunan eşkıyânın bir mîkdârını karye-yi mezkûre derûnunda bulunan Osmanlu askerini işgâle ta'yîn iderek eşkıyânın çoğunu bi'l-istishâb refiklerine imdâd itmek üzere mezkûr manastır tarafına azîmete musâraat itmiş ise de Osmanlu askerine tekerrüb itdikde mukâvemete kudret-yâb olamayub müddet-i kâlile zarfında firâra mecbur olduğu gibi karye-i mezkûre derûnunda bulunan Osmanlu askerini işgâle me'mûr olan eşkıyâ dahi bozulmuş olduklarından nezdlerinde bulunan iki kıt'a topu terk ile firâra şitâb itmişlerdir.

Eşkıyânın işbu muhârebede olan telefâtı takriben beşyüz neferden ibâret ise de kendüleri ol derece havf ü dehşete düşûr olmuşlardır ki Osmanlu askeri eşkıyâ-yı

merkûmeyi ta' kibden fârig oldukdan sonra gerek nâzır-ı merkûm ve gerek rüesâ-yı sâ'ire eşkıyâ-yı merkûmeyi firârdan men' itmek için kendülerine ba'zı ihtârât ve teşvîkât îcrâsına teşebbüs itdikleri hâlde eşkıyâ-yı merkûme bunların makâlâtını aslâ havâle-i sem'-i i'tibâr itmeyub mecâl ve tâkatleri kalmayınca kadar firâra şitâb itmişleridir.

Bâlâda beyân olunduğu vechile nâzır-ı merkûm eşkıyâ-yı merkûmenin mu'âvenetiyle Mora'da îcrâ-yı hükûmet itmek emel ve arzusunda bulunduğu hâlde bunların vech-i meşrûh üzere dağıldıklarını görünce bu yolda olan tasavvurâtı mâl-hûlyâ gibi kuvveden fi'le çıkaramayacağını ve ol hâlde kendüsünün bir an evvel Memleketeyn'den savuşub bir tarafa gitmekden başka bir çâresi kalmamış olduğunu cezm itmekle 8 Haziran sene 1821 târihinde eşkıyâ rüesâsı ile neferâtının cebânet ve sâ'ir etvâr-ı reddiyelerinden nâşi kendüsi tasavvur-ı sâbıkından sarf-ı nazar itmiş olduğundan (21) bahisle gerek rü'esa gerek neferât-ı merkûmenin istedikleri tarafa gitmek lâzım geldiğini varaka-ı mahsûsa neşr ile i'lân itmiştir.

Eşkıyâ-yı merkûme ise nâzır-merkûmun i'lân ve rehâsetine bakmayarak zî-kudret olanlar derhâl Eflâk'dan sıvuşub Avusturya memâlikine gitmiş ve kusûrları dahi tahlîs-i cân itmek garazıyla öteye berüye dağılmıştır. Binâen-aleyh nâzır-merkûm sûretâ emr-i beka ve hakîkâten Yunanistan'a gitmek arzusuyla Avusturya memâlikinden mürûruna müsâ'ade olunmasını ol civârda bulunan Avusturya me'mûrundan alınması itmekle gösterilen müsâ'ade üzerine iki karındaş ve dört nefer refîkleri birlikde olduğu hâlde 3 Haziran târihinde Avusturya memâlikinde vâkı' nâm mahale azîmet ve orada otuz altı sâ'at müddet tevakkûf itdikten sonra ertesi günü mahall-i mezkûrdan hareketle Ermanstad kasabasına takarrüb ittikte Demeşvar kumandanının me'mûr-ı mahsûsasına tesâdüf iderek anın tenbîhi vechile Mohac'a azîmet itdikde derhâl karındaş ve refîkleri ile berâber kal'a zindanına götürülüb başka başka hücrelere habs idilmişlerdir.

Nâzır-ı merkûmun firârından sonra gerek Eflâk ve gerek Boğdan'da kalan eşkıyânın çoğu silâhlarını bırakub öteye berüye dağılmış ve bir mîkdârı dahi ba'zı manastır ve sâ'ire mürtefi' mahallere çıkılıb üzerlerine gelen Osmanlu askerine bir müddet mukâbele ve mukâ[v]emete devâm itmiş iseler de âkib-ül emr bunların

cümlesi bozulub ekseri itlâf idilmiş ve bir mîkdârı dahi nice Rusya memleketine firâr itmiş olduklarından nâzır-ı merkûmun Boğdan'a duhûlü kâribinden bede' ile üç mah mürûrunda Memleketeyn'de eşkıyâdan ferd ü ehad kalmamıştır.

**Yunan eşkıyâsının Mora ihtilâlinde evvel Memleketeyn'de ref'-i livâ-yı şekâvet
itdiklerinden dolayı saltanat-ı seniyye hakkında zuhûr iden zarar ve ziyânın
mîkdâr-ı sahihi bahsine gelince**

Birinci fasılda beyân olunduğu vech üzere eşkıyâ-yı merkûmenin (22) Kalas pîş-gâhında bulunan Osmanlu gemileri hakkında itdikleri hasardan sarf-ı nazar olunur ise üzerlerine sevk olunan Osmanlu askeri haber-i miyân kabilinden olduğu hâlde bunlara mukâdemet idemeyub müddet-i kalile zarfında Memleketeyn'i terk idüp öteye berüye dağılmış olduklarından Osmanlu askeri dahi ikmâl-i me'mûriyyetle mahallerine avdet itmiş olduğundan bu husûsdan dolayı gerek nüfûs ve gerek mâliyece saltanat-ı seniyye hakkında zuhûr iden zarar-ı dermiyân haber-i miyân kabilinden ise de bu keyfiyet saltanat-ı seniyyeyi kuvve-i mevcude-i harbiyyesini iki cihete bi'l-tâksim bir takımını Yanya'ya ve bir takımını dahi Tuna tarafına sevke mecbûr itmiş ve bu cihetle Mora ihtilâlinin hîn-i zuhûrunda ol tarafa lüzûmi mîkdâr askerin bulunmasını istilzâm eylemiş olduğundan bu mâdde dahi evvel-emrde Mora ihtilâlinin imtidâdını ve bi'l-âhire Yunan devletinin teşekkülüne intac iden esbâb-ı kavîyyeden ma'dûddur.

Nâzır-merkûmun ahvâli bahsine gelince

Kendüsü Mohac kal'ası zindanında ve bayağı hapishanesinde ikişer mâh ve Demeşvarda kal'asında olarak takriben beş buçuk sene tevkîf olunduktan sonra Viyana ile Vidin'in ve yahûd derûn-ı şehirlerinden her kangısını ihtiyar ider ise anda ikâmet itmek şartıyla sebîl-i tahliye kılınmış ise de hapishane ve ale'l-husûs zindânın hevâsı gayet vahim olduğundan orada müddet-i ikâmetinde kazanmış olduğu illetten ifâkat bulamayub çok geçmeden Viyana'da vefât itmiştir.

İpsilândi familyasının emvâl-i mevrûsesi bahsine gelince

Bunun bir mîkdâr-ı küllîsi nâzır-ı merkûmun pederi Konstanti İpsilândi tarafından Sırbistan eşkiyâsına i'âneten verülüb telef ve bir mîkdârı muahharen (23) cânib-i Devlet-i aliyye'den müsâdere kılınmış ve merkûm Konstanti Rusya memâlikine firâr itdikten sonra Rusya Devleti tarafından kendüsine verilen emlâk muahharen yine devlet-i müşârün-ileyh tarafından müsâdere olup emvâl-i mütebakîsi dahi nâzır-ı merkûm ile bunun karındaşları ve vâlidesi tarafından Mora ihtilâli uğûruna sarf ve itlâf kılınmış olduğundan nâzır-ı merkûm evâhir-i ömründe dûçar fakr u zarûret olduğu gibi Rusya memâlikinde kalan vâlidesi dahi ahşamdan ahşama birer mum tedârik idecek kadar akce tedârikine muktedir olamayub hâl-i sefâletde ikatâ-yı umûr itmişdir.

İşte nâzır-ı merkûm ber-minvâl muharrer Mora'ya azîmetle icrâ-yi hükûmet itmek garazıyla Rusya İmparatoru maiyyetinde olan hıdmetini terk ile Boğdan'da tecemmü' iden erbâb-ı ihtilâle iltihâk itmesiyle hıdmet-ı mezkûreden mahrûm oldukdan başka emvâl-ı mevrûsesini dahi bu yolda sarf ü telef itmiş ve Memleketeyn'de vukû'agelen teşebbüsât ve harekât-ı şekavet-kâranesinin netayic-i ma'lûmesinden mütenebbih olmadığından tasavvur-ı kadîmi vech üzere yine Mora'ya azîmetle icrâ-yi fesâd itmek için Amerika'ya gitmek bahanesiyle Avusturya memâlikine azîmet itdikde cezâ-yı amelini görüb müddet-i medide zindan ve haphishânedede tevkîf olunarak âkîbet'ül-emr bu yolda helâk olduğu gibi tarîk-i şekavetde en refik ve belki muharrik ve müşviki olan Yuvani Kapudistiryâ dahi yine imparator müşârün-ileyhin havâs-ı hademesi olduğu hâlde her ne sebep ve garaza mebnî ise Mora'ya ekdiği tohum-ı fesâdın semeresini istihsâl itmek daibesiyile Mora'ya azîmet itdikde mevâ'd ve ta'ahhüdât vak'ası üzerine ol havâlide mevcûd eşkiyâ fırkalarını tanzîm ve idâre itmek üzere eşkiyâ-yı merkûme rû'esası tarafından teşkil olunan hükûmet-i muvakkâtenin riyâseti (24) kendüsine ihâle kılınmış ise de çok geçmeksizin merkûmun makâm-ı riyâsetinde devâm ve bekâsı emrinde rû'esâ-yı merkûme beyninde ihtilâf-ı efkâr hâsıl olmuş ve bi'l-âhire râkibleri avenât ve mensûbâtına gâlebe idüp kendüsini katl eylemişlerdir.

İfâdat-ı meşrûhadan anlaşıldığı vech üzere gerek nâzır ve gerek re'is-i merkûmun sâlifüz-zıkr Memleketeyn vak'ası ile Mora ihtilâlinin zuhûru emrinde vukû'agelen sa'y ü güşâdlar yâlnız kendülerini alet-i fesâd ittihaz idenlerin tervic-i merâmılarına medâr olup kendüleri için ye's ve fütûr ve âkîbet'ül-emr bu yolda helâk olmalarından başka bir fâideyi müfid olmayub ikisi dahi erbâb-ı ihtilâlin çoğu gibi cezâ-yı amellerini görüb bu yolda helâk olmuşlardır.

Memleketeyn vak'asının zuhûrunu istilzâm iden esbâb-ı mütenevi'nin ta'yîni bahsine gelince

Gerek Mora ihtilâliyle bunun mukaddimesi olan Memleketeyn vak'ası ve gerek ol-esnâda harb gâ'ilesiyle Basban oğlu ve Tepedelenli Ali Paşa ve bunlara mümâsil bir takım vâliler ile derebeylerin isyânı gibi Memâlik-i Osmaniyenin dâhil ve haricinde zuhûr idüp Devlet-i aliyye'nin lâ-yenkâtı kuvve-i harbiye ve mâliyesinin israfını müeddî olan gâva'il-i adidenin esbâb-ı mûcibesi iş bu târihçenin hatimesinde ber-tafsil zıkr ve beyân kılınmış olduğundan bu bâbda tatvil-i kelâma ihtiyaç hiss itmez ise de cânib-i saltanat-ı seniyyeden Eflâk ve Boğdan voyvodalarının emr-i intihâbı ile min-bâd anların teccüs-i ahvâl ve harekâtına dikkat ve itina kılınmamış maddesi vak'a-yı mezkûrenin zuhûrunu müeddî olan esbâb-ı adidenin başlucası olduğundan (25) keyfiyetin işbu mahâlde ber-vech-i ihtisâr-ı beyân ve ifâdesine ibtidâr kılındı şöyle ki müstagnî-i beyân olduğu üzere Eflâk ve Boğdan emâretleri bir taraftan Devlet-i aliyye ile çokdan beru ebvâb-ı husûmeti güşâd idüp dürlü dürlü sûretlerle işgal ve iz'âcından hali olmayan Rusya Devleti ve diğer taraftan dahi yakîn vakte gelinceye değin ekseri hâlde maiyyet ve müttefikî olan Avusturya Devleti memâliki kurbünde vâkı' olduğundan bunların gerek mevki' ve gerek esbâb-ı sâ'ire cihetiyle olan nezâket ve ehemiyyeti müselleme ekâbir ve asâgir olduğundan ve alel-husûs işbu târihçenin beşinci faslında beyân olunduğu vech üzere Eflâk ve Boğdan emâretlerinin emr-i idâresi Divân-ı Hümayûn tercümanlarından Konstanti İpsilândi ile Suçu ve emsali hâinlere ihâleye bidaen olduğu târihten evvel vakte gelinceye değin ol havâliye ta'yîn olunan voyvodaların çoğu gâh hıdmet ve mu'âvenetlerinden istifâde etmek emelinde bulunan a'dâ-yı dîn ü devletin teşvikât ve tahrikâtına binaen hod-be-hod devlet metbûaları aleyhine ref'-i livâ-yı şekavetler bir takım harekât-ı bâğiyâneye tasaddi ve gâh civârlarında zuhûr iden eşkiyâyâ erzâk ve mühimmât-ı

harbiyye i'tâsiyla îcrâ-yi mu'âvenete cür'et itmekle Tuna sevâhilinde vâkı' kal'a ve istihkâmât-ı sâ'ire muhâfızlarını ale'd-devâm işgâl idüp millet ve devleti gereği gibi rahnedâr itmiş ve fırsat-ı fikdânından dolayı bu yolda îcrâ-yi hıyanete cür'et idemeyenlerin sarf-ı nazarla her ne sebebe mebnî ise bu dereceye kadar îcrâ-yi hıyanetden ictinâb iden voyvodaların dahi sebab-i rikkat ve sa'âdetleri olan saltanat-ı seniyyenin hukûk ve menâfi'-i seniyyesini halel tedrikinden vikâye itmek emrinde (26) vüs'-i iktidârlarını sarf itmek şöyle dursun ekser hasm-âyı devlet ve milletin tasavvurât ve teşebbüsâtına dâ'ir olan ma'lûmât ve tahkîkâtını bile cânib-i Bâb-ı âliye vakt ü zemânıyla arz ve inhâdan ictinâb itmiş velhâsıl hemân bi'l-cümle Memleketeyn voyvodalarının hasm-âyı Devlet-i aliyye'nin tervec-i merâmları için tedâbir-i lâzimenin ittihâz ve îcrâsından gerü durmuş oldukları defâ'atle tebeyyün ve tahakkük itmiş olduğundan cânib-i saltanat-ı seniyyeden Memleketeyn voyvodalarının emr-i intihabı ile tecemmü'-ı ahvâline gereği gibi dikkat ve i'tina olunmak lâzım gelür iken ne Memleketeyn nezâket ve ehemmiyyet-i mevki'si tefekkür ve mülâhaza idilmiş ve ne de ol tarafa ta'yîn olunan voyvodaların harekât-ı şekavet ve hıyanet-kâranelerinden dolayı intibâh hâsıl olmamış olduğundan saltanat-ı seniyyenin ol havâlide olan hukûk ve menâfi' seniyyesinden emr-i muhâfazası a'dâ-yı dîn ü devletin alet-i fesâdı ve belki müşvik ve muharriki olan sâlif'üz-zıkr Boğdan voyvodası Suçu gibi bir takım hâinlerin keyfe mâ-yeşâsına tefvîz olduğundan başka mahall-i me'mûriyyetlerine vusûllerinden sonra vazife-i me'mûriyyetlerini matlub-ı âli vechile ibkâ idüp itmedükleri ve ahâli-i memleketin kendülerinden hoşnud olup olmadıkları husûslarının tahkîk ve tahminine bile teşebbüs idilmemiştir.

İşbu Devlet-i aliyye tarafından vukû'bulan şu iki hata ya'ni nezâket ve ehemmiyyet mevki'si müsellemler olduğu hâlde voyvodalarının emr-ü intihabları ile semm-i bade anların tecemmü'-i ahvâline dikkat ve i'tina idilmemesi ol-esnada Yunan eşkiyâsının kemâl-i suhûletle ol havâlide ictimâ'ına (27) ve bu sûretle nâzır-ı merkûmun kuvve-i harbiyye ile ol havâlide ref'-i livâ-yı şekavete cür'et itmesine medâr kavi olduğundan işbu iki hata evvel-emirde Memleketeyn vak'asının zuhûrunu ve bi'l-âhire Yunan Devleti'nin hudûsunu intac iden esbâb-ı kavîyyeden ma'düddür.

(28)

Üçüncü Fasıll

Tepedelenli Ali Paşa'nın hasm-âyı dîn ü devlet tarafından teveccühle iğfâl olunduğuna dâ'irdir.

Devlet-i aliyye ile Rusya Devleti beyninde sene 1242 târihinde vukû'bulan muhârebede Tepedelenli Ali Paşa Rusyalu üzerine hayli asker sevkiyle uğur-ı saltanat-ı seniyyede ibkâ-yı hüsn-ü hıdmete bedel-i maktûr itmişiken muahharen her nasılsa vükelâ-yı Devlet-i aliyyeden ba'zılarının buğz ve â'davetini celb itmiş olduğundan gerek bunların ilkâ'en ve tahrîkâtından ve gerek esbâb-ı sâ'ireden dolayı cân ü câhî hakkında zuhûru melhûz olan mahallin mütenevvi'den masûn olmak arzıyla Avrupa devletlerinden birinin dâire-i ittifâkına dâhil olmasını tasavvur eylemiştir.

Binâen-aleyh kendüsünün Amavudluk ve Tırhala ile Mora vilâyetlerinin vâli ve hâkim-i müstakili hakkını Rusya Devleti tarafından tasdik olup da kendüsiyle bir infâk-ı tecâvüzi ve tedâfü'î akdine izhâr-ı muvâfakât olunacak olur ise Rusya ile Devlet-i aliyye beyninde bir muhârebe vukû'unda masârifi kendüsine aid olmak üzere otuz bin kadar asker tertîb ve tanzîmiyle Devlet-i aliyye aleyhine sevk ideceğinden başka Rûmili kıt'asının sâ'ir mahallerinde bulunan ashâb-ı teferrûz ve iktidârdan dahi haylisini dâire-i ittifâka celb ideceğini ve ol havâlide Rusya Devleti'nin metbu'atını kabûl itmiş olacağından devlet-i merkûmenin Avrupaca bir muhârebesi vukû'unda bile kendüsine i'âneten on bin neferden ibâret bir fırka-i askeriyyeyi icâb iden tarafa sevk ideceğini iktizâ idenlere (29) bâ-beyân Rusya Devleti tarafından bu misillû bir ittifâkın akdine izhâr-ı muvâfakât olunup olmadığını istihraç itmek üzere Konstanti Duka nâm kimesneyi Rusya tarafına i'zâm eylemişti.

Birinci fasılda beyân olunduğu vechile Eteryâ nâm cemiyet-i hafîyye a'zâsından olup Badra'da mukîm Rusya Konsolosu tercümanı Paparigopoli ol havâlide bulunan Rusya teb'asına aid ba'zı mesalihin tesviyesiçün ara sıra Yanya'ya gidüp gelmekte olduğundan bin sekiz yüz on altı senesinde yine Yanya'ya azîmet itdikde Tepedelenli Ali Paşa'nın kâtiblerinden Marinoğlu tercüman-ı merkûmu nezdine celb ve Ali Paşa'nın ve vükelâ-yı Devlet-i aliyyeye artık emniyyeti kalmamış

olduğundan Rusya Devleti tarafından kendüsiyle bir ittifâk-ı tedafi' ve tecâvüzi akdine hüsn-ü rıza gösterilecek olur ise Ali Paşa tarafından dahi bu babda derhâl izhâr-ı muvâfakât kalınacağı zât kulbünde bulunduğunu bi'l-beyân kendüsünün bu babda olan re'y ve efkârını istifsâr itdikde tercüman-ı merkûm bu aralık Rusya ile Devlet-i aliye beyninde sulh ve mesalihâtın devâmı cihetiyle bu misillû bir teklifin Rusya İmparatoru tarafından kabûl olunmayacağı zımnında bulunduğunu beyân itmiştir.

Tercüman-ı merkûm bin sekiz yüz on yedi târihinde yine Yanya'ya azîmet itdikde merkûm Marinoğlu tercüman-ı merkûmu nezdine celb ve Ali Paşa uğur-ı saltanat-ı seniyyede bunca hıdmet ve fedakârlıklar ihtiyar itmişiken işbu hareketi nezd-i şahanede şayan-ı tahsin olunduktan başka hakkında bir takım ma'lûmât-ı sâ'irenin îcrâsı dahi tasavvur olunmakta olduğundan bahisle kendüsünün düvel-i mu'azzamadan birinin vâsıta-i ittifâkına dâhil (30) olmak arzusunda bulunduğunu ve bu babda Rusya Devleti'nden başka bir devlete emniyeti olmadığını ifâde itdikde tercüman-ı merkûm cevâbında kendüsi küçük bir me'mûr olduğundan bahisle bu misillû murad-ı mühimmenin devleti tarafına tebliğine salâhiyeti olmadığı gibi büyük me'mûrların dahi Rusya İmparatoru tarafından bu babda izhâr-ı muvâfakât olunmayacağını ma'lûmları olduğu cihetiyle bu misillû tebliğâtın îcrâsına cesâret idemeyecekleri efkârında bulunduğunu merkûm Marinoğlu'na beyân itmiş ise de Ali Paşa bu babda Rusya Devleti'nin mu'âvenet-i maddiye ve ma'neviyyesine istinâden devlet metbuâsı aleyhine ref'-i livâ-yı isyân idecek olur ise te'dib ve terbiyesi için cânib-i saltanat-ı seniyyeden üzerine sevk olunacak olan Osmanlu askerine mukâvemet idemeyüb Mora ihtilâlinin zuhûrundan evvel mağlub ve mezmahâl olacağı ve ol hâlde Mora eşkiyâsı Ali Paşa gibi bir düşman kuvvetinin pençe-i kahrından halâs olacaklarından vech-i matlub üzere îcrâ-yı şekavete kudret-yab olacakları mülâhazasına mebnî Ali Paşa'nın devlet metbuâsı aleyhine isyân itmesine dâ'ir olan tasavvur ve efkârını tâbir itmek üzere itfâ'ül-beyân ifâdesi vechile böyle bir vakit müsâlemetde Rusya Devleti ile Ali Paşa beyninde bu misillû bir ittifâkın akdi kabûl olamacağı beyân ile berâber bir harb ve ta'arruzda işbu tasavvurun mevki'i îcrâyâ konulması ihtimâlât-ı kavîyyeden olduğundan Ali Paşa tarafından bu misillû bir fırsat zuhûruna intizâren vükelâ-yı Devlet-i aliyyeye vesait-i mümkinine ile işfâl

itmek için esbâb-ı lâzîmenin istihsâline sa'y ü gayret olunmak lâzım geldiği müstali'sini ilâve-i mefâl eylemiştir.

Tercüman-ı merkûm bin sekiz yüz on sekiz târîhinde yine müsallâhen Yanya'ya gitmiş olduğundan Ali Paşa bi'z-zât (31) merkûmu tercümanı celb ile bu babda olan tasavvur ve efkârını beyân itdikten sonra Rûmların Rusya memâlikinde bir cem'iyet-i hafiyeleri olup Devlet-i aliyye dahi dâhil ve hârici gayet müzeyyen olduğu hâlde esâsı çürük bir saraya müşabih olduğundan her ne vakit olur ise bunun münkariz olacağına iştibâhı olmadığınan bahisle şu hâlin vukû'unda hem kendüsi ve hem de başkasına fâide tecessüs olabilmek için şimdiye bir nokta-yı istinâdi tedarik etmek arzusunda bulunduğunu ifâde eylemiştir.

Ali Paşa'nın gâyet dessâs ve hilekâr olduğu tercüman-ı merkûmun ma'lûmu olduğundan şayed Rûmların cem'iyet-i hafiyyesine dâ'ir olan ifâdâtını tasdik idecek olur ise ber-cümle olmak üzere keyfiyeti derhâl Bâb-ı âliye iş'âr ideceği meczûmu olduğundan Rûmların böyle bir cem'iyetleri olduğuna zerre kadar ma'lûmâtı olmayub Devlet-i aliyye dahi Ali Paşa'nın ifâdesi vechile fenâ bir hâlde bulunmak şöyle dursun bi'l-akis gâyet zengin ve kuvvetli bir devlet olduğundan hiçbir taraftan bir gûnâ korkusu olmadığını beyân itmesi üzerine Ali Paşa i'âde-i kelâma âgaz idüp ben seni dost bildiğimden mâ-fi'z-zamîrimi beyân eylememiş ise efkârını ketm idiyormuş her ne ise bu babda olan ifâdâtımı Rusya elçisine mülâki olduğunda kendüsine ifâde eyle de bakalım nasıl olur ifâdesiyle hatm-i kelâm eylemiştir.

Tercüman-ı merkûm mahall-i me'mûriyyeti olan Badra'ya avdet itdikden bir sene sonra ya'ni sene 1819 târîhinde dâine-yi Rusya İmparatoru maiyyetinde bulunan zâbitan-ı askeriyeden olup muahharen Yunan Devleti'nin hîn-i teşekkülünde müdür-i devlet ka'in olunan Yuvani Kapodistiryâ Petersburg'dan hareketle memleketi olan Korfu'ya muvâsalâtından sonra Rusya Devleti tarafından bi'z-zât merkûm Kapodistiryâ'ya teslim olunmak üzere Dersa'âdet sefiri Kont Istraganof'a (32) bir takım tahrîrât gönderilmiş olduğundan sefir-i müma-ileyhe işbu tahrîrât-ı mahsûsa tatar çıkarub Badra'da mukîm Rusya konsolosuna gönderilmesiyle berâber bunlar tercüman-ı merkûme vasıtasıyla bi'z-zât merkûme Kapodistiryâ'nın yeddine teslim edilmesini dahi tercüme eylemiştir.

Enfûl-beyân tatar Badra'ya muvâsalatla hâmil olduğu tahrîrâtı konsolos-ı merkûma teslîm itdikde sefir-i mûmâ-ileyhin tercümesi vechile konsolos-ı merkûme işbu tahrîrâtı bi'z-zât mahalline göndermek için tercüman-ı merkûma teslîm eylemiştir. Tercüman-ı merkûm ise şayed tatarın vusûlü akibinde Badra'dan hareketle doğrudan doğruya Korfu'ya gidecek olur ise bu babda Badra'da mukîm İngiltere konsolosunun sû'i-zannını da'vet itmiş olacağından keyfiyetin derhâl konsolos-ı mûmâ-ileyh tarafından Cezâ'ir-i Seb'a kumandanına ihtâr idilmiş ve ol hâlde Korfu'ya vusûlünde nezdinde bulunan eşyanın hükûmet tarafından tahrible tahrîrât-ı mezkûrenin dahi İngiltere me'mûrlarının eline geçmesi ihtimâlât-ı kavîyyeden olduğunu derk ve tefhîm itmiş olduğundan tatar-ı merkûme vasıtasıyla İstanbul'dan gelen tahrîrât çokdan berü sürüncemede kalmış olan bir Rusyalunun dav'asına dâ'ir olup Mora vâlisine hitâben tasfîr buyrulan bir kıt'a emir-nâme-i sâmîden ibâret olduğunu usûlü vechile neşr ve i'lân ile berâber kendüsünün dahi ba'zı umûr-ı zâtiyyesinin tesviyesiçün Tırhala tarafına gideceğini icâb idenlere ifâde ve nizâmına tevfiikân bir kıt'a mürûr tezkiresi istihsâl itdikden sonra Badra'dan hareketle Zeytun ve Tırhala ve Mecve tarîkiyle gece sâ'at ikide Yanya'ya muvasâlat itdikde derhâl (33) Ali Paşa'nın kâtiblerinden Marinoğlu'na mülâki olup Korfu'ya avdet ideceğinden bahisle oraca ba'zı sipârişat ve tenbihâtı var ise îcrâ-yi icâbına müheyya' olduğundan bi'z-zât Ali Paşa'yı görmek arzusunda bulunduğunu beyân eylemiştir.

Merkûm Marinoğlu bilâ-tevkîf keyfiyeti Ali Paşa'ya ihbâr itmekle ol gece sâ'at üç buçukda bir kavs gönderilüb tercüman-ı merkûme Ali Paşa'nın nezdine celb idilmiştir.

Tepedelenli Ali Paşa tercüman-ı merkûmun ol tarafa sebab-i azîmetini su'âl eyledikde tercüman-ı merkûm cevab-ı nâ-savâba ibtidâr idüp Ali Paşa'nın hayli müddetdenberü Rusya devletinin bir büyük me'mûruyla kesb-i münâsebet itmek arzusunda bulunduğunu kendüsünün ma'lûmu olup akraba ve ta'alukâtını görmek için bu def'a Korfu'ya gelen Yuvani Kapodistiryâ'nın dahi Rusya İmparatoru nezdinde sâhib-i nüfûz ve Ali Paşa'nın tervic-i merâmını muktedir bir zât olduğundan bahisle anınla kesb-i münâsebet idilmesi murad olunur ise hasb-el-ubûdiyyet îcrâ-yi icâbına müheyya' bulunduğunu arz ve ifâde itmek üzere Yanya'ya gelmiş olduğunu beyân itdikde Ali Paşa i'âde-i kelâma ibtidâr idüp Korfu'da bulunan kâtibden bu

def'a gelen bir mektubun meâline göre merkûme Kapodistiry'a'nın çokdan berü Narda'da tevkîf itmekde olduğum Mostra familyalarının tahliye-i sebillerini iltimâs itmek efkârında bulunmuş ise de işbu iltimâsının tarafımdan kâbul olunup olunmayacağını bilemediğinden bu babda hâl-i tereddüde bulunduğunu beyân itdikden sonra tercüman-ı merkûmun su'âli vech üzere mezkûr familyaların tahliye-i sebilleri maddesi mûmâ-ileyh Kapodistiry tarafından iltimâs olunacak olur ise ol vakit icâbına bakılır (34) deyü cevap vermiştir. Tercüman-ı merkûme yine Paşa müşârün-ileyhin taglî-i efkârına kıyâm idüp hem mezkûr familyaların bir ân evvel tahliye-i sebilleri için Ali Paşa'nın muvâfakâtını istihsâl itmek ve hem de Rusya ittifâkına dâ'ir olan emrine tekvîn vermek garazıyla mûmâ-ileyh Kapodistiry'nın bu def'a memleketi tarafına azîmet itmesi mûcib-i memnûniyet olduğunu mütezammim bir kıt'a tahrîrât irsâliyle berâber sâlif'üz-zikr Mostra familyalar dahi mûmâ-ileyhin iltimâsından evvel Korfu'ya gönderilecek olur ise kendüsünün bu husûsdan dolayı ziyâdesiyle memnûn ve müteşekkir olacağını sûret-i dostiyyede olarak ihtâr eylemiştir.

Binâen-aleyh Ali Paşa merkûm Marinoğlu'nu nezdine celb ile dostumuz Yuvani Kapodistiry'nın memleketi tarafına gelmesinden dolayı memnûn olduk eğer bir şey ister ise tarafımıza yazsun sâ'ir ifadâtımızı dahi dostumuz Papparigopolu kendüsüne şifâhen beyân eyleyecektir meâlinde bir mektub yazmasını tenbih itdikden sonra işbu mektubu tercüman-ı merkûmun Korfu'ya azîmet ve avdetinden hakkında mu'âvenet-i lâzimenin icrâ idilmesi için icâb iden me'mûrlara hitâben bir kıt'a buyruldu ile berâber yeddine teslim eylemiştir.

Kırâat-ı hâliyyeden istidlâl olduğuna göre merkûm Kapodistiry'nın ol-esnâda Korfu'ya gitmesi mücerred Mora ihtilâlinin sür'at-i zuhûrunu ve bu sırada Ali Paşa'nın dahi mahvını müeddî esbâb-ı lâzimeyi istihsâl itmek garazına mebnî olduğundan tercüman-ı merkûm dahi bi-çare Ali Paşa'yı ve Marinoğlu vasıtasıyla iğfâl ve gûyâ merkûm Kapodistiry'nın vasıtasıyla Rusya Devleti'nin dade-i ittifâkını idhâl ideceği vâadiyle varta-i isyâna ilkâ itdikden sonra Yanya'dan hareketle Korfu'ya (35) azîmet eylemiştir.

Tercüman-ı merkûm Korfu'ya vusûlünde hakkında İngiltere me'mûrlarının sûi-zannını da'vet itmemek için ol tarafa vusûlünden evvel Tıryeste'ye gitmiş olan bir tüccardan gûyâ alacağı olduğunu iskele me'mûrlarına beyân ve hâmil olduğu yol tezkiresini irâ'e eyledikten sonra orada mukîm Rusya konsolosunu görmek arzusunda bulunduğunu ifâde eylemiştir.

Konsolos-ı merkûmun vusûlünde kendüsine savb-ı bülend ile hitâb ve gûyâ tüccâr-ı merkûme zımnında olan matlubâtının tahsili için ol tarafa gelmiş olduğunu beyân ile berâber tahkîkât vakâ'sına göre tüccar-ı merkûm birkaç gün evvel Tıryeste'ye gitmiş olduğundan acebâ erbâb-ı vukûfdan bir da'va vekili bulunubda keyfiyet usûlü vechile ana su'âl kılınacak olur ise netice-i matlubanın kabil istihsâl olup olmadığını istifsâr eylemiştir.

Tercüman-ı merkûmun talebine mebnî da'va vekillerinden biri nezdine gelüb da'va mevzû'unu istimâ' itdikden sonra refikleri ile bi'l-istişâre îcrâ-yi îcâbına teşebbüs olunmak lâzım geldiğini ihtâr eylemiştir. Tercüman-ı merkûm işbu da'va vesilesiyle İngiltere me'mûrlarının sû'i-zannlarını ber-teraf ve kârantina usûlünün îcrâsı için birkaç gün kârantinahânedeki tevekkûf eyledikten sonra Korfu'ya çıkmış ve sâlifüz-zikr Mostra familyaları dahi Kapodistiryâ'nın alınmasından evvel sebîlleri tahliye kılınmış olduğundan ol gün Korfu'ya gelüb kârantinahâneye girmişlerdir.

Tercüman-ı merkûm ol gece merkûm Kapodistiryâ'nın hânesine azîmetle hâmil olduğu Rusya sefâretinin tahrîrâtı ile Ali Paşa'nın mektubunu teslim ve ifadât-ı şifâhiyesini dahi kendüsine tebliğ itdikden sonra (36) icâb iden cevab-nâmeleri alup ertesi günü sabahleyin Preveze tarafına gitmek üzere bir kâyiğâ râkiben Korfu'dan hareket hîn-i azîmetinde olduğu gibi avdetinde dahi kaide-i ihtiyat-kâraneye riâyetine

kendüsünün ol taraftan sür'at-i avdeti şayed Korfu kumandanı tarafından istihbâr olunacak olur ise râkib olduğu kâyiğın tevkîfiyle hâmil olduğunu evrâkın zabt edilmesi için kumandan-ı mûmâ-ileyh tarafından tedâbir-i lâzîminin ittihâz ve îcrâsına teşebbüs olunması ihtimalât-ı kavîyyeden olduğundan esnâ-yı rahda kâyıkçıları itmâ' iderek Preveze'ye gitmekden sarf-ı nazarla Saba nâm iskeleye çıkmıştır.

Fi'l-hakika kumandan-ı mûmâ-ileyh tercüman-ı merkûmun sür'at-i avdetini istihbâr itdikde merkûmun râkib olduğu kâyiğî bi't-tevkîf nezdinde bulunan evrâkı zabt itmek üzere derhâl serî'u'l-hareke kıt'a ol tarafa sevk itmiş ise de işbu kotra Preveze'ye kadar gittiği hâlde mezkûr kâyiğâ tesadûf itmeksizin Korfu'ya avdet eylemiştir.

Tercüman-ı merkûm sâlif'üz-zıkr Saba iskelesinden hareketle Yanya'ya vusûlünde merkûm Kapodistiry'a'nın ifadâtını Ali Paşa'ya tebliğ itdikden sonra Ali Paşa'nın ifadât-ı vakâ'sını dahi Rusya sefirine beyân ideceği taahhürüyle Ali Paşa'dan müfârekat ve mürecced merkûm Kapodistiry'a'nın cevâb-nâmesini bi'z-zât Rusya sefirine teslim itmek üzere mahsûs tatar alup Dersa'âdet'e azîmet ve ibkâ-yı me'mûriyyetinden sonra Badra'ya avdet eylemiştir.

Vech-i meşruh üzere Rusya sefiri ile merkûm Kapodistiry'a'nın teâtî olunan tahrîratın meâli ne olduğu tahkik olunmamış ise de tahrîrat-ı mezkûre âdi tatarla teslim olunmayub bi'z-zât merkûm Kapodistiry'a'nın yeddine teslim itmek üzere tercüman-ı merkûmun Badra'dan Korfu'ya göndermesi ve merkûmun Korfu'ya azîmet ve avdetinde İngiltere me'mûrlarının sû'i-zannlarını da'vet itmemek için bir takım hiyel ve desâisin (37) a'mâl ve isti'mâline teşebbüs itmekle berâber Korfu'ya azîmet ve avdetinde bile Yanya'ya uğrayub Ali Paşa'ya mülâki olması ve Kapodistiry'a'nın cevâb-nâmesini dahi bi'z-zât sefir-i mûmâ-ileyhin yedinde teslim itmek üzere Dersa'âdet'e gelmesi husûslarına bakulur ise zikri sebkât iden Kapodistiry'a'nın ol-esnâda Korfu'ya gelmesi gibi tahrîrat-ı mezkûrenin dahi Mora ihtilâlinde sür'at-ı zuhûrunu müeddî esbâbın istihsaline ve bu sırada Tepedelenli Ali Paşa'nın dahi dâire-yi itaatinden hurûcları ref'-i livâ-yı şekavete teşvik ve teşciine dâ'ir olduğu kayd-ı iştibâhdır.

Cânib-i Bâb-ı âliden Şubat sene 1820 târihinde Tepedelenli Ali Paşa'nın terbiyesiçün Yanya tarafına lüzûmî mîkdâr asker sevkine karar verilmiş olduğu haberü Yanya'ya âks itdikte Ali Paşa hâb-ı gafletden uyanub şu hâlde ne vükelâ-yı Devlet-i aliyenin iğfâliyle harbin te'hîrine ve ne de yalnız Arnavud askerleri ile üzerine sevki mukârrer olan Osmanlu askerine mukâbele ve mukâvemete kudret-yâb olamayacağını cezm ü takârrür itmiş ise de her ne olur ise olsun ol havâlide

tahakküm itmek hûlyâsından geçmeyüb bu yolda fedâ-yı cân vereceğine kadar her günâ fedâkârlığı ihtiyar itmiş olduğundan Rusya Devleti'ne mürâcaatla ma-haza kendü hırs ve tama'ından nâşi bulunduğunu mevki'-i hatır-nâkdan kurtulmak için derhâl Yanya'dan hareketle Preveze'ye azîmet ve kâtiblerinden merküm Marinoğlu vâsıtasıyla tercüman-ı merküma bir mektub gönderüb bir an evvel Preveze'ye gelmesini iltimâs eylemiştir.

İşbu mektubun vusûlünde tercüman-ı merküm bilâ-sebeb Preveze'ye azîmet idecek olur ise mahall-i mezkûrda mukîm İngiltere ve Avusturya konsoloslarının sû'i-zanlarını da'vet itmekden ihtirâzen ekser-i meşgûliyyetinden dolayı (38) o sırada Preveze'ye gidemeyeceğini cevaben tahrîr ve iş'âr eylemiş ise de Ali Paşa'ya ne Rusyalunun ittifâk ve mu'âvenetinden kat'-ı ümîd itmeyüb tercüman-ı merkümün bir an evvel Preveze tarafına gelmesinin eşerr lüzûmu olduğunu mutazammın olarak beray-ı tercüman-ı merküm diğeri dahi Badra'da mukîm Rusya konsolosuna hitâben iki kıt'a mektub gönderüb icrâ-yi icâbını iltimâs itmiştir.

Gerek tercüman ve gerek konsolos-ı merkümün dil-hâhlarına muvâffak olan işbu mektubların vusûlünde konsolos-ı merküm Eteryâ'nın tasavvurât ve teşebbüsâtına vâkîf olan Badra metropolidi ile keyfiyeti âriz ve âmik tezekkür itdikten sonra tercüman-ı merkümün Preveze'ye azîmetle ol tarafda mukîm İngiltere ve Avusturya konsoloslarının şübhe ve sû'i-zanlarını dâ'vet itmeksizin Tepedelenli Ali Paşa'ya mülâki olup iktizâsı vech üzere kendüsini isyâna teşvik ve teşci' itmek üzere ol tarafa azîmet itmesine karar vermişlerdir.

Binâen-aleyh tercüman-ı merküm ba'zı umûr-ı zâtiyyesini tesviye itmek bahanesiyle Badra'dan hareket ve Ağrını [] karyesine vusûlünde Ali Paşa'ya ne yolda lisân kullanub konsoloslar dahi ne vechle iğfâl itmek lâzım geleceğini lâyıkıyla tefekkür ve mülâhaza itmek için karye-i mezkûrede iki gün tevekkûf ve bu sırada Rusya Devleti teb'asından ba'zıları mağrûr olduklarından bahisle haklarında ihkâk-ı hakk idilmesi iltimâsını mutazammın bir takım istidâ'-nâmeler tertîb ve tanzîm itdikten sonra Mora ihtilâli şayed Ali Paşa'nın sukûtundan evvel zuhûr idecek olur ise Ali Paşa devlet-i metbuâsına bir hamle olmak üzere erbâb-ı ihtilâlin te'dîb ve

terbiyelerini der-uhde itmesi ihtimâl-i kuvîyyeden olduğundan (39) kendüsünün ihtilâl-i mezkûrun vukû'undan evvel sukût ve inkîrâzına medâr olmak üzere Rusya Devleti'nin dâire-i ittifâkına dâhil olmasına dâ'ir olan tasavvurâtın kuvveden fi'le çıkarılması için vakt ü hâlin pek müsâ'id olduğunu Ali Paşa'ya derk ve tefhîm etmek lâzım geleceği mülâhazasıyla karye-i mezkûrdan hareketle Preveze'ye azîmet eylemiştir. Vusûlünde derhâl merkûm Marinoğlu'nu nezdine celb ve Ali Paşa'ya ne yolda lisân kullanmak lâzım geleceği istifsâr ittikte merkûm Marinoğlu tercüman-ı merkûmun kâffe-i mütâla'âtını tamamiyle kâbul ile berâber husûl-ı matlaba medâr olmak üzere Ali Paşa'nın mizâcına dâ'ir ba'zı ihtârât îcrâ itdikden sonra tercüman-ı merkûmu alup Ali Paşa'nın huzûruna göndermiştir.

İfadât-ı meşrûhdan anlaşıldığı vech üzere bi-çare Ali Paşa bir an evvel mahv ü izmihlâlini müeddî esbâbın sûret-i istihsâlini tezekkür itdikden sonra kendüsüne sûret-i dostîde görünen iki düşman altda kalmış olduğundan tercüman-ı merkûmu gördükde bir muhibb-i halâs ve dost-ı kadime mülâki olmuş gibi keşif-i râz ve istimdâde teşebbüs idüp cânib-i Devlet-i aliyyeden bu def'a hakkında ittihâz olunan tedâbir-i şedidenin netâyic-i muzırrasından halâs olabilmek için Rusya Devleti'ne mürâca'at itmekden başka çaresi kalmamış olduğunu beyân ile berâber tercüman-ı merkûm keyfiyeti iktizâsı vechile Rusya İmparatoruna esmâ' etmek üzere Petersburg'a azîmete muvâffakât idecek olur ise her çare vesâ'ir levâzımât-ı râhiyeyi i'tâ ve tesviye ideceğini beyân itmesi üzerine tercüman-ı merkûm cevâb-ı pür-tezvîrât ibtidâr idüp Ali Paşa tarafından ol vakte gelinceye değin kendüsüne verilen evâmir ve tenbihâtın (40) infâz ve îcrâsına muvâffak olmaması gûyâ adem-i iktidârdan neş'et itmiş oldukdan bahisle bu husûsdan dolayı kendüsünün ma'zûr tutulmak lâzım geldiğini beyân ile berâber hasb-el ubûdiyyet bundan böyle vukû'bulacak ihtârât-ı halâsânesinin tamam-ı îcrâsına dikkat ve i'tinâ kılınacağı ta'ahhüd idebileceğinin olur ise Ali Paşa'nın dil-hâhı vech üzere ifâ-yı hüsn-i hıdmeti sa'y ü gayret ideceğini ifade etmekle bi-çare Ali Paşa zâhirden şifâ me'mûl ider misillünce kendüsinden bir an evvel mahv ve izâlesinden müeddî esbâb-ı mütenevvi'anın istihsâline bezl-i mâ-hasal-ı iktidar itmekte olan tercüman-ı merkûm vâsıtasıyla cây-ı selâmete vasıl olacağı hûlyâsına mebnî her hâl ü kârda hâin-i merkûmun ihtârât ve ikâ'sına tevfişkân hareket ideceğini va'd ve ta'ahhüd eylemiştir.

terbiyelerini der-uhde itmesi ihtimâl-i kuvîyyeden olduğundan (39) kendüsünün ihtilâl-i mezkûrun vukû'undan evvel sukût ve inkîrâzına medâr olmak üzere Rusya Devleti'nin dâire-i ittifâkına dâhil olmasına dâ'ir olan tasavvurâtın kuvveden fi'le çıkarılması için vakt ü hâlin pek müsâ'id olduğunu Ali Paşa'ya derk ve tefhîm itmek lâzım geleceği mülâhazasıyla karye-i mezkûrdan hareketle Preveze'ye azîmet eylemiştir. Vusûlünde derhâl merkûm Marinoğlu'nu nezdine celb ve Ali Paşa'ya ne yolda lisân kullanmak lâzım geleceği istifsâr ittikte merkûm Marinoğlu tercüman-ı merkûmun kâffe-i mütâla'âtını tamamiyle kâbul ile berâber husûl-ı matlaba medâr olmak üzere Ali Paşa'nın mizâcına dâ'ir ba'zı ihtârât icrâ itdikden sonra tercüman-ı merkûmu alup Ali Paşa'nın huzûruna göndermiştir.

İfadât-ı meşrûhdan anlaşıldığı vech üzere bi-çare Ali Paşa bir an evvel mahv ü izmihlâlini müeddî esbâbın sûret-i istihsâlini tezekkür itdikden sonra kendüsüne sûret-i dostîde görünen iki düşman altda kalmış olduğundan tercüman-ı merkûmu gördükde bir muhibb-i halâs ve dost-ı kadime mülâki olmuş gibi keşif-i râz ve istimdâde teşebbüs idüp cânib-i Devlet-i aliyyeden bu def'a hakkında ittihâz olunan tedâbir-i şedidenin netâyic-i muzırrasından halâs olabilmek için Rusya Devleti'ne mürâca'at itmekden başka çaresi kalmamış olduğunu beyân ile berâber tercüman-ı merkûm keyfiyeti iktizâsı vechile Rusya İmparatoruna esmâ' itmek üzere Petersburg'a azîmete muvâffakât idecek olur ise her çare vesâ'ir levâzımât-ı râhiyeyi i'tâ ve tesviye ideceğini beyân itmesi üzerine tercüman-ı merkûm cevâb-ı pür-tezvîrât ibtidâr idüp Ali Paşa tarafından ol vakte gelinceye değin kendüsüne verilen evâmir ve tenbîhâtın (40) infâz ve îcrâsına muvâffak olmaması gûyâ adem-i iktidârdan neş'et itmiş olduktan bahisle bu husûsdan dolayı kendüsünün ma'zûr tutulmak lâzım geldiğini beyân ile berâber hasb-el ubûdiyyet bundan böyle vukû'bulacak ihtarât-ı halâsânesinin tamam-ı îcrâsına dikkat ve i'tinâ kılınacağı ta'ahhüd idebileceğinin olur ise Ali Paşa'nın dil-hâhı vech üzere ifâ-yı hüsn-i hıdmeti sa'y ü gayret ideceğini ifâde itmekle bi-çare Ali Paşa zâhirden şifâ me'mûl ider misillünce kendüsinden bir an evvel mahv ve izâlesinden müeddî esbâb-ı mütenevvi'anın istihsâline bezli-i mâhasal-ı iktidar itmekte olan tercüman-ı merkûm vâsıtasıyla cây-ı selâmete vasıl olacağı hûlyâsına mebnî her hâl ü kârda hâin-i merkûmun ihtarât ve ikâ'sına tevfişkân hareket ideceğini va'd ve ta'ahhüd eylemiştir.

Hudûd-ı Petersburg tarafına gidilmek maddesine intikâl itdikde tercüman-ı merkûm kelâma ağâz idüp bu husûsun sür'ât-i îcrâsı murad olunur ise keyfiyetin amiri olan Badra konsolosuna tahrîr olunmak lâzım geldiğini beyân itdikden sonra ol-esnâda Yanya eyaletince ittihâzı lâzım gelen tedâbir-i harbiye ve sâ'ireye dâ'ir olan mütâla'ât-ı mahsûsasını beyâna mübâşeret idüp Ali Paşa'nın zîr-i idâresinde bulunan elviye ve nevâhî sâkinlerinden İslâm ve Hıristiyanların rü'esasını nezdine celb ve bi-gayr-i hakkın üzerine sevki mukarrer olan Osmanlu askerine mukâbele itmek mecburiyetinde bulunduğunu beyân ile berâber bu babda me'mûli vech üzere gâlib ve muzaffer olduğu takdirde kendülerine yalnız rüsûmât-ı öşriyenin ahzi ile iktifâ idüp vergü-i rüsûmât-ı sâ'irenin kâffesini afv ideceğini cümlesine derk ve tefhîm itdikden sonra tertib ve tanzîmine dest-res olduğu Arnavud askerini Yanya civarında tevkîf itmeyüb (41) mevâkı'-i lâzimenin zabtı için şimdiden hudûd tarafına sevk itmek lâzım geldiğini ihtâr eylemiştir.

Ali Paşa yine kelâma ağâz idüp tercüman-ı merkûm matlubı vech üzere Petersburg'a gidecek olur ise kendüsi ihtârât vak'asını harf be harf îcrâ ideceğini beyân ile berâber yigirmi bin neferden ibâret olarak tertib ve tanzîm itmiş olduğu Arnavud askeri ile Rusya Devleti tarafından i'lân-ı harb olununcaya değin Devlet-i aliyye askerine mukâbele ve Devlet-i aliyye ile Rusya beyninde muhârebe vukû'unda Rusya İmparatoru tarafından kendüsine her ne gûnâ emr buyurulur ise ol vechile hareket ideceğini ifâde eylemiştir.

Tercüman-ı merkûm vech-i meşrûh üzere Ali Paşa'ya varta-i isyâna ilkâ itdikden sonra ifâde-i vak'ası vechle keyfiyet Badra'da mukîm Rusya konsolosuna tahrîr olunacak olur ise Peterburg'a gitmek üzere konsolos-ı merkûmdan istihsâl-ı ruhsat ideceği ümid-i kavîyyeden bulunduğunu ve Rusya ile Devlet-i aliyye beyninde muhârebe vukû'bulur ise Ali Paşa'nın nâil-i merâm olacağıında iştibâhı olmadığını beyân ile berâber gerek İstanbul ve gerek Rusya memâlikine vusûlünde vakt ü hâl icâbınca hareket olunmak üzere hakikât-ı hâlli tarafına tahrîr ve iş'âr eylemek icâb-ı maslahatdan olduğundan zât-ı mes'eleden haberdâr olmâksızın tarafeyn tahrîrâtını mahalline göndermek üzere kendüsine İstanbul'dan emin bir adamın gösterilmek lâzım geldiğini beyân itmesi üzerine Ali Paşa İstanbul'da Hacı Ahmed Ağa nâmında

sâdik bir adamı olduğundan ana verilmek üzere kendüsüne bir mektub vereceğini beyân eylemiştir.

Tercüman-ı merkûm Preveze'ye gelüb Ali Paşa'ya minvâl-i meşrûh üzere iğfâl ve ifsâd itmesinden dolayı orada bulunan İngiltere ve Avusturya konsoloslarının sülûzannlarını da'vet itmemek için bir taraftan kendüsü (42) mezkûr konsoloslara gidüp gûyâ ba'zı Rusya teb'ası haklarında Ali Paşa tarafından îcrâ-yi özl idilmesinden ve diğer taraftan dahi Ali Paşa'nın merkûm konsolosları celb ile tercüman-ı merkûmun metâlib minvâliyesinden dolayı iştikâ' itmesine bi'l-ittifâk karar verilüb ol vechle hareket idilmiş olduğundan mezkûr konsoloslar tarîkinin ifâdât-ı kâzibelerine i'timâden te'lif zât'ül-beyne kıyâm eylemiştir.

Tercüman-ı merkûm hem kendüsüne mürâca'at iden bi-çare Ali Paşa'ya ve hem de bunun tecessümü ahvâl ve harekâtına me'mûr olan İngiltere ile Avusturya konsoloslarını vech-i meşrûh üzere iğfâl itdikden sonra Preveze'den hareketle Badra'ya vusûlünde keyfiyeti Rusya konsolosu ile mahall metropolidine hikâye itmesi üzerine bunlar beynlerinde müzâkerât-ı lâzimeyi îcrâ itdikden sonra Mora'da olan tedârükât-ı harbiyyeyi nâzır-ı umumîye beyân ile berâber Eteryâ'nın idâre-i hafiyyesi tarafından bu babda ne vechle ve ne dereceye kadar îcrâ-yi mu'âvenet kılınacağını tahkîk itmek üzere tercüman-ı merkûmun Dersa'âdet tarîkiyle Rusya tarafına gitmesine karar vermişlerdir.

Binâen-aleyh Eteryâ'nın tasavvurât ve teşebbüsâtına vâkîf olan Mora Kocabaşları ile Metropolitleri Badra'ya celb olunup sâlifüz-zikr metropolid ile Rusya konsolosu dahi hazır buldukları hâlde akd olunan meclis-i mahsûsda iktizâyı vakt ü hâl etrâfiyla tezekkür olunduktan sonra tercüman-ı merkûmun kararı mezkûr vech üzere Rusya tarafına azîmetle nâzır-ı umumîye mülâkî oldukda Mora ihtilâline dâ'ir oraca olan tasavvurât ve tedârükâtı tahkîk itdikden sonra Mora ahâlisinin nâmına olarak bir kıt'a mazbata tertibiyle nâzır-ı merkûma vermek üzere hemân ol tarafa gitmesine (43) karar vermekle hâzır-ı meclis bir beyâz varak-pâreyi imza ve temhîr idüp îcrâ-yi icâbî için tercüman-ı merkûma teslîm eylemişlerdir.

Tercüman-ı merküm derhâl Badra'dan hareket ve Dersa'âdet'e vusûlünde Ali Paşa'nın Rusya Devleti'nin dâire-i ittifâkına dahil olmasına dâ'ir olan teklifât ve ta'ahhürât vakîasını Rusya elçisine tebliğ itdikden sonra Eteryah'nın a'zâ-yı asliyesinden Sekeri nâm kimesneyi alup Ali Paşa'nın tavsiye itmiş olduğu Hacı Ahmed Ağa'nın Üsküdar'da kâin hânesine azîmetle Ali Paşa'nın tavsiye-nâmesini teslîm ve merküm Sekeri'ye Hacı Ahmed Ağa'ya tavsiye iderek tarafeyn tahrîratının anın ma'rifetiyle alınub gönderileceğini ifâde eylemiştir.

Tercüman-ı merküm bin sekiz yüz yigirmi senesi Mayıs evâilinde Rusya Devleti tarafından gûyâ Devlet-i aliyyeye i'lân-ı harb olunmak mukârrer olduğundan bahisle işbu harbin netice-i hasenesine intizâren şimdiden tedârikât-ı harbiyyenin ikmâline cehd ü ikdâm olunmak lâzım geldiği ihtârını mutazammın olarak tahrîr itmiş olduğu bir kıt'a mektubu Ali Paşa'ya gönderilmek üzere merküm Hacı Ahmed Ağa'ya teslîm itdikden sonra Rusya tarafına azîmet eylemiştir.

Tercüman-ı merküm Petersburg'a vusûlünde merküm Kapodistirya kendüsinden evvelce ol tarafa gitmiş olduğundan hâmil olduğu sefâret tahrîratını kendüsüne teslîm itdikden sonra vakt ü hâl tervic-i merâmının müsâ'id olduğundan bahisle Osmanlu askerine lâyıkî vech üzere mukâbele ve mukâvemete devâm olunmak lâzım geldiğini (44) ihtârını hâvi diğerk bir kıt'a mektub yazub Ali Paşa'ya göndermiştir.

Tercüman-ı merküm Petersburg'da olan me'mûriyyeti ifâ itdikden sonra minvâl-i meşrûh üzere Mora Metropolidi ve kocabaşlarından ibâret olarak Badra'da akd olunan meclis-i mahsûsun kararı mûcibince Eteryah'nın nâzır-ı umumîsine mülâki olup tahkîkât-ı lâzimeyi îcrâ itmek üzere Petersburg'dan hareket 22 Ağustos sene 1820 târihinde Hocabey'e muvâsalatıyla nâzır-ı merkûma mülâki oldukda Mora cezîresiyle ile Yunanistan ahâlîsinin ahvâlinden bahisle ahâlî-i merkûmenin bir an evvel ref'-i livâ-yı istiklâl idilmesini muntazır olduklarından esliha ve sâ'ir levazımât-ı harbiyyeler henüz lâyıkî vech üzere ikmâl olunmamışiken etvâr ve harekâta tagâyyür itmesinden dolayı Ehl-i İslâmın sû'i-zannlarını da'vet itdiklerinden başka ahâlî-i merkûma memâlik-i Osmaniyyenin eyalât-ı sâ'ire ahâlîsinden evvel ref'-i livâ-yı istiklâl idecek olurlar ise Devlet-i aliyyenin ol civârda külliyyetlü askeri

bulunduğu cihetle netice-i matlubanın istihsâl idilmesi kâbil olamayub ahâlî-i merkûmenin enva'-i mesâibe dûçar olacıkları mütâla'âsını beyân itmesi üzerine nâzır-ı merkûm bu babda izhâr-ı taaccüble berâber İstanbul ve Mora'da bulunan Eteryâ a'zâsından almış olduğu mektubların mahallerine göre esliha ile sâ'ir levâzımât-ı harbiyyeler mükemmel olduğu hâlde gerek nefsi Mora ve gerek ol civârda istenildiğinde harbe kıyâm itmek üzere on bin nefer Rûm askeri mevcut olduğu gibi esnâ-yı harbde sarf olunmak üzere pek çok akcenin dahi tedârik idilmiş olduğunu beyân eylemiştir.

Nâzır-ı merkûmun işbu ifâdatı nefis'ül-emare muvâffak değil ise de hakikât-i hâl kendüsine beyân idilecek olur ise nâzır-ı merkûmun Mora ahâlisi hakkında olan i'timâd ve emniyeti be'is ve fûtura mübeddel olmasından (45) ihtirâzen ifâdat vak'asının hod-be-hod redd ve cerhine cesâret idemeyüb ol tarafın ahvâline dâ'ir Mora metropolidleri ile kocabaşları tarafından gönderilen mazbatayı ertesi gün kendüsine teslim ideceği cihetle mütâla'âsından hakikât-i hâllin kendüsine ma'lûm olacağını beyân ile nâzır-ı merkûmdan müfârekât ve Mora'dan göndermiş olduğu beyâz varak-pâreyi ol gece vakt ü hâle muvâffak ibâreleri ile imlâ' itdikden sonra ertesi gün nâzır-ı merkûma teslim itmiştir.

Nâzır-ı merkûm işbu mazbatayı kıraat itdikden sonra bu maddeye dâ'ir olan ma'lûmlarının nefis'ül-emre muvâffak olmadığına izhâr-ı teessüfle berâber berâber Mora ihtilâlinin dahi dikkat-i îcrâ ta'lik olunmak icâb-ı maslahatdan olduğu mülâhazasını beyân itmekle tercüman-ı merkûm cevâba ibtidâr idüp eğerçi ihtilâl-i mezkûrun şimdüden çıkarılması mahzûrdan sâlim olmadığı derkâr ise de bu son bed-hâhlar Devlet-i aliyyeye ber-cem'iyle olmak üzere Mora ahâlisi kâriben ref'-i livâ-yı şekavet itmek efkârında bulduklarından bahisle ol havâlîde min ba'd ihtilâl gâ'ilesi zuhûr idememek için Mora Hıristiyanlarının Anadolu tarafına nakliyle yerlerine lüzumî mîkdâr ahâlî-i islâmın iskân itdirilmesi lüzum-i kıt'asını vükelâ-yı Devlet-i aliyyeye ihtârdan hâl olmadıklarından başka Mora ahâlisi şimdiden ref'-i livâ-yı istiklâl idecek olur ise bu madde Tepedelenli Ali Paşa'nın devlet-i metbuâsı nezdinde mazhar afv olmak arzusu ile Mora erbâb-ı ihtilâlin te'dib ve terbiyelerini der-uhde itmesi ve bu cihetle hem Osmanlı hem de Arnavud askerinin Mora'ya sevkiyle erbâb-ı ihtilâlin müddet-i kâlile zarfında perişân olmasını intac ideceği gibi ihtilâl-i

mezkûrun (46) Ali Paşa'nın sukûtuna değin te'hir olunması dahi Devlet-i aliyyenin kuvve-i harbiyesinin bir mîkdâr-ı küllisi Mora'ya sevk idebilmesini müeddî olacağından ol hâlde Mora ihtilâlinden netice-i matlubanın istihsâl olunamayacağından iştibâhı olmadığını beyân ve halbuki ihtilâl-i mezkûr şimdiden Memleketeyn'de çıkarılacak olur ise Devlet-i aliyye Rusya ile muhârebe vukû'nda ihtirâzen kuvve-i harbiyye-yi mevcudesi ol tarafa sevke mecbûr olacağı gibi Tepedelenli Ali Paşa dahi işbu muhârebenin vukû'una intizâren hâl-i isyânda devâm ideceğinden ya'ni ol hâlde Devlet-i aliyyenin ekser askeri Tuna sevâhilinde muhâfazasına me'mûr olacağı gibi Yanya tarafına sevk olunan Osmanlu fırkaları ile Tepedelenli Ali Paşa maiyyetinde bulunan Arnavud askeri dahi yek-diğèrinin katl ve ifnâsiyla meşğûl bulunmuş olacaklarından Mora ahâlisi işbu fursatdan istifâde iderek Mora'da sâkin Ehli-yi islâm üzerlerine bağteten hücum ve anların silâhlarını zabt ile harb ü darbe gereği gibi kesb-i iktidâr ideceklerini derk ve tefhîm itmekle nâzır-ı merkûm ifâdât ve ihtârât-ı meşrûhaya tamamıyla kabûl ve kendüsünün dahi ol vechle hareket ideceğini ta'ahhüd ile berâber kendüsünün ihtilâl-i mezkûrun sûret-i icrâsına dâ'ir olan niyyetini tebdil itmiş olduğunu karâr ve ahde beyân itmemesini tercüman-ı merkûm tenbih eylemiştir.

Tercüman-ı merkûm 20 Ağustos târihinde Hocabey'den hareketle Dersa'âdet'e azîmet ve hâmil olduğu tahrîrâtı Rusya sefirine teslim itdikden sonra Üsküdar'a geçüb merkûm Hacı Ahmed Ağa'ya mülâki oldukda maslahat yolunda olduğundan bahisle Ali Paşa bir müddet daha gayûr-âne mukâbele ve mukâvemete devâm (47) idecek olur ise encâm-ı kârın matluba-i muvâffak olacağından keyfiyetin bir an evvel tarafına iş'âr olunmak lâzım geldiği ifâde itmiş ve bu sırada İstanbul'da bulunan Eteryâ a'zâsına mülâki olup müzâkerât-ı lâzimeye icrâ eyledikten sonra Mora'ya avdetle nâzır-ı merkûmun cevâb-nâmesini mahalline teslim ve kendüsünün avdetine intizâren hayli vakitdenberü Badra'da tevekkûf itmekte olan Tepedelenli Ali Paşa'nın me'mûr-ı mahsûsuna mülâki oldukda müddet-i kalile mürûrunda Rusya Devleti tarafından Devlet-i aliyyeye i'lân-ı harb olunacağı ve matluba-i muvâffak bâ'zı havadis-i müştemil bir kıt'a mektub tahrîr ve teslimiyle me'mûr-ı merkûmî Yanya'ya i'âde eylemiştir.

Bî-çare Ali Paşa ise tercüman-ı merkûmun tasavvurât ve teşebbûsât-ı asliyesine vâkîf olmayub ifâdât-ı kâzibesine firifte olduğundan mektub-ı mezkûrun vusûlünde kendüsiyle berâber kal'ada mahsur olan bi'l-cümle rü'esayı nezdine celb ve mektub-ı mezkûrda münderic olan havadisi kendülerine tebliğ eyledikten sonra bundandolayı hasıl olan meserretini i'lân itmek için şenlik îcrâsına kıyâm iderek tüfenk ve top endâht eylemiştir.

Ali Paşa işbu şenlikden sonra bir müddet daha Rusya Devleti tarafından Devlet-i aliyyeye i'lân-ı harb olunacağına intizâren hâl-i isyânda devâm eylemiş ise de âkib'ül-emr i'lân-ı harb maddesinin aslı olmadığı tahakkük itmekle rü'esa-yı askeriyye ile sâ'ir âvenâtını nezdine celb ve tercüman-ı merkûmdan alınan havadisin hilâfî vâkı' olup hiçbir taraftan kendülerine mu'âvenetin îcrâ olunacağına ümid (48) kalmamış olduğu cihetle bundan böyle beyhude hâl-i isyânda devâm olunmaktan ise Ser-asker Paşa'nın teklifi vechile devlet metbûasına iltica olunmak evlâ olacağından hemân îcrâ-yı icâbına teşebbûs itmek niyyet-i kat'iyyesinde bulunduğunu beyân itdikten sonra Ordu-yı Hümayûna me'mûr-ı mahsûsu i'zâmı ile isti'mân eylemiştir.

Binâen-aleyh Köse Mehmed Paşa ile Ali Paşa beynlerinde bu babda müzakerât-ı lâzime îcrâ olunduktan sonra Ali Paşa'nın dil-hâhı vech üzere diğeri bir mansıba ta'yînine dâ'ir iktizâ iden fermân-ı âliyyenin vüruduna değin tevâbi'ât ve ta'allukâtıyla berâber gölde vâkı' adada ikâmet itmesine karâr verilmiş olduğundan Ali Paşa harem ve hademesiyle berâber mezkûr adaya nakl etmiş ve birkaç günden sonra Köse Mehmed Paşa ba'zı mevâddi müzâkere itmek bahânesiyle Ali Paşa'nın nezdine geldikde bağteten üzerine hücum idüp katl eylemiştir.

Ali Paşa'nın katl-i darbı Yunanistan ve Mora'ya müntesir oldukda Mora eşkiyası Ali Paşa gibi bir düşman kavîyyenin pençe-i kâhırından halâs olduklarından her bir tarafta tüfenk ve top endâhtıyla izhâr-ı şâd-mânî eylemiştir. ifâdât-ı meşrûhdan anlaşıldığı vech üzere Tepedelenli Ali Paşa'nın safvet ve ikâ'tasını intac iden esbâbın birincisi kendüsünün kâtiblerinden Aleksî Nocu ile Marinoğlu ve Badra'da mukîm Rusya konsolosun tercümanı Paparigopolos gibi bir takım ha'in ve bed-hâhların ifâdât-ı muğfillânelerini tamamiyle kabûl idüp ol vechle hareket itmesi ve ikincisi Devlet-i aliyye tarafından (49) ahd-i karîbde zuhûr-ı tahakkük iden Mora

ihtilâlinin sür'at-i indifâ'ine medâr olmak üzere Tepedelenli Ali Paşa'ya dokunulmayub Yanya vâililiğinde ibkâ idilmesi lüzumuna dâ'ir İngiltere sefâreti tarafından vukû'bulan ihtârât-ı mükerrereye havâle-i sem'-i i'tibâr idilmemesi husûslarından ibâretdir.

Bu yolda vukû'bulan harbin netâyici ise evvelâ Rûm ihtilâli her kangı tarafda zuhûr itmiş olursa Avrupa devletlerinin müdâhalesinden evvel bunun indifâ'ına kâfi olan elli bini mütecâviz Osmanlu ve Arnavud askerinin Yanya civârında yek-diğerinin katl ve iktasıyla iştiğâl itmeleri ve saniyen Tepedelenli Ali Paşa üzerine sevk olunan ordu-yı ser-askerinin âzliyle yerine Mora vâlisinin tâ'yîn idilmesinden dolayı Mora cezîresinin nâb-ı hengâm-ı askerden tahliyesiyle Mora ihtilâlinin zuhûrunda ol havâlide eşkıyânın terbiyesiçün kifâyet mîkdârı askerinin bulunmaması ve sâlisen mukâddemâ Tepedelenli Ali Paşa tarafından bunca akce ve askerinin sarf ve itlâfiyla zabt edilmiş olan Suli kulelerinin fuzûli olarak Rûm eşkıyâsına terk edilmesinden dolayı ihtilâl-i mezkûrun zuhûrunda Suli kulelerinde harb ve darbe muktedir dörtbin kadar eşkıyâ bulunduğundan vakt ü zemânile Mora'ya sevk edilmiş olursa işbu erbâb-ı ihtilâlin kâhr ve tenkîllerine muktedir olan yigirmi beş bini mütecâviz Osmanlu ve Arnavud askerinin bir seneden ziyâde Suli civârında tevkîf idilmesi husûslarından ibâret olduğundan bu mâdde ya'ni Tepedelenli Ali Paşa'nın işyânı ile vech-i meşrûh üzere (50) terbiyesine kıyâm idilmesi Yunan Devleti'nin hudûsunu intâc iden esbâb-ı kavîyyeden ma'dûddur.

Hülâsa-i kelâm Devlet-i aliyye İngiltere sefirinin ihtârât-ı dostânesine tevfişkân hareket idüp Tepedelenli Ali Paşa dahi Aleksî Nocu ile Marinoğlu ve Papparigopolu gibi hâ'inlerin ifâdât-ı garazkâranelerine firîfte olmamış olaydı ya'ni iki taraf dahi dostu düşmandan fark ve temyîze muktedir olursa idiler ne Yanya ile Suli etrâfında senelerce gâvgâlar olup bunca akce ve asker telef olur ne de Mora reâyâsı icrâ-yi şekavete cesaret idebilür idi.

Ve bi'l-farz Mora'da bir ihtilâl zuhûr itmiş olursa bile yalnız Ali Paşa erbâb-ı ihtilâlin kâhr ve tenkîllerine muktedir olduğundan ol hâlde ne Mora'da bunca Ehl-i İslâm telef olup hesâba gelinmez emvâl ve emlâkın düşman eline intikâl ve ne de Yunanistan elden gidüp lâ-yenkâtı Devlet-i aliyyenin isrârını müeddî esbâb-ı

mütenevvi'anın istihsâline bezl-i makdûr itmekde olan Yunan Devleti hudûs itmemiş olacağından Devlet-i aliyyenin şimdiki hâl ü şânı dahi başka yolda bulunmuş olacağında iştibâh yoktur.

(51)

Dördüncü Fası

Suli kulelerinin eşkıyâ tarafından ne vechle zabt olunduğuna dâ'irdir.

Suli dağı etrâfi yalçın kaya olarak büyük bir kal'a şeklinde olup Suli eşkıyâsının karyeleri dahi mezkûr dağın vasatında vâkı'dır. İşbu köylere giden yollar gâyet dar ve çetin olduğundan bunların muhafazasıçün cüz'i mîkdâr asker ta'yîn olduğu takdirde bunlardan cebren mürûr olunup mezkûr köylere gidilmek mahâl derecesinde müşkil bir keyfiyettir.

İşte bu sebebden den ki ötedenberü mezkûr köylerde ikâmet iden Suli ahâlisi zana'at ve ticârete sülûk itmeyüb ekseriya civârda vâkı' köy ve kasaba ahâlîsinin mahsûlât ve hayvanâtını sirkat ve ba'zân gâsp ve zabt itdikleri hâlde haklarında hükûmet tarafından bir günâ mu'âmele-i şedide icrâ olunmamakdan dolayı ekser eshâb-ı cinâyet hükûmetin pençe-i kâhrından tahlîs-i girîbân itmekle berâber kemâ-kân icrâ-yı şekavet idebilmek için Suli eşkıyâsına iltihâk itmiş olduklarından eşkıyâ-yı merkûm mürûr-ı zemân ile gereği gibi tekessür idüp dağın ortasında vâkı' köylerden başka etrâfda dahi bir takım köyler peydâ eylemiştir.

Eşkıyâ-yı merkûmenin tecâvüzât-ı ihtiyacâtı nisbetinde tezâyüd itmiş olduğundan ol havâli ahâlisi kendülerine be-her sene bir mîkdâr erzâk ve sâ'ir eşyâ i'tâsıyla def-i mazarratlarına sa'y eylemişler ise de bu keyfiyet merkûmların ta'dil-i efkâr ve tebdil-i ahlâkına medâr olmayub bi'l-âkis cür'etlerinin tezâyidini müstelzim olduğundan eşkıyâ-yı merkûm âdet-i kadimeleri üzere yolculara ve erbâb ziraate itâle-i dest tecâvüz itdiklerinden başka Amabud beğleri beyninde vukû'bulan ekser muhârebelerde dahi kendülerine mürâcaat iden tarafa (52) imdâd ve i'âneye müsâraat itmeleri ile Amabudluk'da müddet-i medîde mücâdele ve mukâtelenin devâmına sebep olmuşlardır.

İşte Tepedelenli Ali Paşa şu fenâlığı üzerinden kaldırmak için on sene zarfında Suli üzerine defâ'atle dağ eteğinde vâkı' karyeleri zabt ve tahrib itdikden sonra 1803 târihinde nefsi Suli dağı dâhilinde vâkı' dört kıt'a kariyeyi dahi zabt ile civârlarında birer kule inşa ve bunların muhâfazaları için birer mîkdâr Arnabud askeri ta'yîn itmesi üzerine Suli eşkiyâsının bakıyye-i cezâiyesi bil'-mecebûriyye ol havâliyi terk ile Korfu'ya azîmet ve bir müddet sonra ıyâl ü evlâdlarını dahi celb idüp orada tavattun itmiş ma'amâfih Korfu'da bile bir gûnâ kesbe sülûk itmeyub gâh Fransa ve gâh İngiltere ve Rusya devletlerinin hıdmet-i askeriyesinde istihdâm idilmişlerdir.

Korfu'da bulunan İngiltere kumândânı Mora reayâsının ahd-i kâribde isyân itmek efkârında bulduklarını kıraat-ı hâlliyeden istidlâl ile berâber Tepedelenli Ali Paşa Yanya vâililiğinde buldukca Mora ihtilâlinin ednâ himmetle mündefi' olacağını cezm itmemiş olduğundan cânib-i saltanat-ı seniyyeden Mora reâyâsına emniyyet olunmak câiz olduğundan ol-esnâda Tepedelenli Ali Paşa üzerine asker sevk idilmesinden sarf-ı nazarla Ali Paşa'nın bir müddet daha Yanya vâililiğinde ibkâ idilmesi lüzûmunu vükelâ-yı Devlet-i aliyyeye tebliğ itmek üzere keyfiyeti Dersa'âdet'de mukîm İngiltere sefirine tavsiye idüp sefir-i mûmâ-ileyh dahi bu babda ihtârât lüzûmeyi îcrâ eylemiş ise de cânib-i Bâb-ı âli'den işbu ihtârât halis-âneye (53) havale-i sem'-i i'tibâr olunmadıktan başka bu husûsdan dolayı İngiltere Devleti hakkında ba'zı mertebe sû'i- zann bile hâsıl olmuş olduğundan Ali Paşa'nın bir an evvel mahv ve izalesini müeddî esbâbın istihsâline teşebbüs idilmiş olduğundan Yanya tarafına sevk olunmak üzere Rûmili ve Anadolu'da tertib olunan askerden başka husûl-i matlaba medâr olunmak üzere Yanya havâlisinde bulunan Ehl-i İslâm ile reâyânın dahi Ali Paşa aleyhine kaldırılmasına karar verilmiştir.

Binâen-aleyh ordu-yı ser-askeri ol tarafa vusûlünde Yanya eyaleti dâhilinde sâkin Ehl-i İslâm ve reâyânın rü'esasını nezdine celb ve Ali Paşa'nın mütecâsir olduğu mezâlim ve ta'addiyâtdan dolayı îcrâ-yı mecâzâtına ibtidâr kılınmış olduğundan bahisle bu babda mu'âvenet itmek üzere Ordu-yı hümayûna iltihâk idenler her kangı mezheb ahâlîsinden olur ise olsunlar kendülerine kifâyet mîkdâr ta'yînât verileceğinden başka Ali Paşa tarafından gâsb ve zabt olunan emvâl ve emlâklar var ise onların dahi kendülerine red ve i'âde kılınacağını i'lân eylemiştir.

Keyfiyet Ali Paşa'nın ma'lûmu oldukda mahallinde beyân olunduğu vechle mücerred hasm-âyı dîn ü devlet tarafından kendüsine îcrâ-yı mu'âvenet olur ümidine mebnî devlet-i metbuâsına mukâbele ve mukâvemete kıyâm itmiş olduğundan bu yolda tertîb ve tanzîm itmiş olduğu Arnavud askerinden başka Rûmlardan dahi asker tahrîrine teşebbüs itmiş olduğundan bunların Kocabaşları ile sâ'ir ilerüye gelenleri nezdine celb iderek harb esnâsında kendüsine matlabı vech üzere hıdmet ve mu'âvenet idecek olurlar ise (54) kendülerine lüzumi mîkdâr silâh vereceğinden başka matlabı olan on dört bin kese akceyi dahi kendülerine bahş ideceğini ve hıdmet-i askeriyesinde bulunacak olan neferâtın hânelerine ikişer yüz kıyye mısır buğdayı ve her kesin kadr ü liyâkatine göre şehri on gûruşdan elli gûruşa kadar ma'aş i'tâ ve esnâ-yı harbde kendü sancaklarının güşâdına müsâ'ade ve gânâimin re'y mîkdârı kendülerine terk ideceğini ve me'mûli bu vechle gâlib ve muzaffer olduğu takdirde kendülerinden rûsumât-ı öşriyyeden başka bir resm ü vergü talep itmeyeceğini vâ'd ve ta'ahhüd eylemiştir.

Rü'esa-yı merkûm Ali Paşa'nın bu babda olan ta'ahhüdâtına pek de i'timâd itmemiş iseler de işbu muhârebeden istifâde etmek ümidiyle cümlesi Ali Paşa'nın ta'limât ve tenbihâtına tevfişkân hareket ideceklerini vâ'd eylemişlerdir.

Bu sırada Ordu-yı hümayûnun mühimmât ve levâzımâtını nakl etmek üzere Amabudluk sâhiline sevk olunan Donanma-yı hümayûn Kapudân Ağası Ali Beğ'in Korfu'da bulunan Suli eşkiyâsından üçyüz neferinin harbde istihdâm olunmak üzere ol tarafa gelmiş olduklarını istihbâr etmekle derhâl sergerdelerini nezdine celb ve nefsi Preveze'de tahassun iden Veli Paşa'nın ahz ü girifti için Osmanlu askeri ile bi'l-ittifâk harbe ibtidâr idecek olurlar ise iltimâslarının vech ile hitâm-ı maslahatdan sonra kendülerinin memleketleri olan Suli tarafına avdet ve ikâmet itmelerine müsâ'ade ideceğini vâ'd eylemiştir.

Veli Paşa Preveze'den çıkarıldıktan sonra neferât-ı merkûme bir mûmâ-ileyhin vâ'di mûcibince kendülerinin (55) memleketleri olan Suli tarafına avdet ve ikâmetlerine müsâ'ade olunmasını iltimâs etmek üzere Preveze'den hareket ve Yanya civârında bulunan Ordu-yı hümayûn tarafına vusûllerinde keyfiyeti usûli vechile Ordu-y ser-askerine arz ve ifâde eylemiştir. Merkûmların bu babda olan istidâ'ları

Ordu-yı hümayûnda mevki'-i mezkûrda konuldukda hâzır bi'l-meclis bulunan Amabud beğleri ve ale'l-husûs Toskalu Derviş Hasan nâm zât kelâma ağâz idüp Suli karyelerinin Rûmlara terk idilmesinde olan mazarratı isbât mâarazında Tepedelenli Ali Paşa'nın Suli eşkiyâsını Arnabudluk'dan tard ve def' itmesi Devlet-i aliyye uğruna vukû'bulan cümle-i hıdemât-ı mürûresinden olduğunu beyân ile berâber şayed neferât-ı merkûmenin bu babda olan iltimâsları kabûl olunupda bunların nefsi-i Suli'de ikâmet itmelerine müsâ'ade gösterilecek olur ise eşkiyâ-yı merkûmenin âdet-i kadîmeleri üzere daîma kesb ü ticâretle mâ'lûf olan ahâli-i müsâideye izrârdan ve ekser zemânda îcrâ-yi şekavetden fâriğ olamayacakları sevâbık ahvâl ve harekâtla sabit bir keyfiyet olduğundan ol hâlde Ali Paşa'nın gâilesi ber-taraf idilmiş olsa bile eşkiyâ-yı merkûmenin harekât-ı mübayenesinden dolayı Arnabudluk'da emn ü âsâyışın devâmı nâ-kabil olup harekât-ı harbiyyenin kemâ-kân devâm ideceği bedihâttandır. Binâen-aleyh neferât-ı merkûmenin bu babda olan istidâ'ları kabûl olunmak şöyle dursun kendülerinin böyle bir vakt-ü nâzikde orduda bulunmaları dahi mahzûrdan salim olmadığından merkûmların bir an evvel mahv ve izâlelerine teşebbüs olunmak ehem ve elzem (56) olduğunu dermiyân itmeleriyle bunlann işbu mütâla'âtı cümle taraftan kabûl olunarak suddet-i keyfiyenin sûret-i îcrâsına intikâl itdikde neferât-ı merkûmenin Yanya civârında katl idilmelerine teşebbüs idilecek olur ise Ehl-i İslâm tarafından dahi hayli telefâtın vukû'agelmesi ihtimâlât-ı kavîyyeden olduğundan işbu mahzûrun def' i için neferât-ı merkûme evvel-emrde bir vesîle ile sahil tarafına sevk olunduktan sonra orada tedâbir-i lâzimenin ittihâzıyla cümlesinin itlâf idilmelerine karar verilmiştir.

Binâen-aleyh ertesi günü neferât-ı merkûmeden ba'zıları celb ve ıyâl ü evlâdları Korfu'da buldukları cihetle kendülerinin Suli karyelerinde ikâmetlerine müsâade gösterilmek uyamayacağı gibi Yanya civârında bulunmalarına dahi lüzûm olmadığından hemân oradan hareketle Korfu tarafına gitmek lâzım geldiği kendülerine bildirilmiştir.

Neferât-ı merkûme haklarında verilen işbu karârdan dolayı muğberr ve münfail olmuş iseler de buna bir çare buluncaya kadar vakt kazanmak için bu husûsdan dolayı etvâr ve harekâtını tağyir itmeyüb her hâlde emre imtisâlen hareket ideceklerini beyân ile berâber ıyâl ü evlâdlarının infâkına medâr olmak üzere kendülerine ekallü'l-beşer aylık ihsân buyrulmasını iltimâs eylemişlerdir.

Neferât-ı merkûme ikâmet-gâhlarında avdet itdiklerinde icâb-ı maslahatı hallerinde âriz ve âmik tezekkür itdiklerinden sonra tervic-i merâmlarına müsâid bir fırsat zuhûruna intizâren kendülerini her gûna muhâsaradan muhâfaza itmek için her hâlde mütebasirâne ve müteyakîzâne hareketle berâber mahsûr bulunan Tepedelenli Ali Paşa'ya mürâcaat itmekden başka (57) bir çareleri kalmamış olduğu andlarında tahakkük itmekle içlerinden birini ol gece Yanya'ya göndermişlerdir.

Merkûm Yanya'ya vusûlünde Ali Paşa'nın ser-kâtibi Aleksî Nocu'ya mülâki olup refiklerinin ahvâlini beyân ile berâber haklarında himâyet ve mu'âvenet-i lâzimenin îcrâ edilmesini iltimâs eylemiştir.

Merkûm Aleksî Nocu keyfiyeti Ali Paşa'ya ifâde ile berâber neferât-ı merkûm celb ve bend idilecek olurlar ise husûl-i matlaba medâr-ı kavî olacaklarını derk ve tefhîm itmekle neferât-ı merkûm verilecek ta'limât hükmünce Osmanlu askerine hücum ve lâyıkî vech üzere harb itmek şartıyla kendülerine evvelâ Suli karyeleri ile Kâfâ kulesinin terk ve sâniyen Suli etrâfında vâkı' kırk karyenin Suli'ye ilhâk edilmesi ve sâlisen neferât-ı merkûmenin Cezâ'ir-i Seb'â'da bulunan ıyâl ve evlâdlarının infâkı için kendülerine nakden iki yüz bin gûruşun i'tâsı ve râbi'an neferât-ı merkûmeden altı neferin Ali Paşa hafidlerinden dahi birinin neferât-ı merkûmeye rehn olarak teslîm olunması için Ali Paşa'nın muvâfakatını istihsâl eylemiştir.

Binâen-aleyh ertesi gece neferât-ı merkûme sergerdelerinden iki nefer Yanya'ya azîmet ve refiklerinden rehn olmak üzere götürdükleri altı neferi usûli vechile teslîm itdiklerinden sonra mukâbilinde nakden yetmiş bin gûruş ve Suli Muhafızı Mortucâlî'ya hitâben bir kıt'a buyruldu ve rehn olarak Muhtâr Paşa-zâde Hüseyin Paşa'yı dahi birlikde alup avdet eylemiştir.

Keyfiyeti vûrudlarına muntazır olan refiklerini ifâde itdiklerinden sonra cümlesi kalkub derhâl Suli tarafına azîmet (58) ve şafak vaktinde Suli'ye altı sâ'at mesâfede vâk'ı Barbada nâm karyeye muvâsalat itdiklerinde civârda vâkı' bir kuleyi zabt itdikden sonra derûnunda bulunan askerin bir mıkdarını itlâf idüp kusûrlarının dahi silâhlarını alup istedikleri tarafa gitmek üzere sebillerini tahliye eylemiştir.

Eşkiyâ-yı merkûme ertesi günü ol civârda vâkı' köylerin Kocabaşlarını celb ve Tepedelenli Ali Paşa ile ittifâk itmiş olduklarından bahisle cümlesinin bir ân evvel silâhlanmak lâzım geldiğini beyân ve isbât-ı müddeâ zımında rehn olarak nezdlerinde bulunan Muhtâr Paşa-zâde Hüseyin Paşa'yı dahi kendülerine gösterüb gûyâ Ali Paşa tarafından kendülerine emr-i tâ'yin olunmuş olduğunu ifâde eylemişlerdir.

Zikr olunan köyler ahâlîsinden hayli kimesneler müsellah oldukları hâlde ertesi günü gelüb eşkiyâ-yı merkûmeye iltihâk itmiş olduklarından cümlesi Suli cânibine azîmetle Ali Paşa'nın buyrulmasını Suli muhâfızına irâ'e eylemişlerdir.

Muhâfız-ı merkûm ile eşkiyâ-yı merkûmeye buyruldu hükmünce hüsn-ü kabûl itmiş ise de gâlibâ Ali Paşa'nın ta'limât-ı hafiyyesine imtisâlen lüzumu mıkdar top ve sâ'ir levazımât-ı harbiyyeyi müşt Emil olan Kâfâ kulesini eşkiyâ-yı merkûma teslim itmeyüb ke'l-evvel-emr-i muhâfazasında dikkat ve ihtimâm eylemişlerdir.

Fî 14 Kânûn-ı Sâni sene 1821 târihinde Ali Paşa'nın askeri Yanya'dan çıkub ordu-yı hümayûn üzerine hücûm itmiş iseler de bir müddet sonra bozulub ric'âte mecbûr olmuş olduklarından artık Ali Paşa'nın yalnız nefsi-i Yanya'da (59) bulunan Amabud askerinin mu'âvenetiyle hâl-i mahsûriyetden halâs olması dâire-i imkândan hâric bir keyfiyet olduğu meczûm olmağla yine Suli eşkiyâsına mürâcaat ve beynlerinde olan mukâvele mûcibince bir ân evvel Yanya etrafında bulunan Osmanlu askeri üzerine hücûm itmek lâzım geldiğini taraflarına tahrîr ve iş'âr ve bi'l-âhire eşkiyâ-yı merkûmenin müstedâ'yât-ı mükerreresine mebnî sâlif'üz-zikr Kâfâ kulesini dahi kendülerine terk eylemiştir.

Sâlifüz-zikr Kâfâ kulesinin terkinden bir mâh sonra eşkiyâ-yı merkûme ile bi'l-ittifâk Ali Paşa'yı hâl-i mahsûriyetden kurtarmak hûlyâsıyla bin beşyüz kadar Arnabud askeri dahi gelüb eşkiyâ-yı merkûmeye iltihâk eylemişlerdir.

Amavudların minvâl-i meşrûh üzere eşkiyâ-yı merkûme ile bi'l-ittifâk ordu-yı hümayûn saffında harekât-ı hasm-âneye ibtidâr itmiş oldukları Dersâadet'e âkis itdikde keyfiyet ordu-yı ser-askerinin adem-i kifâyetine haml olunmağla âzliyle yerine Mora Vâlisi Hürşid Paşa tâ'yîn kılınmıştır.

Ordu-yı ser-askeri tarafından ol-esnâda eşkiyâ-yı merkûme üzerlerine gönderilen asker fırkalarının ahvâl ü harekâtı bahsine gelince

Tepedelenli Ali Paşa gâh Suli eşkiyâsının mu'âvenet-i mü'essiresine ve gâh kâtibi Aleksî Nocu'nun ifâdât-ı ma'kulâtına i'timâden Devlet-i aliyyece Sırb gâilesi ve yâhûd Rusya muhârebesinin vukû'una intizâren ser-askerin teklîfât vak'asını kabûlden istinkâf iderek hâl-i isyânda devâm itmiş olduğundan ol-esnâda eşkiyâ-yı merkûme üzerlerine sevk olunan asker fırkaları eşkiyânın kesretine ve kulelerinin metânetine göre istihsâl-i matlabaya gâyri-kâfi olduklarından matlûbaya muvâffak bir gûnâ hıdmet itmeksizin orduyu avdet eylemiştir.

(60) vech-i meşrûh üzere Suli eşkiyâsına iltihâk iden Arnabud askeri bir müddetden sonra fekk-i râbıta-i ittifâk iderek ordu-yı hümayûna avdet ve dehâlet itmiştir. Gârîb ve cây-i te'essûf şurasıdır ki Tepedelenli Ali Paşa mücerred vikâye câhına medâr olur hûlyâsıyla Suli kulelerini Rûm eşkiyâsına terk itmesiyle an-cehlin Mora eşkiyâsına iltihâk iden bin beşyüz kadar Arnabud askeri dahi Tepedelenli Ali Paşa'ya hıdmet itmek hûlyâsıyla an-cehlin a'dâ-yı dîn ü devlete hıdmet itmişlerdir.

Her ne ise bu keyfiyet ya'ni sâlifüz-zikr Amavud askerinin ordu-yı hümayûna dehâlet itmesi eşkiyâ-yı merkûme haklarında beis ve futûru istilzâm itmiş ise de nâzır-ı umumiyyenin müddet-i kalîle mürûrunda Boğdan'a dâhil olup Devlet-i aliyye aleyhinde ref-i livâ-yı husûmet ideceğini istihbâr itdiklerinden nâzır-ı merkûmenin ol tarafa vürûduna intizâren ve ale'l-husûs Mora eşkiyâsının muâvemetine i'tizâren dâire-i i'tâate duhûllerine dâir ordu-yı ser-askeri tarafından vukû'bulân teklîfâtı redd idüp Mora ihtilâlinin zuhûruna değin hâl-i isyânda bulunmuşlardır.

İhtilâl-i mezkûrun zuhûrunda Suli kulelerinde tecemmu' ve tahassun iden Rûm eşkiyası dörtbin nefere bâliğ olup eşkiyâ-yı sâ'ire misillü civarda sâkin ahâlî-i islâmiyyenin katliyle emvâl ve eşyâsının gâsb ve zabtına ibtidâr itmiş olduklarından Mora'da askerinin eşedd lüzümü olduğunu hengâmede Suli eşkiyasının kâhr ü tenkîlleri ve hiç olmaz ise def'-i mazarratları ol havâlide (61) yigirmi beşbin kadar Osmanlı ve Amavud askeri bir seneden ziyâde tevkîf olunmuşdur.

**Bir taraftan i'timâdın ve diğerk taraftan dahi emniyyetin sû'i-istî'mâl
olunduğuna dâir bir fıkrâdır**

Vech-i meşrûh üzere Suli gâ'ilesi kesb-i imtidâr itmiş olduğundan bunun sür'ât-ı infâ'ına medâr olmak üzere Rûmlardan bâ'zı kabtanlar ordu-yı hümayûna celb olunup kendülerine müstefî ma'aş ve lüzûmi mıkdar erzâk ve mühimmât ve levâzımât-ı sâ'ire verildikten sonra Suli eşkiyası üzerine sevk idilmiş ise de müstagni-i beyân olduğu vech üzere bunların garaz ve mâksadları başka yolda olduğundan mahall-i me'mûriyyetleri olan Suli civârına muvâsalatıyla eşkiyâ-yı merkûme ile harbe mübaşeret itdiklerinde tarafeynden gösterilen hücum ve mukavemete nazarân neferât-ı mevcudenin nisfından ziyâde telef olup meydan-ı harbde kalmak lâzım gelür iken icâblarından fûrud-ı ahdin burnu bile kanamaksızın mahallerine avdet itdikleri ve defâ'atle müşahede olunduktan sonra bu makûlelerden hiçbir vakt ve zemânda bir gûna fâidenin husûl-pezîr olması daire-i imkândan hâric olduğu tahakkuk itmekle bu babda beyhûde akce ve mühimmât sarf ve telef olmamak için mezkûr kabtanlar üç yüz kadar avenâtları ile berâber ordu-yı hümayûndan tard idilmiştir.

Her ne ise Suli eşkiyası bir müddet daha asâkir-i islâmiyyeye mukâbele ve müdâfâ'aya devâm itmiş iseler de âkibet'ül-emr Suli'ye giden yollar zabt olunmağla eşkiyâ-yı merkûme müddet-i kalîle zarfında erzâk (62) ve mühimmâtdan mahrum olup envâ'-i mesâibe dûçâr olmuş olduklarından çâr-nâ-çâr ordu-yı hümayûna mürâcâat ve bir mıkdar akce ile bâ'zı mâ'külât tedârik itdikden sonra 1822 târihinde Suli kulesini terk ile Korfu'ya azîmet eylemişlerdir.

Hülâsa-i kelâm üçüncü fasılın nihâyetinde beyân olunduğu vechle Tepedelenli Ali Paşa tarafından on sene zarfında bunca akce ve askerinin sarf ve itlâfıyla zabt olunan Suli kulelerinin muahharen fuzûli olarak Rûm eşkıyâsına terk idilmesi Mora ihtilâlinin zuhûrunda mezkûr kulelerde tahassun iden dört binden ziyâde eşkıyânın def-i mazarratları için ol havâlide yigirmi beş bin kadar Osmanlu ve Amavud askerinin bir seneden ziyâde tevekkûf itmelerini müeddî olmuştur ki asâkir-i islâmiyye vech-i meşrûh üzere Suli civârında tevkîf olunmayubda vaktiyle Mora'ya sevk edilmiş olup ol havâlide Ehl-i İslâmın inzimâm-ı mu'âvenetleriyle a'dâ-yı dîn ü devletin te'dib ve terbiyelerine ve hiç olmaz ise bâ'zı mevâkı'-ı mühimmenin zabtıyla Mora eşkıyâsının işgâl ve tazyîkine ve bu cihetlerle Anadolu ve Rûmili'nde tertib olunup ol tarafâ sevk olunan asâkir-i islâmiyyenin harekât-ı harbiyyesinin teshîl ve nihâyesiyle Mora gâ'ilesinin infâ'ına muvâffak olmaları ihtimâlât-ı kavîyyeden olduğundan bu keyfiyet yâ'ni Tepedelenli Ali Paşa'nın Suli kulelerini Rûm eşkıyâsına teslim itmesi ol havâlide mevcut asâkir-i islâmiyyenin vakt ü r[z]amân ile Mora tarafına sevk idilememesine ve bu cihetle Mora eşkıyâsının levâzım-ı harbiyyenin (63) tedârik ve ikmâline ve bi'l-âhire Mora ihtilâlinin iştîdâd ve imtidâda medâr olduğundan bu keyfiyet Yunan Devletinin teşekkülünü müeddî olan esbâb-ı kavîyyeden mâ'duddur.

Her ne ise Suli'nin tahliyesinden sonra yalnız Tepedelenli Ali Paşa tarafından inşâ olunan kuleler ibkâ olunup köyleri ile eşkıyâ-yı merkûme tarafından muahharen inşâ olunan tabyalar kâmilen hedm ve tahrîb eyledikten başka ol havâlide min ba'd eşkıyâ tahassun idememek için derûnlarında mevcut kuyuları ile su sarnıçları dahi taş ve toprakla doldurulub mahv edilmiş ve ol civârda bulunan asâkir-i islâmiyye derhâl Mora tarafına gitmiş olduğundan ol havâli velvele-i cidâl ve kîtâlden hâl olarak ahâlisi dahi ilâ yevminâ hâzâ Suli eşkıyâsının hasârât ve tecâvüzünden emn olarak kesb-i ticâretleriyle meşgûl olmakda ise de Mora'nın ahvâli tefekkür olundukca ve a'dâ-yı dîn ü devletin tasavvurât ve teşebbüsâtı hâtıra gelince erbâb-ı diyânet ve eshâb-ı cemiyetin huzûr ve rahatı münselib olur hemân hakk teâla'yı ve takdisi hazretleri bi'l-cümle Ehl-i imânı küfr ve dalâletin tagâllübünden emn ve mahfûz buyursun.

Cild 3

Rûm Fetreti (Yunanistan İsyânı ve Teşekkülü)

Müellifi

Şûrâ-yı Devlet Muâvinliğinde Mütেকâid

Mehemmed Mansur

Esâsen yedi fasıl üzerine müretteb olan bu kitâb fasl-ı evveli birinci cüz' nâmıyla matbu' olup altıncı ve yedinci fasılları şâmil olması lâzım gelen iki cüz'ü nâ-mevcûddur.

(1)

Dördüncü Fasıl

Suli kulelerinin eşkiyâ tarafından ne vechle zabt olunduğuna dâ'irdir.

Suli dağı etrâfı yalçın kayadan ibâret büyük bir kal'a şeklinde olup Suli eşkiyâsının karyeleri dahi mezkûr dağın vasatında vâkı'dır. İşbu köylere giden yollar pek dar ve çetin olduğundan bunların muhâfazasıçün cüz'i mıkdar asker ta'yin olunduğu takdirde bunlardan cebren mürûr olunup mezkûr köylere gidilmek mahâl derecesinde müşkil bir keyfiyettir.

İşte bu sebepten ki ötedenberü mezkûr köylerde ikâmet iden Suli ahâlîsi san'at ve ticârete sülûk itmeyüb ekseriya civârda vâkı' köy ve kasaba ahâlîsinin mahsûlât ve hayvanâtını sirkat ve gâsp ve zabt itdikleri hâlde haklarında hükümet tarafından bir günâ mu'âmele-i şedide icrâ olunamamasından dolayı ekser eshâb-ı cinâyet hükümetin pençe-i kâhrından tahlîs-i girîbân itmekle berâber kemâ-kân icrâyı şekavet idebilmek için Suli eşkiyâsına iltihâk itmiş olduklarından eşkiyâ-yı merkûm mürûr-ı zemân ile gereği gibi tekessür idüp dağın ortasında vâkı' köylerden başka etrâfında dahi bir takım köyler peydâ eylemişler idi.

Eşkiyâ-yı merkûmenin etrafa olan tecâvüzât-ı ihtiyacâtı nisbetinde tezâyid itmiş olduğundan ol havâli ahâlîsi kendülerine be-her sene birer mıkdar erzâk ve sâ'ir eşyâ i'tâsıyla def'-i mazarratlarına sa'y eylemişler ise de bu keyfiyet merkûmların ta'dil-i efkâr ve tebdil-i ahlâkına medâr olmayub bi'l-âkis cür'etlerinin tezâyidini müstelzim olduğundan eşkiyâ-yı merkûm âdet-i kadimleri üzere yolculara ve erbâb-ı ziraate itâle-i (2) dest tecâvüz itdiklerinden başka Amabud beğleri beyninde vukû'gelen ekser muhârebelerde dahi kendülerine mürâcaat iden tarafa imdâd ve i'âneye müsâraat itmeleri ile Amabudluk'da müddet-i medîde mücâdele ve mukâtelenin devâmına sebep olmuşlardır.

İşte Tepedelenli Ali Pâşa şu fenâlığı üzerinden kaldırmak için on sene zarfında Suli üzerine defâ'atle asker sevkiyle dağ eteğinde vâkı' karyeleri zabt ve tahrib itdikten sonra 1803 târihinde nefsi Suli dağı dâhilinde vâkı' dört kıt'a

kariyeyi dahi zabt ile civârlarında bir kule inşa ve bunların muhâfazaları için lüzumu mıkdar Arnabud askeri ta'yîn itmesi üzerine Suli eşkiyâsının bakıyye-i cezâiyesi bil-mecbûriyye ol havâliyi terk ile Korfu'ya azîmet ve bir müddet sonra ıyâl ü evlâdlarını dahi celb idüp orada tavattun itmiş ma'amâfih Korfu'da bile bir gûnâ kesbe sülûk itmeyub gâh Fransa ve gâh İngiltere ve Rusya devletlerinin hıdmet-i askeriyesinde istihdâm idilmişlerdir.

Korfu'da bulunan İngiltere kumândânı Mora reayâsının ahd-i kâribde isyân itmek efkârında bulduklarını kırâa't-ı hâlliyyeden istidlâl ile berâber Tepedelenli Ali Paşa dahi Yanya vâililiğinde buldukca Mora ihtilâlinin ednâ himmetle mündefî olacağını cezm itmemiş olduğundan cânib-i saltanat-ı seniyyeden Mora reâyâsına emniyyet olunmak câiz olduğundan ol-esnâda Tepedelenli Ali Paşa üzerine asker sevk idilmesinden sarf-ı nazarla Ali Paşa'nın bir müddet daha Yanya vâililiğinde ibkâ idilmesi lüzûmunu vûkelâ-yı Devlet-i aliyyeye tefhîm itmek üzere keyfiyeti Dersa'âdet'deki İngiltere sefirine tavsiye idüp sefir-i mûmâ-ileyh dahi bu babda ihtârât lâzımeyi îcrâ eylemiş ise de cânib-i Bâb-ı âli'den işbu ihtârât halis-âneye havale-i sem'-i i'tibâr olunmadıktan başka bu husûsdan dolayı İngiltere Devleti hakkında ba'zı mertebe (3) sû'i- zann bile hâsıl eylemiş olduğundan Ali Paşa'nın bir an evvel mahv ve izalesini müeddî esbâbın istihsâline teşebbüs idilmiş olduğundan Yanya tarafına sevk olunmak üzere Rûmili ve Anadolu'da tertîb olunan askerden başka husûl-i matlaba medâr olunmak üzere Yanya havâlisi civârında bulunan Ehl-i İslâm ile reâyânın dahi Ali Paşa aleyhine kaldırılmasına karar verilmiştir.

Binâen-aleyh ordu-yı ser-askeri ol tarafa vusûlünde Yanya eyaleti dâhilinde sâkin Ehl-i İslâm ve reâyânın rü'esasını nezdine celb ve Ali Paşa'nın mütecâsir olduğu mezâlim ve ta'addiyâtdan dolayı îcrâ-yi mecâzâtına ibtidâr kılınmış olduğundan bahisle bu babda mu'âvenet itmek üzere Ordu-yı hümayûna iltihâk idenler her kangı mezheb ahâlîsinden olur ise olsunlar kendülerine kifâyet mıkdar ta'yînât verileceğinden başka Ali Paşa tarafından gâsb ve zabt olunan emvâl ve emlâkları var ise anların dahi kendülerine red ve i'âde kılınacağını i'lân eylemiştir.

Keyfiyet Ali Paşa'nın ma'lûmu oldukda mahallinde beyân olunduğu vechle mücerred hasm-âyı dîn ü devlet tarafından kendüsine îcrâ-yi mu'âvenet olur ümidine

mebnî devlet-i metbuâsına mukâbele ve mukâvemete kıyâm itmiş olduğundan bu yolda tertîb ve tanzîm itmiş olduğu Amabud askerinden başka Rûmlardan dahi asker tahrîrine teşebbüs itmiş olduğundan bunların Kocabaşları ile sâ'ir ilerüye gelenleri nezdine celb iderek harb esnâsında kendüsine matlabı vech üzere hıdmet ve mu'âvenet idecek olurlar ise kendülerine lüzumi mîkdâr silâh vereceğinden başka matlabı olan on dört bin kese akceyi dahi kendülerine bahş ideceğini ve hıdmet-i askeriyesinde bulunacak olan neferâtın hânelerine ikişer yüz kıyye mısır buğdayı ve her kesin kadr ü liyâkatine göre şehri on gūruşdan elli gūruşa kadar (4) ma'aş i'tâ ve esnâ-yı harbde kendü sancaklarının gūşâdına müsâ'ade ve gānâimin re'y mîkdârını kendülerine terk ideceğini ve me'mûli vechle gâlib ve muzaffer olduğu takdirde kendülerinden rûsûmât-ı oşriyyeden başka bir resm ü vergü talep itmeyeceğini vâ'd ve ta'ahhüd eylemiştir.

Rü'esa-yı merkûm Ali Paşa'nın bu babda olan ta'ahhüdâtına pek de i'timâd itmemiş iseler de işbu muhârebeden istifâde etmek ümidiyle cümlesi Ali Paşa'nın ta'limât ve tenbihâtına tevfiķân hareket ideceklerini vâ'd eylemişlerdir.

Bu sırada Ordu-yı hümayûnun mühimmât ve levâzımâtını nakl etmek üzere Amabudluk sâhiline sevk olunan Donanma-yı hümayûn Kapudân Ağâsı Ali Beğ'in Korfu'da bulunan Suli eşkiyâsından üçyüz neferinin harbde istihdâm olunmak üzere ol tarafa gelmiş olduklarını istihbâr etmekle derhâl sergerdelerini nezdine celb ve nefsi Preveze'de tahassun iden Veli Paşa'nın ahz ü girifti için Osmanlu askeri ile bi'l-ittifâk harbe ibtidâr idecek olurlar ise iltimâslarının vech ile hitâm-ı maslahatdan sonra kendülerinin memleketleri olan Suli tarafına avdet ve ikâmet itmelerine müsâ'ade ideceğini vâ'd eylemiştir.

Veli Paşa Preveze'den çıkarıldıktan sonra neferât-ı merkûme bir mûmâ-ileyhin vâ'di mûcibince kendülerinin memleketleri olan Suli tarafına avdet ve ikâmetlerine müsâ'ade olunmasını iltimâs etmek üzere Preveze'den hareket ve Yanya civârında bulunan Ordu-yı hümayûn tarafına vusûllerinde keyfiyeti usûli vechile Ordu-yı ser-askerine arz ve ifâde eylemiştir.

Merkûmların bu babda olan istidâ'ları Ordu-yı hümayûnda mevkî-i mezkûrda konuldukda hâzır bi'l-meclis bulunan Amabud beğleri ve ale'l-husûs Toskalu Derviş Hasan (5) nâm zât kelâma ağâz idüp Suli karyelerinin Rûmlara terk idilmesinde olan mazarratı isbât mâarazında Tepedelenli Ali Paşa'nın Suli eşkiyâsını Amabudluk'dan tard ve def' itmesi Devlet-i aliyye uğruna vukû'bulan cümle-i hıdemât-ı mürûresinden olduğunu beyân ile berâber şayed neferât-ı merkûmenin bu babda olan iltimâsları kabûl olunupda bunların nefsi Suli'de ikâmet itmelerine müsâ'ade gösterilecek olur ise eşkiyâ-yı merkûmenin âdet-i kadîmeleri üzere daîma kesb ü ticâretle mâ'lûf olan ahâlî-i sâ'ireye izrârdan ve ekser zemânda îcrâ-yı şekavetden fâriğ olamayacakları sevâbık ahvâl ve harekâtla sabit bir keyfiyet olduğundan ol hâlde Ali Paşa'nın gâilesi ber-taraf idilmiş olsa bile eşkiyâ-yı merkûmenin harekât-ı bâgîyesinden dolayı Amabudluk'da emn ü âsâyışın devâmı nâ-kabil olup harekât-ı harbiyyenin kemâ-kân devâm ideceği bedihâtandır. Binâen-aleyh neferât-ı merkûmenin bu babda olan istidâ'ları kabûl olunmak şöyle dursun kendülerinin böyle bir vakt-ü nâzikde orduda bulunmaları dahi mahzûrdan salim olmadığından merkûmların bir an evvel mahv ve izâlelerine teşebbüs olunmak ehem ve elzem olduğunu dermiyân itmeleriyle bunların işbu mütâla'âtı cümle tarafdan kabûl olunarak suddet-i keyfiyenin sûret-i îcrâsına intikâl itdikde neferât-ı merkûmenin Yanya civârında katl idilmelerine teşebbüs idilecek olur ise Ehl-i İslâm tarafından dahi hayli telefâtın vukû'agelmesi ihtimâlât-ı kavîyyeden olduğundan işbu mahzûrun def'i için neferât-ı merkûme evvel-emrde bir vesîle ile sahil tarafına sevk olunduktan sonra orada tedâbir-i lâzîmenin ittihâzıyla cümlesinin itlâf idilmelerine karar verilmiştir.

Binâen-aleyh ertesi günü neferât-ı merkûmeden ba'zıları celb ve iyâl ü evlâdları (6) Korfu'da buldukları cihetle kendülerinin Suli karyelerinde ikâmetlerine müsâade gösterilmek uyamayacağı gibi Yanya civârında bulunmalarına dahi lüzûm olmadığından hemân oradan hareketle Korfu tarafına gitmek lâzım geldiği kendülerine bildirilmiştir.

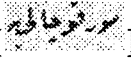
Neferât-ı merkûme haklarında verilen işbu karârdan dolayı muğberr ve münfa'il olmuş iseler de buna bir çare buluncaya kadar vakt kazanmak için bu husûsdan dolayı etvâr ve harekâtını tağyir itmeyüb her hâlde emre imtisâlen hareket

ideceklerini beyân ile berâber ıyâl ü evlâdlarının infâkına medâr olmak üzere kendülerine ekallü'l-beşer aylık ihsân buyrulmasını iltimâs eylemişlerdir.

Neferât-ı merkûme ikâmet-gâhlarında avdet itdiklerinde icâb-ı maslahatı beynlerinde âriz ve âmik tezekkür itdiklerinden sonra tervic-i merâmlarına müsâid bir fırsat zuhûruna intizâren kendülerini her gûna muhâsaradan muhâfaza itmek için her hâlde mütebasirâne ve müteyakîzâne hareketle berâber mahsûr bulunan Tepedelenli Ali Paşa'ya mürâcaat itmekden başka bir çareleri kalmamış olduğu andlarında tahakkük itmekle içlerinden birini ol gece Yanya'ya göndermişlerdir.

Merkûm Yanya'ya vusûlünde Ali Paşa'nın ser-kâtibi Aleksî Nocu'ya mülâki olup refiklerinin ahvâlini beyân ile berâber haklarında himâyet ve mu'âvenet-i lâzimenin icrâ edilmesini iltimâs eylemiştir.

Merkûm Aleksî Nocu keyfiyeti Ali Paşa'ya ifâde ile berâber neferât-ı merkûm celb ve bend idilecek olurlar ise husûl-i matlaba medâr-ı kavî olacaklarını derk ve tefhîm itmekle neferât-ı merkûm verilecek ta'limât hükmünce Osmanlu askerine hücum ve lâyıki vech üzere harb itmek şartıyla kendülerine evvelâ Suli karyeleri ile Kâfâ kulesinin terk ve sâniyen Suli etrâfında vâkı' kırk karyenin Suli'ye (7) ilhâk edilmesi ve sâlisen neferât-ı merkûmenin Cezâ'ir-i Seb'â'da bulunan ıyâl ve evlâdlarının infâkı için kendülerine nakden iki yüz bin gūruşun i'tâsı ve râbi'an neferât-ı merkûmeden altı neferin Ali Paşa hafîdlerinden dahi birinin neferât-ı merkûmeye rehin olarak teslîm olunması için Ali Paşa'nın muvâfakatını istihsâl eylemiştir.

Binâen-aleyh ertesi gece neferât-ı merkûme sergerdelerinden iki nefer Yanya'ya azîmet ve refiklerinden rehin olmak üzere götürdükleri altı neferi usûli vechile teslîm itdiklerinden sonra mukâbilinde nakden yetmiş bin gūruş ve Suli Muhafızı Mortucâlî []'ya hitâben bir kıt'a buyruldu ve rehin olarak Muhtâr Paşa-zâde Hüseyin Paşa'yı dahi birlikde alup avdet eylemiştir.

Keyfiyeti vûrudlarına muntazır olan refiklerini ifâde itdiklerinden sonra cümlesi kalkub derhâl Suli tarafına azîmet ve şafak vaktinde Suli'ye altı sâ'at

mesâfede vâkı' Barbada nâm karyeye muvâsalat itdiklerinde civârda vâkı' bir kuleyi zabt itdikden sonra derûnunda bulunan askerın bir mıkđârını itlâf idüp kusûrlarının dahi silâhlarını alup istedikleri tarafa gitmek üzere sebillerini tahliye eylemişdir.

Eşkıyâ-yı merkûme ertesı günü ol civârda vâkı' köylerin Kocabaşlarını celb ve Tepedelenli Ali Paşa ile ittifâk itmiş olduklarından bahisle cümlesinin bir ân evvel silâhlanmak lâzım geldiğini beyân ve isbât-ı müddeâ zımnında rehin olarak nezdlerinde bulunan Muhtâr Paşa-zâde Hüseyin Paşa'yı dahi kendülerine gösterüb gûyâ Ali Paşa tarafından kendülerine emr-i tâ'yîn olunmuş olduğunu ifâde eylemişlerdir.

Zıkr olunan köyler ahâlisinden hayli kimesneler müsellah oldukları hâlde ertesı günü gelüb (8) eşkıyâ-yı merkûmeye iltihâk itmiş olduklarından cümlesi Suli cânibine azîmetle Ali Paşa'nın buyrulmasını Suli muhâfızına irâ'e eylemişlerdir.

Muhâfız-ı merkûm ile eşkıyâ-yı merkûmeye buyruldu hükmünce hüsn-ü kabûl itmiş ise de gâlibâ Ali Paşa'nın ta'limât-ı hafıyyesine imtisâlen lüzumu mıkđâr top ve sâ'ir levazımât-ı harbiyyeyi müşt Emil olan Kâfâ kulesini eşkıyâ-yı merkûma teslim itmeyüb ke'l-evvel-emr-i muhâfazasında dikkat ve ihtimâm eylemişdir.

14 Kânûn-ı Sâni sene 1821 târihinde Ali Paşa'nın askeri Yanya'dan çıkub Osmanlı askeri üzerine hücum itmiş iseler de bir müddet sonra bozulub ric'âte mecbûr olmuş olduklarından artık Ali Paşa'nın yalnız nefsi-i Yanya'da bulunan Amabud askerinin mu'âvenetiyle hâl-i mahsûriyetden halâs olması dâire-i imkândan hâric bir keyfiyet olduğu meczûm olmağla yine Suli eşkıyâsına mürâcaat ve beynlerinde olan mukâvele mücibince bir ân evvel Yanya etrafında bulunan Osmanlı askeri üzerine hücum itmek lâzım geldiğini taraflarına tahrîr ve iş'âr ve bi'l-âhire eşkıyâ-yı merkûmenin müstedâ'yât-ı mükerrerelerine mebnî sâlif'üz-zıkr Kâfâ kulesini dahi kendülerine terk eylemişdir.

Sâlif'üz-zıkr Kâfâ kulesinin terkinden bir mâh sonra eşkıyâ-yı merkûme ile bi'l-ittifâk Ali Paşa'yı hâl-i mahsûriyetden kurtarmak hûlyâsıyla bin beşyüz kadar Amabud askeri dahi gelüb eşkıyâ-yı merkûmeye iltihâk eylemişlerdir.

Amavudların minvâl-i meşrûh üzere eşkiyâ-yı merkûme ile bi'l-ittifâk ordu-yı hümayûn hakkında harekât-ı hasm-âneye ibtidâr itmiş oldukları Dersâadet'e âkis itdikde keyfiyet ordu-yı ser-askerinin adem-i kifâyetine haml olunmağla âzliyle yerine Mora Vâlisi Hürşid Paşa tâ'yîn kılınmıştır.(9)

**Ordu-yı ser-askeri tarafından ol-esnâda Suli eşkiyası üzerine gönderilen asker
fırkalarının ahvâl ü harekâtı bahsine gelince**

Tepedelenli Ali Paşa gâh Suli eşkiyasının mu'âvenet-i mü'essiresine ve gâh kâtibi Aleksî Nocu'nın ifâdât-ı ma'kulâtına i'timâden Devlet-i aliyyece Sırb gâilesi ve yâhûd Rusya muhârebesinin vukû'una intizâren ser-askerin teklifât vak'asını kabûlden istinkâf iderek hâl-i isyânda devâm itmiş olduğundan ol-esnâda eşkiyâ-yı merkûme üzerlerine sevk olunan asker fırkaları eşkiyanın kesretine ve kulelerinin metânetine göre istihsâl-i matlabaya gâyri-kâfi olduklarından matlûbaya muvâffak bir gûnâ hıdmet itmeksizin orduyu avdet eylemiştir.

Vech-i meşrûh üzere Suli eşkiyasına iltihâk iden Arnabud askeri bir müddetden sonra fekk-i râbıta-i ittifâk iderek ordu-yı hümayûna avdet ve dehâlet itmiştir. Gârib ve cây-i te'essüf şurasıdır ki Tepedelenli Ali Paşa mücerred vikâye câhına medâr olur hûlyâsıyla Suli kulelerini Rûm eşkiyasına terk itmesiyle an-cehlin Mora eşkiyasına iltihâk iden bin beşyüz kadar Arnabud askeri dahi Tepedelenli Ali Paşa'ya hıdmet itmek hûlyâsıyla an-cehlin a'dâ-yı dîn ü devlete hıdmet itmişlerdir.

Her ne ise bu keyfiyet ya'ni sâlif'üz-zikr Arnabud askerinin ordu-yı hümayûna dehâlet itmesi eşkiyâ-yı merkûme haklarında beis ve futûru istilzâm itmiş ise de nâzır-ı umumiyenin müddet-i kalîle mürûrunda Boğdan'a dâhil olup Devlet-i aliyye aleyhinde ref'-i livâ-yı husûmet ideceğini istihbâr itdiklerinden nâzır-ı merkûmenin ol tarafa vürûduna intizâren ve ale'l-husûs Mora eşkiyasının muâvemetine i'tizâren dâire-i (10) i'tâate duhûllerine dâir ordu-yı ser-askeri tarafından vukû'bulân teklifâtı redd idüp Mora ihtilâlinin zuhûruna değin hâl-i isyânda bulunmuşlardır.

İhtilâl-i mezkûrun zuhûrunda Suli kulelerinde tecemmu' ve tahassun iden Rûm eşkiyası dörtbin nefere bâliğ olup eşkiyâ-yı sâ'ire misillü civarda sâkin ahâl-i islâmiyyenin katliyle emvâl ve eşyasının gâsb ve zabtına ibtidâr itmiş olduklarından

Mora'da askerinin eşedd lüzümü olduğunu hengâmede Suli eşkiyâsının kâhr ü tenkîlleri ve hiç olmaz ise def-i mazarratları ol havâlide yigirmi beşbin kadar Osmanlı ve Amabud askeri bir seneden ziyâde tevkîf olunmuşdur.

Mucîb-i intibâh bir fikrâdır

Bâlâda beyân olunduğu vech üzere Suli gâ'ilesi kesb-i imtidâr itmiş olduğundan bunun sūr'ât-ı infâ'ına medâr olmak üzere Osmanlı askerinden başka Rûmlardan dahi bâ'zı kabtânlar ordu-yı hümayûna celb olunup kendülerine müstefî ma'aş ve lüzûmi mıkdar erzâk ve mühimmât ve levâzımât-ı sâ'ire verildikten sonra Suli eşkiyâsı üzerine sevk idilmiş ise de müstagni-i beyân olduğu vech üzere bunların garaz ve mâksadları başka yolda olduğundan mahall-i me'mûriyyetleri olan Suli civârına muvâsalatıyla eşkiyâ-yı merkûme ile harbe mübaşeret itdiklerinde tarafeynden gösterilen hücum ve mukavemete nazarân neferât-ı mevcudenin nisfından ziyâde telef olup meydan-ı harbde kalmak lâzım gelür iken icâblarından fûrud-ı ahdin burnu bile kanamaksızın mahallerine avdet itdikleri ve defâ'atle müşahede olunduktan sonra bu makûlelerden hiçbir vakt ve zemânda bir gûna fâidenin husûl-pezir olması daire-i imkândan hâric olduğu tahakkuk itmekle bu babda beyhûde akce ve mühimmât sarf ve telef olmamak için mezkûr kabtanlar üç yüz kadar avenâtları ile berâber Ordu-yı hümayûndan tard idilmişdir.

(11) Her ne ise Suli eşkiyâsı bir müddet daha asâkir-i islâmiyyeye mukâbele ve müdâfâ'aya devâm itmiş iseler de âkibet'ül-emr Suli'ye giden yollar zabt olunmağla eşkiyâ-yı merkûme müddet-i kalile zarfında erzâk ve mühimmâtdan mahrum olup envâ'-i mesâibe dûçâr olmuş olduklarından çâr nâ-çâr Ordu-yı hümayûna mürâcâat ve bir mıkdar akce ile bâ'zı mâ'kûlât tedârik itdikden sonra 1822 târihinde Suli kulesini terk ile Korfu'ya azîmet eylemişlerdir.

Hülâsa-i kelâm üçüncü fasılın nihâyetinde beyân olunduğu vechle Tepedelenli Ali Paşa tarafından on sene zarfında bunca akce ve askerinin sarf ve itlâfiyla zabt olunan Suli kulelerinin muahharen fuzûli olarak Rûm eşkiyâsına terk idilmesi Mora ihtilâlinin zuhûrunda mezkûr kulelerde tahassun iden dört binden ziyâde eşkiyânın def-i mazarratları için ol havâlide yigirmi beş bin kadar Osmanlı ve Arnabud

askerinin bir seneden ziyâde tevekkûf itmelerini müeddî olmuştur ki asâkir-i islâmiyye vech-i meşrûh üzere Suli civârında tevkîf olunmayubda vaktiyle Mora'ya sevk idilmiş olaydı ol havâlide Ehl-i İslâmın inzimâm-ı mu'âvenetleriyle a'dâ-yı dîn ü devletin te'dib ve terbiyelerine ve hiç olmaz ise bâ'zı mevâkı'-ı mühimmenin zabtıyla Mora eşkiyâsının işgâl ve tazyikine ve bu cihetlerle Anadolu ve Rûmili'nde tertîb olunup ol tarafa sevk olunan asâkir-i islâmiyyenin harekât-ı harbiyyesinin teshîl ve nihâyesiyle Mora gâ'ilesinin infâ'ına muvâffak olmaları ihtimâlât-ı kavîyyeden olduğundan bu keyfiyet yâ'ni Tepedelenli Ali Paşa'nın Suli kulelerini Rûm eşkiyâsına teslim itmesi ol havâlide mevcut asâkir-i islâmiyyenin vakt ü zemân ile Mora tarafına sevk idilememesine ve bu cihetle Mora eşkiyâsının (12) levâzım-ı harbiyyenin tedârik ve ikmâline ve bi'l-âhire Mora ihtilâlinin iştidâd ve imtidâda medâr olduğundan bu keyfiyet Yunan Devletinin teşekkülünü müeddî olan esbâb-ı kavîyyeden mâ'duddur.

Her ne ise Suli'nin tahliyesinden sonra yalnız Tepedelenli Ali Paşa tarafından inşâ olunan kuleler ibkâ olunup köyleri ile eşkiyâ-yı merkûme tarafından muahharen inşâ olunan tabyalar kâmilen hedm ve tahrîb eyledikten başka ol havâlide min ba'd eşkiyâ tahassun idememek için derûnlarında mevcut kuyuları ile su sarnıçları dahi taş ve toprakla doldurulub mahv idilmiş ve ol civârda bulunan asâkir-i islâmiyye derhâl Mora tarafına gitmiş olduğundan ol havâli velvele-i cidâl ve kîtâlden hâl olarak ahâlisi dahi ilâ yevminâ hâzâ Suli eşkiyâsının hasârât ve tecâvüzünden emn olarak kesb-i ticâretleriyle meşgûl olmakda ise de Mora'nın ahvâli tefekkür olundukca ve a'dâ-yı dîn ü devletin tasavvurât ve teşebbüsâtı hâtıra geldikce erbâb-ı diyânet ve eshâb-ı cemiyetin huzûr ve rahatı münselib olur hemân hakk teâla'yı ve takdisi hazretleri bi'l-cümle Ehl-i imâni küfr ve dalâletin tagâllübünden emn ve mahfûz buyursun. _____¹

Hatıra

Tepedelenli Ali Paşa bunca asker ve akce sarf ve itlâfiyla zabt itmiş olduğu Suli kulelerini mücerred devâm ve bekâsına medâr olmak garazıyla muahharen â'da-

¹ Burada girişte bahsedilen konuyla ilgili yazmada bir derkenar mevcuttur. "Birinci sahifeden buraya kadar olan fâsıl bundan evvelki yani ikinci cildde dahi aynen mevcuttur. Müellif'in oğlu İsmail Raşid 22 Temmuz sene 1929"

yı din ü devlete terk ve teslîm ittiği gibi acaba andan sonra gelen ricâl-i devlet içlerinde dahi gerek o yolda ve gerek başka sûretle olsun devlet ve millet hakkında icrâ-yi hıyânet itmek denâ'eti irtikâb eylemeyenler var mıdır[?] Bu mesele-i mühimmenin şerh ve tafsili erbâb-ı vukûfun ve bundan dolayı tevellüd iden (13) müşkilâtın halli dahi erbâb-ı hamiyyet ve iktidârın himmet-i mahsûsuna menût olduğundan hasb'el-icâb hatm-i kelâm kılındı.

Beşinci Fasil

Divân-ı Hümâyûn Tercümanlarından Ba'zılarının Devlet-i aliyye Hakkında Olan Tasavvurât ve Teşebbüsâta Dâ'irdir.

Yuvâni İpsilândi'nin tercüme-i hali beyânındadır.

Yuvani İpsilândi, Rûmların erbab-ı ma'lûmâtından olup feth-i İstanbul'dan milâdın bin yedi yüz târihine değin Rûm kavmine dâ'ir vukû'âtı câmi' bir târih zabt etmişlerdir. Merkûmun hıdemât-ı saltanat-ı seniyyede istihdâm idildiği ma'lûm olduklarından bunlar şayed Rûmlara olan râbita-i mezhebiyyelerini fekk idüp de Almanya kavmlerinden birine iltihâk iderek anların mezhebini kabûl edecek olur ise Rûmların Bulgarlar gibi harb ve darbe muktedir bir maiyyet-i kavîyyeden mahrum olacakları umûr-ı müsellahadan olduğundan şu fenâlığın def'i için ipek ve zahire mukîm Bulgar Patrikleri azl olunup da yerlerine birer Rûm B[P]iskopusu ta'yîn idilecek olur ise (14) Bulgar kavmi Rûm Patriki'nin idâre-i ruhâniyyesi altına girmiş olacağından ol hâlde lisân ve ihlâfın ihtilâfından dolayı Rûmlar ile Bulgarlar beynlerinde öteden berü câri olan ba'zı va'dâtın uhud-ı muhabbete mübeddel olacağını derk ve ta'yîn etmiş olduğundan sürata Bulgarları ecnebiyyelerin tahrîkât ve ifsâd idenden muhâfaza ve hakîkâte kendü milletine hıdmet itmek garazıyla sâlifüz-zikr İpek ve Ohri Patriklerinin azli lüzûmunu icâb iden me'mûriyyet-i saltanat-ı seniyyeye defâ'atle arz ü ifâde etmiş ise de merkûmun bu babda olan makâlât ve teşebbüsâtı be-hal Devlet-i aliyye tarafından sadâkatine haml olunmayup ma-haza ihanet add edilmiş olduğundan def'i mazarratı için katl ü i'dâm edilmiştir. Maktûl-ı merkûm bu babda tervic-i merâma kudret-yâb olamamış ise de katlinden sonra çok

geçmeksizin Bulgarların bir tâkımı Nemçe memâlikine hicret idüp ba'zı piskoposla dahi zîr-i idâre-i ruhâniyyelerinde bulunan ahâli ile berâber Rûm Patriki'ne ilticâ itmiş olduklarında Bulgarlar tarafından bu sırada Rûmlara gösterilen meyl ü muhabbetin terkine medâr olmak üzere Bulgarların ekser şehir ve kasabalarda birer Rûm mektebi ihdâs kılınmıştır.

Yuvâni İpsilândi'nin tercüme-i hali beyânındadır

Merkûmun hafîdi Yuvâni İpsilândi Büyük Frederik nâm Prusya Kralı zemânında Devlet-i aliyye ile Prusya Devleti beynlerinde akdolunan muahhedenin tertîb ve tanzîmine medâr olmuş olduğundan mükâfât-ı cânib-i saltanat-ı seniyyeden kendüsine Divân-ı Hümâyûn Tercümanlığı tevciye buyrulduğu gibi Prusya Devleti tarafından dahi başkaca tâltif idilmiş olduğu ba'zı kütüb-ı tevârihiyyede mesturdur.

Tercüman-ı merkûm bir müddet mürûrunda vükelâ-yı saltanat-ı seniyye nezdinde haylice nüfûz ve itibâr kazanmış olduğundan bir aralık Rûm Patriki'ninde inzimâm-ı re'y ve mu'âvenetiyle (15) Memâlik-i Osmaniyyede sâkin bi'l-cümle tevâif-i İseviyyenin Rûm Patrik'inin idâre-i ruhâniyyesi tahtında bulunmaları için cânib-i Bâb-ı âliden bir kıta' emir-nâme-i sâmi istihsâline dest-res olmuşdur ki işbu emir-nâme-i sâmi Rûm Patriki'nin el-haletü hâzihi nâil olduğu imtiyâzât-ı esâsiyyesinden ma'duddur. <(I)>

<(I)> İşbu rivâyet-i nesf'ül-emre muvâffak ise de ol vaktin vüzeresiyle sâ'ir ricâl-i devletin nüfûz ve iktidarına nisbetle âdi bir İç Ağası kabilinden olan bir tercümanın niyâz veistirhâmı üzerine bu misillû bir emir-nâme-i sâmi ve yâ hûd fermân-ı âli verilüp de hemân bi'l-cümle re'âyâ-yı Devlet-i aliyye'nin Rûm Patrikhanesi gibi defâ'atle hiyânet-i tebeyyün ve tahakkük iden bir hâinin keyfe mâ-yeşâsına teslîmiyle hukûk-ı saltanat-ı seniyyenin fuzûli olarak fedâ edilmesi hakikâten mûcib-i teessûf bir keyfiyettir. Ma'amâfih zann olunmasın ki netayic-i vahîmesi mürûr-ı zemân ile zuhûr iden emir-nâme-i mezkur rüşvet için verilmiştir.

Şimdüye kadar verilen hemân bi'l-cümle imtiyâzât ve mu'âfiyât-ı mücerred encâm-kârın tefekkür ve mülâhaza olunmamasına mebnî olup ya'ni idâre-i mülk ve devleti derûhte idenlerin cehl-i mahzundan neş'et itmiştir. Millet-i

İslâmiyyenin gerek heyet-ı mecmu'asınca ve gerek efrâdca şimdüye kadar düşâr olduğu enva'-i müşkilât ve mesaibin mücerred cehlin netayic-i tab'iyyesinden olduğunu inkâr iden zümre-i ceheleden başka bir ferd bulunmaz demek olur ki idâre-i mülk ve devlet husûsunda şimdüye kadar vukû'bulân hattiyât-ı mütenevvi'anın çoğu fâillerinin irtikâbindan neş'et itmeyub ma-haza cehillerinden neş'et itmiş olduğu erbâb-ı vukûf indinde umûr-ı salimedendir.(16)

Aleksandr İpsilândinin tercüme-i hali beyânındadır

Merkûm Yuvâni İpsilândi'nin vefâtından sonra oğlu Aleksandr İpsilândi Tercüman-ı Divân-ı Hümâyûn hıdmetine ta'yîn kılınmış olduğundan ol-esnâda Rusyalunun tahrik ve ifsâdiyla Mora'da zuhûr iden ihtilâl üzerine Rûmların şediden terbiyelerine dâ'ir verilen kararın tamam-ı icrâsından sarf-ı nâzar olunmasına medâr olduğu gibi Kaynarca Mükâlemâtı'nda dahi hazır bulunarak Eflâk ve Boğdan emâretlerinin tecdid hükümü ile ıslâh ahvâline dâ'ir mevâdd-ı ma'lûmenin muâhedeye derc ve ilâvesine sebep olmuştur.

Tercüman-ı merkûm bir müddet sonra Eflâk Voyvodası ta'yîn kılınmış olduğundan mahall-i me'mûriyeti tarafına hareket itmesinden evvel gûyâ ahâlî-i memleketin ıslâh-ı ahvâli emrinde vukû'ubulacak mesai ve ikdâmâtı hebâ olmamak emel ve arzusunda bulunmuş olduğundan bahisle cânib-i Bâb-ı âli'den Eflâk emâreti hakkında ba'zı te'minâtın verilmesini iltimâs itmiş ve her nasılsa saltanat-ı seniyyenin usûl-ı kadimesi hilâfında olarak Eflâk emâreti için bir takım imtiyâzât ve müsaadâtı hâvi bir kıta' fermân-ı âli istihsâline dest-res olmuştur ki fermân-ı âli-i mezkûr Kırım Muharebesi'nden sonra Devlet-i aliyye ile Avrupa devletleri beynlerinde Memleketeyn'e dâ'ir cereyân iden müzâkerât için esamisi ittihaz kılınmıştır.

Her ne ise voyvoda-i merkûm Eflâk'a vusûlünde fermân-ı âli-i mezkûrun ahkâm-ı mûndericesi ile ahâlî-i memleketin efkâr ve temâyülâtına ve ale'l-husûs

Rusya Devleti'nin mu'âvenetine istinâden Rûm kavminin kesb-i istiklâl itmesine dâ'ir olan tasavvurâtın îcrâsına kıyâm itmekle evvelâ Memâlik-i Osmanîyye'de bulunan Hıristiyanların ezhânına istiklâl efkâr ve arzusunu ilkâ itmek için Eflâk'da bir idâre-i müntezirenin vaz'ı (17) ve tesisine ve sâniyen Rûmlar beyinde gayret-i milliye efkârının intişarına medâr olmak üzere Eflâk'da bulunan Rûm mekteblerinin tanzîm ve ıslâhına ve sâlisen icâbında Eflâk emâretini Osmanlıların tecâvüzâtından muhâfaza ile berâber niyyât-ı fâsidesinin îcrâsına dahi kifâyet idecek bir kuvve-i askerîyenin tanzîmine teşebbüs eylemiştir.

Voyvoda-i merkûmun bu babda olan ekser teşebbüsâtı idâre-i mülkiyeye dâ'ir olduğundan bunların şerh ve tafsilinden sarf-ı nazar kılındı.

Teşebbüsât-ı harbiyesi bahsine gelince

Voyvoda-i merkûm sûretâ memleketi muhâfaza ve hakikâten ilerüde Ehl-i İslâm üzerine sevk olunmak üzere ahâlî-i memleketden dört bin beşyüz ve beher bölüğü ikişer yüz neferden ibâret olmak üzere Rûm serserilerinden elli sekiz ve Bulgar ve Hırvatlardan iki ki; cem'ân altmış bölük asker tertîb itdikten sonra Bulgarları icâb iden tarafa sevk idebilmek için Bükreş'e karîb mahallerde iskân itdirmiştir.

Voyvoda-i merkûm biri on yedi ve diğeri yigirmi iki yaşında olan Konstanti ve Dimitri nâm veledleri pederlerinin tehiyye itmiş olduğu mârû'z-zikr altmış bölük askerle Rûmili tarafına tecâvüz idilecek olur ise ol havâlîde mevcud asâkir-i islâmiyyeye suhûletle gâlebe olunabileceği zann ve zehâbında bulduklarından 1782 târihinde îcrâ-yi icâb için levazımât-ı harbiyenin ikmâl ve tehiyyesine teşebbüs itmiş iseler de keyfiyyet her nasılsa Dâr'ül-hilâfet el-seniyyeye aks itmekle derhâl Tuna sahilinde vâkı' kal'a ve istihkâmât-ı sâ'ire muhâfazalarına tenbihât-ı lâzîme îcrâ kılınmış olduğundan hâin-i merkûmun evlâdı artık îcrâ-yi mâksadına kudret-yab olamayacaklarını cezm itmekleri ile müstahak oldukları mecâzâtıdan tahlîs-ı geriban itmek için Nemçe toprağına firâr itmiş pederleri ise veledlerinin (18) teşebbüsât-ı vakiâlarından dolayı nezd-i saltanat-ı seniyyede mesûl tutmamak üzere bu babda teberrü'e-i zımmete kıyâm iderek veledleri gûyâ kendüsüne mürâca'at itmeksizin

Almanya devletlerinden birinin hıdmet-i askeriyyesinde istihdâm olunmak arzusuyla Nemçe toprağına firâr itmiş olduklarından bahisle kendüsünün dahi hıdmetden afv olunmasını istihâm ve her ne sûretle ise sadr-ı â'zam Ahmed İzzet Paşa'nın hüsn-i tevcihini celb itmiş olduğundan mesnedinden azliyle iktifâ olunarak katl ü i'dâmdan sarf-ı nazar kılınmıştır.

Ve voyvoda-i merkûm husûsât-ı meşrûhâdan dolayı hakkında terettüb iden mes'ûliyyetin netayic-i mazarrasından halâs olunduktan sonra bir sene zarfında Eflâk'da tedârik ve teheyyi itmiş olduğu kuvve-i harbiyyeden zerre kadar bir fâide görmeyüb mâl-ı hûlya gibi an-ı vâhidde mahv idilmiş olduğunu görünce Ehl-i İslâmın sù'i-zannını beyhûde da'vet itmemek için hayli müddet devlete dâ'ir umûr ve husûsen müdâhaleden ictinab eylemiş ise de 1785 târihinde Avusturya İmparatoru ile Rusya İmparatoriçesi Katerina beyninde Devlet-i aliyye aleyhine olarak bir muâhedenin akd idilmiş olduğu mesmu'ı olduğu gibi bu maddenin Yunanlular için suhûletle kesb-i istiklâl itmelerine medâr olacağına zâhib olduğundan Rûmili kıt'asının sûret-i zabtını ve sâ'ir ba'zı mesâil-i memâliki hâvi bir lâyhâ kaleme alup Avusturya İmparatoru'na takdîm itmiştir.

İmparator-ı merkûm ise Ehl-i İslâmın Avrupa kıt'asından çıkarılmasıyla berâber Yunanistan'ın dahi bir hükûmet-i müstakilenin teşkiline medâr olacak olur ise bu husûsun Avrupaca tezâyid-i şân ve şöhretini müeddî olacağı hûlyâsıyla mezkûr lâyhâdan dolayı voyvoda-i merkûma beyân-ı memnûniyyet eylemiştir.

(19) Voyvoda-i merkûm mezkûr lâyhânın takdîmiyle iktifâ itmeyüb 1786 târihinde Boğdan Voyvodası nasb olunan Marukeni [ماروكيني] ye dahi kendü efkârını ilkâ itmek üzere terbiye-gerdesi olan Riga nâm ser-katibi tefrik etmiş ise de Boğdan'da dil-hâhlanını derc üzere bir fırka-yi askeriyye tertîb ve tanzîm olunmadıkca Devlet-i aliyye hakkında olan tasavvurât-ı ma'lûmenin îcrâsına kudret-yab olamayacağı cezm-i kavîyyesinde bulunduğundan bi'z-zât îcrâ-yi icâbına bi'l-ittifâk için bir takrîble Boğdan Voyvodalığını istihşâl iderek ol tarafa azîmet itmiştir.

Rusya İmparatoru ise bir an evvel azamat-ı zâtiyyesini îcrâ itmek arzusunda bulunduğundan voyvoda-i merkûmun memleketinde asker tertibine dâ'ir olan tasavvurâtının îcrâsına vakt bırakmayub Devlet-i aliyye'yi i'lân-ı harbe icbâr iderek evvelce hudûd civârında tehiyye itmiş olduğu fırka-yı askeriyyeyi derhâl Boğdan'a sevk itmiştir.

Rusya İmparatoru'nun Tuna civârında bir hükûmet teşkil idüp de ma'lûmât-ı dil-feribânesiyle mukaddemâ kendüsine celb ve cezb itmiş olduğu meşhur Potemkin'i ta'yîniyle nezdinden def' ve teb'îd itmek arzusunda bulunduğu voyvoda-i merkûm tahkîk itmiş ve bu misillû bir hal vukû'unda yalnız Boğdan değil ve Eflâk emâretini dahi Rusya'nın kabza-i tasavvuruna intikâl itmesi umûr-ı tab'iyyeden olduğundan ol hâlde îcrâ-yi fesâd için meydan kalmayacağı cihetle Eflâk ve Boğdan emâretlerini Rusya'nın elinden kurtarılması için Avusturya askerinin bir an evvel ol tarafa sevk olunmasından başka çare kalmamış olduğu meczûm olduğundan keyfiyeti derhâl Avusturya İmparatoru'na inhâr ve matluba (20) vech üzere anın muvâfakatına istihsâl itmiş olduğundan esnâ-yı harbde ne yolda hareket olunmak lâzım geleceğine dâ'ir başka bir lâyiha kaleme alup imparator-ı merkûma takdîm eylemiştir.

Fi'l-hakîkâ voyvoda-i merkûmun ihtârı üzerine 1787 târihinde Memâlik-i Devlet-i aliyye'ye tecâvüz itmek üzere Avusturya Devleti tarafından hudûd boyuna külliyetlü asker sevk idilmiştir. Ma'amâfih Avusturya askeri müddet-i kalile zarfında münhezim oldukdan başka voyvoda-i merkûmun harbe dâ'ir ba'zı ihtâratı hâvi olarak Avusturya İmparatoru'na gönderdiği bir takım evrak dahi Ehl-i İslâm eline geçmiş olduğundan cânib-i Bâb-ı âli'den artık kendüsine casus-ı hâin nazarıyla bakub hakkında ol vechile mu'âmele olunacağı meczûm itdiğinden bu husûsdan dolayı hakkında îcrâsı muhakkâk olan cezadan halâs olmak için ihtiyari olarak Avusturya ordusuna esir düşerek Nemçe toprağına savuşmuş ve akd-ı müsâlahaya değin ol tarafda tevekkûf eylemiştir.

Voyvoda-i merkûm İstanbul'a avdetinden sonra yalnız saltanat-ı seniyye aleyhine olan tasavvurâtı garazkâranesinin sûr'at-ı îcrâsına müeddî esbâbın istihsâline sarf-ı efkâr idüp gâh öteden berü Devlet-i aliyye'nin hasmı olan ba'zı devletlerin süferası nezdine azîmetle Devlet-i aliyye'nin teşebüssâtı vak'ası ile ahvâli

hâzırasına dâ'ir olan tahkîkât ve ma'lûmâtı ifâde ve gah Eflâk ve Boğdan voyvodalarına niyâd-ı fesâda ve garazkâranelerine muvâffak ta'limatı irsâl gerek devlet ve millet hakkında îcrâ-yi garaz ve fesâddan hâl olmamıştır. Bu sırada cennet-mekan Sultan Selim hazretlerinin esbâb-ı muzafferiyeti istihsâl itmek (21) kasdiyla asâkir-i İslâmiyyeye bir tarz-ı cedid üzere tertîb ve tanzîmiyle berâber ekser evkâtda hâl-i isyânda bulunan yeniçeri taifesi dahi ilgâ itmek azm-i katiyyesinde bulunduğu ve voyvoda-i merkûmun mesmu'ı oldukda Memâlik-i Osmanıyye'de bu misillü tebeddülât-ı külliyyenin vukû'u takdirinde millet-i İslâmiyye beyninde mücadele ve mukâtelenin zuhûr itmesi ihtimâlât-ı kavîyyeden olduğundan hitamenda tarafeynden her kangısı mağlûb olur ise olsun bu husûsdan dolayı Devlet-i alıyye'nin kuvve-i harbiyyesi zerre kadar terfî itmeyeceğinden başka bi'l-akis gereği gibi tenezzül ideceği zann-ı kavîyyesinde bulunmuşdur. Binâen-aleyh hâin-i merkûm sûretâ Devlet-i alıyye'nin idâre-yi mülkiyesiyle kuvve-i askeriyyesi ıslâh ve tanzîmine ve hakkîkâten millet-i İslâmiyyenin beyninde bu evvel-emrde nifak münafere ve bi'l-ahire mücadele ve mukâtele zuhûru ile millet-i İslâmiyyenin za'afına medâr olmak niyet-i garazkâranesiyle kendüsi idâre-yi mülkiyyenin kâlib-i ahire ifrağına ve oğlu dahi asâkir-i Osmanıyyenin bir tarz-ı cedid üzere tertîb ve tanzîmine dâ'ir lahiya kaleme alup icâb iden tarafa takdîm eylemiştir.

Gece ve gündüz devlet ve millet-i İslâmiyyeyi ne sûretle ızrâr idebileceğini tefekkür iden voyvoda-i merkûm ile oğlu Konstanti'nin işbu lahiyaları derdest idilemediğinden merkûmların bu yolda ne dereceye kadar îcrâ-yi hiyanete cür'et itdikleri anlaşılammış ise de Nizâm-ı Cedid'in tertîb ve ihdâsından me'mûl ve müntezir olan kâvaîd ve muhasenat zerre kadar bir eseri müşahede olunmayub bi'l-akis bunca telefât ve tebeddülâtın vukû'una sebep olmuş olduğuna bakılınca merkûmların bu babda dahi elden geldiği kadar devlet ve millet-i İslâmiyye hakkında îcrâ-yi hiyanetde tecviz-i kusûr itmedikleri aşikârdır. Bu husûsdan dolayı millet-i İslâmiyye beyninde (22) zuhûr iden mücadele Sırbistan ve Mora re'âyâsının îcrâ-yi şekavet husûsunda olan cür'etlerinin bir kat daha tezâyidini müeddî olmuşdur. Her ne ise merkûmların bu yolda vukû'agelen hiyanetleri hıdemât-ı mürûreden add olunmağla voyvoda-i merkûma Eflâk Voyvodalığı ve oğlu Konstanti'ye dahi Dîvân-ı Hümâyûn Tercümanlığı tevciye kılınmıştır.

Voyvoda-i merkûm iki sene mürûrunda Eflâk Voyvodalığında azl olunmağla İstanbul'da müddet-i ikâmetinde yerine ta'yîn olunan oğlu Konstanti ile muhâbere ve mukâtebeden hâli kalmamış ise de beynlerinde teâddî olunan evrak muahharen zâyî' olmuş olduğundan mevadd-ı münderecesine dâir ma'lûmat olunmayub fakat 1802 târihinde Devlet-i aliyye ile Rusya Devleti beyninde i'lân-ı harb idilmesi üzerine merkûm Konstanti'nin dahi Rusya Devleti'ne ittibâ'an Devlet-i aliyye aleyhine hareket-i hasmâneye tasaddi itmek sadrında bulunduğu Dersa'âdet'e aks itmekle pederi merkûm Aleksandr oğlu Konstanti'nin şerik-i fesâdı katl ü i'dâm olunarak emvâl-i mevcudesi dahi müsadere kılınmıştır.

İşte bu sırada maktul-ı merkûm terbiye-gerdesi olan Riga nâm kimesne re'âyâ-yı Devlet-i aliyye'yi isyâna tahrik ve teşvik itmek üzere Boğdan'da bir takım destanlar neşr ittikten başka ümera-yı İslâmiyyeden ba'zı nadanları dahi iğfâl iderek Rûm eşkiyâsına terfîk itmek hıradında bulunduğu me'mûriyyet saltanat-ı seniyye tarafından istihbâr kılınmış olduğu kendüsünün ma'lûmu oldukda derhâl Boğdan'dan sıvuşup Triyeste'ye gitmiş ise de vukû'bulan istidâ' üzerine Avusturya me'mûrları tarafından ahz ü giriftle me'mûrin-i Devlet-i aliyye'ye teslim olunmağla derhâl katl ü i'dâm kılınmıştır.(23)

Konstanti İpsilandi'nin tercüme-i halli beyânındadır

Mahâlinde beyân olunduğu vech ile Konstanti İpsilandi sığar sinninden berü pederinin Devlet-i aliyye hakkında olan tasavvurâtına muttali' olmuş olduğundan pederinin Eflâk Voyvodalığı zemânında tedârik itmiş olduğu askeri gördükde işbu askerinin yalnız Tuna sahilinde değil belki Rûmili ve Mora ile İstanbul'un istilâsına bile kifayet ideceğine zâhib olmağla derhâl icrâ-yi icâbına kıyâm itmiş ise de encâm-ı kârın fenâ-pezir olacağını cezm itmekle bu misillü tasavvurât ve teşebbüsât netayic-i mülâhazasından tahlîs-i can itmek arzusıyla Nemçe toprağına firâr itmişti. Ma'amâfih orada dahi devlet ve millet-i İslâmiyye hakkında icrâ-yi hıyanet ve ihanetden fariğ olmayub Avrupa devleti ümera ve zâbitanından ba'zılarıyla birer vesîle ile kesb-i ülfet ve münâsebet iderek Devlet-i aliyye ile bir harb vukû'unda ne yolda hareket olunmak lâzım geleceğine dâ'ir akl ayırdığı kadar irâ'e-i tarîk itmiştir.

Mahal-i muhtelifenin vukū'at-ı inkılâbâtına kesb-i vukūf idenlerin ma'lûmu olduğu vech üzere Fransa'nın büyük ihtilâlinde kırk elli sene mukaddem Avrupa'nın her bir tarafına ve ale'l-husûs Fransa memâlikinde zuhûr iden bir takım mülhidler ile tabî'ünün mü'ellefâtı münteşir olduktan sonra ahâlîyyenin öteden berü muttasıf olduğu fart-ı ta'assubu bütün bütün ilhâda münkalib olmuş olduğundan ihtilâl-i mezkûr hengamenin İtalya kıt'asına tecâvüz iden Fransız askeri kiliselerin çoğunu anbar ve ahura tebdîl itdikten başka papaz ve sâ'ir hizmetleriyle papazlar hakkında dahi dürlü dürlü mu'âmelât-ı tahkirane îcrâ itmiş iken Mısır'a sevk olunan Fransız askeri din-i İslâm hakkında bu misillü mu'âmelât-ı îcrâsından ictinâb eylemiştir.

(24) İşte Fransızların tekevvün-i mizacları iktizâsından olan mu'âmelât-ı meşrûh yek-diğerine taban tabana zıd olduğu gibi Fransa Devleti'ni ol-esnâda Devlet-i aliyye ile olan münasebât ve mu'âmelâtı dahi ol kabilden olduğundan Mısır istilâsından sonra Devlet-i aliyye ile olan münasebâtın tecdidine talib olduğu halde devlet-i metbûaları aleyhine ref'-i livâ-yı şekavet iden Pâsbân-zâde ile Tepedelenli Ali Paşa'ya me'mûr-ı mahsûs irsâliyle hâl-i isyânda devâm itmeleri için îcrâ-yı tahrikât ve teşvikâtdan gerü kalmamış olduğu umûr-ı ma'lûmedendir.

Her ne ise Bonaparte askeri Mısır'a nakil iden Fransa donanması ile İngiltere donanması beyninde Mısır sahilinde vukû'bulan muharebede Fransa donanması bütün bütün bozulmuş olduğundan artık Fransa Devleti'nin Akdeniz'de hüküm ü nüfuzu kalmayub meydan hasımına kalmış olduğundan merkûm Konstanti Dersa'âdet'e avdetinde bir takrible Divân-ı hümâyûn Tercümanlığını istihsâl itdikten sonra düvel-i sâ'ire süferasına mürâca'atla ağaz-ı ma'lûmesini anların inzimâm-ı re'y mu'âvenetleriyle îcrâya sa'y eylemiştir.

Bu sırada Cezâ'ir-i Seb'a'nın Fransalu elinden alınup başka bir devlete terk idilmesi icâb-ı maslahatdan olduğu ve bu maddenin ilerüde Yunanistan'da matlubu vech üzere bir Rûm hükümetinin ihdâsına medâr olacağını cezm itmiş olduğundan cezâ'ir-i mezkûrede bulunan Fransa askerinin tard ve def'i için Devlet-i aliyye ile Rusya Devleti taraflarından lüzumi mîkdâr askerinin ol tarafa sevk olunmasına karar verildikten sonra işbu asker hakkında ahâlî-i memleket tarafından mümkün mertebe mu'âvenet-i lâzimenin îcrâ olunması nush u pendini mutazammın Rûm Patriki

tarafından başkaca bir tenbih-nâme istihsal olunmak lâzım geldiğini icâb iden tarafa tefhîm (25) itmekle işbu tenbih-nâme alınub ol tarafa sevk olunan Donanma-yı hümâyûn kumandanı ma'rifetiyle mahaline gönderilmiştir.

Merkûm Konstanti Tercüman-ı Dîvân-ı Hümâyûn bulunduğu cihetle Cezâ'ir-i Seb'a'nın tanzîm-i ahvâli zımnında Bâb-ı âli ile İngiltere ve Rusya devletleri süferası beyinde îcrâ-yi lâzım gelen müzekkerâtda bulunmak üzere murahhas ta'yîn kılınmıştır.

Öteden berü devlet ve millet-i İslâmiyyeyi izdâr itmek için bir fırsat zuhûruna muntazır olan tercüman-ı merkûm bu babda haiz olduğu murahhas sıfat-ı resmiyyesine aid vezâifi ifâ itmek bahanesiyle niyyet-i ma'lûmesinin îcrâsına sa'y ü ikdâm eylemiştir.

Ez-cümle ibtida ki mükâlemede Cezâ'ir-i Seb'a'nın münkariz olan Venedik Cumhuriyeti'ne ta'alluku kalmamış olduğu cihetle bunların öteden berü mensub oldukları Napoli hükümetine i'âde olunmasına karar verilmişken işbu karar cânib-i Bâb-ı âli'den İngiltere ile Rusya devletlerinden birinin garaz-ı hafıyyesine haml ile redd olunmuş olduğundan tercüman-ı merkûm sûretâ Devlet-i aliyye'ye hıdmet ve hakîkâte menvi-i zamirini îcrâ itmek garazıyla İngiltere ile Rusya elçileri tarafından bu babda dermiyan olunan mütâla'atı red ve cerha kıyâm iderek cezâ'ir-i mezkûrenin münkariz olan Venedik Cumhuriyeti'ne ta'alluku kalmadığı gibi kadimden berü mensub oldukları Napoli hükümetine dahi ta'alluku kalmamak lâzım geleceğinden bahisle bunların müştemilâtından olup Arnabudluk sahilinde vâkı' Preveze ile Nice ve sâ'ir mahallerin nizâmatına tatbikân idâre olunmak icâb-ı maslahatdan olduğu ve ma'amâfih cezâ'ir-i mezkûrenin Napoli hükümetine terki ca'iz olmadığı gibi bunların müştemilâtından olan salif'üz-zikr (26) Preveze ile Nice'nin sûret-i idâresine tatbikân idâre idilmesine karâr verilmiş olsa dahi muahedat-ı mün'akide ahkâmı hilafında hareket idilmiş olacağını ol münasebe ile isbât ittikten sonra Yunanistan'da matluba vech üzere bir hükümet-i müstakilenin teşkiline medâr olmak üzere cezâ'ir-i mezkûre Yunanistan dâiresi dahilinde buldukları vech ile bunların başka bir devlete terk idilmesi ca'iz olmayub fakat Devlet-i aliyye'nin tahakkük-ı cem'iyetinde olarak bir sûret-i mahsûsda idare olunmak lâzım geleceği mütâla'asını

beyân itmekle merkûmun işbu mütâla'ası cezâ'ir-i mezkûreye dâ'ir tanzîmi lâzım gelen mukâvele senedine esas olmak üzere süfera tarafından kabûl olunmuş ise de tercüman-ı merkûm salif'üz-zikr mukâvelesini tasdik ve mübadele olunmaksızın Dîvân-ı hümâyûn tercümanlığından azl ile Boğdan voyvodası ta'yîn kılınmıştır.

Voyvoda-i merkûm Boğdan'a azîmet itdikten sonra enfâ'ül-beyân mukâvele senedinin ahkâmı hilafında olarak Devlet-i aliyye ile Rusya Devleti beynlerinde akd olunan muâhede ahkâmınca Avrupada sulh ve âsâyişin i'âdesine değin ikâmet itmek üzere Rusya Devleti tarafından cezâ'ir-i mezkûreye lüzûmu mıkdar askerinin sevkine ve Devlet-i aliyye tarafından dahi cezâ'ir-i mezkûre müştemilâtından olup Amabudluk sahilinde vâkı' Preveze ile Nice ve sâ'ir mahallerin zabt idilmesine karar verilmiştir.

Voyvoda-i merkûm Boğdan'a vusûlünde mesai ve ikdâmâtını vakt-i merhûnunda tervic-i merâmına medâr olabilecek esbâbın istihsaline sarf itmiş olduğundan Boğdan'da iki sene müddet îcrâ-yi hükümet itmişken bir akce iddihâr idemedikden başka iki bin kese kadar deyne giriftar olduğu halde azl olup İstanbul'a avdet itmiş ve hünkâm-ı mazûlinin pederi Aleksandr İpsilândi gibi (27) îcrâ-yi ihanetde halli olmayub gâh Eflâk ve Boğdan ahâlisi ve gah voyvodaları için cânib-i Bâb-ı âliden bir takım müsa'adât ve imtiyazâtın istihsâline havf-ı mâ-hâsl iktidar eylemiştir.

Ol târîhde Memâlik-i Osmaniyyenin ahvâli bahsine gelince

Bir taraftan yeniçeri taifesi Nizâm-ı Cedid'in ihdâsından dolayı hükümet-i seniyyeden münfail olduklarından ümera ve zâbitana itaat ve inkiyad itmedikden başka ahâlî hakkında dahi dürlü dürlü mezalim ve ta'adiyadın îcrâsından gerü kalmamış ve diğer taraftan dahi Rûmili ve Anadolu'da bulunan vâlilerin çoğu hâl-i isyânda bulunmuş olduklarından maiyyetlerinde bulunan neferât-ı askeriyye ne amirlerinin îcrâ-yi tenbihâtına dikkat ve ne de ahâlî-i memleketin muhâfaza-i hukûkuna itina itmeyerek ekserya tarafına ve bazen yek-diğerini bile ızrârdan hal değiller idi.

İşte bu kabilden olarak Eflâk ve Boğdan emâretlerinin emr-i idâresi dahi bir takım hâin ve gaddarın elinde bulunmuş olduğundan ahâlinin bir takımını muhâfaza-yı can ve mal sevdasıyla Nemçe toprağına firâr ve bir takımını dahi hanelerini terk iderek öteye berüye dağılmağa başlamışdı binâen-aleyh Eflâk boyarlarından ba'zıları cânib-i Bâb-ı âli'ye arz u hal takdîmiyle Eflâk voyvodalığıнын merkûm Konstanti İpsilândi'ye tevciye buyrulmasını iltimâs itmiş ve Dersa'âdet'de mukîm Prusya elçisi dahi Devlet-i aliyye ile Fransa Devleti beylerinde tecdid-i müsâlaha zımmında akd olunan muâhededen dolayı arz-ı memnuniyetle berâber Eflâk voyvodalığı voyvoda-i merkûma tevciye bulunulacak olur ise bu keyfiyyet memâlikde çokdan berü münselib olan emn ü âsâyışın i'âdesine medâr olacağından bahisle Prusya Kralı nezdinde dahi mûcib-i hoşnûdi olacağını beyân itdiği gibi İngiltere ile (28) Rusya elçileri dahi voyvoda-i merkûm hakkında bu yolda lisân kullanmış olduklarından elçilerin bu babda olan iltimâsları vechile Eflâk voyvodalığı yine hâin-i merkûma tevciye buyrulmuşdur.

Voyvoda-i merkûm devlet ve millet-i İslâmiyye hakkında olan tasavvurât-ı fâsidesini icrâ idebilmek için öteden berü matmah-ı nazarı olan Eflâk voyvodalığıнын vech-i meşruh üzere kendüsine tevciye olundığına kanaat itmeyub Boğdan voyvodalığıнын hem-efkarı olan Aleksandri Muruzi'ye tevciye ve ihâlesiyle berâber gerek Memleketeyn hakkında mûkaddemâ verilmiş olan imtiyazâtı teyidi ve gerek Memleketeyn voyvodalarının ta'yinleri târihinden itibaren yedi sene geçmedikçe azl idilmemeleri husûslarına dahi vükela-yı saltanat-ı seniyyenin muvâfakatlarını istihsâl eylemiştir.

Her ne ise voyvoda-i merkûm Dîvân-ı hümâyûn tercümanı bulunduğı müddetce Devlet-i aliyye ile İngiltere ve Rusya ve Prusya ve Avusturya Devletleri beylerinde sulh ve harbe dâ'ir cereyan iden mukâlemât münâsebetiyle ekser süferanın hüs-nü zann ve i'timâdlarını kazanmış olduğundan bu keyfiyyet mahal-i me'mûriyyeti olan Eflâk'a vusûlünde hükm ü nüfûzunun eslâfına nisbetle bi'l-eser olunmasına sebep olmuşdur.

Voyvoda-i merkûm Eflâk'dan vazife-i me'mûriyyetin ifasına mübaşeret itdiği anda Devlet-i aliyye aleyhinde olan tasavvurâtının kuvveden fi'le çıkarmak için

evvela lede'l-hâce Rûmili tarafına asker sevkine teşebbüs idecek olur ise bu yolda mevâni'-i kavîyyeye tasarruf itmemek için Tuna sevahilinde vâkı' kal'a muhâfızları ile ayan-ı memleketin izâle-yi iktidarına ve saniyen Eflâk ve Boğdan emâretlerinin bileştirilmesi ve sâlisen kendüsünün zîr-i idâresinde (29) bulunmak üzere Memleketeyn'de lüzûmu mîkdâr askerini tertîb ve tanzîmi râbi'an Sırbistan ve eyalat-ı sâ'ire ahâlîsinin bir an evvel Devlet-i aliyye aleyhine ref'-i livâ-yı şekavet itmelerini müeddî olan esbâbın istihsâline teşebbüs etmiştir.

Voyvoda-i merkûmun gerek nefsi Memleketeyn ve gerek Sırbistan ve Bulgaristan ahâlîsinden olarak yetmiş beş bin kadar eşkiyâ celb ve cem' edebilmek zehâbında bulunduğundan bunların tertîb ve tanzîmine teşebbüs olunmasından evvel bu babda Avrupa devletlerinden ba'zılarının muvâfakatını istihsâl idüp de bir fırsat zuhûrunda işbu askeri bi'l-istihab Rûmili tarafına tecâvüz idecek olur ise gerek esnâ-yı rahda ve gerek İstanbul civârında tasarruf ideceği Osmanlı askerini suhûletle bozduktan sonra İstanbul'u dahi ednâ himmetle zabt edebileceği zehâbında bulunduğundan bu babda olan tasavvurât ve teşebbüsâtını karâr ü ahdine ketm itdiğinden başka lâ-yenkati' isyâna tahrik ve teşci' id geldiği re'âyâ-yı Devlet-i aliyye haklarında dahi Avrupa devletlerinin hüsn-i nazarını celb itmek garazıyla işbu devletlerin her birine dil-hâh ve maraziyyesine muvâffâk-ı lisân kullanarak gûya Memâlik-i Osmaniyye'de ahd-i karibde büyük bir ihtilâl zuhûr ideceğinden bahisle ba'zı tebdîlât-ı külliyyenin vukû'bulacağına dâ'ir birer lahiya gönderib fakat içlerinden ba'zıları tarafından kendüsüne mu'âvenet-i lüzûmenin icrâ olacağı meczûm itdikden bunları gönderdiği lâyhada niyyât ve tasavvurâtı sarâhaten zikr ve beyân etmiştir.

Voyvoda-i merkûm sıgar-ı sinninden berü devlet ve millet-i İslâmiyye hakkında olan cümle-i tasavvurâtından biri de Tuna sahilinde vâkı' Kal'a-ı Hakânî muhâfızlarının kuvvetlerini izâle itmek garazından ibâret olduğundan işbu garazın husûli için (30) beynlerinde mücadele ve mukâtelenin vukû'na müeddî esbâbın istihsâline kıyâm etmiştir.

Binâen-aleyh evvel-emrde İbrâil Kal'ası muhâfızını ba'zı hedaya i'tâsı ve bir takım mevadd icrâsıyla celb ve cezb itdikden sonra anın vasıtasıyla ol havâlide

bulunan ekser ayan ve ağalarını dahi iğfâl iderek cümleden tasavvurât ve teşebbüsâtının îcrâsına mümâna'ata muktedir olan Pasban-zâde'nin dâire-yi ittifâkından tefrik itmişdir.

Salif'üz-zıkr kal'a muhâfızları ile sâ'ir ümera-yı İslâmiyye hâin-i merkûmun niyyât ve tasavvurâtından bi-haber olduklarından kuvve-i mevcudelerini voyvoda-i merkûm gibi bir hâin-i gaddarın te'dib ve terbiyesine isti'mâl ideceklerine yek-diğerinin izâle-yi iktidarlarına sarf itmiş olduklarından bu keyfiyyet voyvoda-i merkûmun îcrâ-yi garaz ve husûmeti husûsunda olan cüretinin bir kat daha tezâyidine ba'is olmuştur.

Şöyle ki Rûm ve Bulgar serserilerinden ibâret olarak Eflâk'da tertîb ve tanzîm itmiş olduğu askeri Tuna sahilinde bulunan ümera-yı İslâmiyye beyninde tefrid iden Paspan-zâde tarafından Eflâk'a tecâvüz iden bir firka Osmanlu askeri üzerine sevk itmekle beynlerinde vukû'bulan ba'zı muhârebelerden sonra kendüsinden istihsâl ve ruhsat itmedikce Eflâk yakasına geçmeyecekleri ta'ahhüdünü hâvi kendülerinden bir kıta' sened ahz itdiği gibi fırsat buldukca sâ'ir ayan ve zâbitanı dahi tazyik ve kendülerinin sened-i mezkur meâlinde birer kıta' sened ahz iderek Ehl-i İslâmı Memleketeyn'e tecâvüzden gereği gibi men' itmiş ise de Eflâk'da tedârik itmiş olduğu firka-yı askeriyye ile tasavvurât-ı ma'lûmesinin îcrâsına kudret-yab olamayacağı meczûm olduğundan (31) firka-yı mezkûrda neferâtın hadd-ı matluba iblâğına müsâ'id bir fırsat zuhûr idinceye değin Tuna sahilinde bulunan ümera-yı İslâmiyye beynlerinde işgâl eylediği nâr-ı mücadele ve mukâtelenin devâm ve imtidâdını müeddî esbâbın istihsâline sa'y itmişdir.

Voyvoda-i merkûm gûya Memleketeyn'de intizâm ve âsâyişin muhâfazasıyla berâber lede'l-hace ol havâride zuhûr iden eşkiyânın terbiyesine dahi kifâyet idecek bir firka-yı askeriyyenin nefsi Eflâk'da tertîb ve tanzîm idilmesi vakt ü hâl icâbından olduğundan bahisle îcrâ-yi icâbı için kendüsine mez'unıyyet verilmesini cânib-i Bâb-ı âli'den iltimâs itmiş ise de bu babda ızrâr-ı muvâfakat olunmadığından Dersa'âdet'de mukîm Prusya elçisine mürâca'atla bu babda îcrâ vesâtet itmesini iltimâs itmişdir.

Elçi-yi mûmâ-ileyh Tuna sevâhilinde vukû'agelen uygunsuzluklar bir müddet daha muhtedd olacak olur ise bu keyfiyyet bi'l-ahire Devlet-i aliyye'nin umûr-ı havâlisi hakkında Avrupa devletlerinin müdâhalesini da'vet ideceğinden bahisle Eflâk'da âsâyışın memleketde muhâfazasına kifâyet idecek mîkdâr askerinin tertîb ve tanzîmi için Eflâk voyvodasına ruhsat verilecek olur ise bu husûsun Devlet-i aliyye hakkında her vechile nafi' olacağından başka devlet-i metbûası nezdinde dahi mûcib-i memnûniyyet olacağı ümid-i kavîyyesinden bulunduğu cânib-i Bâb-ı âli'ye sefâret-i resmîyyede olarak beyân itmiş ise de elçi-yi mûmâ-ileyhin iltimâsı dahi cânib-i Bâb-ı âli'den kabûl olunmadığından voyvoda-i merkûm artık sefâretlere mürâca'atdan sarf-ı nazarla doğrudan doğruya Rusya Devleti'ne mürâca'at itmesi üzerine tervic-i iltimâsına tecviz-i tasavvur olunmayacağı Rusya Devleti umûr-ı ecnebiyyesi nezâreti tarafından kendüsine cevâben gönderilen tahrîratda zikr ve beyân kılınmıştır.

(32) Fi'l-hakîkâ Dersa'âdet'de mukîm Rusya sefîri voyvoda-i merkûmun tervic-i iltimâsı zımında cânib-i Bâb-ı âli'ye tebligât-ı lâzîmeyi îcrâ itdikden sonra sefâret me'mûrlarından Tamara nâm kimesneyi dahi Boğdan'a gönderüb anın vasıtasıyla voyvoda-i merkûmun tasavvurât ve teşebbûsâtını Boğdan voyvodası Muruzi'ye tefhîm itmiş olduğundan ol-esnâda Eflâk ve Boğdan emâretlerinin birleştirilmesine dâ'ir olan tasavvurdan sarf-ı nazarla nefis-i Eflâk'da tertîb ve tanzîmi mukarrer olan fırka-yı askerîyyenin techiz ve idâresi için iktizâ iden mebâlig-i ma'lûmenin Boğdan mâl sandığı tarafından tesviye olunmak için merkûm Muruzi'nin muvâfakatını istihsâl itmiştir.

Voyvoda-i merkûm âksa-yı a'mâlî olan işbu fırka-yı askerîyyenin tertîb ve tanzîmi için gerek bi'z-zât kendüsi ve gerek Prusya ile Rusya elçileri tarafından vukû'bulan iltimâsı cânib-i Bâb-ı âli'den redd olunmuş olduğundan yine Rusya Devleti'ne mürâca'at idüp de anın tarafından îcrâ-yi vesâtet idilecek olur ise bu babda hem Devlet-i aliyye ve hem de Fransa Devleti'nin sû'i-zannını celb itmiş olunacağı mülâhazasına mebnî artık Rusya Devleti'ne mürâca'atdan sarf-ı nazarla Prusya elçisine mürâca'at eylemiştir.

Binâen-aleyh elçi-yi mûmâ-ileyh Berlin'e avdetinde voyvoda-i merkûmun iltimâsı vechile Memleketeyn'de emn ü âsâyışın muhâfazasına kifâyet idecek bir

kuvve-i askeriyenin tertîb ve tanzîm idilmesi lüzûmu Berlin'de mukîm Fransa sefirine beyân ile berâber keyfiyeti devlet-i metbu'ası tarafına tevci' eylemesini iltimâs itmiş ise de işbu iltimâsdan dahi netice-yi matlubanın hâsıl olamadığı voyvoda-i merkûmun ma'lûmu oldukda cânib-i Bâb-ı âli'den bu babda istihâlî ruhsat itmekden (33) me'yûs olduğundan işbu fırka-yı askeriyenin tertîb ve tanzîmi için min-ba'd Bâb-ı âli'ye mürâca'ata lüzûm kalmamak üzere 27 Temmuz sene 1804 târihinde Rusya Devleti umûr-ı ecnebiyyesi nezâretine arıza takdîmiyle Memleketeyn'de âsâyişin i'âdesi için lüzûmu mıkdar Rusya askerinin bir an evvel Boğdan hudûdu boyuna sevk idilmesini istidâ' itmiştir.

Rusya Devleti ise ol-esnâda Bonaparte'nin hücûmundan ve Lehistan ahâlîsinin teşebbüsât-i isyâniyyesinden ihtirâzen kuvve-i harbiyye-i mevcudesini memleketin dâhil ve hâricinde zuhûru melhûz olan iki düşmana mukâbele idebilecek sûrette tertîb ve tanzîmi mecbûr olduğundan husûsa Bonaparte gibi bir belâ-yı mübrimden tevcihle tahlîs-i garîbân idebileceğini tefekkür ve mülâhaza itmekde olduğu halde kendü selâmeti için çare aramaktan sarf-ı nazar idüp de mücerred voyvoda-i merkûmun tervic-i merâmına kıyâm ile voyvoda-i merkûmun iltimâsı vechile memâlik-i Devlet-i aliyye hudûduna asker sevkine teşebbüs idilecek olur ise ol taraftan dahi bir gâ'ilenin zuhûru mukadder olup bu ise muvaffak-ı maslahat olmadığı cihetle voyvoda-i merkûmun bu babda olan istidâ'sı redd ile berâber kendüsünün her halde hakimane ve mütebessarane hareket itmek lâzım geldiği husûsu dahi kendüsine tahrîr ve iş'âr kılınmıştır.

Voyvoda-i merkûm Rusya Devleti tarafından ceba-ı vüruduna terkiib itmeyub 12 Ağustos sene nun târihinde Rusya Devleti'ne arıza takdîmiyle Fransa Devleti tarafından ahd-i karibde Arnabudluk ve Mora tarafına asker sevk olunması ihtimâlât-ı kavîyyeden olduğundan bahisle bu husûsdan dolayı zuhûru melhûz olan uygunsuzlukların def'ine medâr olmak üzere evvelce takdîm itmiş olduğu (34) arızasında beyân olduğu vechile Rusya Devleti tarafından dahi Boğdan hudûduna lüzûmu mıkdar asker sevk olunması lâzım geldiğini tahrîr ve iş'âr itmiş ve Rusya Devleti umûr-ı ecnebiyyesi nâzırı tarafından hâin-i merkûmun işbu ihtârı dahi redd idilmiş iken voyvoda-i merkûm Eflâk'da asker tertîb itmek sevdasından geçmeyüb 3 Teşrinisani sene nun târihinde Rusya Devleti'ne diğeri bir lâyiha takdîm itmiş

olduğundan nâzır-ı merkûm ile Rusya İmparatoru Memleketeyn ahâlîsinin sa'âdet-i hâllerini müstelzim olan esbâbın istihsâline sarf-ı mukkaderan itmek azm ve kat'inde bulunduğundan bahisle Memleketeyn hakkında iktizâ-i vakt ü hâlle göre ittihazı lâzım gelen tedâbirin bir an evvel tarafına tahrîr ve iş'âr olunmak lâzım geldiğini voyvoda-i merkûma cevâben tahrîr etmiştir.

Bu esnâda Bonaparte'nin yine Memâlik-i Osmaniyye'nin bir tarafına tecâvüz itmek niyyetinde bulunduğu şerriyyesi müntezir olmağla Devlet-i aliyye Fransalunun tecâvüzatına müdafaa itmek üzere Rusya Devleti'ne mürâca'atla 1798 târihinde bu maddeye dâ'ir akd olunan ittifâk senedinin teccid idilmesi talep edilmiştir. Binâen-aleyh Rusya İmparatoru tarafından sûret-i hayır-hâh olarak Devlet-i aliyye'ye irâ'e idilen tedâbir-i sâ'ire sırasında Rûmili tarafına tecâvüz-i melhûz olan Fransa askerine asâkir-i Osmaniyye ile bi'l-ittifâk mukâbele mukâvemete müheyya' bulunmak üzere Rusya Devleti tarafından on beş bin neferden ibâret bir fırka-yı askeriyyenin Tuna sahiline gönderilmesi lüzûmu ihtâr olunmağla berâber keyfiyyet voyvoda-i merkûma dahi iş'âr ve me'mûl olduğuna göre Devlet-i aliyye tarafından bu babda ızhâr-ı muvâfakat olunacak olur ise kendüsine her vechile mu'âvenet olunacağı makâm-ı tebşirede olarak tahrîr ve iş'âr kılınmış ise de (35) Prusya elçisinin vesâyeti gibi Rusya İmparatoru'nun bu yolda olan tebşiri dahi bir fâide-yi mücib olmamıştır. Voyvoda-i merkûm ise dâimâ Devlet-i aliyye'nin hasmânesiyle muhâbere itmekde olduğundan 17 Nisan sene 1809 târihinde Rusya Devleti umûr-ı ecnebiyyesi nâzırına irsâl itdiği tahrîrâtında yine Eflâk'da asker cem' ve tertibi hakkında Devlet-i aliyye'nin istihsâl muvâfakat için ne yolda hareket lâzım geleceğinden bahisle Devlet-i aliyye'nin bu babda sû'i-zannını da'vet itmemek için keyfiyyetin ricâl-i Devlet-i aliyye'den ba'zılarına min gayri resmin tebliğ olunduktan sonra bir fırsat zuhûrunda Rusya elçisi cânib-i Bâb-ı âli'ye tahrîr-i resmi i'tâsiyla ol havâlide zuhûru melhûz olan uygunsuzlukların def'ine medâr olmak üzere Memleketeyn'e Rusya Devleti tarafından bir fırka-yı askeriyyenin sevki derhâl ve yahud mukaddemâ Eflâk Voyvodası tarafından iltimâs olduğu vechile nefsi Eflâk'da lüzûmu mîkdâr askerin cem' ve tanzîm idilmesi şıkklarından birinin ihtiyâr olunması Bâb-ı âli'nin re'yine mevâli kılınacak olur ise ikinci şıkkın kabûl olunması ihtimâlât-ı kavîyyeden

olduğunu beyân itmesi üzerine 20 Mayıs sene nun târihinde Rusya umûr-ı ecnebiyyesi nâzırı tarafından voyvoda-i merkûma at'üz-zikr tahrîrât gönderilmiştir.

Sûret-i tahrîrat-ı mezkûre

Devlet-i metbuâmın Dersa'âdet sefiri Mösyö İtalinski, 1798 senesinde Devlet-i aliyye ile akd olunan ittifâk senedinin tecdidine dâ'ir olan müzâkerâtı itmâm etmekle ana dâ'ir olan ba'zı mevadd-ı hafiyenin tezekkerine mübaşeret eylemiştir.

(36) Ma'lûmunuz olduğu üzere gerek zât-ı dostânelerini ve gerek zîr-i idârenizde bulunan Eflâk emâretine aid kâffe-i umûr-ı husûsatın hüsn-ü tesviyesi devlet-i metbuâm nezdinde bi-gayet müstelzim ve mü'tenâ olduğundan mevadd-ı hafiyeye-i mezkûrenin hîn-i tezâkirinde Memleketeyn ahâlisini Tuna sahilinde bulunan Ehl-i İslâmın tecavüzât mütevâliyesinden muhâfaza zımında devlet-i metbuâm tarafından Memleketeyn'e bir fırka-yı askeriyenin sevk idilmek husûsuna dai taraf-ı Devlet-i aliyye'den ruhsat istihsâline çalışılacaktır.

Devlet-i aliyye bir müddetden berü Tuna sahilinde zuhûr iden isyânın terbiyyesi ile ol havâlide emn ü âsâyışın i'âdesine henüz kudret-yab olamamış olduğuna bakılınca bu aralık Memleketeyn'e asker sevkine dâ'ir olan teklifimizin bilâ-tereddüd kabûl olunması me'mûl ise de esbâb-ı ma'lûmeden dolayı cânib-i Bâb-ı âli'den bu babda izhâr-ı muvâfakat idilmemesi dahi muhtemel itdiğinden bu babda beyhûde ısrar olunmasından sarf-ı nazarla nefis-i Eflâk'da bir fırka-yı askeriyenin tertib ve tanzîmine dâ'ir olan tasavvurumuzun ahd-i icrâsına medâr olmak üzere devlet-i metbuâm tarafından Tuna civârına bir mîkdâr askerinin sevk olunması için taraf-ı Devlet-i aliyye'den izhâr-ı muvâfakat idilmesine ısrar idilecektir binâen-aleyh taraf-ı dostanelerinden Bâb-ı âli'ye arıza takdîmiyle mücerred emn ü âsâyışın muhâfazası zımında Eflâk'da on bin neferden ibâret bir fırka-yı askeriyenin tertib ve tanzîmi için istizân idilecek olur ise sefir-i mûmâ-ileyh bu babda olan istidâ'yı dostânelerinin tervecine sa'y eyleyecektir. Tarafımızdan lüzûmu mîkdâr askerinin Memleketeyn'e sevk ve idhâli için cânib-i Bâb-ı âli'den muvâfakat gösterilecek olur ise nefis-i Eflâk'da dahi matluba dostâneleri vech üzere bir fırka-yı askeriyenin tertib ve tanzîmi mûmâna'at idilmesi ba'îd ihtimaldir enfa-ül-beyân fırka-yı askeriyenin

(37) ihdâs ve tanzîmi takdirinde Tuna sahilinde bulunan zâbitân ve sâ'ir ümera-yı Osmaniyye'nin ihâzesine medâr olmak üzere fırka-yı mezkûrenin mümkün mertebe Avrupa'da cari usul-i cedideye tevfişkân tertîb ve tanzîmine dikkat ve i'tinâ olunmak lâzım gelür kaldı ki hâricde mu'âvenet olunmadıkça fırka-yı mezkûrenin vech-i matluba üzere tanzîmine kudret-yab olamayacağınız meczûm idildikten tarafımızdan şayân-ı emniyyet ve i'timâd ba'zı zâbitân-ı askeriyyenin ol tarafa azîmetlerine müsada'at kılınacaktır. Rusya ordularının müddet-i medide ifâ-yı hıdmetle ruhsat tezkirelerini istihsâl iden zâbitân-ı askeriyyenin bir takımı Rusya memâlikinde bulunub bir takımı dahi Mora ve Korfu ve Cezâ'ir-i Bahr-i Sefîd havâlisinde bulunduklarından Rusya'da bulunanların ba'zıları hükûmet ma'rifetiyle ol tarafa gönderilür ve ba'zıları dahi Memleketeyn'de asker tahrîr ve tertîbine teşebbüs olundığını istima' itdikleri anda emr-ü tenbihe intizar itmeksizin kendü ihtiyarları ile ol tarafa azîmet idebilirler. Mora ve Korfu ve ol havâlide bulunan zâbitân-ı askeriyye bahsine gelince bunlar tarafımızdan tahrîrat-ı mahsûsa irsâliyle Eflâk'a celb olunabilür şu kadar ki Eflâk emâretinin varidâtı salif'üz-zikr fırka-yı askeriyyenin idaresine kifâyet idecek derecede bulunmamış olduğuna bakılır ise zikr olunan zâbitân-ı askeriyyenin ol tarafa celbi için iktizâ iden masarîfin emr-i tesviyesinde dûçar-ı müşkilât olacağınızda iştibah yokdur. Binâen-aleyh işbu fırka-yı askeriyyenin gerek sûret-i matlubada tertîb ve tanzîmi ve gerek sûret-i idâresine müteallik husûsata dâ'ir olan mütâla'atınızı ve bunlarla berâber fırka-yı mezkûrenin idaresi için Boğdan emâreti tarafından verilmesi mukadder olan i'âne akcesiyle Eflâk emâreti (38) mâl sandığı tarafından bu babda tahsisi olunacak mebâliğ-i fırka-yı mezkûrenin techiz ve idaresine kifâyet idecek olur ise şu hâllin devlet-i metbuâm nezdinde mûcib-i memnûniyet olacağı derkâr ise de mebâliğ-i mezkûrenin bu yolda vukû'bulacak masarîfin tesviyesine kifâyet itmediği takdirde noksanı her ne mîkdâr ise devlet-i metbuâm cânibinden tesviye olunacağından bu maddenin taraf-ı senaveri iş'âr itmenizi rica ederim)

Salif'üz-zikr fırka-yı askeriyyenin tertîb ve tanzîmi cânib-i Bâb-ı âli'den izhâr-ı muvâfakat olunup da bunun techiz ve idâresine medâr olmak üzere Rusya Devleti tarafından dahi be-her sene birer mîkdâr i'âne akcesinin i'tâsına karar verilecek olur

ise işbu fırkanın sûret-i tertîb ve idâresine dahi Rusya Devleti tarafından müdahale olunacağı tahrîrat-ı mezkûre meâlinden anlaşılmıştır.

Halbuki voyvoda-i merkûmun mâksadı yalnız Rusya Devleti'nin terveci merâmına hıdmet itmek olmayub belki Rusya'nın mu'âvenetiyle Devlet-i İslâmiyye hakkında olan niyyat-ı mazarrasını îcrâ etmek garazından ibâret olduğundan zikr olunan fırka-yı askeriyenin ihdâs ve tanzîmi takdirinde bunun sûret-i tertîb ve idâresine Rusya Devleti tarafından müdahaleye mahall kalmamak için 8 Haziran sene nun târihinde ati'üz-zikr tahrîrat nâzır-ı mûmâ-ileyh tarafına gönderilmiştir.

Sûret-i tahrîrat-ı mezkûre

Fi 20 Mayıs târihiyle mevzu'ı tahrîratınız vâsıl olup meâl-i ma'lûm senaveri oldu. süferât-ı İmparatoriyye ile Bâb-ı âli beyninde mevadd-ı ma'lûmeye dâ'ir cereyan idecek müzâkerât esnasında Mösyö İtalinski'nin efkârını tervecen lisân (39) kullanmak üzere keyfiyeti pederim Aleksandri tarafına tahrîr eyledim. Mösyö İtalinski'ye bu husûsa dâ'ir verilen ta'limât bundan akdem savb-ı senaveriye gönderilen tahrîrat meâlinde olarak katl-ül-mikâd olmak lâzım gelür.

Bâb-ı âli'ce olan tahrir ve ma'lûmât-ı senaveri iktizâsınca salif'üz-zikr ta'limat vech-i meşrûh üzere tertîb ve tahrîr idilecek olur ise sulh-ı matluba medâr olacağından iştibâhım yokdur. Rusya Devleti'nin Memleketeyn'i himâyet etmek husûsunda olan hakk ve selâhiyeti mukâlevât ve tahrîrat-ı resmiyye ile musaddak olduğundan bu yolda Mösyö İtalinski mukavelat-ı mezkûrenin tamamı îcrâsı için ısrâr-ı şiddet idecek olur ise Bâb-ı âli tarafından bu babda kendüsine redd ile cevâb verilmesine cesâret olunamaz zann iderim. Nefs-i Eflâk'da tertîb ve tanzîm etmek arzusunda olduğum fırka-yı askeriyeye talep olunan tahsilât bahsine gelince fırka-yı mezkûre elbise ve silâh talimi cihetiyle mümkün mertebe Rusya'da cari olan usûl-i askeriyeye tevfişkân tanzîm olunacağından bunun sekiz bini piyâde iki bini süvâri dört yüzü topçu olup ikmâl-i techizi dahi otuz kıta' topun tedârikine mütevakkîfdır. Eflâk'da el-haletü hâzihi mevcut olan yerlü askeriyeden takriben bin beş yüz neferi Pasban-zâde takımıyla defâ'atle muhâbere itmiş olduklarından bunlar oldukça zâbitânlarına i'tâate alışub harbe elverişlüdür. Bunlardan başka dağ-zâdelerde icâb

iden mevâki'nin muhâfazası için istihdâm olunan iki bin nefer piyâde ve süvâri ile kırk nefer topçu mevcut ise de neferât-ı merkûma silâhlarını kendüleri tedârik itdikleri cihetle gerek silâhları ve gerek hayvan takımları matluba muvaffak olmadığından (40) tecdid idilmesi çaresinin aranması lâzım gelür şimdilik bu on bin neferden ibâret olmak üzere tertîb ve tanzîmi tasavvur olunan fırka-yı askeriyyenin ittifâk ve idâresi esbâbının nefsi Eflâk'da istihsâli mümkün olup ancak bunun sûret-i matlubada tanzîm ve ta'limi için Rusya zâbitân-ı askeriyyesinden lüzûmu mîkdârının kararı sûretiyle Eflâk'a gelebilmeleri için taraf-ı imparatorun müsâ'ade gösterilmek iktizâ ider. El-haletü hâzihi mevcut olan salif'üz-zikr neferât-ı askeriyyenin idâresi için senevi üç yüz ve hiç bir işe yaramayub Sulucayüz tâ'bir olunur. Ve diğeri bir nev'i asker için iki yüz cem'an beş yüz bin gurus sarf olunmakda olup Eflâk varidâtı ise bunun iki misli masarîfın tesviyesine müsaidir. Ma'amâfih bu husûsun tesviyesi için Boğdan mâl sandığı tarafından verilecek olan i'âne akcesi ta'yîn olunduktan sonra mecmu'unun ne dereceyi kifâyede olmadığı ta'yîn ider ise ikmâl-i noksanı zımında cânib-i imparatorun ne mîkdâr akce tahsis ve ihsân olunmak lâzım geleceği ol vakt tahmin olunabileceğine beyân-ı hâl ile ibtidâr kılındı)

Bu esnâda Fransa ile Rusya devletleri beynlerinde zuhûr iden harb emâreleri tedâbir itdikce Rusya Devleti tarafından Memleketeyn'e asker sevkiyle ol havâlide tahkim olunmak ümidi dahi ol nisbet üzere zail olmuş olduğundan Rusya İmparatoru tarafından voyvoda-i merkûmun tervic-i müsteda'yâtına izhâr-ı muvâfakata beda' idilmiştir.

Binâen-aleyh voyvoda-i merkûmun iltimâsı vech üzere Eflâk'da lüzûmu mîkdâr askerin tertîb ve tanzîmi için cânib-i Bâb-ı âli'nin izrâr-ı muvâfakat olunacak olur ise işbu askerin techizine medâr olmak üzere devlet-i müşârün-ileyh tarafından dört bin aded tüfenk ile lüzûmu mîkdâr zâbitân-ı askeriyyenin (41) Eflâk'a gönderilmesi mukarrer olduğundan bahisle bu husûsun sür'at-i îcrâsı için ittihâz lâzım gelen tedâbirin Memleketeyn'de mukîm Rusya konsolosuyla bi'l-ittifâk tezkiriyle tarafına inhâ olunmak lâzım geleceği devlet-i müşârün-ileyh umûr-i ecnebiyyesi nâzırı tarafından voyvoda-i merkûma tahrîr ve iş'âr olunmuştur.

Devlet-i aliyye ile Rusya Devleti beyninde 1798 târihinde mün'akid ittifâk senedi tecdid olunduktan sonra sened-i mezkûrenin zeylinde Memleketeyn'e dâ'ir mûnderic olan yedinci ve sekizinci maddelerin tasdikine cânib-i Bâb-ı âli'den muvâfakat gösterilmeyüb Rusya Devleti ise ol-esnâda Fransa ile Avusturya devletleri beynlerinde vukû'-ı mukarrer olan harbin netayici mazarrasından ihtirâzen tedârikâtı harbiyyenin ikmâli ile meşgûl bulunmuş olduğundan salif'üz-zikr maddelerin kabûl ve tasdiki için Bâb-ı âli'nin muvâfakatı istihsâl itmek dâiyyesinden sarf-ı nazar itmekle keyfiyyeti voyvoda-i merkûma beyân ile berâber ahd-i karibde bir fırsat zuhûrunda tervic-i merâmına tecviz-i kûsur bulunmayacağına beyân ve iş'âr eylemiştir.

Bir müddet mürûrunda Bonaparte üzerine hücum iden İngiltere ile Rusya ve Avusturya ve Prusya orduları Austurlich nâm mahalde vukû'bulan muhârebede münhezim olduklarından Rusya Devleti'nin nezd-i saltanat-ı seniyyede olan hükm ü nüfûzu dahi gereği gibi münkesir olmuştur.

Binâen-aleyh Rusya Devleti tarafından bu babda telâfi-i mâ-fât idilmek garazıyla Dersa'âdet'de mukîm sefirine gönderilen ta'limat-ı şedid iktizâsınca sefir-i mûmâ-ileyh cânib-i Bâb-ı âli'ye tahrir i'tâsıyla Memleketeyn ahâlîsinden Tuna sahilinde bulunan zâbitân ve sâ'ir ümera-yı İslâmiyyenin tecâvûzat-ı mütevâliyyesinden muhâfazası zımında Memleketeyn'de bir firka-yı askeriyenin tertib ve tanzîmine ruhsat verilmesi husûsuna ısrâr (42) itmiş ise de sefir-i mûmâ-ileyh işbu ısrârdan dahi ol-esnâda Rusya Devleti'nin ittifâkına elzem iden Mahmud Efendi gibi ba'zı me'mûrların azlinden başka bir fâide hasıl olmamıştır.

Voyvoda-i merkûm Eflâka muvasalatında evvel be-evvel Bulgar Metropolidi ile kesb-i münâsebet idüp anın vasıtasıyla ekser harb rû'esasını kendüsine celb ve bend eyledikten başka bir taraftan ahâlî-i merkûmeyi tazyik ve iz'aceden halli olunmayan Pasban-zâde takımından te'diblerine ve diğèr taraftan dahi Eflâk idâresinin ıslah ve tanzîmine dest-res olmuş olduğundan ali'yül-umum Sırbistan ahâlîsi voyvoda-i merkûmun dîrayet ve işgüzarlığına i'timâden tarafından vukû'bulan kâffe-i ihtârat ve teklifâtın tamamı îcrâsı için her dürlü fedakârlık îcrâsına müheyya' olunmuşlar idi.

Ol-esnâda Sırbistan ahâlîsinin ahvâli bahsine gelince

İdâre-yi memleket, voyvodaların yedd-i ihtiyarlarında bulunmuş olduklarından bunların mezâlim ve taadiyâtından yalnız Sırbular değil sipahi takımı dahi emin olmayub Sırbular ile hem hâl olduklarından bir taraftan sipahi takımı daiyelerin mezâlim ve ikâ'sından bahisle bunların bir an evvel te'dib idilmeleri istirhâmı hâvi arıza-ı mahzur tanzîmiyle cânib-i Bâb-ı âli'ye takdîm itmiş ve diğer taraftan dahi Sırb ahâlîsinin rü'esası bir münâsebetde ictima' ve îcrâ-i müzekkerâtından sonra Rikâb-ı hümâyûna takdîm olunmak üzere tertîb eyledikleri arz u halde Devlet-i aliyye'nin lütuf ü merhametini celb itmek için tahrîr itdikleri hikâyat ve fikarât sâ'ir sırasında padişahımız var ise bi'z-zât gelüb re'âyâsını daiyelerin mezâlim ve taadiyâtından kurtarılmasını istirham eyleriz ibâresini dahi ilave eylemişlerdir.

Voyvoda-i merkûm kendü re'y ve tedbiri üzere tertîb ve tanzîm olunan salif'üz-zikr (43) arz u hâlin mevadd-ı mûndericesi Prusya ile Avusturya sefirlerine tahrîr ve iş'âr ve bu babda devlet-i metbuâlarının vesâtet ve mu'âvenetlerini istihsâl eylemelerini iltimâs itdikden sonra arz u hâl-ı mezkur kapu kethüdası vasıtasıyla Bâb-ı âli'ye takdîm ile berâber îcrâ-yi îcâbı için kendüsine mez'unıyyet verilecek olur ise hem dayıların terbiyyelerine ve hem de Sırbistan'da münhâsıl olan intizâm ü âsâyişin i'âdesine muktedir olduğunu uslûb-ı hakimâne ile arz ve inhâ itmişdir.

Binâen-aleyh dayılar bundan böyle dâire-yi adl ve hakkaniyyetden hâric idecek olurlar ise kendülerinin başka mezhepde bulunan bir kavmin ma'rifetiyle terbiyyelerine ibtidâr kılınacağı ibâresi bu maddeye dâ'ir mevadd olan fermân-ı aliye derc olunmuşdur. Dayılar ise keyfiyeti istihbâr itdikleri gibi haklarında arz-ı şikayete mütecasir olan Sırb ahâlî-i mu'teberânesinden ba'zılarını katl ile berâber bir takım mu'alemât-ı şedideye dahi ibtidâr itmiş olduklarından Sırbuların artık dayıların mezâlimine tahammülleri kalmayub 1804 târihinde silâhlanub dayıların Sırbistan'dan tard ve ihrâclarına kıyâm eylemişlerdir.

Sipahiler ise Sırbular ile bi'l-ittifâk dayılar haklarında harekât-ı hasmâneyi teşebbüs itmiş iseler de dayılara dahi mu'âvenet idüp de Sırb eşkiyâsının te'dib ve terbiyyelerine kıyâm itmemiş olduklarından bu keyfiyet Sırb eşkiyâsına Devlet-i

aliyye tarafından asi nazarı ile bakılmasını ve bu cihetle derhâl üzerlerine lüzûmu mîkdâr asker sevkiyle terbiyelerine teşebbüs olunmasına müstelzim olduğundan evvel-emrde Sırbistan İhtilâlinin imtidadı ile erbâb-ı ihtilâlin kesb-i kuvvet itmelerini ve akibet'ül emr Sırbistan'ın a'dâ-yi dîn ü devlet dil-hâhları vechile memâlik-i Devlet-i aliyye'den ayrılmasını intac iden esbâb-ı kavîyyeden ma'dûddur. (44)

Sırbistan ihtilâlinin zuhûruna sebep olan voyvoda-i merkûmun ol-esnâda olan tasavvurât ve teşebbüsâtı bahsine gelince

Bir taraftan dayılar tarafından diğerk taraftan dahi pasban-zâde takımı ile Kırcaluların Sırb eşkiyası üzerlerine hücum itmeleri mukarrer olduğundan eşkiyâyı merkûmeye haricden mu'âvenet olunmayacak olur ise kendülerinin müddet-i medîde Ehl-i İslâmın muhâcemâtına mukâvemete kudret-yab olamayub mağlub ve perişan olacakları ve ol hâlde kendülerinin dahi icrâyı fesâda muktedir olamayacağı voyvoda-i merkûmun meczûmu olmağla eşkiyâyı merkûmun husûl-ı matlâbalarına medâr olmak üzere kendülerine lüzûmu mîkdâr silâh ve barut ve kurşundan başka iki kıta' top dahi gönderilmişdir.

Voyvoda-i merkûm Sırb eşkiyası haklarında minvâl-i meşrûh üzere icrâyı mu'âvenetle iktifâ itmeyüb nezd-i vükela-yı saltanat-ı seniyyede haiz olduğu nüfûzu dahi bu yolda istihmâl iderek eşkiyâyı merkûmun tervic-i merâmlarına medâr olmak üzere cânib-i Bâb-ı âli'ye takdîm itdiği tahrîrâtında Sırbular her vechile mağdur ve mazlûm olduklarından bahisle cânib-i saltanat-ı seniyyeden kendülerine mu'âvenet olunmak lâzım geldiğini arz ve iş'âr itmesi üzerine dayıların terbiyesiyle Sırbistan sulh ve âsâyişin i'âdesine Bosna Vâlisi Bekir Paşa me'mûr olmuşdur.

Sırbular ise voyvoda-i merkûmun i'ânesiyle silâh ve sâ'ir mühimmât-ı harbiyyeyi ikmâl itmiş olduklarından Bekir Paşa'nın muvâsalatından evvel dayılara gâlebe iderek Sırbistan'ın bir cihetini zabt idebildiklerine iğtirâren Devlet-i aliyye'den bütün bütün kıta'-yı alaka idüp bir hükümet-i müstakile teşkil etmek esbâbının istihşâline teşebbüs eylemişlerdir.

Mahalinde beyân olduğu vechile voyvoda-i merkûm eser-i tahammî-yi fesâdı olarak (45) Tuna sahilinde vâkı' kal'a ve istihkâmât-ı sâ'ire muhâfızları ile

ayan ve ağalar beylerinde vukū'agelen mücadele ve mukâteleden dolayı kuvvetleri günden güne mütenakıs itmekle mu'tâdları üzere Memleketeyn'e tecâvüze cesâret idemediklerinden başka voyvoda-i merkûm bir taraftan Eflâk idâresi hem ahâlî-i memleketin âsâyiş ve refah hâllerine zâmin ve hem de Ehl-i İslâmın tecâvüzatına mani' olacak sûretde tanzîm itmiş ve diğerk taraftan dahi Devlet-i aliyye'ce Sırbistan ihtilâli gibi büyük bir gâ'ile çıkarmış olduğundan merkûmun gerek Memleketeyn ve gerek Rûmili Hıristiyanları indinde olan hüküm ve nüfûzu gereği gibi tezâyid itdiği gibi Avrupa devletleri indlerinde olan kudret ve haysiyyeti dahi günden güne terfi' eylemiştir.

Sırbistan eşkiyası bir müddet harb ve cidâle devâm itdikden sonra cânib-i saltanat-ı seniyyeden Sırbistan'a asker sevk idilmesine mümana'at idemeyecek bir devletin himâyet ve sahâbetini istihsâl itmedikçe yalnız voyvoda-i merkûmun mu'âvenetiyle istihsâl-i matlaba kudret-yab olamayacaklarına cezm ve teyakkun itmiş olduklarından lisân-ı mezheb cihetiyle düvel-i sâ'ireden ziyâde kendülerini taallik ve münâsebetleri olup her hâlde îcrâ-yi mu'âvenetden gerü durmayan Rusya Devleti'ne mürâca'at yoğ ise başka bir devletin mi himâyetini istihsâle teşebbüs itmek lâzım geleceği husûsunun tezkiri için eşkiyâ-yı merkûme rü'esası ahd-i sûret iderek voyvoda-i merkûmun muhibb ve taraftarı bulunan Kara Yorgi'nin bu babda olan re'iiyyeti su'âl itdiklerinde Sırbistan ihtilâlinin tahammî-yi fesâdı voyvoda-i merkûm vasıtaıyla nefsi Petersburg'dan gelmiş olduğu anlaşılmmak için merkûm Kara Yorgi rü'esa-yı sâ'irenin efkârı hilafında olarak (46) Rusya yerine Avusturya'nın himâyetini tercih itmiş olduğundan hem Rusya ve hem de Avusturya Devleti'ne mürâca'at olunması husûsuna ittifâk-ı ârâ ile karâr verilüp îcâb-ı îcrâ kılınmıştır.

Voyvoda-i merkûm sûretâ Devlet-i aliyye'ye arz-ı sadâkat ve hakikâten Sırbistan ahâlîsinin tervic-i müsteda'yatına ve bu sûretle öteden berü millet-i İslâmiye hakkında olan niyyat-ı mazarrasının sür'at-ı îcrâsına medâr olmak üzere Sırbistan ahâlîsi tarafından Rusya Devleti'ne mürâca'at olunmuş olduğu cânib-i Bâb-ı âli'ye arz ve beyân ile beraber tahkîkât ve ikâ'sına göre müsteda'yat-ı mezkûrenin kabûlü husûsuna Rusya Devleti tarafından isrâr kılınması mukarrer olduğundan Rusya Devleti'ne müdahaleye meydan verilmemeksizin bu husûs için Dersa'âdet'e

gönderilen Sırp vekilleri tarafından arz olunacak müsteda'yatın cânib-i Bâb-ı âli'den kabûl olunması vakt-u hâl iktizâsında olduğunu arz ve beyân eyledikten sonra Rusya devleti umûr-u ecnebiyyesi nâzırına dahi tahrîrat-ı mahsûsa irsâliyle ceng-âver olan Sırbistan ahâlîsi her vechile himâyet ve sahâbete müstahak olduklarından bunların tervic-i müsteda'yatına Rusya Devleti tarafından sa'y ve ikdâm olunmasını iltimâs eylemiştir.

Rusya Devleti her ne sebebe mebni ise müsteda'yat-ı mezkûrenin tervicine kıyâm itmeyüp Sırbistan içüne nafi' ve vakt-u hâl icâbınca istihsâl-i kabil olan imtiyazâtın kangı mevaddan ibâret olmakdan lâzım geldiğine dâ'ir voyvoda-i merkûmun re'yini istihsâl itmekle merkûm 3 Teşrini Sâni sene 1804 târihinde devlet-i müşarun ileyh umûr-ı ecnebiyyesi nâzırına gönderdiği cevâb-nâmesinde Sırp'lulara verilmek lâzım gelen imtiyazâtın evvelâ Sırbistan'ın Eflâk ve Boğdan misillü emârete tahvil ve saniyen voyvodaların ahâlî-i memleket tarafından intihâb ve sâlisen Devlet-i aliyye'ye (47) beher sene ma'lûm'ül-mikdâr bir vergü i'tâ ve râbi'an Devlet-i aliyye'ce bir harp vukû'unda Sırp'lular tarafından i'âneten bir fırka-yı askeriyyenin techizi ile icâb iden tarafa sevk edilmesi ve hâmisen vergü bakâyasının afv olunması husûslarından ibâret olmak lâzım geleceğini beyân eylemiştir.

İşbu cevâb-nâmenin vusûlünden Rusya İmparatoru Sırp'luların müsteda'yat ve ikâ'sını tervice sa'y ideceğini ta'ahhüd itmekle bu husûsun tervic-i için mukaddemâ Petersburg'a giden Sırp vekillere memleketleri tarafına i'âde olunarak Dersa'âdet'de mukîm Rusya elçisine dahi ta'limat-ı mukteziye irsâl kılınmış ise de voyvoda-i merkûmun evvelce vukû'u bulan arz ve iş'ârı üzere bu babda Rusya Devleti'nin tavassuduna ihtiyaç itmeksizin Sırp vekillerinin müsteda'yatı cânib-i Bâb-ı âli'de esasen kabûl olunmağla Sırbistan eşkiyasının muharrik ve müşviki olan voyvoda-i merkûm eşkiyâ-ı merkûme rü'esasını celb ile müsteda'yat ve ikâ'larının tahkîk ve tetkikine me'mûr olmuşdur. Binâen-aleyh eşkiyâ-ı merkûme rü'esası voyvoda-i merkûmun me'mûr-ı mahsûsu hazır bulunduğu hâlde akd olunan mahalde icâb-ı hâl tezekkür itdikten sonra tertîb ve tanzîm ittiği bir kıt'a arz ü mahazır Bâb-ı âli'ye takdîm itmek üzere üç vekil intihâb iderek Dersa'âdet'e i'zâm eylemişlerdir.

Eşkiyâ-yı merkûme vekilleri voyvoda-i merkûmun tavsiyesi üzere İstanbul'a vusûllerinde doğru kapu kethüdasının konağına gidüp itmâm-ı maslahata değin orada ikâmet eylemişlerdir.

Voyvoda-i merkûmun bu babda vukû'a gelen mesa'i ve ikdâmatı Rusya Devleti tarafından takdir olunmağla kendüsünü taltif ve sâ'irlerini dahi bu misillü if'al ve harekâta teşvik ve tergîb zımnında me'mûr-ı mahsûsu vasıtasıyla kendüsüne bir kıt'a tahsinn-nâme gönderilmiştir.

(48) Sırp vekilleri İstanbul'a muvâsalatıyla sâlif'üz-zıkr arz usûlü vechile takdîm itdikten sonra müsteda'yat ve ikâ'larının cânib-i Bâb-ı âli'den tamamiyle kabûl olunacağından iştibâh kalmamış ise de ol-esnâda bir taraftan Prusya Devleti, Avusturya Devleti ile akd-ı ittifâk ittikten sonra 1798 târihinde Devlet-i aliyye ile akd ettiği ittifâk senedinin tecdidine teşebbüs itmiş ve diğer taraftan dahi Avrupa'nın herbir tarafında muhârebe-i umumîye emâreleri zuhûr itmiş olduğundan voyvoda-i merkûm Memleketeyn'de dil-hâhı vech üzere asker tertîb ve tanzîm edilmesi maddesine re'âyâ-yı Devlet-i aliyye'nin ref'-i livâ-ı istiklâl itmelerine müsa'id bir fırsat zuhûruna taallik iderek mesai ve ikdâmatını Sırbistan gâ'ilesinin imtidâtına hazır itmekle meclûb ve tarafdarları olan Sırp rü'esasına me'mûr-ı mahsûsa azîmeti ile müsteda'yat ve ikâ'larına ilâveten Sırbistan'da vâkı' bi'l-cümle kal'a ve istihkâmât-ı sâ'irenin dahi tahliyesi ile kendülerine terk idilmeleri husûsuna ibrâm ve ilhâh olunmak lâzım geldiğini ihtâr itmiştir.

Sırp vekillerinin bu babda olan istidâ'ları cânib-i Bâb-ı âli'den kabûl olunmadıktan başka Rusya Devleti tarafından dahi bu husûsta Sırp'lılara mu'âvenet olunmayup bi'l-akis kal'a ve istikâmâtın tahliyesine dâ'ir olan istidâ'dan sarf-ı nazar olunması için Sırp vekillerine vesâyâ-i mukteziye îcrâ kılınmıştır.

Bu sırada sırp rü'esasını müsteda'yat ve ikâ'larında feragâtle cânib-i Devlet-i aliyye'sine gösterilen müsa'adâta kanaat itmek lâzım geldiğine dâ'ir Rûm Patriki tarafından tertib olunan bir kıt'a tavsiye-nâme rü'esa-yı merkûmeye verilmek üzere İstanbul'da bulunan Sırp vekillerinden İstefan nâm kimesneye teslim olunmağla vekil-i merkûm Sırbistan'a hîn-i avdetinde Eflâk'a uğrayup keyfiyeti voyvoda-i

merkūma beyân itdikten sonra (49) anın ta'limatına imtisâlen derhâl Sırbistan'a azîmetle rü'esa-yı merkūmeye mülâki oldukdan teklifât ve ilkâ-yı sabıklarının tamam-ı kabûlü zımında nezdi Devlet-i aliyye'de ısrâr edilmesiyle berâber Ehl-i İslâmın dahi bir an evvel Sırbistan'dan ihraç edilmeleri için tedâbir-i mukteziyenin ittihaz ve îcrâsına teşebbüs olunmak lâzım geldiğini derk ve tefhîm itmiştir.

Binâen-aleyh rü'esa-yı merkūme Istrumnice nâm mahalde ictima' idüp Sırbistan eyaletini müte'âdid dâirelere tâksim ve her bir dâirenin ehemmiyet mevki'ine göre emr-i muhâfazası için lüzûmu mıkdar asker tertib ve ta'yîn ittiklerinden sonra i'âneye muhtaç olan dâireler tarafına sevk olunmak üzere başkaca bir fırka tertib ve tanzîm edip emr-i idaresini Kara Yorgi'ye havâle eylemişlerdir.

Rü'esa-yı merkūme Sırbistan'ın idâre-i mülkiyesi ile askeriyesini meh-ma emken tanzîm itdiklerinden sonra bir taraftan Avusturya ile Rusya devletlerine mürâca'atla sahâbet ve himâyetlerini iltimâs ve diğerk taraftan dahi İstanbul'da bulunan vekilleri Sırbistan ahâlîsinin Devlet-i aliyye hakkında bir gûna su'î-kasdi olmadığından bahisle ol-esnâda vukû'a gelen teşebbüsât ve harekât-ı harbiyyelerinin saltanat-ı seniyye aleyhine olmayub mücerred tarafının âsâyîşini ihlâl eden dayıların tecâvüzât-ı mütevâliyesini men' itmek mâksadına mebnî olduğu edille-i münâsebe isyânıyla vükela-yı saltanat-ı seniyyeye işrâb ve ifhâm itmek lâzım geldiğini kendülerine tahrîrât irsâliyle tavsiye ve bu sırada voyvoda-i merkūma mürâca'atla kapu kethüdası tarafından Dersa'âdet'de bulunan Sırp vekilleri haklarında ihtârât ve mu'âvenet-ı lâzimenin îcrâsı için kendüsine ta'limat-ı mukteziyenin irsâliyle berâber Eflâk Voyvodası olduğu târihten berü mazhar oldukları himâyet ve sahâbetin kemâkân devâm ve bekâsını iltimâs ittiklerinden sonra Sırbistan'da vâkı' kal'a ve istikâmât-ı sâ'ire muhâfızlarına me'mûr-ı mahsûsu vasıtasıyla birer mektûb (50) gönderip Sırbistan'a gelmek üzere bulunan ümera-yı Osmaniyye'nin me'mûrîni gûyâ Sırbistan re'âyâsını dil-hâhı vechile terbiye itdiklerinden sonra kendülerini dahi mahv itmekten ibâret olduğundan kendüleri bu babda bi-tarafâne hareket edecek olurlar ise Sırpîlilar tarafından kendülerine dokunmayacağı ve bu babda taraflarından kesb-i emniyet itmesi medâr olunur ise usûl-i vechile mükabberan ahâlîden lüzûmu mıkdar eşhâsın rehin tarikiyle kendülerine teslim kılınacağı va'd eylemişlerdir.

Sırlıların işbu teşebbüsât-ı netice-i matlubalarının husûlüne medâr olmuştur. Şöyle ki Bâb-ı âli Sırp vekillerinin ifadât ve ikâ'larına i'timâden Sırp gâ'ilesini bir tedbir-i hakimâne ile ber-teraf itmek arzusuyla Sırp eşkiyâsının te'dip ve terbiyeleri için mukaddemâ cem' itmiş olduğu askeri ol tarafa sevk itmekden sarf-ı nazar itdikten başka gerek Bulgar muhâfızı ve gerek Sırbistan etrâfında vâkı' kal'a ve istihkâmât-ı sâ'irenin ekser muhâfızları dahi eşkiyâ-yı merkûmenin îcrâ-yi te'dîblerine kıyâm itmekden ictinab eylemişlerdir.

İşte rü'esayı merkûme ahvâl-ı meşrûhdan istifâde ederek Sırbistan hudûdlarını muhâfaza itmek için öteye berüye dağılmış olan eşkiyâ fırkalarını bir mahalde cem' itmiş olduklarından salif'üz-zikr muhâfızların mu'âvenetlerine iğtirâren kuvve-i gayr-ı kâfi ile üzerine gelen Hafız Paşa ile sâ'ir ümera-yı Osmaniyye'yi Sırbistan'a dâhil olunmaksızın ric'âte mecbûr ittiklerinden sonra artık haricden korkuları kalmamağla 1805 târihinde salif'üz-zikr kal'a ve istikâmâtın muhasarasına mübaşeret eylemişlerdir.

Târih-i mezkurda Fransızların Dubro Venedik kıt'asını istilâ eyledikleri havâdisi müntesir olmağla voyvoda-i merkûm keyfiyeti derhâl Rusya Devleti'ne ihbâr ile berâber Fransa Devleti, Rûmili re'âyâsını kendüsine celb idecek olur ise Dubro Venedik'den (51) Tuna'ya kadar mümted olan memâlikin ednâ himmetle zabtına kesb-i iktidar ideceğinden bu sırada Sırbistan ahâlisi dahi ye'isden nâşi Fransa Devleti'ne ilticâ idecek olur ise encâm-ı kârın fenâ olacağından bahisle berâber şu fenâlığın def'i için Rusya Devleti tarafından sûret-i müessirede olarak Sırlılara bir an evvel mu'âvenet olunmak lâzım geldiği inhâ eylemiştir.

İşbu tahrîrata cevâben Rusya umûr-ı ecnebiyyesi tarafından fi 18 Şubat sene nun târihiyle vechi merkûma gönderilen mektûbda Sırbistan vukû'atı Rusya İmparatoru'nun nazar-ı dikkatini celb itmiş olduğundan tervic-i müsteda'yatı zımında Dersa'âdet'de sefir ityalinski'ye ta'limat-ı mukteziye gönderilmiş olduğundan bahisle bu babda ma'lûmat-ı kâmile istihsâl edilmesi imparatorun Sırbistan hakkında olan tasavvurât ve teşebbüsâtının neden ibâret olduğunun bilinmesi medâr olunur ise Memleketeyn'de mukîm Rusya konsolosuna mürâca'at olunmak lâzım geldiği beyân kılınmıştır.

Fi'l-hakîkâ konsolos-ı merkûm 7 Mart sene 1806 târihinde Sırbistan mes'elesine dâ'ir Dersa'âdet'de mukîm Rusya sefirine gönderilen ta'limat-nâmenin sûreti ile berâber ati'üz-zikr dahi voyvoda-i merkûma teslîm eylemiştir.

Sûret-i tahrîrat-ı mezkûre

Sırbistan ahâlisi tarafından vukû'bulan müsteda'yatın hüsn-i kabûlü zımında Dersa'âdet'de mukîm devlet-i metbuâm sefiri tarafından îcrâ ve vesâtet idilmesi mukarrer olduğundan Sırbistan'da bu def'a teşekkül iden millet meclisi re'isine bu maddeye dâ'ir gönderdiğim tahrîrât ile Sırluların tervic-i müsteda'yatı zımında devlet-i metbuâm tarafından Dersa'âdet'de mukîm sefirine gönderilen ta'limat-nâmenin sûretleri leffen tarafınıza gönderilmiştir. (52) Binâen-aleyh keyfiyeti taraf-ı dostânelerine beyân ile berâber Sırp milletinin sa'âdet hâlline müstelzim olan esbâbın emr-ı istihsâlinde devlet-i metbuâm tarafından ser-mütecaviz tasavvur olunmayacağı gibi Sırlular taraflarından dahi Fransalulara mürâca'atdan mücânebetle devlet-i metbuâm hakkında arz-ı sadâkat olunmak lâzım geldiği rü'esa-yı merkûmeye iktizâsı vechile derk ve tefhîm itmenizi ricâ ederim.

Mezkur ta'limat-nâmenin sûretidir

Metbu' mefhumunun imparator hazretleri Sırbistan ahâlîsinin arz u hâllerini ahz eyledi. Müşarun ileyhe öteden berü Sırp milletinin sa'âdet-i hâlline iltizam eylediği cihetle Devlet-i aliyye tarafından Sırlular haklarında mu'âmelât-ı şedide îcrâsından mecanis olunur ise ol civârda bir gâ'ile ve uygunsuzluk zuhûr itmiş olsa bile bunun suhûletle ber-taraf edileceği gibi tecâvüzât-ı hâriciyenin vukû'u takdirinde dahi Sırluların mevki' ve şecaatlerinden istifâde kılınacağı ve Sırluların bu def'a vukû'a gelen harekât-ı harbiyyeleri mücerred ba'zı ümera-yı Osmaniyye tarafından haklarında îcrâ olunan mu'âmelât-ı şedideden kendülerini vikâye ve muhâfaza itmek garazına mebnî bir keyfiyet bulunduğu cânib-i Bâb-ı âli'ye sûret-i dostîde beyân ile berâber Sırlular öteden berü metbu-ı meşrû'alarına metbu' olduklarından ıstıradı olarak bu def'a vukû'a gelen hareket-ı Nemçelinin aff ile satır olunması ve ber minvâl-i muharrer kendüleri herhâlde ifâ-yı hüsn-i hıdmete muktedir olduklarında müstada'yat ve ikâ'larının kabûlü ile sâ'ir teb'a-yı Devlet-i aliyye'nin tekellûf

oldukları vergü ve rüsûmât-ı sâ'ireyi ifâ ve icâbında Devlet-i aliyye'ye ma'lûm mîkdâr neferâtın ibâret bir fırka-yı askeriyeye tertîb ve icâb iden tarafa sevkiyle edâ-yı ubûdiyyet itmek şartlarıyla idâre-yi mülkiyenin (53) kendülerine havâle olunması husûsuna Bâb-ı âli'nin muvâfakatını istihsâle sa'y ve ikdâm idesiniz)

Sırp vekilleri tarafından arz olunan müsteda'yatın tamam-ı kabûlü husûsunda Rusya sefirî tarafından gereği gibi ısrar edilmiş ise de cânib-i Bâb-ı âli'den bu babda izhâr-ı muvâfakat olunmadıktan başka Sırbistan eşkiyâsının sûr'at-i te'dîbleri için tedâbir-i şedide ittihazına karâr verilmiş olduğundan ol evvel-baharda bir taraftan Bosna Vâlisi Bekir Paşa ve diğer taraftan Mahmut Paşa ile Üsküdarlı İbrahim Paşa Sırbistan'a i'zam kılınmıştır Sırplular ise Miloş Obronoviç ve Nidanoviç ve Milanikov ile Kara Yorgi'nin re'yi ve tedbirleri vech üzere mutada'at fırkalara münkesim olarak üzerlerine gelen Osmanlu askerinin Sırbistan'a duhûlüne mümana'at eylemişlerdir.

Voyvoda-ı merkûmun ol-esnâda olan hükm ü nüfûzu bahsine gelince

Mahallinde beyân olunduğu vech üzere merkûm Eflâk'a vusûlünde esbâb-ı metnu'adan dolayı muhtemel olan emn ü âsâyışın i'âdesi ile ahâlî-yi memleketin ıslah ve ahvâli zımında bir taraftan vergü ve sâ'ir rüsûmâtı ta'dil itmiş ve diğer taraftan dahi Tuna sahilinde vâkı' kal'a muhâfızları beynlerinde ilkâ eylediği tahammî-yi fesâdın semeresi olarak beynlerinde zuhûr iden mücadele ve mukâteleden dolayı kuvvetlerinin izâlesine ve bu sûretle Memleketeyn'e olan tecâvüzâtın men'ine dest-res olduğu gibi Sırp eşkiyâsına dahi akce ve mühimmât ve levazımât-ı sâ'ire i'tâsıyla kendülerini Sırbistan'ın dâhil ve hâricinde bulunan Ehl-i İslâma mukâbele ve mukâvemet ve belki hudûda bile tecâvüz idecek derecede ikrâr itmiş olduğundan voyvoda-i merkûmun ol havâli ahâlisince olan nüfûzu eslâfında emsâli nâ-mesbuk sûretde tezâyid eylemiştir.

Şu halde voyvoda-i merkûm Bosna ve Karadağ ve Mora ve Ayasni isyânına teşvik (54) ve tahrîki ile muktêdir olduğundan devlet ve millet-i İslâmiyye hakkında olan tasavvurât-ı ma'lûmesinin icrâsı için tedârik olduğu pek çok esliha ve levazımât-ı sâ'ireden ma'ada iki bin neferden ibâret bir ordunun iki sene idâresine

kifâyet idecek mıkdar zahireyi dahi der-anbar itmiş ise de Eflâk'da matlaba vech üzere bir fırka-yı askeriyenin tanzîmi için cânib-i Bâb-ı âli'den istihsâl-i ruhsat idememesinden dolayı bu babda olan tasavvurâtın îcrâsı zımnında hareket-ı bağıyaneye cesâret idememiştir.

1806 târihinde Fransa ile İngiltere ve Rusya devletleri beynlerinde sulh ve âsâyîşin i'âdesi zımnında îcrâ-yı müzâkerâta ibtidâr idilmiş ise de iş bu müzâkerâti matluba muvaffak bir neticeye zuhûr idemeyeceği tarîkinin teklifât ve tedârikat-ı harbiyesinden anlaşılması olduğundan Avrupada ahd-ı karibde bir muhârebe-yi umumîyenin vukû'unu intizâren Avusturya Devleti mukaddemâ zâyî' itmiş olduğu Dubro Venedik kıt'ası yerine memâlik-i Osmaniyye'den bir eyalet zabt idebilmek için ol havâride tedârikat-ı harbiyye ile meşğûl olup İngiltere Devleti dahi Fransanın memâlik-i Türkiyye'de taallub ve tahkîm itmesinden dolayı kendü nüfûz ve ticâretince zuhûru mahfuz olan tehlikeyi ber-taraf itmek için her günâ fedakârlık îcrâsına müheyya' bulunmuş Rusya Devleti ise Fransalunun tahriki ile Lehistan'da bir ihtilâl zuhûr idecek olur ise etrâfa sirâyet itmeksizin indifâ'mı medâr olmak üzere Lehistan'da Memleketeyn civârında külliyyetlü asker cem'ine teşebbüs ittiği gibi Prusya Devleti dahi Bonaparte'nin tecâvûzat-ı melhûzasından ihtirâzen Avusturya Devleti'nin ittifâkına tâlib olmuş idi.

İşte bu sırada Devlet-i aliyye esbâb-ı mütenevvi'adan dolayı Rûmilinde zuhûr iden eşkiyânın te'dîblerine dest-res olamadıktan başka gah Fransa elçisinin mevâdd-ı kâzibesine (55) i'timâden Rusya ile İngiltere devletlerinin ihtârat ve teklifâtı ve ikâ'larını red eylemiş ve gah Fransaluların ma'lûm mizaclarından ihtirâzen huşemâ'sının dâire-yi ittifâkına dahil olmak arzusunda bulunmuş olduğundan bu babda olan tereddüdü me'mûli hilafında olarak hakkında tarafının iğbirâr ve infiâlini da'vet eylemiştir.

Voyvoda-i merkûm ahvâl-ı meşrûhadan istifâde iderek re'âyâ-yı Devlet-i aliyye'yi hükümet-i İslâmiyyeden kurtarmak için Avrupa devletlerinden herbirine merzîsine muvaffak lisân kullanarak muvâfakat ve mu'âvenetlerini istihsâle sa'y eylemiştir

Şöyle ki Rusya Devleti'ne bu maddeye dâ'ir takdîm ettiği lâyhada devlet-i müşârun-ileyhin memâlik-i Osmaniyye'de öteden berü haiz olduğu hükmü ü nüfûzu bu def'a Fransalunun tagâllübünden nâşî münkesir olmuş olduğundan bu babda telâfi-i mâ-fât zımında Memleketeyn ve Sırbistan ahâlisi Osmanluların tecâvüzâtına mukâbele ile berâber icâbında hudûdu tecâvüz idebilmek için kendülerine cânib-i Bâb-ı âli'den yeniden bir takım te'minâtın i'tâ ve ihsân olunmak lâzım geldiği ve İngiltere sefirine takdîm ettiği lâyhada Rusya Devleti tarafından vukû' bulan teklifâtın kabûlü hakkında nezd-i Devlet-i aliyye'de icrâ-yi vesâtet idiyor ise bu maddenin 1798 târihinde Devlet-i aliyye ile akd olunan ittifâk senedinin tecdidine medâr olacağı ve Avusturya ile Prusya devletlerine takdîm ettiği lâyhalarında teklifât-ı mezkûrenin kabûlü emrinde lâyıkî vech üzere mu'âvenet idilecek olur ise bu keyfiyet Dubro Venedik'de bulunan Fransızların def'ine medâr olacağından başka Tuna sahilinde dahi Fransa askerinin muhâcemâtına mani' olabilecek bir kuvve-i askeriyyenin istihsâl olunacağını beyân itmiş olduğundan merkûmun bu babda olan ihtârâtı düvel-i müşârun-ileyhim taraflarından tamamiyle (56) kabûl olunmuş ise de bu aralık General Sebastiyâni Devlet-i aliyyeyi İngiltere ile Rusya devletlerinin ittifâkından tefrik itmek me'mûriyyetiyle Dersa'âdet'e gelmiş ve iltimâsı vechile ertesi günü Saray-ı hümayûna azîmet edüp evvel be-evvel Eflâk ve Boğdan voyvodalarının azillerini istihsâl eylemiştir.

Voyvoda-i merkûmun azli maddesi İstanbul'da iki gün mektum tutularak Dergah-ı âli Kapucu başlarından biri dahi merkûmun katline dâ'ir sadır olan fermân-ı aliyyeyi hâmilen Bükreş tarafına i'zâm kılınmış ise de voyvoda-i merkûm Kapucu başının vusûlundan evvel keyfiyyeti istihbâr itmekle heman akce ve zımnet eşyasını alup 16 Ağustos sene 1806 târihinde Bükreş'ten hareketle Temeşvar'a azîmet eylemiştir.

Herhalde Rusya Devleti'nin dil-hâh ve belki ta'limatına tevfiikân hareket eden voyvoda-i merkûmun azledildiği haberü Rusya Devleti'nin ma'lûmu oldukda gerek merkûmun gerek merkûmun ve gerek Boğdan voyvodasının me'mûriyyetlerinin ibkâ idilmeleri zımında nezd-i saltanatı seniyyede teşebbüsât-ı lâzımının icrâsı için Dersa'âdet'de mukîm Rusya sefirine ta'limat eyledikde irsâl kılınmıştır. Binâen-aleyh Rusya sefiri İngiltere sefirine mürâca'at ittikten sonra 1802 târihinde Devlet-i

aliyye ile Rusya beyninde akd olunan mukâvele senedi ahkâmından bahisle mezkur voyvodaların me'mûriyyetlerinin ibkâ idilmelerini cânib-i Bâb-ı âli'den takdir ve resm-i takdîmiyle iltimâs itmiş ise de târîh-i takrirden on beş gün mürûruna değin cevâb alamadığından sefâret-hâneyi terk ile İstanbul'dan sıvuşup gideceğini cânib-i Bâb-ı âli'ye takrir i'tâsiyla beyân itmesi üzerine İngiltere sefîri Rusya sefîrinin müsteda'yat ve ikâ'sı kabûl olunmayacak olur ise anın gibi sefâret-hâneyi terk edip İstanbul'dan sıvuşup gideceğini ve bu madde için (57) İngiltere Devleti tarafından Devlet-i aliyye'ye i'lân-ı harb olunacağını i'lân itmekle çar na-çar sâlif'üz-zıkr voyvodaların ibkâlarına dâ'ir iktizâ iden fermân-ı âli sadır olmuştur.

Voyvoda-i merkûmun fermân-ı âli-yi mezkûrun tasdirinden sonra derhâl Eflâk'a avdet itmeyüp Rusya Devleti'nin Sırbistan ve Memleketeyn hakkında olan tasavvurât ve teşebbüsâtına kesb-i itla' idinceye kadar Avusturya memleketinde tevakkûf itmiş ve bu sırada Devlet-i aliyye'nin ahvâli ile Rusya Devleti tarafından bu babda ittihâzı lâzım gelen tedâbire dâ'ir Rusya Devleti'ne mütada'at lâyhahalar takdim itmiş olduğundan der-dest idilen üç lâyihanın sûretleri zîrde derç olunmuştur:

Birinci lâyihanın sûretidir

Rusya Devleti her ne vakit medâr ider ise Devlet-i aliyye'nin mahvına muktedir olduğu umûr-u ma'lûmedendir. Devlet-i aliyye ise Fransaluya re'âyâyı şimdiye kadar Rusya Devleti hakkında izhâr idildiği beyân-ı hasm-ânesine kanaat itmeyüb Rusya Devleti ile akd itmiş olduğu muahedâtın ahkâmı hilafında hareket itmekte olduğu gibi mevadd-ı sâ'irede dahi Rusya Devleti'ne rağmen Fransa Devleti hakkında al'et-tevâli ri'ayet-i mahsûsa ibrâz itmek cinâyetini ihtiyâr itmiştir. Devlet-i aliyye'nin Rusya Devleti hakkında olan niyyat ve tasavvurâtı ne yolda olduğu etvâr ve harekât-ı meşrû'adan istidlâl olunur. Devlet-i aliyye vech-i meşrûh üzere muahedât-ı mün'akide ahkâmı hilafında hareket itmiş olduğu cihetle Rusya İmparatoru'nun şimdiye kadar tamam-ı îcrâsına dikkat ve i'tinâ itmiş olduğu tahayyüdâtın îcrâsından sarf-ı nazar itmesi îcâb-ı maslahatdandır. Avrupa devletleri eyinde cari olan (58) a'dâvet ve usûle bakılır ise Devlet-i aliyye'nin muahedât-ı mün'akide ahkâmı hilafında hareket itmesi Rusya Devleti'ne i'lân-ı harb itmek olduğu derkârdır.

Binâen-aleyh Devlet-i aliyye'nin iş bu harekât-ı na-meşrû'ası mukabilinde Rusya Devleti tarafından Memleketeyn'e elli bin neferden ibâret bir ordu sevk olunmak lâzım gelür.

Eflâk emâreti tarafından beher sene İstanbul'a gönderilen zahire sonbaharda gemilere yüklenip mahalline gönderilmekte olduğu halde bu sene Rusya Devleti tarafından Memleketeyn'e asker sevk olunur mülâhazasıyla sâlif'üz-zıkr zahire Rusya askerine mecânen verilmek üzere Devlet-i aliyye'nin me'mûr-u mahsûsuna teslîm olunmayup mahallinde tevkîf kılınmıştır. Binâen-aleyh bu esnâda Rusya Devleti tarafından elli altmış bin neferden ibâret bir ordu Memleketeyn'e sevk idilecek olur ise enfâ'ül-beyân zahire bi't-tabi Rusya ordusu tarafından zabt olunup İstanbul ahâlîsi ise öteden berü Memleketeyn'e giden zahire ile tahayyün itmekde olduğundan müddet-i kalile zarfında kaht-ü gâlleye düçar olacağından ol halde İstanbul'da dürlü dürlü uygunsuzluklar ve ba'zı tebeddülâtın ve belki bir ihtilâlin vukû'u dahi melhûzdur. İstanbul'un şu hali ise bir taraftan Sırluların hâll-i isyânda devâmıyla Sırbistan etrâfında vâki' kal'aların zabtına ibtidâr ve diğer taraftan dahi öteden berü Ehl-i İslâmın idâre-i zalimânesinden ve diğer olan Rûmili Hıristiyanlarının bir an evvel ref'-i livâ-yı istiklâl itmelerine medâr olacağından iştibâh yoktur. Rûmili'nde bulunan ahâlî-yi İslâmiye rü'esasının ahvâli bahsine gelince bunların heman cümlesi vükela-yı Devlet-i aliyye'nin etvâr ve harekâtından ve diğer olduklarından Rusya Devleti tarafından bu aralık Memleketeyne asker sevk idilmekde garaz bir müddetden berü vekâlet-i Devlet-i aliyye'den zuhûr iden sû'î-isti'mâlât ber-araf idildikten sonra devleteyn (59) beyninde sulh ve müsâlemetin devâm ve bekâsını müeddî esbâbın istihsâl idilmedikten ibâret olduğu rü'esa-yı merkûmeye lâyıkî vech üzere derk ve tefhîm kılınacak olur ise rü'esa-yı merkûme suhûletle iğfâl olunup devlet-i metbuâlarının emrine imtisâlen Rusya Devleti aleyhine harekât-ı hasm-âneye ibtidâr itmekden ictinab itmeleri ihtimâlât-ı kavîyedendir)

Rusya Devleti umûr-u ecnebiyyesi nâzırı ise voyvoda-ı merkûmun bu babda olan merâm ve efkârını lâyiha-yı mezkûre mütalaasından cezm itmiş olduğundan Prut nehri civârında bulunan Rusya askerinin Boğdan'a sevk ve idhâli takdirde kumandanı tarafından Boğdan ahâlîsine hitâben neşri lâzım gelen i'lân-nâme müsveddesini iktizâsı vechile mahv ve isbât itmek üzere voyvoda-i merkûma

gönderilmiştir. Voyvoda-i merkûm gerek sâlif'üz-zikr i'lân-nâmeyi gerek Rusya Devleti tarafından Rûmili'nde bulunan vâliler ile ba'zı muhâfızlara gönderilmesi lâzım gelen ve diğeri i'lân-nâmeyi dil-hâhı vech üzere mahv ve isbât ittikten sonra Rusya askerinin bir an evvel Memleketeyn'e idhâl edilmesi lüzûmunu beyân sadedinde ati'üz-zikr lâyhayı dahi nâzır-ı mûmâ-ileyh tarafına irsâl eylemiştir.

İkinci lâyhanın sûretidir

Devlet-i aliyye bundan evvelce nakz-ı akd ittiği cihetle ol-esnâda Rusya Devleti tarafından derhâl Memleketeyn'e asker sevk edilmiş olaydı Devlet-i aliyye bi'l-mecbûriye sulha talib olmuş olduğundan Fransalunun tasavvurât-ı ma'lûmesi ber-teraf olur ve bu sûretle Rusya Devleti'nin tasavvurât-ı kuvveden fi'le çıkarılmasıyla berâber Avrupada olan kuvvet ve haysiyeti dahi derece-i asliyesini bulur idi. Rusya askerinin (60) Memleketeyn'e sevk edilmesi Prusya ile İngiltere devletleri tarafından tasvib ve tasdik edilmiş olacağından başka ol halde Devlet-i aliyye ile Lehistan beyninde bir sedd-i âzîm ihdas edilmiş olduğundan Fransalunun Lehistan hakkında ve belki Avusturya Devleti aleyhine olan tasavvurâtı ber-teraf edilmiş idi. Ve'l-hasil memâlik-i Devlet-i aliyye'de bulunan Hıristiyanlar haklarında icrâ olunan mevadd ve tahayyüdât ittihâz edilmiş olacağından bu yolda dahi Rusya Devleti'nin şân ve namusu ikmâl edilmiş olur idi çi-fâideki Rusya Devleti'nin tahrîratından nâşi meydan Bonaparte'ye kalmış olduğundan bu aralık Fransalu Almanya'da muzaffer olacak olur ise ahd-i karibde Rusya memâlikine hücum itmesi mukarrer olduğundan ve husûsa Devlet-i aliye ve Rusya İmparatoru'nun dil-hâhı vech üzere hareketden imtinâ itmekde olduğundan Rusya Devleti tarafından bir an evvel Memleketeyn'e lüzûmu mîkdâr asker sevk olunmak lâzım gelür. Ve bi'l-farz Devlet-i aliyye'nin teklifât ve ikâ'sı kabûl edilmiş olsa bile Memleketeyn'de emn ü âsâyişin muhâfazası için nefsi Memleketeyn'de bir fırka-yı askeriyyenin tertîb ve tanzîmi lüzûmundan olduğundan Rusya Devleti tarafından bu babda icrâ-yi sahâbet olunmak icâbları maslahatdandır. Ve şayed Almanya'da vukû'ı mukarrer olan muhârebede Bonaparte bozulur ise vakt-u hâle münâsib ba'zı tedâbirin ittihâzı zımında Rusya askerinin Tuna civârında bulunması lâzımeden olduğu gibi hâl ber-âksi olduğu Devlet-i aliyye'nin Fransa ile bi'l-ittifâk Rusya'nın memâlikine ve

hususen Kırım'a asker sevk idememesi için Rusya askerinin şimdüden Memleketeyn'e sevk idilmesi ittihâz ider.

Üçüncü lâyhânın sûretidir

Devlet-i aliyye'nin ahvâl-i mülkiyye ve askeriyyesine bakulur ise Rusya Devleti tarafından bu aralık (61) Devlet-i aliyye'ye i'lân-ı harb olunup da üzerine lüzûmu mîkdâr asker sevk olunacak olur ise işbu askerin hücûmu bir nevi seyahat olacağı derkârdır Fransa Devleti tarafından Dubro Venedik tarikiyle Rusya ile Memleketeyn'e asker sevk idilmesi bahsine gelince memâlik-i Devlet-i aliyye'de hayli vaktten berü devâm itmekte olan muhârebat-ı dâhiliyyeden dolayı ziraat ü haraset maddesi mu'atıl hükmünde olduğu cihetiyle ol havâlîde külliyyetlü askerin idâresine kifâyet idecek mîkdâr zahirenin tedârik idilmesi na-kabil olduğundan Dubro Venedik'de bulunan Fransa askerinin Memleketeyn tarafına sevk olunması hayal ve hatıra bile gelmez ve şayed Fransa askeri Avusturya memâlikine dâhil olduktan sonra Memleketeyn'i istilâ itmek üzere sürurda vâkı' dağlardan mürûr itmeğe teşebbüs idecek olur ise mücib-i dehşet olan iş bu dağları görmüş olduğundan şayed dar olan geçitlerde beş altı bin nefer asker ta'yîn idecek olur isem bi'l-cümle Avrupa devletlerinin askerine mukâbele idebiliyorum. Bundan başka Fransa askeri Avusturya memâlikinin her tarafını zabt itmedikçe Memleketeyn'e tecâvüze cesâret idemeyecekleri gibi mevsim-i şitânın hulûlünden evvel mezkur dağlara takrib idebilmeleri dahi kabil değildir. Mevsim-i şitâda ise mezkur dağlardan mürûr ve ubûr idilmek hayli mehaldir ve fırsat-ı mahal olarak Fransa askeri Dubro Venedik'den hareketle doğrudan doğruya Memleketeyn tarafına azîmete teşebbüs idecek olur ise ol havâlî dağlık ve erzaktan mahrûm olduktan başka sekinesi dahi ceng-âver olduklarından bunların memleketinde bulunacak olan Rusya askerinin mu'âvenetine itizâren Fransa askerinin mürûruna mümana'at idecekleri gibi Devlet-i aliyye'nin başka taraftan celb ideceği askerın mîkdârı dahi Hıristiyan kabilesindedir. Çünkü Anadolu ve Rûmili ağaları Bâb-ı âli'nin emr ü tenbihâtına tevfişkân hareket (62) itmediklerinden başka itaatleri takdirinde dahi düşmanları üzerlerine müttefikân hareket itmeyüb münkaderen ekseriya yendiklerinde re'y-i hilafında hareket iderler. Ez-cümle Edirne vilâyetinin her bir tarafını dağ deviren istilâ iderek hâll-i isyânda bulunur. Yeniçeriler ile Nizâm-ı Cedid beyninde olan ba'zı a'dâvet ise derece-i

intihâya vâsıl olmuş olduğundan ihtilâl ateşi nefsi İstanbul'da bile müntesir olmak üzere bulunmuştur. Ceneral Sebastiyani bir müddetden berü İstanbul'da hâkim-i müteallik gibi her şeye müdahâle itmektedir. Binâen-aleyh Rusya Devleti şu aralık Rûmili'ye lüzûmu mıkdar asker sevk idecek olur ise Sultan Selim fi-ma'bat avdet itmemek üzere Rûmili kıt'asını terk idüp Anadolu tarafına sıvuşub gideceğinden iştibâh yoktur)

Voyvoda-i merkûm enfâ'ül-beyân âyihalardan sonra Rusya Devleti umûr-u ecnebiyyesi nâzırına gönderdiği lâyhada ihtârât ve ikâ'sı karin hüsn-ü kabûl olacak olur ise on iki bin Karadağlı ile elli bin Sırp ve yigirmi beş bin Eflâk ve Boğdan askerinden başka Boşnak ve Bulgar taifelerinin dahi külliyetlü asker celb ve tedârik ideceğini beyân itmesi üzerine nâzır-ı mûmâ-ileyh tarafından cevâben gönderilen tahrîrâtta voyvoda-i merkûmun ihtârât ve teklifât ve ikâ'sının tamamı îcrâsına teşebbüs olunacağı zikr ve beyân kılınmıştır. Bu esnâda Prusya Devleti tarafından Fransa'ya i'lân-ı harb olunması lüzûmuna mebni Fransa askeri derhâl Almanya'ya tecâvüz itmiş olduğundan Dubro Venedik'de bulunan Fransa askerinin dahi Tuna tarafına hücum itmesi îcâb-ı maslahattan olduğu mülâhazasıyla voyvoda-i merkûm tekrar Rusya ile Prusya ve Avusturya ve İngiltere devletlerine mürâca'atla kariben Memleketeyn tarafına sevkî mukarrer olan Fransa askerine mukâbele ve mukâvemete kâfi bir kuvve-i harbiyyenin tedârikine muktedir olduğundan bahisle kendüsüne bu yolda ne dereceye kadar mu'âvenet olabileceğini istifâr ittikten sonra ba'zı mütâla'at-ı mahsûsasını (63) şifâhen ifâde itmek için Petersburg tarafına gitmek arzusunda bulunduğunu Rusya Devleti umûr-u ecnebiyyesi nâzırına tahrîr eylemiştir.

Binâen-aleyh Rusya İmparatoru tarafından ka'im-makâm rütbesinde bir yaver-i harb Memleketeyn'e gelüb voyvoda-i merkûm Petersburg'a da'vet edilmiştir. Merkûm Peterburg'a vusûlunde hakkında hükümdarlara mahsûs mu'âmelât tamamiyle îcrâ olunduktan sonra mukaddemâ tehiyye kılınan sarayda tab'iiyetiyle berâber iskân edilmiştir.

Sırpluları hâll-i isyânda ısrar ve devâma teşvik itmek üzere voyvoda-i mûmâ-ileyhin bir an evvel ol tarafa avdet itmek lâzım geldiği Memleketeyn'de mukîm

Rusya konsoloslu tarafından kendüsüne iş'âr kılınmış olduğundan Sırbistan'a me'mûr-ı mahsûs i'zâmıyla vesâya ve ihtârât-ı lâzimeyi îcrâ itmiştir.

Voyvoda-i merkûm Memleketeyn'e avdet itmezden evvel Rusya Devleti umûr-u ecnebiyyesi nâzırına atî'üz-zikr tahrîrâtı irsâl eylemiştir:

Sûret-i tahrîrât-ı mezkûre

Avrupa'nın ahvâl-i hazırısı Rusya Devleti'nin terfî-i şevket ve azîmetiyle berâber memâlik-i Devlet-i aliyye'de bulunan Hıristiyanların dahi tahvil-i ahvâllerine fevkalâde müsa'id olduğundan öteden berü Rusya Devleti'nin sahâbet-i müessesine müntezir olan Hıristiyanları düçar oldukları mezâlim ve taadiyattan halâs etmek lâzım gelür. Zât-ı imparatorun hakk-ı senaveriyyede olan hüsn-ü zannına ihtirâren ifadât ve teklifât ve ikâmât hüsn-ü kabûl idilmiş olduğuna binaen vakt-ü hâl icâbınca Tuna civârına sevki lâzım gelen Rusya askeri kumandanı tarafından iktizâ iden harekâta kaide olmak üzere atî'ül-beyân mevadın arz ve ifâdesine ibtidâr itdim şöyle ki:

(64) Birinci madde: Kumandan-ı mûmâ-ileyh her bir husûs için istîzâna muhtaç olmayarak vakt-u hâle tevfikân hareket ve ta'limat-ı cedide vüruduna intizâr itmeksizin hareket-i askeriyenin sûr'at-i îcrâsı için kendüsüne ruhsat-ı kâmile verilmesi.

İkinci madde: Eflâk ve Boğdan emâretleri birleştirülüp kendüsüne ihâle kılınacak olur ise Tuna civârında bulunan Rusya askerinin me'kûlât ve levazımâtı sâ'iresinin Memleketeyn idâresi tarafından tesfiye kılınacağı.

Üçüncü madde: Voyvoda-i merkûmun ahâlî-yi İslâmiye ve Hıristiyanıyyenin temâyülâtına ve ol havâlinin ahvâline ma'lûmat-ı tammesi olduktan başka Rûmili vâli ve muhâfızlarına dahi münâsebeti olduğundan matlub-u müşterikim sûr'at-i usulü zımnında Ceneral mûmâ-ileyhin her halde kendüsüne mürâca'at itmesi.

Dördüncü madde: Sırbistan askerinin tanzîmi zımnında Rusya Devleti tarafından lüzumu mîkdâr silâh ve top ve akce ile asker zâbitlerinin gönderilmesi.

Beşinci madde: Eflâk ve Boğdan'da yigirmi bin neferden ibâret bir fırka-yı askeriyenin techizine kifâyet idecek silâhların gönderilmesi.

Altıncı madde: Harekât-ı askeriyenin sûret-i matlubada îcrâ olunabilmesi için lüzûmu mîkdâr akcenin sarf-ı zımında kumandan-ı mûmâ-ileyhe me'zuniyet verilmesi.

(65) Yedinci madde: Rusya askerinin Memleketeyn'e sevk ve idhâlinden sonra Bâb-ı âli tarafından vukû'bulacak teklifâtın ordu-gâhda müzâkere olunması için bir me'mûr-ı mahsûsun kumandanı mûmâ-ileyh nezdinde bulundurulması iktizâ ider.

fî 14 Teşrîn-i Sâni sene 1806 me'mûr-ı mûmâ-ileyhe verilmek üzere voyvoda-i merkûm tarafından kaleme alınup tahrîrâtı mezkûreye leffen gönderilen ta'limat-nâme müsfeddesinin sûretidir:

Birinci madde: Memleketeyn'de Kaynarca Muâhedesi ahkâmına tevfiikân bir ordu-yı münteziminin ihdâs idilmesi.

İkinci madde: Memleketeyn voyvodalarının azli tecviz olunamayacağından başka vefâtları vukû'unda dahi idâre-i memleketin evladlarına intikâl itmesi

Üçüncü madde: Memleketeyn'de bir fırka-yı askeriyenin tanzim olunması.

Dördüncü madde: Memleketeyn arazisinde inşa olunan Yergöğü ve İbrâil kal'alarının tahliyesi.

Beşinci madde: Devlet-i aliyye'ye verilen vergü-yi senevi için bir hadd ta'yini.

Altıncı madde: İşbu vergünün meskukâtın fi-i carisi üzere tediye olması.

(66) Yedinci madde: Sırbistan'da millet tarafından intihâb olunacak bir re'isin tahassün-ı riyâsetinde olarak bir idâre-i muntazamânın ihdâs idilmesi.

Sekizinci madde: Memleketin bade-ma vaaz olunacak nizâmâta tevfiikân idâre olunması.

Dokuzuncu madde: Sırlular hem memleketlerini muhâfaza hem de lede'l-hâce bed-hâhları terbiye idebilmek için kendülerine lüzûmu mıkdar askerinin tanzîmine ruhsat verilmesi.

Onuncu madde: Sırlular tarafından Devlet-i aliyye'ye verilmesi lâzım gelecek vergü-yi seneviyyenin ta'yîn olunması.

Onbirinci madde: Arnabutluk sahilinde vâkı' Barga ile Preveze ve Derince'de bulunan asâkir-i Osmaniyye çıkarılıp işbu mahallerin Cezâ'ir-i Seb'a'ya ilhâk edilmesi.

Ve'l-hâsıl Rusya Devleti'nin şimdüye kadar vukû'a gelen şikayât-ı mütenevvi'asının hüsn-ü tesviyesiyle berâber Bâb-ı âli ile İngiltere ve Rusya devletleri miyânelerinde mün'akid olan ittifâk senedinin tecdidini husûsunda ısrar olunmak lâzım gelür. Mevadd-ı meşrû'a İngiltere Devleti'nin teklifât ve ikâ'sına muvaffak olduğu halde Rusya umûr-u ecnebiyyesi nâzırı tarafından yalnız Rusya Devleti'nin tervic-i merâmına medâr olan mevaddın icrâsına karar verilmiş olduğu voyvoda-i merkûmun mesmu'ı oldukda bu yolda vukû'a gelen mesai ve ikdâmât-ı mütevâliyesinin yalnız Rusya Devleti müstefid olup kendüsünün bu sûretle nâil-i merâm olmayacağını cezm itmekle 20 Teşrîn-i Sâni sene nun târihinde (67) Petersburg'dan hareketle Memleketeyn'e azîmet eylemişdir.

Voyvoda-i merkûm Boğdan'a vusûlünde boyarlar akdince meşveret ittiklerinden sonra Boğdan voyvodalığını merkûma teklif itmiş olduklarından voyvoda-i merkûm dil-hâhına muvaffak olan işbu teklifi maa'l-memnûniyye kabûl idüp Avusturya ile İngiltere ve Rusya konsolosları dahi bu babda izhâr-ı muvâfakat eylemişlerdir.

Voyvoda-i merkûm Boğdan emâretine ait umûr-ı musâllahaya ri'âyyet itmek üzere ahâlî-yi memleket mu'teberânından mürekkeb bir meclisi teşkil ve Boğdan'a girmesi mukarrer olan Rusya askerinin erzakı tehiyye ve öteden berü tasavvur ittiği

fırka-yı askeriye'nin tertîb ve tanzîmi için mukteziyeyi i'tâ itdikten sonra Bekir Paşa azîmet eylemiştir.

Voyvoda-i merkûm, Bekir Paşa vusûlunde Sırp eşkiyâsına lüzûmu mîkdâr akce ve erzak irsâl ile berâber Rusya askerinin kariben Memleketeyn'e gireceğinden bahisle Sırbistan'da Ehl-i islâmın kabza-i tasarruflarında bulunan kal'aların bir an evvel zabt ve istilâsına kıyâm olunmak îcâb-ı maslahatdan olduğunu kendülerine tahrîr eylemiştir.

Bu esnâda Sırb eşkiyâsı Belgrad kal'asını zabt itmiş oldukları halde her ne sebebe mebnî ise muhâfaza etmek kaydında bulunmayub mevcut maiyyeti yüzelli kişiden ibâret olan Süleyman Paşa'ya teslîm eylemişlerdir.

İstanbul'da bulunan Rusya elçisi Rusya askerinin Boğdan'a sevk ve idhâl idilmesi üzerine şayân-ı kabûl bir cevâb veremediği için Yedikule'de haps olurum korkusundan firar eylemiştir. Voyvoda-i merkûm ise eser-i teşvik ve tahriki olarak Rusya Devleti tarafından asker sevk idilmesinden dolayı Devlet-i aliyye'yi bir müddet daha Rusya Devleti'ne i'lân-ı harb itmekden men'etmek sevdasıyla Dersa'âdet'de bulunan Avusturya sefiri (68) vasıtasıyla cânib-i Bâb-ı âli'ye atî'üz-zikr tahrîrâtı irsâl eylemiştir:

Tahrîratı mezkûrenin hulâsa-i meâlidir

Bundan akdem cânib-i Bâb-ı âli'ye takdîm itmiş olduğum arızamdan anlaşılacağı vechile Rusya Devleti'nin niyyâtına dâ'ir olan vukûf ve ma'lûmatıma göre Rusya İmparatoru'nun saltanat-ı seniyye hakkında olan niyyâtı devleteyn beyninde cari olan muvâlât ve münasebat-ı dostâneye al'et-tevâli ve belki günden güne te'yid idilmekten ibârettdir. Rusya askerinin Memleketeyn'e idhâl idilmesi bir niyet-i hasm-âneye mebnî olmadıktan başka Devlet-i aliyye'ye ait eyalâtın zabtı maskadına mebnî dahi olmayub bi'l-akis Devlet-i aliyye'yi hem kendü ve hemde Avrupa devletlerinin menafa'ına muvaffak bir mevki' götürmedikten ibâret olduğuna iştibâh yoktur. Memleketeyn'de bulunun Rusya askeri kumandanı her bir husûsun müzâkeresine murahhas olduğundan şerâit-i atîye üzere tesviye-i maslahata me'zun bir me'mûr bir an evvel kumandanı mûmâ-ileyh tarafına i'zâm buyrulacak olur ise

keyfiyetin kemâl-i suhûletle tesfiye kılınacağı meczûm olduğundan şerâit-i mezkûrenin bir vechi zîr beyâna ibtidâr kılındı:

Evvelâ: Devlet-i aliyye ile İngiltere ve Rusya devletleri beyninde mün'akid olan ittifâk senedinin tecdidî.

Saniye: Rusya askeri mühimmâtının Karadeniz Boğazı'ndan imrârına müsâ'ade.

Sâlise: Devlet-i aliyye ile Rusya Devleti beyninde Eflâk ve Boğdan emâretlerine dâ'ir olan mukâvelâtın tamamı îcrâsına dikkat olunmak.

(69) Râbi'a: Memleketeyn ahâlisinin muhâfazası için bir fırka-yı askeriyyenin tanzîmine cânib-i Bâb-ı âli'den muvâfakat gösterilmek lâzım gelür.

Voyvoda-i merkûmun sûret-i hayır-hâh da olarak vukû'bulan işbu ihdârâtına cânib-i Bâb-ı âli'den havale-i sem'-i i'tibâr olunmadıktan başka 1807 senesi Kanun-i Sânisî evâhirinde Rusya Devleti'ne i'lân-ı harb olunmuştur.

**Voyvoda-i merkûm tarafından Rusya askerinin harekât-ı askeriyyesine dâ'ir
Rusya kumandanına verilen lâyhânın hulâsâ meâlidir**

Tuna sahilinde vâkı' kal'a-yı Osmaniyye muhâfızları içlerinde Rusya askerine mukâbele ve mukâvemete muktedir yalnız Bayrakdar Mustafa Paşa olup bunun mevcut maiyyeti ise on beş bin kişiden ibâret olduğundan üzerine lüzûmu mıkdar asker sevkiyle kuvve-i mevcudesi dağıldıktan sonra Tuna ile Balkan beyninde vâkı' bilâd suhûletle zabt idilmiş olacağından ol halde Rusya askerinin sağ cenâhı telafâtın üst tarafına kadar mümted olacağından Sırpular ile birleşmek mümkündür. Sırpular ise bu sırada Sırbistan etrâfında vâkı' kal'aların ba'zılarını zabt ile Ehl-i İslâmı Sırbistan'dan def' edecekleri cihetle bunlar dahi silâh altında bulunan Karadağlılar ile birleşüb bir taraftan Dubro Venedik'de bulunan Fransalunun fırka-yı askeriyyesine mukâbele ile berâber Bosna'ya tecâvüz ve diğerk taraftan dahi Sırpulardan on beş bin kişi Eflâk ve Boğdan askerine iltihâk iderek Vidin Kal'asının zabt ve istilâsına teşebbüs idebilirler. (70) Vidin Kal'ası ise öteden berü Sırbistana hücum iden

Osmanlıların nokta-i istinâdı olduğundan Sırpular bunun istilâsı için her günâ fedakârlık itmeğe müheyya' olduklarından başka Pasban-zâde'nin vefâtından sonra ol havâlide bulunan ümera-yı askeriyeye beyinde dahi ihtilâf-ı efkâr zuhûr itmiş olduğu cihetle kal'a-yı mezkûre suhûletle zapt olunabilir. İşte Rusya ordusunun sağ cenahı Sırpular ile Hırvat ve Karadağlıların nokta-i istinâdı bulunmuş olduğundan Dubro Venedik'de bulunan Fransızların tecâvüzâtı ednâ himmetle mündefi' olur. Elli bin neferden ibâret olan sağ cenâh dahi Balkanı zapt itmiş olacağından ol halde Rusya askeri ile berâber Memleketeyn'de tertîb ve tanzîmi mukarrer olan yigirmi beş bin ve Sırpulu olarak elli bin asker def'aten Rûmili tarafına sevk olunup ol havâli Hıristiyanları dahi ayaklandurulur ise Rûmili kıt'asının kâmilen zapt olunacağından iştibâh yokdur)

Kumandanı mûmâ-ileyh asâkir-i Osmaniyye'nin İsmail Kal'ası tarafına hücum itmelerine müntezir olduğundan mevcut maiyyeti olan askerin cüz'î mîkdârını Bükreş tarafına sevk iderek kusuruna Balunice'den İsmail'e varıncaya kadar Eflâk yakasını muhâfazasına ta'yin itmiş iken ümera-yı Osmaniyye kumandanı mûmâ-ileyhin me'mûru hilafında olarak İsmail'e hücum itmeyüb nezdlerinde bulunan Fransız zâbitânının ihtârı vech üzere Rusya ordusu ile Sırp eşkiyası miyâne lehinde bulunmak üzere Vidin civârlarını ordu-gâh ittihâz iderek oraca iktizâ iden istikâmâtı inşâ ittiklerinden sonra üç dört bin kişiden ibâret bir firka-yı askeriyeyi Eflâk tarafına sevk eylemişlerdir.

Keyfiyyet Bükreş'e aks ittikte orada bulunan Rusya askeri derhâl Boğdan tarafına (71) ri'cât itmiş olduğundan voyvoda-i merkûm dahi hâh na-hâh Bükreş'den sıvışıp Fokşan'a çekilmişdir. İşbu vak'adan sonra voyvoda-i merkûmun devlet ve millet-i İslâmiyye hakkında îcrâ-yı ihanette iktidarı olmadığı meczûm olduğundan gâ'ile-i hırs ve ye'isden dolayı artık dost ve düşmanı fark idemeyüb gah me'mûriyyet-i Devlet-i aliyye'nin harekât-ı zûlm-ânesinden ve gah Memleketeyn'de bulunan Rusya askeri kumandanının batâet hareket ve sû'i- tedbirinden şikayet itmekden hâli kalmamıştır.

Ol esnada Almanya'da vukû'bulan muhârebelerde Rusya askeri bozulduktan sonra 7 Temmuz sene nun târihinde Bonaparte ile Rusya İmparatoru etvârî

beynlerinde Tilsit nâm mahalde müntezim olunan mukâvele-nâmenin şerâit-i hafiyyesi ahkâmınca cânib-i saltanat-ı seniyyeden Fransalunun tavassudu kabûl olunmaz ve yahut der-dest olan müzakerât-ı sulhiyye üç maha kadar hitâm olunmaz ise Rûmili kıt'asının zabt ve istilâsına karâr verilmiş ise de İstanbul'un zabt ve tasarrufu husûsunda ittihâd-ı efkâr hâsıl olamadığından İstanbul'un zabtından sarf-ı nazarla Rûmili kıt'asının sûret-i mukasemesine vech-i atî üzere ya'ni:

Evvelâ: Edirne şehri, İstanbul tarafına kalmak üzere Lüleburgaz'ından bedai ile nokta boğazına kadar bir hadd çekildikten sonra iş bu hadd Devlet-i aliyye'den Rûmili'nde mutasarrıf olduğu memâlik için hadd-ı fasıl i'tibâr olunmasına

Sâniyen: Eflâk ve Boğdan emâretleri ile Meriç Nehri'ne kadar mümted olan eyalâtın Rusya Devleti'ne.

(72) Ve sâlisen: Sırbistan'ın Avusturya Devleti'ne.

Ve râbi'an: Bosna ile Arnabutluk ve Yanya havâlisi Yunanistan ve Mora ve Tırhala eyaletleri ve Kattaro Boğazı'nın Fransa Devleti'ne ve Cezâir-i Seb'a'nın zâtına mahsûs olmak üzere Bonaparte'ye ve Girit Cezîresi'nin dahi sabık Napoli Kralı'na terk olunmasına karâr verilmiştir.

Keyfiyyet voyvoda-i merkûmun ma'lûmu oldukda artık Devlet-i aliyye aleyhine olan tasavvurât-ı ma'lûmesinin îcrâsına sa'y itmesi Rusya Devleti tervic-i merâmına medâr olmakdan başka işe yaramayacağını cezm itmesiyle Eflâk voyvodalığını terk ile Rusya memâlikinde bulunan familyasına azîmet itmiş ve müddet-i ikâmetinde Sırbistan ve Memleketeyn ve İstanbul'da bulunan ihbâsıyla muhâbere ve mukâtebeye devâm itmiş ise de ef'ale masarrakatının Rusya me'mûru tarafından tecessüsü olunmakda olduğunu his itmekle işbu mukâtebeden dahi fariğ olmuştur.

1809 târihinde Fransa ile Rusya beyninde zuhûr iden muhârebe üzerine voyvoda-i merkûmun mahall-i ikâmeti olan Kive şehri hudûdu civârında bulunmak bahanesiyle Moskova şehrinde ikâmete me'mûr olmuştur. Bu ise kendüsünün Memleketeyn voyvodalarından infisâli sırasında düçar olduğu ye'is ve fûtûrüne

münzim bir bâr-gîran olduğundan Rusya devletine vukû'a gelen hıdemat-ı sadâkat-kâranesinin zikriyle hakkında lâyıķı vech üzere îcrâ-yi mükâfat idilmesini Rusya İmparatoru'nun defâ'atle iltimâs itdikten sonra 31 Ağustos sene 1814 târihinde Rusya İmparatoru tarafından Petersburg'a da'vet idilmekle derhâl ol tarafa azîmet eylemiş ise de (73) vusûlünden evvel İmparator, Viyana tarafına azîmet itmiş olduğundan avdetine intizâren bir seneden ziyâde Petersburg'da tevekkûf eylemiştir.

İmparator mûmâ-ileyh Petersburg'a avdetinde voyvoda-i merkûmun defe'atle nezdine celb itmiş ise de beynlerinde cereyan iden müzâkerâtın neye dâ'ir olduğu anlaşılamayub nokta-i ahd-i karibde Sırbistan'da büyük bir ihtilâlin vukû'u ve bu sırada memâlik-i şarkiyede dahi pek çok harekâtı askeriyenin îcrâ idileceği havâdisi münteşir olmuştur.

Voyvoda-i merkûm Petersburg'dan avdet itmezden evvel tahsilde bulunan oğlu Aleksandri'ya mülâki oldukda Yunanlılar selâmetlerini isterler ise ecnebiyyelerin mu'âvenetlerine ittizâr itmeyüb bi'z-zât kendüleri îcrâ-yı îcâbına teşebbüs itmek lâzım geldiğini beyân itdikten sonra Kive şehrine avdetinde füceten fevt olmuştur.

Voyvoda-i merkûm tarafından 17 Teşrîn-i Sâni 1807 târihinde Rusya umûr-ı harbiyyesi nâzırına gönderilen tahrîratın sûretidir

Devlet-i aliyye'de nâil hizmetlerin birincisi Dîvân-ı hümâyûn tercümanlığı olup bu hizmet münâsebetiyle gerek vükela-yı Devlet-i aliyye ve gerek padişah-ı âl-i Osmânın i'timâdına mazhar oldukdan tedâbiri müttehizeleri hakkında re'y ve nüfûzumun cari olduğu Avrupaca bilinüb söylenmiş bir keyfiyettir. Devlet-i aliyye'nin Rusya Devleti ile medevvet üzere bulunmuş ehem ve elzem olduğu îcâb idenler derk ve tefhîmi husûsunda tecâvüz-ü kusur itmediğim gibi Rusya Devleti'nin nezd-i Devlet-i aliyye'de nâ-fezâlikim (74) olması husûsunun dahi Hıristiyanların mûcib-i teessüfi olan ahvâlinin ıslâhına medâr olacağı meczûm olduğundan her halde Rusya Devleti'nin istihsâli merziyesine sa'y ve kûşîş eyledim. Tercümanlıkta üç sene müddet-i istihdâm olduğum hâlde imtisâlim vukû'unda üç yüz bin gurus deynim

zuhûr itmişdir. Bu hıdmet ise mebâliğ istihsâline medâr olduğu umûr-ı musâllahadandır.

Eflâk voyvodası, bu hengâmede Paspan-zâde ile Tirsilinkioğlu ve sâ'ir ümera-yı Osmaniyye'yi gah akce ve hediye i'tâsı ve gah tertib itmiş olduğum fırka-yı askeriye'nin irâ'esi ile min ba' Eflâk'a tecâvüz itmekden men' eyledim.

Muahharen Memleketeyn'e sevk olunan Rusya askerinin erzak ve levazımâtı sâ'iresini ta'ahhüdü vechile tesfiye eyledim. Rusya nâmının Osmanlılar beyinde mûcib-i dikkat olmasıyla berâber bunların Avrupa kıt'asından bütün bütün tard edilmelerine dâ'ir vukû'bulan ihtârât-ı mütevâliyem Ceneral Mülkson [مُلْكُون] tarafından kabûl olunmadığından bi'l-ahâre Devlet-i aliyye ile Rusya Devleti beyinde akd-i mütâreke idilmiş olduğundan Eflâk ve Boğdan voyvodalığını terke mecbur oldum.

**Sırbistan Baş Piskoposu Leondios tarafından 4 Şubat sene 1807 târîhiyle
voyvoda-i merkûma gönderilen tahrîrâtın sûretidir**

Kolucarı [کولچاری] vasıtasıyla gönderilen tahrîrâtınızı ihza eyledim. Rusya Devleti'nin mu'âvenetiyle Memleketeyn'de hükümdar sıfatını kazanmış olduğunuzdan memnûn olduk. Bundan akdem gönderilen tahrîrâtda beyân olunduğu vechile Belgrad Kal'asının istilâsıyla bunca dinsizlerin katlinden sonra bu aralık ne tarafa tecâvüz lâzım geldiği (75) müzâkere itmek üzere Sırp rü'esası akdemince meşveret eylemişlerdir. Rusya İmparatoru'nun müeddî ma'lûm olduğundan hem Ehl-i İslâma mukâbele hem de muhtac olduğumuz erzakı tedarik itmek için Kranya tarafına gidilmesini tensib idildikten ol vech üzere hareket olunmasına ittifâk-ı ârâ ile karâr verilmişdir. Makulaki vasıtasıyla gönderilen tahrîrâtınızdan merkûmun ifadât-ı şifâhiyesinden anlaşıldığına göre feth-i İslâm tarikiyle gidilüp Kranya'nın istilâ kılınması Rusya Devleti'nin mültezimi olduğundan derhâl icrâ-yı icâbına ibtidâr kılınmış ise de erzak ve levazımâtı sâ'ire tedârik olunamadığından bu babda vukû'bulan istirhâmınız üzerine merkûm Kalucarı bedelleri taraf-ı dostânelerinden ifâ olunmak üzere tarafınıza yüz bin kıyye ve yüz bin kıyye arpa teslîm itmekle bunlar icâb iden tarafa gönderilmişdir. Düşmanlarımız ahd-i karibde Vidin

Kal'asında mahsur olacaklarından bu kal'ayı dahi kariben zabt ideceğimizi me'mûl ideriz. Rûmili Hıristiyanlarının çoğu bu tarafa vekiller gönderüb silâh ve mühimmât-ı harbiyye talep itmektedir. Binâen-aleyh Rusya askeri Tuna'yı tecâvüz ittiği anda Hıristiyanların umûmen isyân idecekleri derkârdır. Silâh altında bulunan Sırbistan askeri dahi kırk dört bin neferden ibâretidir.

Girit Fâtihî Köprülü zemânında Dîvân-ı Hümâyûn Tercümanı

bulunan Tokuşî'ye dâ'irdir

Dîvân-ı hümâyûn tercümanlarının ahvâline dâ'ir bundan sekiz on sene akdem Dersa'âdet'de (76) tab' olunan bir risalede beyân olunduğuna göre Rûmların Kudüs-i Şerife dâ'ir olan imtiyâz fermân-ı âlisi tercüman-ı merkûmun vefâtında evrâk-ı metrûkesi arasında bulunub fakat ne vakit ve ne sûretle istihsâl kılınmış olduğu tahkik olunamamıştır. Şu kadar ki 1682 târihinde Dersa'âdet'de mukîm Movatıl nâm Fransa elçisi Kudüs-i Şerif'de vâkı' Kamame ile müştemilâtını ve eşya-yı sâ'iresini ber-takrible Latin papalarına teslim ittirmek üzere Kudüs-i Şerife azîmet itmiş olduğundan vaktin Rûm Patriki derhâl Edirne'ye azîmet ve fermân-ı âliyi mezkûrenin huzur-u hümâyûna arz ile ahkâmı münifesinin tamamı îcrâsını istihâm itmesi üzerine Sultan Ahmet Cami-i Şerifine senevi biner guruş verilmek şartıyla fermân-ı âli mezkur te'yid kılınmıştır.

Dîvân-ı hümâyûn Tercümanlarından Aleksandır Mavrokordato'ya dâ'irdir

Tercüman-ı merkûm Kara Mustafa Paşa'nın maiyyetinde olarak Viyana muhasarasında bulunmuşdur. Ordu-yı hümâyûn'un Viyana'dan ric'âtından sonra Avusturya İmparatoru tarafından tercüman-ı merkûma prens rütbesiyle elli bin altun verilmiş olduğu halde bu madde vefâtına değin ıyâl ve evlâdlarından başka kimseye bildirilmemiştir. Bu maddenin bu derece mektûm tutulduğuna bakılınca tercüman-ı merkûmun Bâb-ı âli'den gitmesi lâzım bir büyük hıdmet mukabilinde verilmiş olduğundan iştibâh yokdur. Tercüman-ı merkûmun Avusturya Devleti'ne olan hıdmeti bahsine gelince Viyana Muhasarası hengâmında yaver-i hümâyûnun ahvâliyle müzâkerât ve harekât-ı harbiyyeye dâ'ir olan tahkikâtını Avusturya Devleti'ne ihbâr ve yahud Viyana Kal'asını hücûmla zabt idilmesine dâ'ir olan (77)

re'y ve karârın bir takım ihtârât ile Avusturya Devleti'ne imdâd için Lehistan'dan hareket iden Sobiyeski nâm kralın mevcut maiyyeti olan otuz bin Lehlü askeri ile Viyana'ya vûruduna değin te'sirine sebep olması husûslarından ibâret olmak lâzım gelür hulâsâ-i kelâm Avusturya Devleti tarafından tercüman-ı merkûma verilen mükâfatın ehemmiyetine bakulur ise anın bu yolda olan hıdmeti Viyana şehrinin asâkir-i islâmiyenin kabza-ı tasarruflarına adem-i intikâline medâr olmakdan ibâret olup bu ise ya'ni Viyana şehrinin zabt idilememesi devlet ve millet-i islâmiyye hakkında halen ve istikbâlen pek çok zarar ve ziyâna müeddî olduğundan tercüman-ı merkûm bu babda olan hıyaneti akran ve emsâlinin hıyanet ve ziyânından kat be-kat mazhar olmuştur.

Hançerlü nâm Tersane-i âmire Tercümanı

1787 târihinde Rusya Devleti'ne i'lân-ı harb olunduktan sonra Mora kürbünde vâkı' Çamlıca adası ahâlîsinin ref-i livâ-yı şekavet itmeleri melhûz ittiğinden ahâll-i merkûmun Anadolu tarafına nakl ve iskân idilmelerine karâr verilmiş iken tercüman-ı merkûm ahâll-i merkûmenin dağılmasından dolayı devlet hakkında bir fâide hâsıl olamayacağından bahisle Donanma-yı hümayûn maiyyetinde kullanılmak üzere ahâll-i merkûmeye ait olan sefâinden münâsib mîkdârının taifeleriyle berâber zabt idilmelerini vaktin Bahriye Nâzırı'na derk ve tefhîm itmekle nâzır-ı merkûma dâ'ir ahâll-i merkûmenin vech-i meşrûh üzere (78) naklinden sarf-ı nazar eylemişdir. Bunlar ise muahharen zuhûr iden Rûm fetreti zemânında eşkiyâ-yı sâ'ireden ziyâde Rûm fetretinin ibtidârına bahis olmuştur.

İşte lüzûmsuz ve münâsebetsiz bir müsâ'ade-i encâm-kârda devlet ve millet hakkında pek çok zarar ve ziyânın vukû'una dahi Mora Cezîresi'yle Yunanistan gibi bir eyalet-i cismânenin elden gitmesine medâr olduğu gibi Devlet-i aliyye'nin hayli vakitten berü tasarruf itmekte olduğu ekser meşkûlâtın dahi fuzûli olarak gösterilen bir takım müsada'yattan neş'et itmiş olduğu umûr-ı maslahatdandır.

METNİN İÇİNDEKİLER

İKİNCİ FASIL	2
Memleketeyn Vak'asına Dâ'irdir.....	2
Tuna sevâhilinde vâkı' kal'a ve istihkâmat-ı sâ'irenin ahvâli bahsine gelince	5
Voyvoda-i merkûmun tasavvurât ve teşebbüsât vak'ası bahsine gelince	7
Nâzır-ı merkûmun harekât-ı harbiyesi bahsine gelince	10
Tuna sevâhilinin muhâfazasına me'mûr ümera ve zâbitan-ı islâmiyenin Boğdan'da zuhûr iden Rûm eşkıyası hakkında olan teşebbüsât ve harekâtı bahsine gelince	11
Yunan eşkıyasının Mora ihtilâlinden evvel Memleketeyn'de ref'-i livâ-yı şekâvet itdiklerinden dolayı saltanat-ı seniyye hakkında zuhûr iden zarar ve ziyânın mikdâr-ı sahihi bahsine gelince	17
Nâzır-merkûmun ahvâli bahsine gelince	17
İpsilândi familyasının emvâl-i mevrûsesi bahsine gelince	18
Memleketeyn vak'asının zuhûrunu istilzâm iden esbâb-ı mütenevi'nin ta'yîni bahsine gelince	19
ÜÇÜNCÜ FASIL	21
Tepedelenli Ali Paşa'nın hasm-âyı dîn ü devlet tarafından teveccühle iğfâl olduğuna dâ'irdir.....	21
DÖRDÜNCÜ FASIL	37
Suli kulelerinin eşkıyâ tarafından ne vechle zabt olduğuna dâ'irdir.....	37
Ordu-yı ser-askeri tarafından ol-esnâda eşkıyâ-yı merkûme üzerlerine gönderilen asker firkalarının ahvâl ü harekâtı bahsine gelince	43
Bir taraftan i'timâdın ve diğerk taraftan dahi emniyyetin sû'i-isti'mâl olduğuna dâir bir fikrâdır.....	44
CİLD 3	46

DÖRDÜNCÜ FASIL..... 47

Suli kulelerinin eşkiyâ tarafından ne vechle zabt olunduğuna dâ'irdir.....	47
Ordu-yı ser-askeri tarafından ol-esnâda Suli eşkiyâsı üzerine gönderilen asker fırkalarının ahvâl ü harekâtı bahsine gelince	53
Mucîb-i intibâh bir fık râdır.....	54
Hatıra.....	55

BEŞİNCİ FASIL 56

Divân-ı Hümâyûn Tercümanlarından Ba'zılarının Devlet-i aliyye Hakkında Olan Tasavvurât ve Teşebbüsâta Dâ'irdir.....	56
Yuvâni İpsilândi'nin tercüme-i hali beyânındadır.....	56
Yuvâni İpsilândi'nin tercüme-i hali beyânındadır.....	57
Aleksandr İpsilândinin tercüme-i hali beyânındadır.....	58
Teşebbüsât-ı harbiyyesi bahsine gelince	59
Konstanti İpsilandi'nin tercüme-i halli beyânındadır.....	63
Ol târihde Memâlik-i Osmaniyyenin ahvâli bahsine gelince	66
Sûret-i tahrîrat-ı mezkûre.....	73
Sûret-i tahrîrat-ı mezkûre.....	75
Ol-esnâda Sırbistan ahâlîsinin ahvâli bahsine gelince	78
Sırbistan ihtilâlinin zuhûruna sebep olan voyvoda-i merkûmun ol-esnâda olan tasavvurât ve teşebbüsâtı bahsine gelince	79
Sûret-i tahrîrat-ı mezkûre.....	85
Mezkur ta'limat-nâmenin sûretidir.....	85
Voyvoda-ı merkûmun ol-esnâda olan hüküm ü nüfûzu bahsine gelince.....	86
Birinci lâyhânın sûretidir.....	89
İkinci lâyhânın sûretidir.....	91
Üçüncü lâyhânın sûretidir.....	92

Sûret-i tahrîrât-ı mezkûre.....	94
Tahrîratı mezkûrenin hulâsa-i meâlidir.....	97
Voyvoda-i merkûm tarafından Rusya askerinin harekât-ı askeriyyesine dâ'ir Rusya kumandanına verilen lâyhânın hulâsâ meâlidir.....	98
Voyvoda-i merkûm tarafından 17 Teşrîn-i Sâni 1807 târihinde Rusya umûr-ı harbiyyesi nâzırına gönderilen tahrîratın sûretidir.....	101
Sırbistan Baş Piskoposu Leondios tarafından 4 Şubat sene 1807 târihiyle voyvoda-i merkûma gönderilen tahrîratın sûretidir.....	102
Girit Fâtihi Köprülü zemânında Dîvân-ı Hümâyûn Tercümanı.....	103
bulunan Tokuşi'ye dâ'irdir.....	103
Dîvân-ı hümâyûn Tercümanlarından Aleksandır Mavrokordato'ya dâ'irdir.....	103
Hançerlü nâm Tersane-i âmire Tercümanı.....	104

KAYNAKÇA

- Ahmed Cevdet. (1309). *Târih-i Cevdet*. Dersaâdet: Matbaa-ı Osmaniyye.
- Bursalı Mehmed Tâhir. (2000). *Osmanlı Müellifleri*, Cilt 3, s.147-148. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Castellan, G. (1995). *Balkanların Tarihi* (Çeviren: A. Yaraman-Başbuğu). İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1998). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. 15. Baskı. Ankara: Aydın Yayınevi.
- Glenny, M. (2000). *Balkanlar 1804-1999* (Türkçesi: M. Harmancı). İstanbul: Sabah Kitapçılık.
- Karal, E. Z. (1999). *Osmanlı Tarihi*, Cilt 5. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Kocabaş, S. (1984). *Tarihte ve Günümüzde Türk-Yunan Mücadelesi*. İstanbul: Bayrak Yayıncılık.
- Mansur, M. (1995). *İskenderiye Kütüphanesini Müslümanlar Mı Yaktı?* (Sadelerştiren: F. Unan). Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Mehmed. (1288). *Rum Fetretine Dair Tarih*. İstanbul: Camlı Han Matbaası.
- Sâmi, Ş. (1317). *Kamûs-ı Türkî*. Dersaâdet: İkdâm Matbaası.
- Sezer, H. (1999). Mora İsyanı ve Yunanistan'ın Bağımsızlığı (1821-1829), *Osmanlı*, Cilt 2, s. 87-93. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Ülken, H. Z. (1999). *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*. İstanbul: Ülken Yayınları.
- Yorga, N. (1948). *Osmanlı Tarihi* (Çeviren: B. S. Baykal). İstanbul: Ankara Üniversitesi Yayınları.

EKLER LİSTESİ

- 1. Osmanlı Müellifleri**
- 2. Basma Nüshaların Kapaklarından Örnekler**
- 3. Basma Nüshalarda Bulunan “İçindekiler” Sayfası**
- 4. Metnin Fotokopisi**

افلامده تقيض ايلدى. بر خيلى مدت دولت عليه نك مصر فوق العاده قونيسرى غازى احمد مختار باشا معيتمده برنجى كاتيك خدمتمده بولوندى. مؤخرآ درسماده نقل اولونار قونيسى ديوان هايون ماموريتنه ، سوكرآ شوراي دولت اعضاالته تعيين اولوندى .

[۱۳۲۴] ده ارتحال ايدورك اكدارده عناده غلهسنده چدينك بناكردهسى اولان باندريمعلى زاده دركاهى دنيان چلونى دركاهنه دفن ايلدى .
آثار مطبوعسى — [آفريقا دليل] ايله [خطوط برابيه ترجمسى] نامنى وردىكى [عبدالغلب خطى ترجمسى] و [دليل وادى النيل] در . برنجى اثرى آفريقا حقتده لسانزده بايزلان جغرافيا كتابايريك الك بويوك و الك استناده ليسى اولوب [۷۶۹] محققينى حاوى اوليق اولوزه [۱۳۱۲] سنه غچريهنسده مصرده طبع اولونمشدر . خطه مصرى حقتده كى معلومات ديكر عمالك حقتده كى معلوماتدن بش اون مثل داها چوقدر . هر قطعه نك جغرافياى تاريخنسدن ده بجن اولوندينى كى خطمصر يه نك ده تاريخ قديمندن بجن اولونيش و بتخصيص قوچات اسلامدن زمانزه قدر كچن وقايع واحوال و تفصيل بيان ايديشدر . فراغتده و خطوط برابيه يه عالم رسملر و بايزرده وارد . بو اثر توركيجه ، عربجه ، فرانسوزجه ، جنش كسور آثاره مراجعته وجوده كلىدر . باورز سلطان سليك مصر قوچاتى ميين اولان [تاريخ سهيل] يه ده ترجمه ايله شد .

محمد منصور انصرى

ارباب معارف و جيتدن مقدم بر ذات اولوب . مكتب مصلحن اولان پدري (قولويه) لى (عبدالله) افنديك (منستر) ده ممالكى ائشانسده (منستر) ده تولد ايدى معلومات ابتدائيه سنى بعدالآكال (استانبول) . كلاورك روجا ايله اسكى بولاند لسانه اولان و قوفى دولايسيه باب حالى ترجمه اوله سنده مآور اولدى . بو ائشاده (انكليز) مستشرق مشهورى (رومعاوز) دن فرانسوزجه نى تحصيل ايتدىكى كچى برازده انكليزجه اوكرندى و ماموريت رسمه سنجه بالترقى شوراي دولت اعضا معاوناكنه تعيين اولوندى . بو ماموريتده ايكن تقاعدى اجرا ايديلورك (ككبوزه - كوزه) ده اختيار اقامت ايلدى . و [۱۳۱۴] تاريخنده ارتحال ايلوب (جويان مصطفي باشا) جامع شريفنى قاپسى قارشيسنه دفن ايلدى .

اوربوا السنه مترقى سنى نظرده آلهوق هر حكومتده علوم و فنونك انكشافى اول بولول سان ملانك ترقينه وابسته اولدينه قانع اولدينى جيتاه اوتاريخنده مكتب طيه مزده كى فراانسوزجه تدريسك علمنده كى افكار صائبه اربابيه تترك مساعى ايلوب مقصدينه ناائل اولشدر .

آثاري :

- (۱) مشهور اكدندريه كتبخانه سنه دائر رساله تاريخيه (مطبعدر)
- (۲) روم غزونه دائر تاريخ (برنجى جزئى مطبوعدر)
- (۳) عمالك عناييده انحصار طبابت (فرانسوزجه - مطبوعدر)
- (۴) اسرار فارمايسون
- (۵) اهل صليب وقصسى
- (۶) تورات و انجيل اختلافاتى
- (۷) ثروت مليه
- (۸) امور ماليه (بازمه بر نسنخسى ييلديز كتبخانه سنهدر)

محمد به يوسف ايركس

علم تاريخك تراجم احوال شميسى متوغلرندن بر ذات اولوب عصر بتر ارباب دانلشندن (على اسيرى) افنديك افادله زينه كوره (ديار بكر) ليدر . (طاش كوپرولو زاده) نك (شقايق نعمانيه) سنى ، (امام نماني) نك (قصص انبيا) سنى ، (واقدي) نك (فتوح الشام) نى ترجمه ايتشدر كه اوچى ده غير مطبوعدر . (فتوح الشام) ك ترجمه (۱۰۹۸) دمدر . (بيروت) ، دزدارى محافظى ايدى .

سرابك

داغستانده تولد ايلوب روسيه باي تخنده علوم عاليه تحصيل ايدركن بورابه التجا ايتشدر و اورزون مدت مملكتمترك حيات عرفانه قارشيشدر .

EK-2: Basma Nüshaların İç Kapaklarından Örnekler

(روم فترته دا تر تاریخ)

اثر

(محمد)

جاملی خاننده با صامت در

۷۷۱۱

EK-2: Basma Nüshaların İç Kapaklarından Örnekler

SAN SUNGU
TAPHARI

(دوم فترتده دا تاریخ)

بوشکی جیزو

— ۴۴ —

تورای دوزن و معاد و کنگنه متفا حد
(مجموعه) بیله

— ۴۴ —

جامعی غاشته یا صلته

— ۴۴ —

۱۳۳۸

* 6 *

اشبو تاریخ یدی فصلی مشتمل اولوب

برنجیسی

آریانا نام جمعیت خفیه نك صورت تشكلی ایله تشبثات و اجرا آتمة

ایکنجیسی

ناظر عمومینك روسیه ممالکیندن بغدادنه دخولی تاریخیندن بدأ ایله

عوناتك قهر و تدمیرلینه دکین جریان ایدن معاملات و محارباتنه

اوچنجیسی

سولی قله لرینك روم اشقباسی طرفندن نوجهله ضبط اولندیغنه

دردنجیسی

تبه دانلی علی پاشانك آریا اعضاسی ایله زوسیه مأمورلی طرفندن

نوجهله اغفال اولندیغنه

بشنجیسی

آریانك ناظر عمومینسی علیکساندر ایسلاندی ایله اجدادندن بعضیلرینك

دوات و ملت اسلامیه علیهنده اولان تصورات و تشبثاتنه

النجیسی

موره اشقیاسنك احوال و حرکاتنه دائر

ییدنجیسی

یونان مسئله سنه دائر نشر و تعطی اولسان بغض محررات مهمه

ورسمیه بی شاملدر

-----۸۸۸۸-----

EK – 4

METNİN FOTOKOPİSİ

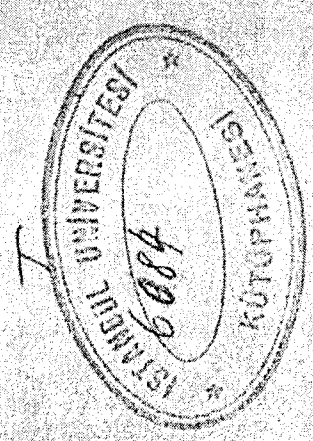
T
6084

موضوع: ...
مؤلف: ...
سوی: ...
محل: ...

86228

مؤلف: ...

محل: ...

۷۵۸۸

ملکیت و تقسیم زمین

برخی فصله بانه اولینی وجه اوزره افلازه و بعدله و مورد ایزان سکن و بیکه
 معارضه شوره سله اولیای تدبیریا حلب و جمع ایلامه دروم آفتابله مورده
 الطسره اول رفع لوی خواره بندیه انصار اول صفت خفیه طایفه زرا و بیلی
 اولیفته ایزانک ناطع عمومی رینله عکله در ایلامی روجه ایلطوری صفت کله
 بار و صبه خورنده استغفار کده صک زناقت سبه الی کسی بولیفی خاک مکنه کوله
 اوزره روجه مکنه واقع کیشوره حرکه و انای اهلک روجه صبه فرمانده ایزان
 مدلی ایزان خنده منق عینت اولیفته بجه اولطره وصولک نصیه صورته
 ایزان قیام ای کزله بوضوحه طولای سایه موقع حله ناک بولنده اول کول
 صفت اولطره بولانه روجه مازله طرفه اوزره جوقه معاونت اوله مدله کتشف
 ایزان فرمانده موزوم جوار ایزان ایزان برده شری جواره بولانه روجه عکله ناک
 بغداد رهوک و بیا بولسی ایزان سینه بولانه ایزان اولیفته بانه نکلده طره موزوم
 و حال کل مقصود شویا فرمانده موزومده معاونت و سبب اولیفته برده ایزان
 نماز ایزان بغداد داخل اولیفته
 نظر موزوم و صولته اوله ایلوی خواره ایزان بغداد و بولوسی طرفه نرب و تنظیم

فلسه اولایه یاز و سوزای عسکری نظر موزومک وصوله انتفا ایزان موزومده بیکه
 کیده بولاک اطرافه ریزسه اولیفته نظر موزومک وصولک خفیه سبب استغفار ایزان
 ایزان که نصک اصول وجه کده سینه عسکره و خانیته
 نظر موزوم ایزان عسکری بالاسطحجاب بانه سهری قریب واقع عطله سینه وصوله
 بولاک خفیه نفه ایزان بولانه ایزان عکله زده موزوم اولیفته ایزان ایزان
 مصلح موزوم ایزان جوقه در صول ایزان اوزره صط ایزان کده صک کده سینه
 اولیفته صکله خواره کازار سینه طولای اهلک روجه موزوم ایزان ایزان ایزان
 مضمونده موزومده و همه مکه اولیفته ایزان مکنه نایب و جمع اولیفته ایزان
 اولیفته افعال ایزان صطایه وصال ایزان مضمون روجه فرماندهی زینه صفت ایزان
 کز و سکن اولیفته مکنه ایزان مکنه ایزان ایزان ایزان ایزان ایزان ایزان
 مزی اولیفته ایزان اولیفته جمع ایزان بولانه اولیفته بالاسطحجاب دروم اولیفته بولانه
 کزاک مضمونه یعنی اولیفته ایزان ایزان
 موزوم مزی ایزان یعنی مضمونه بانه اولیفته وجه اوزره ایزان نام صفت مضمونه
 افضانه اولیفته صبه کزاک صفت مذکوره ناک دوله صبه صفت اولیفته
 و سبب ایزان کزاک بجه جواره جمع ایزان بولانه ایزان ایزان مضمونه موزومده
 اولیفته یقیناً ایزانده ایزان ایزان نظر موزومک سانی بولانه بولانه

دو روز فرزند بگم عموره اندک در صحنه نظر فرزندان بگذار و صلوات الله علیهم و علیهم
اولیعی اشقای مرفیله بی برار بوند ایوبه سنج نسیک ما کولاده و روحانه دلوزارانه
ساره تک کنده سزکیده انکفا ایوب دولت و ملت اسلامه خفت اولاد افشاره
سخت اجنه مدارا کوه اوزره انه زبرد بالانه بگذاره و بود لرزه خفته ساره
نقدیه عکبره زنی نظر فرزندان ایرک برینه بکس بونده بر نام و صورت
و ملل ساره سر برنده عیالات اطاره بیوز نقدیه و کب بر لاک عکبره زنی
ایسه و نفسی بگذاره اماره زاهدت بولانه باجه و دله بر لاله بکس کوردان از

هیه طرفه مقدر مهور کونده ساره
لوز سزاهدت واقع قلع و اشکامه ساره تک اصوات کسب اوله آناه بوند
علیا عصبانه نمه بولنده دولت عکبره توه نمیه موجود زهه کادای باجه
طرفه سوره ایسه اول بگذاره اولی قلمه سنج کله اوجوز و طرفه سنج ایوبه زنی
سخت نظر عکبری بولوت اینخ اید مایه سخته سخت عکبری زنی مایه سخته
ما کولاده و لوزارانه ساره کبی خشیانه بوند اولی خفته بولونه نظر فرزندان
ملکت جمع فرزندان ایسه بکسی اشقابه و دم ایسه طرفه خوار از کس مایه سخته
سولانه کس بد بگذاره اولاد زهه سزادک بر نامه زهه نایب مدارا سخته
نظر فرزندان سوال مشوج اوزره بگذاره و بودن سو صورت انصاف ایسه و کله مدارا

اسلامک محمود اراسی قوی صلوات الله علیه اول بگذاره بجه با انصافه اجری ایجان
انداز اولی لوزم کلید ایسه بی صافه اطاره بری هر طرفه و بکری بکری
ملکت بولانه بولانه نوره خفته با یکی اعلانه زنی و نظرم ایسه مقدر فرزند
انفصی زله الا فرزند ایسه
نظر فرزندان سالف ازک اعلانه اطاره اول بگذاره حکم کده سزادک
نظر فرزند زنی سزادک صدای اول بگذاره ملکت بولونه و مدارک جوخی
صفت و بخاری زنی ایسه نظر فرزندان مقنت بولونه اشقافه فرزند انجان
اول بگذاره واقع سخته سخته بولونه و مدارک بر مفری زنی اشقافه فرزند

انجان بولان اوزره اول طرفه کسبه و سبه لکلی به بگذاره اماره کسبه صلوات
بروز زنی کسبه و صلواته و سبه دولت کس مایه موضوعی خلاصه اول بگذاره
سول خفت و سبه بگذاره جمع بگذاره سخته سخته سخته سخته سخته سخته
اول بگذاره بجه خفته و لوزر لوزر بولونه زنی افراتیکه محبت ایسه اول بگذاره
سخته دولت طرفه کس مایه سخته کس بولونه دولت و نفسی از بولونه اول بگذاره
دولت بولونه بگذاره بولونه و بولونه بگذاره سخته بولونه بگذاره
نظر صلواته کلید بکس بولانه اشقافه زنه فرزند معانه ایسه

صارت له اهل جمع اوله استغناء بقدر انك لو بدك عدوى اليك بلع الله
اصد حبه صرف الحمد و ذره نفس بقدره جمع اوله اعانه اجماعه في تقيها
او صحت كسب بالبع اوله في شبه اجمعه اوله بقدره نظر منوم زب اواره منه بولاه
استغناء منوم به بالاشجاب - ووم ابع طرفه في ذره ابع حلك اوله بالاعطاولك بولاه
بونا به و صوب ذره ص غلزل في صومعي في الهامه صلاحه في الوهب و صمست و مع اوله
و نظم اجمعه اوله في باور لانه النجانه ابع طلبة و اول حاله مورده منه سلاله كسب به
بفوقه صبه تاراك ابع به بقدره و اهل اوله -

بعضي فصدك بانه اوله في و طرودره افضل ماصي كرك مكنه ورك مورده طرودره
ذره لوى استفدال اوله في اذره و دعاهي له في ابع انسا بولك فط و اطرده ماصي
فانسي انسا بول صحت فطه نك قراري انفسه اوله بقدره نظر منوم مكنه
اجاب ابع حكاه صبه في استغناء و اهل جمع مكره طرفه في ذره موصوفه
لهم قرار مذكور و هده سار ذره لادره استغناء طرودره صعي رغبه ابع في

نوصيه و فيه ابع
بوصفه و يعني و ماره نا بخت قدوم بولاه بولاه استغناء بروسه في بولاه
او بدسه فطه عفا نو فجا كباره بقدره هجوم ابع ر و ذره بولاه لاهل اسلاي كاهلا

استغناء
استغناء محله بانه اوله في و طرودره مورده الطيبه تصور عصبه في ذره
الكله و ذره طرفه بقدره ماصي اوله استغناء و افع له مكره و كلاه سلطه
بعض طرفه صول استمع اجمعا فلكله اوله في سالفه كرك به و فطه و نورعانه
كله في و كبه مكره في اجمعه اذره بولاه بونا به صحت فطه نفسه و كره تصور
و نكاته و افعه منه اصلا صول اعطاله ابع و نورعانه مشرود بونا بولك
عصه و فطه له اوله في بونه بونه صفا سله اوله في بوليه و رصعانه
عكس ابع كره محذوره ابع صفت و طرودره كره كره في ذره عموم الهل سلاله
حضور و افعاله سلبه فوفه العاده سلاله و اطلبه و دعاهي اوله في موزي الهه
الوكه فالك و افع و الهسي و صبه ربابه و مقتضاي صحت عه اوله في سلاله اوله
اجابه في ابع ابع به صفت و صحت عله سلاله طرودره عفا به معمله

استغناء
ببعض طرفه تصور و نكاته و افعه في كلفي في فطه بانه اوله في و طرودره
كرك في اوله فطه سلاله صفت اوله في بالكر فطه حبل و سلاله اجماع
استغناء به فطه ابع و ذره اوله تصور له ابع سلاله بانه اوله في و كره

ماده اوله
غضبہ الکحل اسلام علیہ بصره وکانه حبه نصی اینه ابرج منبغ بلونه در بوزله
اتقیا الکحل سدک لجمونه مفاومت ایه سبب صدغضبه طرفه مصلوب و منبروم اولونه
شرفوم روز روزی اینه کتباته در سوره اینه از در هوسنه صرف نظر ابرک انجمنه
اینگ اینه نظر شرفوم اورد و کاهی اولونه سالفانکه زردی فیهنه صفتنه
شرفوم روز روز مذکور فیه موصفت اینه کب عیننی کدرینه سوال اولونه خطبه
اولین صراف معاصه فیه عملا عکبره بر زرفسه و فوعولام محاربه مکرکه و فونونه
سوجود یعنی اولونه و مجله اتقیا نف راسه و لهنه باب اینه اجوبه رهت اینه
محل مذکوره بولونه اتقیا معاصی اولونه نظر سوره اخف ربه و سونها و اینه
و زرفیه فیه جانه اینه فیه بوز فرفره اینه و طریک توفقه صراف ایه سبب
در حال اتقیا و لایزانه ساره به نیک اید کوجک اولونه طرفه فراه فیه اینه
تا عید نظر و شرفوم یعنی جانه ایه اتقیا فیه اینه ابرک مذکور فیه مقدما
جلب و جمع اینه اولونه از زاده و صونان کانه نیک اید خطبه نصو اولونه توفقه
فیه واقع یعنی فیه طرفه عیننه اینه
مکرکه حرکت اید عملا عکبره اینه مین ناخوش مذکور فیه نقل اینه اتقیا
و زرفوم کب اینه اولونه از زاده و صونان و اسای ساری بلا صراف اینه کتباته

الجمیعه بینه اینه در سوره اتقیا یعنی عکبره ساره نقل اینه تاریخ شرفوم
باب اینه کتبت زولنده نسی عکبرک هت مجموع سده اتقیا معصک نفی فیه
الجبب فقط و زرفوم کتبتونه کتبت حاله کتبت عکبره یعنی فیه اولونه اولونه
سکره لینه صاره نم کتبت بر داره و سوه اولونه اینه عکبره اتقیا فیه
نفسدینه و مکره اولینی حاله نقل و زرفوم اینه کتبت نفی فیه
شرفوم صاده بوسیده اید محاربه کتبت اینه از صفاق ایدیه اولونه کتبت
و فوعولام محاربه کتبت عکبره سنی عفو اینه مکره اتقیا شرفوم لانه
ساعده یعنی فیه و سوبه نم نیک فیه نفی اینه کتبت فیه اینه اینه
در صراف فیه اینه فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه
بوندینه یعنی فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه فیه
و نفی اولونه
اتقیا عیننه سینه اینه فیه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه
اولونه اتقیا فیه فیه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه
و سینه در عکبره طرفه کتبت عملا عکبره اینه اینه اینه اینه اینه اینه
مجمع اینه بوز فیه اتقیا بوسیده محاربه و صک بوندینه معصک نفی اینه
نصرا یعنی فیه کتبت اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه اینه

نصف فربه ایگز به عثمانو عسکرک بولاره اولاره نقصانه استقام اتمام حدیسه
دعوه فیه سنا جمع اینه اوله نقیبا سیک فخریام زایک بله سوز نف سوزی بله در نیم
لوی بالاشحاب مذکور رنج فیه سینه حله و حرانه تا یخف در غاسانه ایک س سوز
واقع بریزه رنج موصف اینه
ایسی کوفی ضاحیه استقام خم صبر اندر اتمک اوزره بصد موصفک فطیه استقامات
لازمک انسانی اندر اینه اوله فزه نفس در غاسانه فیه سیک بولنه عثمانو عسکرکی رنج
فخری بالکله فایم بید اوقضا ایدر حله و خذ فو قاریا فسلو انسانی اندر اینه اوله فزه
هکایه عسکر بر مایع اولاره بصد اینه رنج اطرفه ابتداء

استقامت سوز فزه ربا اید بفعال ایدلانک نام کسه کالفانکر ایدلانک اطرفه ایدلانک کرکوز
عثمانو عسکرکله ذرا اینک تنک بولنده زاله اولاره سوز فیه فیه اتمامک کیم بر نظریه
فزه سانه ربار و اجهت انکسینه هم عثمانو عسکرکی اوزره هجوم ایسی بصلو
بر طرفه سوز فزه ربا موجود یعنی اولاره سوز فزه سوزی به بالاشحاب اولاره واقع
سوز فیه سوزی فیه بولنده عثمانو عسکرکی اوزره هجوم و دیگر طرفه رنج موزوم بصلو
ایدلانک فیه راز و سنج بولنه استقام ایدر رجه فطیه طویله رنج در غاسانه فیه سوز فیه

عثمانو اوله رنج هجوم ایدر
سالی اکثر فخر طرفه کیده استقام عثمانو عسکرکی فیه ایدر اتمک ملاحظه فخری

روحان فیه بولنده استقام بر فخری فیه مذکور رنج اوله عثمانو عسکرکی استقام
فیه ایدر استقامک جوخی بالاشحاب فیه سینه اوله این اوزره فخری سنا
طرفه سوز فیه اینه ایدر عثمانو عسکرکی فیه ایدر تفاوته فیه سنا ایدر
صفت فیه طرفه فیه ایدر اوله فیه کیم فیه مذکور در رنج بولنده عثمانو عسکرکی استقام
مور اولاره استقام رنج بر فخر اوله فزه راز و سنج بولنده ایک فطیه طویله رنج ایدر
کتاب ایدر

استقامت سوز فزه اولاره نقصانه نقیبا سیک فخریام ایدر کوه اوله اوله
خوف و دهنه و جبار ایدر رنج عثمانو عسکرکی استقام سوز فیه فیه رنج اوله فزه
کوک فطیه سوز فزه رنج سانه استقام سوز فیه فیه رنج ایدر ایدر کوه اوله فزه
افیه رنج رنج فیه ایدر فیه ایدر فیه ایدر فیه ایدر فیه ایدر فیه ایدر فیه ایدر
صراحتی اعتبار اینه بحال و فخری فخری فیه سنا ایدر
بالا ربار اوله رنج فطیه سوز فزه معارضه سوز فیه ایدر فطیه ایدر
اصل راز و سنج بولنده حال بولنده رنج اوزره اوله فخری کوه بولنده اوله
نصرتی مال حلیا کیم فزه رنج فیه فیه رنج اوله فخری فیه رنج اوله فخری فیه

بر طرفه کیم فیه فیه اوله فخری فیه ایدر فیه ایدر فیه ایدر فیه ایدر فیه ایدر
فخری مال حلیا کیم فزه رنج فیه فیه رنج اوله فخری فیه رنج اوله فخری فیه
فخری مال حلیا کیم فزه رنج فیه فیه رنج اوله فخری فیه رنج اوله فخری فیه

دو صورتی که در صورت صبر به دو سبب است
اول اینکه آنکه بعضی وقتها ظهوری و بالافزون
در آن صورتی است که سبب ظهور آن در صورت

تسلط آن است که خصم را برود و در طرفه ظهور آن فعال اولیفته در

دولت علیه است و در صورتی نیز که کسی تا پیش وقوع آن محاربه در زمانی است که در
اوسته ضعیفی است که سبب ظهور است نسبت در افعای صدها در آن مقدار است که در آن
هفتصد و کلای که در بعضی وقتها بعضی وقتها در بعضی وقتها در بعضی وقتها
القائه و تحریکات است و در آن سبب است که در هر طرفه است و در هر طرفه است
اولیفته در آن است که در هر طرفه است و در هر طرفه است و در هر طرفه است

را قبل از آنکه ظهور آن در آن است
بناد علیه که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است
در صورتی که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است
اطلا در صورتی که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است
که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است
این جمله است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است
فصلی را که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است
اولیفته در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است
اولیفته در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است که در آن است

بالساده روسيه و دولتي طرفونه بوسلانو اقطاع عظيمه خلاصه
تخراج ايتك اوزره قسطنطين و دولتم كنه به روسيه طرفه لغرم ايميني
برخي فصلك يابه اولينين و طر از با هم جيت خفيه اعضاسته الهب ياده ره مهم
روسه نوزدهمى زجهان با بارينو بولو اولريك بولسانه روسيه بنه سه عا نه بطسه
صالحان نسيمجونه ايه صه يابه كه وب كلك اولينيه بيك كزوزه اوليكى نشين
تير يابه عيقت ايكه تير لى عيقت ياك كانديزه ماره ايله زجهان زيرى زيريه حلب
و عيقت ياك و كلاري دولتي عيقت ايره ايميني فالاسه اولينيه روسيه دولتي طرفه
كند و بيلبر اقطاعه بر ايش و جازوي عقيبه صه كه تيريه جيك اولريك عيقت ياك
دولتي بربايه و رجال الاماره طرفه قديمه قديمه بوليني بوليني يابه كند و سناك
بوياره اولانه اى را كاري اتفاري ايكه زجهان مرسوم بوالله روسيه ايله دولتي
تيريه صلح و سناك دولتي جيهه بوسلانو كسيفك روسيه ايرى طرفه قول اولينين
قطع بوليني يابه تيره
زجهان مرسوم بيك كزوزه ايره بى ناخني تير يابه عيقت ايكه مرسوم يابه الهب
زجهان مرسومى زيريه صوف عيقت ايكه اتفاري تيريه مرسوم و نه كاله ايتا
ايتيكه ايتو صوفى تيريه چهارم يابه عيقت اوليكه تيريه قديمه مرسوم ايتيكه
اطريس زجهان مرسوم اولينيه جيهه كند و سناك دولتي مرسوم يابه ايكه اتفاري ايتا

اوليكه روسيه بوليني و بولايه روسيه دولتم بوسله روسيه ايميني اولينين قاره
ايتيكه زجهان مرسوم جويان كند و سناك بوسلانو طرفه جيهه بوسلانو طرفه
دولتي طرفه تيريه صوفى اولينين بى بوليك مرسوم ايتا روسيه ايرى طرفه
بوياره الاماره طرفه اولينين مرسوم اولينين جيهه بوسلانو ايتا ايتا
صاهبه ايه بوسله ايكاره بوليني مرسوم يابه ايتا يابه ايتا ايتا
بوياره روسيه دولتي معاونت ماره مرسوم ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
عصيان ايه جيك اولريك ناوب زيريه ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
اوليكه عيقت مفاومت ايه مرسوم ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
اوليكه سوره ايتا عيقت ايه مرسوم ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
اوزره اطري سفارته زيريه ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
عصيان ايتا ايتا اوليكه مرسوم ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
بوياره مرسوم ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
يابه ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
عيسى طرفه مرسوم ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
مقال ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا
زجهان مرسوم ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا ايتا

که توسط اصلاح صورت در صورت
راه افقانه داخل اوله و از اوله تصویر که فوره در فله صفا شمس که وقت و حال
یک ساعت اولی علی شمس در یک دقیقه اولی که کل یک ملاحظه سید فیه در کوه
کلید به دره یعنی کوه که در صولت در حال فرود مایه و علی نزدیک صلب
و علی بن نزدیک سانه فولاد که لازم کل کل استغفار اندک فرود مایه اعلی
زخمه و فرود که از فله یعنی فله فله به سانه صولت و کله مدار اوله اوله دره
زراعت زراعت فله اوله سانه اوله که از فله زخمه و فله الی علی سانه فله

کوه مشرق
افراد که در صورت اوله یعنی در دوره به حاره علی سانه آله که خود الضمیر از بری
اسباب صولت استخوان نیز اندک که در صولت که در صورت در وقت کوه سانه که در
الف فله اوله یعنی زخمه و فله که در که به فله فله و در وقت فله فله اوله
کف زراعت و استواره فله اوله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
نایب شمس فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
تفویض می فله اوله یعنی سانه به سانه زخمه و فله فله فله فله فله فله
ایمید الطوبه اسماعیل اوله زخمه و فله فله فله فله فله فله فله فله فله
و سانه اوله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
در زخمه اوله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله

طوبه که در وقت صولت فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
و فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
اوله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
ایمید فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
اسباب فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
سلامت و فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله

نویسند فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
صولت فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
اوله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
و سانه فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
اوله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله
فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله فله

زجهانه مشغول بنسوزن دلایه مغزنی ایفا اند که حکم سوال شود در
 مورد شده بود و قوم بخورده عبادت الله در باره و عقدا و نه محسب حکم
 ذاری موجب از باطل نظر عیسی مدله الله تحقیقانه لاریه اطاعتک اورده بود
 هر که ایمنی کنی تا بجای هوش بود موصله نظر خود مدله اولین مورد جزئی بود
 بر دانسانه اهل خانه احوال نه جمله اهل از روزی بر اند الله رفع الی استغلا ایمنه
 نظر اول قدره الحود سائر الوان جبره که هنوز لایحه و ج اورده نکال اول استیکه
 الطار و در کان تغییر نموده طریقه اهل اسد و سوزن طبری دعوته اند که زنده بقیه اهل
 منزه ممالک عثمانیه از ابراهیم سافر اظهانه الله رفع الی استغلا ایمنه اول
 دولت عبده را بطور در کله عسکری بود یعنی جبهه سنجی ظهور از آن حال ایمنی قابل بود
 اهلان مشغول از طوع و صلوات و جهاد اهل جندی صف اند بی پایه ایمنی در بر نظر و صلوات
 بوداره اطراف نجد بر استانبول و مورد و برنده از با اعضا نه الحسد از این مکتوب
 ملایه کوره آنجا ایستاد از افراسیه جبره که مکرر از این حال که نفس مورد و کون
 از طوره استلبی که همه ضایع ایمنی اورده از بدین دفعه و هم عسکری موجود از این
 آسای جبره صرف اولی اورده از بدین جبهه اخیر از غنی نازک ایمنه از این پایه ایمنه
 نظر و نوران استوفا ترقی نفسی لایحه مورد و کل ایمنه حقیقت حکم که نه بی پایه ایمنی
 اهل از نظر و نوران مورد اهل حقیقت اولی ایمنی و باقی باقی و مقدره بدل اولی

زجهانه مشغول بر حال باورده حرکت در سعاده و صلوات علی سائر باره بود اولی
 زنده انقضا را ظل اولی در اولی نکلیدانه و نظریه در اقصای ریه ایمنه تبلیغ
 این که حکم از باطل اعضا اصله سکره نامی که با الی علی سائر لایحه
 ایمنه اولی صفی عمر خاک اسکندر کانه خانه غیبه علی سائر لایحه سکره
 نسیم و فریاد سکره به صفی عمر خاک نوبه سکره طرفه سکره از اقصای الی
 کوزنده حکم افاده ایمنه
 زجهانه مشغول بدین سکره زنده سکره ایمنی و ملک ریه و طرفه کبیا و لایحه
 اعتقاد و لایحه صفی اولی غیبه سکره ایمنی سکره ایمنی سکره ایمنی سکره ایمنی
 سکره ایمنی سکره ایمنی سکره ایمنی سکره ایمنی سکره ایمنی سکره ایمنی
 زطله مکتوب علی سکره کوزنده سکره ایمنی و صفی عمر خاک نسیم ایمنه کوزنده حکم
 ریه طرفه غیبه ایمنه
 زجهانه مشغول بنسوزن و صلوات منزه سکره ایمنی کوزنده اولی طرفه کبیا و لایحه
 حال اولی صفی سکره کوزنده کوزنده نسیم ایمنه حکم وقت و حال سکره ایمنی
 اولی غیبه سکره علی سکره لایحه و صفی عمر خاک و لایحه کوزنده لایحه حکم

احوال از آن موره موزه بولیک اید فوج بکادی طرفه کورن بولان خطه ب ایسی کورن
 کورنه شیم ای جکی جنبه مصلحه سنده حقیقت حال کورن سده معلوم اولی صبی
 بانه اید نظر فرموده مفارقت موره کورنه کورنه اولی صبه و بقاره ای اول کورن
 وقت و حال مراه عیاره لایه اعلایه کورن صک ایسی کورن نظر فرموده سلیم غم
 نظر فرموده استیو خطه ب زاشه اینه صک بوماره و اینه اولایه معلوم آنک نفس لایه
 مرفوعه اولایه اظار تا سدر بار بیا موره اخذ لایه ای وقت اخذ معلوم فرموده
 صفا کورنه اولی صبی ملاحظه سنی بانه انحکله رخا بوم فرموده صرا بانه اید بیا کورن اخذ لایه
 مذکور کورن صفا کورنی محمدر در کورن اولی صبی در کورن ای صبه نظر اهد و در کورن
 بجهت اولایه موره اولی صبی زینا فرغ کورنی مفارقت انجام اظا بوم بولایه کورن
 اولی صبی میده اخذ لایه سنی ظهور ای مصلحه کورن موره فرستاده لایه اولایه
 نقلیه بوم کورنی مقدار اهل اسلام کانه بولایه کورنی فرموده سنی و کورنی در کورن
 اخذ بوم کورن اولایه موره بفرموده ایسی کورن بفرموده کورنی استخدا بوم اولایه
 بوماره بفرموده علی کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت
 اخذ لایه کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 سرفله ایای اخذ لایه موره فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده

موره سوره ای سنی موری اولی صبه اولایه موره اخذ لایه کورنی در وقت فرموده
 اولایه صبی کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 اولایه کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 سرفله کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 اولایه صبی کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 سرفله کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 اولایه صبی کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 سرفله کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده
 در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده کورنی در وقت فرموده

اعتبار اولیة لازم کلیه ای افراد ایمنه و بویسه ره استانبولک بولانه زیبا اعطانه
 مدای اولیة فلک لاله لایه بر اطرا بولکه صدک موره عورتی نظر مفرودک
 جوابه سنی محذو نسیم و کند و سنک عودنه آنف زینت و باره نونف غلک
 اولاده نعلی علی تا ناک مفرود صوفه مدای اولیة صدف خلیله مروریه در صوفه
 طوفیه رون علی عدا صوب الله صوفی و مطوب مفرود صوفه صوفی سخی زلفین
 خور و نسیم مفرود مفرود بانه اعاد الحینه
 عماره علی تا بر جهان مفرودک تصویره در شان اصلینه و نونف المومنه خارانه
 کانه سنه زلفیه اولیة مفرود مفرودک وصوله کند و سلبره فنده مفرود اولاده
 با جبه روز بای زبیه صوب و مفرود مفرود اولاده صوفی کند و زینت مفرودک
 صدک بوزن مطوبه در حال اولاده مفرود اعلا انک ایمنه سنک اجنه نونف اولاده
 ضیع نونف و طوب اذنه ایمنه
 علی تا استیلا صدک بر مفرود رها و بر روی طرفیه در نونف عدا صوب
 اولیة انفر احوال عصانه در ام المومنه ابر عاقب الاصل عدا صوب باره سنک
 اصل اولیة مفرود مفرود روسای عسکر ایمنه سار عورتی زبیه صوب و جهان مفرود
 انانه صوفیه صدک واقع ایمنه بوج طرفیه کند و زینت معانک اطرا لایه

تکلیفی و صله و ولده نسیم سنه ای اولیة اولاده ایمنه هم ایمنه ایمنه
 انک نونف قطعه سنه بولنی بانه ایمنه صدک اولیة هم مفرود مفرود
 ایمنه استعمال الحینه
 نانه علی کور مفرود سنه ایمنه مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 علی سنه زلفی و خواهی و جاوره و بکره مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 در و زبیه زبیه نونف نونف مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 اولیة مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 کور مفرود تا بینه مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 لایه مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 علی تا نونف مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 کی بر مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 اطرا مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود
 مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود مفرود

حواله سمیع اعیان او رسیده به سلم و مظهر صید و سوره ...
 شود طبعه بد حال اولسه اولیفته عمی شکر برآه اوله کجور الی سوری اسبابه
 استحضاله نسبت ایلسه اولیفته باینه طرفه سوده اولونه اوزره روم بیع و طریقه
 زین اولونه عکره بتفه حصول طبعه مدار اوله اوزره باینه طریقه بولانه
 الفل اسلام بد رعایا که حق علی سعه فالیطینه فزاید بشود
 نایه علیه اردو عسکری اولطفه وصولک باینه ایلی راضیه کله اهل اسلام رعایا
 روسانی نزنه طلب عمی شکره عیسا اواضن صلح و تعویضانه طریقه اجرای عیانه
 ایزار فقه اولیفته تجده بویاره معارضه اخله اوزره اردوی عیله انجا فزاید کوشش
 زنده اهالیکنده اولور ایچ اولسونر کنوله کفایه مضار عیسا و بیدر صوبه بتفه عیاس
 طریقه غضب و ضبط اولونه اموال و املاک و ازار آندون رضی کنوله رود عیله بتفه
 اعلیانه ایلکه
 کیفیت عمی شکره معلوم اولون عیله باینه ایلدین و علم کجور و ضمای و سده و اولونه
 کنونه اجرای معارضه اولور ایلدین نین اوله نین معیاد و مضار و نین فایم نین اولونه
 ببولون نین و تعلیم نین اولون ایزاد و عکس نین و ملازمه رضی عکس فزاید
 نین ایلنه اولیفته ببولون نین ایلدین ایلدین ایلدین نین عیله
 حوبه ایلدین کنونه طبع و جوار اوزره ضمت و معارضه ایلدین اولور ایلدین

کنوله عیله ایچ کلک و ضمت عکس کلک بولونه اولونه نفعه خارجه ایلدین نین
 مصیبتیه و کسک ندر و بایافته کوره سدی اولونه عیله ایلدین نین معیار
 اعصه و آنای حوبه کندر بخاندن کسکه نین معیله و عیله بولونه کنوله نین
 ایچ کلک و ماملو کلک و نفعه اولون نفعه کنوله سوما عکس ایلدین نین
 برسم دور کوه ایلدین کلک و نفعه ایلدین
 رضای نرنه عمی شکره بولایه اولونه نفعه کنونه عیله ایلدین ایلدین ایلدین
 استخاره ایلدین عیله شکره تعلیمه و بیلدین نفعه کلک ایچ کلک
 و کله ایلدین
 بوضع اولور ایلدین کلک و ماملو کلک و نفعه ایلدین نفعه ایلدین
 و رضای کلک و نفعه ایلدین کلک و نفعه ایلدین کلک و نفعه ایلدین کلک
 استخاره اولونه اوزره اولطفه کلک اولدین استخاره ایلدین کلک و نفعه ایلدین کلک
 و نفعه ایلدین نفعه ایلدین و نفعه ایلدین نفعه ایلدین کلک و نفعه ایلدین کلک
 عیله ایلدین ایلدین اولور ایلدین کلک و نفعه ایلدین کلک
 سولطفه عیله ایلدین کلک ایلدین کلک ایلدین کلک ایلدین کلک
 ایلدین کلک و نفعه ایلدین کلک و نفعه ایلدین کلک و نفعه ایلدین کلک

و صلح و صلح بود بر کسی مسامحه و وضع بار بر نام کسی موصول بود
چون در وضع زمین به خط است که در مکان در وضع بود عکس بر مقدار است
این به تصور از راهی سواد بی اله است که هر طرفی از آن سواد

تجدید است
استفای شده از کسی کوئی از چهارم واقع کویدن قوم بیدری صلب و نه لیلی
علی تمامه انقاد است اولاد زنده بجهت عهد شده بر آنکه سلامت لایم
باید و آبان در معاضقت که در زنده بودیم تمام است بر آنکه صبه است و در

گذرد که در شب که با عیسی طرفه که در آن اویسند اولاد از نفسی آغاز کنند
و که اولاد که در اهل کینه وضع کنند رسوخ اولاد حال از کسی کوئی که در استفای
رونده انقاد است اولاد زنده در سوی جاده عیسی که بر آنکه بر آنکه سوی

خطه از آن است
خطه است استفای شده به سوی صحنی صبه خطه از آن عالم است
نمایه خطه است از سوی طرفه که بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه
ندست استفای شده به خطه که از آنکه از آنکه از آنکه از آنکه

کامیابی است تا خط عیسی که در عسکری باشد و در خطه از آنکه از آنکه از آنکه
از آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه

بر حاره و در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه
موضوع باید و در صورت عیسی که در عسکری بود بر سواد اولاد بر خطه از آنکه
باید که بر آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه

موضوع عسکری بود عیسی که بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه
خطه از آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه
حکمی عسکری که بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه بر آنکه

زیر اهل باید که در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه
خطه از آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه
خطه از آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه

خطه از آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه
خطه از آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه
خطه از آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه

خطه از آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه
خطه از آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه
خطه از آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه در آنکه

بوسه ای بود سید به معاد و بعد
بر کف اولی که بوزم اوله نه سوله اشفا نه زلفه و مدون اوله نه فغانه که فغانه
بر آله با به اطراف بر نام عمده عسکری اوز به کجور به فله در نیکو کی طوفه خیره اشفا
و با او اشفا که نه که سینه عیبه مکره به این سالف از کار فاندن سینه که در سینه

زک ابقره
سالف از کار فاندن سینه زک نه به راه شکان اشفا نه فله به با نرفغانه و مع سینه صلا کجور
فوز به عیبه به سینه فوز ایزور عسکری و فله اشفا نه فله الحاده سینه در
ار نادر لاک سوال سوز اشفا نه فله با نرفغانه اوز و کجور فله صفا و کجور
بتر اینه اوله در سغانه عسکری ایزور کف اشفا نه فله عسکری به عسکری عمل و فله

عسکری به سوره و این عسکری به سینه که
اورد عسکری طوفه اله نام اشفا نه فله اوز که سوله عسکری ایزور اطراف و کجور
بتر کجور به سینه عسکری که سوله اشفا نه فله عسکری ایزور عسکری اشفا نه
عسکری اوز عسکری عسکری عسکری عسکری عسکری عسکری عسکری عسکری عسکری عسکری
و فله سینه اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
اورد سوله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
اورد فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه

و سوره اوز سوله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
بتر اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
زک اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
و فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه

سینه اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
هله ایزور کجور فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
بتر اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
و فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه

اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه
اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه

سوله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه فله اشفا نه

سازگاری و انانیت و بلاطه و سوره همدان و سوره نوره و سوره نور

بویانه و درونش تکلیفی نوری اولاد استیاب خورده معده و در

هزار سولیک خند سوسه صکه بکرتین علی بر طرفه انت اوله خدر انصاف

کویاری اید استغای مرفه طرفه سوزا انت اوله صبه لکامله هم و خیر اید

بنف اطران سده بنف استغای صده ای ملک ایچیه در و بندره موجود خوراید صلا بخاری

صده و طور اید طور اید باب محمود ایچیه و اوله جواره بولنه عمک اید ایچیه

سوره طرفه نغمه اوله نغمه اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله اوله

ایچیه نغمه سوره استغای صده ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه ایچیه

T

6085

سوزگه بیه حاصل ایسه اولدیغیسه عی یا ساناک بانه اول کور وار ایستی
بوری اسبابک اسحقان تبت ایسه اولدیغیسه بانه طرفه سوزگه کور
اورده روم ایلی وانا طولیده نرتیب اولمانه عکسره بقعه وهورلر طبع
ساز اولوبه اورده بایه هولایی هولایز بولمانه الهلا سلام بیه عیایله
رض عی یا عیینه فالدرینه فرایه دریلند -
بانه ایله ادر عسکرکی اول طرفه وهورلنه بایه ابالی راضی کور اولر اولم
و عیایانک رؤسائی نرتیبه جب و عی یا ساناک عیایر اولر ایلی نظام
وتقدیر یاندیه طوبای اطری مجازتیه ابتدای ختمیه اولدیغیسه کور بویا بیه
معاذتیه ایتمک اورده ادر وی هولایون الحاقه ایتره قشقی نرها لکله
اولر ایلی اولر کور کور بیه کفایت مقدا - بغیبات در بیه کور بیه تقوی
طرفه عجب و ضبط اولمانه سوال و ایدل کورکی واریس اولرک رض
کدر لینه رو و عیایر فرجه عی اعدایه ایتمد -
کیفت عی یا ساناک معلوی اولدیه کور بیه اولر ایلی و جوره و جوه
ریم دورت طرفه کور بیه اجهله معاشرت اولر ایسینه بیتی رولینه
شیخونه معاشره و معاشرت قیام ایسه اولدیغیسه بولرله نرتیب اولم
ایتمه اولر ایلی ایزور عسکر کور بیه رولرله رض عسکر کور بیه نرتیب
ایتمه اولدیغیسه بولرک قور یا سایدی ایه سارا ایدر بیه کور بیه نرتیب
عجب ادرک عجب آنا سنی کور بیه طوبوی و جوار ادره خدمه و معا
ایره جک اولر ایلی بیه کور بیه نرتیب مقدا سولج ویر بیه کور بیه
طوبو اولرله ادره روت بیک کیسه قوی رض کور بیه کور بیه ای و کور
رض عسکر بیه بولر جمع اولرله نقداک خار بیه ایتمه بولر بیه
رض بغیاتی و لکله کور بولر قور کور بیه ادره عسکر بیه ای عسکر بیه

معاذتیه عی یا ساناک کور بیه کور بیه کور بیه کور بیه کور بیه
در بیه تقدر بیه کور بیه نرتیب ایدر بیه رولر بیه کور بیه کور بیه
اولر ایلی تقدر بیه کور بیه نرتیب رولر بیه کور بیه کور بیه کور بیه
لمبیا بیه کور بیه و عی و تقدر ایتمد -
رؤسای بر قور بیه عی یا ساناک بولر بیه اولرله تقدر بیه کور بیه کور بیه
ایسر بیه ایزور بیه بیه استقاره ایتمک ایتمه بیه عی یا ساناک
بغیبات و نرتیب تقوی کور بیه ایدر بیه کور بیه و عی ایتمد -
بوسره ریه ادر وی هولایون برهان وولر بیه نقداک ادر بیه بولر
سینه سوزگه اولمانه رولر هولایون قور بیه عی یا ساناک قور بیه بولر
سولی استقار بیه ایزور تقدر بیه کور بیه کور بیه اولرله ادر اولر بیه
کوره اولر بیه استقار ایتمکله رولر کور بیه نرتیب بیه کور بیه
بدره ریه کور بیه ایدر بیه وی یا ساناک ایدر بیه ایتمه عی یا ساناک
بالاقار کور بیه ایدر بیه اولر ایلی بیه ایدر بیه و جوره
کور بیه کور بیه کور بیه کور بیه اولرله سولی طرفه عورت و اقامت
ایتمه ساعده ایدر بیه و عی ایتمد -
وی یا ساناک رولر بیه عی یا ساناک کور بیه کور بیه کور بیه کور بیه
در بیه عی یا ساناک کور بیه کور بیه سولی طرفه عورت و اقامت
سولر اولر بیه ایتمک ادر بیه بیه کور بیه کور بیه بیه کور بیه
بولر بیه ادر وی هولایون طرفه وهورلر بیه کور بیه کور بیه کور بیه
عسکر بیه عورده و اقامت ایتمد -
سولر بولر بیه اولرله استقار ادر وی هولایون سولر بولر بولر بولر
معاذتیه بولر بیه ایزور بولر بیه و عی ایتمد کور بیه کور بیه کور بیه

نام زمان کلایه اعلا ایوب سوخ سر بر سیمت روسه سخی ایسده
اولاده مثنوی انبات معضنه یر بالغ علی بانانک سولی استخانی
ایزور نقدیه لرد دروغ ایتمی رولتخیه اخورینه و شوخ کلایه حمد
عشق مروه سده اولیغنی بیله ایله برار شایه نقات مرقومونک
بو بیله اولاده المخلری قبول اولوغی بونوک نفس سولیه اقامت
ایمیرینه ساعده کوستر بونوک اولور ایسه استخای مرقومونک عادت
قیموری اوزوره رانگاکب و خارتله مالوف اولاده الهالی سارونک
افزار دیر و اکثر زمانه اهلای تقاضونه فایغ اولوریم هقدی سولیه
اهوال و حرمانه شبت برکیفیت اولدیغنه اول حالک علی بانانک
عالمی سولای اولسه اولسه بیله استخای مرقومونک حرکات باهانه
طوبی ایزور نقدیه امه و استیک رولای ناقابل اولوب حرمانه حرمانک
کامانه دولیم ایله جکی بر بیله اندر - نایغلی نقات مرقومونک بونوک
اولاده استخالی قبول اولوغه سولیم لور سولیم کنولونک بونوک بونوک
ناتک اوزوره بونوک وخی کمزور دیر سلخ اولدیغنه مرقومونک
زاده اول کحو و اوزورینه شبت اولوغه الهی و اوزور اولیغنی روسیه بونوک
بونوک استونق عاقی حمد طرخنده قبول اولور دیر صد کویک صورت
اهلیه اشغال ایکنده نقات مرقومونک بانه جوازیه قتل اولدیغنه
شبت ایزور بونوک اولور ایسه اهل اسلام طرخنده وخی خبیغ نقات
وقوع کلمسی اخی لولت فونیه دیر اولدیغنه استونق وونک وخی کیم
نقات مرقومونک اول اوزوره بر ویلیله ایله سر حال طرفه سونه اولدیغنه صوره
اوزوره شایه لوزونک ایخار بیه حمد سنک انلاف ایلمیرینه قرار ویرلدر
نایغلی ایزور سولی نقات مرقومونک دیر بعضی بونوک وخی اولور

قورقورده بولدیغی جهنده کندورونک سولی قره لرنک انا سنده رسیده
کوستلک اوزور بونوک بانه جوازیه بونوک وخی لوزوم اولدیغنه
هله اوزورده وکنده قورقورده لرنک لوزوم کونک کندورینه بونوک
نقات مرقومونک هقدنه دیر بونوک استونق لورک بونوک بونوک
اولدیغی بونوک بولار جهده بونوک وخت قانغیله ایچونه بونوک
هولک اولور و حرمانی بغیر ایچون هر حاله و امه استانده وکنک
ایله هقدی بیله ایچون هر حاله و اولورونک انقانه سار اولور دیر
کندورینه اقل ایچون ایچون سولیم سولیم ایچون
نقات مرقومونک انا سنده عورت ایچون ایچون بونوک بونوک
نوک ایچون سولیم سولیم سولیم سولیم بونوک بونوک
کندورینه لورکنا خاطر دیر محافل ایچون ایچون هر حاله بونوک بونوک
هقدی بونوک بونوک بونوک بونوک بونوک بونوک بونوک
نایغلی اولدیغی عذرله و هقدی ایچون ایچون بونوک بونوک
کونک سولیم
مرقومونک بانه و صولنه علی بانانک کلای عکسی بونوک بونوک
و نقات ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون
ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون
مرقومونک بونوک بونوک بونوک بونوک بونوک بونوک بونوک
ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون
ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون
ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون ایچون
دیر اوزورده هر حاله بونوک کندورینه اولور سولی قره لرنک
لانا قند سنک بونوک و نایغلی سولی اطافنده واقع قورقورده بونوک

اولاد لر برنگ انفاقي بچوبه كند و زينه نقصا ايگه بوز بياك غروناش
اعهس درايضا نقاته مرقومه ده اتى نفاك عى ياتار و عى ياتار
هفترنده رض برنگ نقاته مرقومه بر رهه اولدر نه تسليم اولمش بچوبه
عى ياتار لك نوافقى اخصال ايمشدر
ياتار عيه ايرتس كچم نقاته مرقومه سكرده لر زنده ايگه نفق يانينه عزميت
در يقيننده رهه اولمه اوزده كوئور ركلاى اتى نفاك اصولى و حوز
تسليم ايگه كند نه صكه مفا بنده نقاته بنده ياك عزميه وسولى موقظه
مور فوجاييه هغه با بر قطعه بوز لوكى در رهه اولدر نه بخار ياتار ااره
هيه ياتار ي رض بر لك اوب عورت ايمشدر
كيفتى دور در زينه ننگ اولاره ر يقينه افاره ايگه كند نه صكه همتيه
فالقرب در حال سولى طرفه عزميت دشغو و قنده سولى موقظه اتى عزميت
سافره واقع بار باره نام قيرير بلاصفت ايگه كند نه جواره واقع
بر قولى ضبط ايگه كند نه صكه در زنده بولنا نه عكرك بر مفا ريقى اتى
ايروب و شور لرنگ رض سلا عزمي اوب استكوى طرفه كلك اوزده
سپه ي خليه ايمشدر

اشقاي مرقوم ايرتس كولى اول جواره واقع كورلك قوه با شيريه
جيب و تير ليع عى ياتار ايله انفاك بنده اولدر نه بنده جيب هدرنگ
بر اول سلا عزميه لدر عزميتى بيانه و نقاته مدعا ضمه رهه اولدر نه
نزدر نه بولنا نه بخار ياتار ااره هيه ياتار رض كند و زينه كوئور بوز
عى ياتار طرفه كند و زينه امر يقينه اولمش افاره ايمشدر
نور اولنا نه كورلك ايمشدر هغه كند و مرقوم اولدر نه حالى ايرتس كولى كوتور

اشقاي مرقوم با كماند هيه اولدر نه مرقوم سولى جانبه عزميه عزميه
بوز لر سولى موقظه اولدر ايمشدر
موقظه سولى ليه اشقاي مرقوم بوز لوكى همتيه قول ايمشدر عزميه
عى ياتار لك تعلمات هغه نه انسا لوزده مفا كورب وسا لر اونه
هيه بى شفق اولاره كافا قدسى اشقاي مرقوم تسليم ايمشدر كماند
اير موقظه مرقوم وقت اوهتم ايمشدر
۱۲ كماند لايح تار يخ عى ياتار لك عكدي يانه ده جيب عزميه عزميه
عكدي اوز زينه لجوم ايمشدر ليره بر مدت صكه بوز لر بوجه
بچوبه اولدر اولدر نه ارقه عزميه ياتار لك يانك نفس يانه بوز لر
ايرور عكرك نقاته معاونته حال موقظه مرقوم خلاص اولمش راره
الطانه خار ع بر كيفت اولدر نه لجوم ارقه نه سولى انفاك
سراجهت و بيلنده اولاره مفا و موقظه بزانه اول يانه اطرافه
بولنا نه عزميه عكدي اوز زينه لجوم ايمشدر لوزم كوكى طرفه مرقوم
و نقاته و بلا عزميه اشقاي مرقوم نقاته عزميه مرقوم لر نه عزميه مرقوم
كافا قدسى رض كند و زينه نقاته ايمشدر
سالف الذكر كافا قدسك نكند نه براه صكه اشقاي مرقوم ليه اولاره

عى ياتار بى حال موقظه مرقوم نور يانه موقظه بيلك بوز لوكى ايرور
رض كورلك اشقاي مرقوم با كماند ايمشدر
ايرور لوك نوات سوزع اوزده اشقاي مرقوم ايله بلا مفا راره
له ايرور حصه حركات خصا يانه ايرور ايمشدر اولدر نه در سعاده عزميه
كيفت ايرور عكرك عدم كفايه عمل ارقه موقظه مرقوم بوز
وايس موقظه ياتار يقينه موقظه

در روز سومین روز ...
عکس فرزند بیک اموال و حرمانی جنبه تکلیف بر رنجی با سالامه سولی
انقباضک معادته نوبه سه دکاه کای عکس نوجوانک امارت
نقدانه اعتباراً و در عین صریحاً کسی و یا خود رو سیه می بیند
و فوج آنقا را سرعکسک تکلیفات واقعه می قبولند استقلال ابرک
مال عیانند و درم اتمه اولدیننده اول اماره انقباض مژغور ابرک
سوه اولدیننده شکر فرزندری انقباضک کنده و قدر بیک سانه کوره
انقباضک بطبع غیر کافی اولدیننده و ظهور موافقه بگونه خدمت اتمینه
ار در روز عورت اولدیننده

در هر شروع اوزره سولی انقباضه انقباضه اینه اربور عکسک بر مودت
فک رانله انقباضه ابرک اربوری همایون عورت و دهالت اتمینه
غریب و کای ناسف تور سوسیکه تیر و نعلی علی بانا مجبور و قایر جاهه
مدار اولدیننده سولی قدری روم انقباضه ترک اتمینه عصبی
موره انقباضک نسیب اقدار اینه مدار اولدیننده اولدیننده انقباضک اینه
سولی انقباضه انقباضه اینه بیک بنورنده اربور عکسک رضی تیر و نعلی
علی بانا خدمت اتمینه عصبیه عصبیه اعلی ریه و روده خدمت
ایتمینه

هذه اتمینه بویکیت یعنی کالف الذکر اربور عکسک اربوری همایون
دهالت اتمینه انقباضه رفته عصبیه یا سوس و فوری استراحت اتمینه
ناظر عصبیه خدمت اتمینه روده و بغل و اهل اولدیننده روده عصبیه
درغ لوی عصبیه اینه کجی انقباضه اتمینه ناظر عصبیه اولدیننده
مورد اتمینه و علی لایحه موره انقباضک معادته انقباضه اتمینه

اعلی عده و هو اتمینه را اربور عکسک لایحه و فوج عصبیه تکلیفات
بر اتمینه موره انقباضک ظهور اتمینه و کیه حال عصبیه بولند
انقباضک مودت اتمینه سولی ظهور اتمینه روم
انقباضه در تیر بیک نقره بالغ ظهور انقباضه سانه شاکه اتمینه
اهالی اسلامیه ناک قبیه اموال و انقباضک غضب و ضبط اتمینه
اولدیننده موره ده عکسک اتمینه اولدیننده هلاله و سولی انقباضه
نهر و شکر و هیچ اتمینه و نعلی اتمینه اولدیننده اولدیننده اتمینه
نعمت اتمینه اربور عکسک بر سانه زیاد و توفیق اتمینه

موجب انقباضه بر فوج موره
بالا و سانه اولدیننده و هر اوزره سولی غایب کسی اتمینه اتمینه
اولدیننده بولند سرعت اتمینه مدار اولدیننده و عتاب عکسک اتمینه
رو اتمینه و نعلی اتمینه اتمینه اتمینه اتمینه اتمینه اتمینه
سولی عصبیه و لایحه مقدار اتمینه و اتمینه و لایحه سانه
ویر لایحه و کیه سولی انقباضه اتمینه سولیا اتمینه بولند عصبیه
و عصبیه اهل اسلامیه و نعلی اتمینه اولدیننده کمل بولنده
اولدیننده سولی جوار اتمینه مواضله انقباضه مژغور اتمینه با سرت
ایتمینه طریقه کس اتمینه اتمینه و معادته نعلی اتمینه بولنده
نصفه زیاد و سولی اتمینه بولنده سانه قالمه اتمینه کلمه اتمینه
فرد و اتمینه بولنده نعلی اتمینه عورت اتمینه و نعلی اتمینه
اولدیننده عکسک بولنده اتمینه و نعلی اتمینه نعلی اتمینه
ناره لایحه و نعلی اتمینه بولنده بولنده اتمینه و نعلی اتمینه
اولدیننده نعلی اتمینه بولنده اتمینه بولنده اتمینه

هزار سولی انقیای بر دست رها عا ک اسلامیه مقابله و سادعیه
 در آن ایتمه بر سرده عاقبت الامر سولی یکیده بود و ضبط انقضاه
 انقیای بر قور مدت فقیه طرفنده از آنده در ولایت نه محرم اولیا
 انواع مصائب و رجا - اولسه اولدولنده جان - ناجا - اردو کلهای
 راجعت و بر فقا - ایچ ایله بعضه ناکولانف تدارک ایتمه صدقه
 ۱۸۷۱ تاریخ سولی قدر لری تارک ایله قور قور عینت ایتمه
 صلوات کلام اوچنی فضیله نایبک بابه اولدنی و جزیه
 تیر و تیغ علی پاشا طرفنده اوده بر سنه طرفنده بوخه ایچ و عکرت حق
 و انقضیه ضبط اولناه سولی قدر لریله نوقرا قور اولدورده
 دروم انقیای تارک ایلمی موره اختلانک کلورنه نیکور کلامه
 قصه زنده بر بینه زیاره انقیانک دفع ضرورتی ایچونه اولدولری
 تیری بس سیک قدر عثمانغ و انور عکرتیک بر سنه نه زیاره توقف
 ایچونی موری اولدورک عا ک اسلامیه و هر شروع اولدورده سولی
 موارت توقیف اولموره وقتیه موره موده ایلمه اولدولری اول
 موجود اهل اسلامک انضمام معا و تارک ایلمی موره و دولیک
 نایب و تری برینه و هیچ اولدولری بعضه بولوغ مهرانک ضمیمه
 انقیانک انقال و تصیقه و بوجوتلر اطلولی و دروم ایلمه
 ترتیب اولدولری اولدورده سولی اولناه عا ک اسلامیه ناک حلاله برینه
 تریله ترتیب یله موره فاکه سیک انقاعه موفقه اولدولری اختلال
 قوریه موره اولدولنده بو کیفیت یعنی تیر تیغ علی پاشانک سولی قدر لری
 دروم انقیایه تسلیم ایتمی اولدولریه موجود عا ک اسلامیه ناک
 دولت و زمانجه موره طرفنده موره ایلمه ماسه و بوجوتلر موره انقیایه

موزم صریح ناک تارک واکانه ویا نوز موره اختلانک اشک
 و انتارینه مدار اولدولمونه یونانه دولتک تکلیف نوزی اولدور
 اسباب قوریه موره معدودور
 هزار ایله سولیک حکمیه سنه صدکه یاکنه تیر تیغ علی پاشا طرفنده
 ات اولدولنه قدر لری ایضا اولدولری کوریه ایله انقیای بر قور طرفنده
 نوزرا ات اولدولنه موره لری لاندولم و تحریب ایلمه بر شفه
 اولدولری موره بعضا انقیای قصه ایله مایاک ایچونه رور نوز موره
 قور ایله صو ساریجیری وخی موره و طویرا قدر لری بر یوبا کور
 ایلمه موره عا ک اسلامیه در حال موره طرفه کسه اولدولری
 اولدولری و لوله جلال و قاندر خالی اولدورده اهالیسی وخی
 ای یونانله سولی انقیانک مسارات و قیاداننده ایلمه اولدورده
 کسب و تجارتلریله شغول اولدولری ایچ موره ناک اهل اولدولری تقدیر لری
 رعایا موره و دولیک ظهورانه و تنبانی خاطر کدکله ارباب
 ریانت و اصحاب سیک حضور و راضی سلب اولور کها مورتعالی
 و تقدیر حضرتی باجمه اهل ایمانی غیر کفر و ضلالت موره کفر و کفر لری
 حالده

تیر تیغ علی پاشا بوجور عا ک وایچه مرن واندولیه ضبط ایتمه اولدولری
 سولی قدر لری مجور دروم و بقایه مدار اولدولری عزیله نوز اولدولری موره
 دروم تارک و تسلیم ایتمی کیمی عیبا انده صدکه کلام حال دولت ایچیزک
 رض کرا اولدولده و کورک بقه صورت اولدولری دولت دولت حقیق
 ایچری ضیانت ایتمک ریانتی ارباب یا ایلمه اولدولری
 بوسنده مهرانک شرح و تصدیق ارباب و قورنک و بوسنده طویرا نوز ایله
 ریح صحیفه و بوسنده
 ضمه اولدولری
 موره اولدولری
 ایچری موده وخی
 حتما موره و
 بولمک اولدولری
 ایچری
 ۱۸۷۱

مملکت عمایه در همه بایسته سوخت بر سر است
قصد به بوملوی ایچیه جانب باغ کلبه بر قطره لاله سینه سخن گفته است
اوله که استواران امری دروم بطریق الحاده هده نامی اولیغی استیارات

اسم سنده معدود در (۱) کتبه

اول شورویت نفس لاسره موعودیه اول وقتک و زبایسته سار جلال
دولتک تقوز و آذاریه نسته عاری برای اعاسی فیله اوله
بر جمادیک نیاز و شغلی اوزریه بوسه بر لانه سره و یا خود
زیاد علی و بر بوسه همه بجمه رعایای دولتی عمیک روم بطریق
و فعالت خیاقی فیه و تحقیق بینه بر هیکل کیف مانیانه تسلیم حق
سلطنته نیک فضولی اوله روم ذوالی حقیقه موجب تأسف
بر کفیتد مع فیه کله و لغویکله نیای و ضعیف سرد و نامدلم
ظهور ایسه امرانه مذکور دستون ایچیه و بر لند
شمعی قدر و بریدله همه بجمه استیارات و معانیات
محمد انجام کارک تفکر و ملاحظه اوله نامنه بی اولی
یعنی اداره ملک و دولتی در عینه ایچیه جوبل محضه
نشأت ایچیه مناسله نیک کرد کفیت مجموعی
درک اوزارم شمعی قدر و جوار اولیغی انواع شکست
و معانیک کجور جوبلک نیای لیبی سنده اولیغی انظار ایچیه
دره جوبل روم بشق بر ضرر بولمز و بیک اولور که اولیغی ملک
دولت و خصوصه شمعی قدر و قوملرله و طیبات تنه نیک جوش
فامیلنیک از نایب نشأت ایچیه کجا جوبل روم نشأت ایچیه اولیغی
ارباب و خوف عتده امور سکر روم

عمایه ایله بایسته سار جلال
مرفوم بولای ایله نیک و فائده حکمه اوغور عکسانه زایدی
تجهانه بولایه هابونه خدمت نعیتمسه اولیغی اوله آتاده بوسه بولای
خوبیک و افشاریله بوسه دره ظهور ایچیه اختلال اوزرینه روملرک
شیدایسته لرینه راز و بریدله قزایک تکلیف اجلاسده صرف نظر
اولیغی مدار اولیغی کی قیاس بر طامانه و فخر حاضر بولرینه اولیغی
و بلسانه اما در خربلکی تجرید حقوقی ایله اصلاح اصول اوزرینور و معلوم
معا هده بر برب و مخلوده نه سبب اولیغی

تجهانه مرفوم بر عدت حکمه افندونه و بوردی نعیتمسه اولیغی
محل بولرینی طرفه حرکت ایچیه اول کویا اهالی مملکت اصلاح حقوقی
المره و قوجولر جهده سرعی و آذاماقی لها اولامه امل وارز و سنده
بولیغی اولیغی بجه جوبل جانب باغ کلبه اندوه مارقی حقیقه بولایسته
دولتی ایچیه بجه و هر نظر سلطنت سینه نیک اصول قدیمس خدونه
اوله روم اندانه امارتی ایچیه بر هتم استیارات و معانیات هادی قطع
زیاد علی تحقیق و دستری اولیغی که فرمایه علی مذکور ترمیم مجاری سنده
دولت بولایسته اوزرینور دولتی بینه مکتبه راز و جوبله ایچیه مذکور ایچیه
اسم خاز قشدر

هر ایچیه بولوم مرفوم اندوه و صولته زیاده علی مذکور که احکام نریغی
اهالی مملکتک افکار و مایدونه و معروضه روسیه دولتک معانیه
استیارات و مرفوم کسب استقلال ایچیه راز اولیغی ظهور لاله اجنه
تیم بیکله اوله مملکت عمایه دره بولایه خستایر لاله از هانه استقلال
افکار و اوزرینی انقابتک ایچیه اندوه بر اراهه نظر نیک وضع

و تاسیسه و بنا بر ملاحظه عمده علیه اطلاع اسبابه مندرج در
اندوخته بولنامه دوم تجدیدیک تنظیم و اصلاحه و تالیف انجام داده
اماری علی نوروزی خاندانه کاظمه ایبرار نیات فاسده سنگ
اجزایه وضع کفایت ایده جک برقره عکبه تک تنظیم شد ایند
و یوره مرتوبک بویایه اولیده کنه تشریح اولده عکبه
در اولدیغنه بونورک شرح و تفصیله حرف نظر قدره تشریح
صیبه سی ختنه کنجه دیوره مرتوم صورنا ممکنه کاظمه و حقیقه
ایوره اهل اسلام اولدیه سوله و نومه اولده اهل محکمده دوریه
بیوز و بهر بلوکی اکتیر بیوز نفرونه عبارت اولده اولده دوم
سر سرتوزده الی سکر و بغا و خرد اولدیه ایکی که جمعا التمدیدک
عکرتیب اینکده عکبه بونوری اجاب ایده طرفه سوله ایله بیک
ایچونه بکشته قریب کندره اسطه ایتره شد
دیوره مرتوبک بری اولدیه و دیکدی تکریم ایچو باشه اولده تریله
دو تکره نام ولداری پر لریک سینه ایسه اولدیغی عارالذکر التمدیدک
عکبه رولع ایی طرفه قاندریمک اولدیه اول هولایع موجود عکبه
اسلامیه سرونه علم اولدیه جکی طرفه درهاجه بونورده شد
۱۷۸۶ تاریخه اجاره ایجاب ایچونه لولوم حرب تک مالک و تریه
تشریح ایچولدیغی کیفیت هر ضمه در الحذفه ایسه عکسی ایچمه
به حال لولوم مرتوم رافع ندولع و استخلافات ساره کاظمه تیرلده
لدره طرفه اولدیغنه حانه مرتوبک اولدیه ارتمه اجاره
نصده قدره نیاب اولدیه جقدنی جزیم ایچمه سحره اولدیه عارالذکر
تجدید کربانه ایچک ایچونه نجه لولوغه فرایتمه بر لری ایچ اولدیه

تشریح و اقرار نامه لولوی ندر سلطنت ندره سؤل لولوما اولدیه
بویایع تشریح ندره قیام ایچک ولداری کویا کندره راجعت ایچمه
المانا دولدنده برینک خدمه عکبه سی استخام اولدیه آرزوسه
نجه لولوغه فرایتمه اولدونه جکه کندره عکبه و نجه خدمه عکبه
اولدنی استخام و نجه صورته ایسه عذر اعظم اصرحت یاتانک
جه توجیه جلیبا ایچمه اولدیغنه مندره غایبه کنفا اولدونه
قول دا عارالذکر طرفه نظر فیلند
دیوره مرتوم خصوصیات شرطه دره لولوما مقصده ترتیب ایله سولیک
نایج رطه سنگ خدمت اولدونه عکبه بری ندر لولوم اندوخته
تذکره و سینه ایچمه اولدیغی قوه صیبه دره ندره قدره بر نادره کویوم
مال صلیبا کی آید و اهدره کویایسه اولدیغی کورنجه اهل اسلام
سور لولوم بروده دحوت ایچماک ایچونه خیر دست دوله در اولدونه
لوه دره اکتیاب ایچولدیغی ۱۷۸۶ تاریخه اوسریا ایچولدی ایله
روسه ایچولدیغی قاندریمه نیکه دولتمه عکبه اولدیه بر معالک
عقد ایله اولدیغی کومخی اولدیغی کویا ندره نیکه بونور ایچونه
سرونه کب استقلال ایچمه دره اولدیه زاهد اولدیغنه
دوم ایی قطع سیک صورت ضبطه و یاتر بیعه سائل و روی حاوی
بر لری کولوب استریا ایچولدیغی تقسیم ایچمه
ایچولدیغی مرتوم ایله اهل اسلام اولدیه قطع مندره بیفا لولوم
بونانایه کویا حکومت مستقر تک تشکیل دره اولدیه اولدیه
بوصف صلیک اولدیه ندره شرح و سهرتی بوری اولدیغی جلیبا ایسه
تذکره لولوم بر لولوی دیوره مرتوم بایه کویوم ایچمه

با بوس اولیغینه اسورم عذرینک برسیب و سیب و ...
 با عیالیه بر اینه لزوم قائلیمه اوزره ۷ مورخه تاریخده
 روسیه دولتی امور اجنبیسی نقره نه عریضه تقیمیه مکتبه ایستیک
 اعلا و سیب کومه روسیه مقدا روسیه عسکریکه بانه اول بغلانه هدره
 روسیه سوله ایستیک استعلا ایتمک
 روسیه دولتی ایس اول اتمامه بوز باره تریک لکومونه ولسه تله ایسه
 تسمات عصبانه سده احتیازاً قوه حربه موجوده سی مملکت رافل
 و عاقد جده لپوری کنگول اولانه ایکی رسته مقابله ایه بیلجهک دور
 ترتیب و تنظیم کجور اولیغینه و خطرها بوز باره کی برنگل بریزه
 سو فوجیه خدیجی کریمانه ایه بیلجهکی تفکر و ملاحظه ایتمک اولیغینک
 کندی سداتی ایچونه چاره ایاقنده صرف نظر ایدوسه مجبور و یوزده
 مرقومک تریک طرفه قیام ایه و یوزده مرقومک الخمسی و جده سالک
 دولتی عسکره یوزده عسکر سو تته تته ایلیم جاک اولرایسه اول طرفه
 رض بر عاقلیمک لپوری مقرر اولوب بولایسه بولایسه و یوزده
 عیقله و یوزده مرقومک بویاک اولانه استعلا سی راه ایه برنگل
 لهو عاقلیمک مکتبه و شهباز حرکت ایتمک لازم کدیکی مخصوص رض کنده
 تحریر و استعلا فتمند
 و یوزده مرقومک روسیه دولتی طرفه جواب و درون ترنگ ایچوب
 ۱۷۸۸ ایس ایس تاریخ روسیه دولته عریضه تقیمیه فرانسه دولتی
 طرفه عریضه ایچوب و یوزده لپوریه عسکر سو روسیه
 استعلا تله قیومده اولیغینه بوشه بوشه لپور لپوری کنگول
 اولانه اولیغینه تفکر دفعه مدارا لپور اوزره اولیغینه ایتمک

عریضه سینه بانه اولیغین و جملله روسیه دولتی طرفه روسیه دولتی
 روسیه مقدا عسکر سو روسیه لازم کدیکی تحریر و استعلا ایتمک روسیه
 دولتی امور اجنبیسی نالری طرفه نه هانه مرقومک استوفه ری رض
 بر ایستیکه و یوزده مرقومک ایلداده عسکر ترمینا ایتمک سورا سندن کجور
 ۷ سر لایحه تاریخ روسیه دولته دیگر لایحه تقیم ایتمک اولیغینه
 نال مرقومک روسیه ایچور لپوری مکتبه هایشیک سارا لایحه سدرم
 اولیغینک استعلا ایتمک صرف مقدمه ایتمک عزم نظمین بولایغینه
 مکتبه حصه قضای وقت و حا کتوره احتیاز لازم کلا تریک
 بانه اول طرفه تحریر و استعلا ایتمک لازم کدیکی و یوزده مرقومک
 تحریر ایتمک
 بولاناره بوز باره تریک نه ممالک عثمانیه تریک طرفه قیام ایتمک
 تته بولایغینی تریمین نسته اولیغنه دولتی فرانسه بولک قیام
 سلفه ایتمک اوزره روسیه دولته سراجمله ۱۷۸۸ تاریخه بولاره
 رار عهقده اتمامه اتمامه سزیک تحریر ایلمن لایحه ایتمک تاریخه
 روسیه ایچور لپوری طرفه صورت جده هولایغیه اولیغینه دولتی
 اولیغینه سزیک ساره سده سنه روسیه ایچور لپوری کنگول
 اولانه فرانسه عسکریه عسکر عثمانیه ایه بالاقاقه مقابله و مقابله
 لپور لپوریه اوزره روسیه دولتی طرفه اولیغینه نظره عبارت
 بفرقه عسکر تریک لپور سزیک کوزلری لپور ایتمک اولیغینه
 کیفیت و یوزده مرقومک رض استعلا و لپور اولیغینه کوره دولتی
 طرفه بویاک اولیغینه بولایغیت اولیغینه اولرایسه کنده لپور
 عاقد و اولیغینه مقام خیمه کوره اولیغینه تحریر و استعلا فتمند ایسه

اهدای و تنظیم تقدیر فواید بولانه ضایعه و سایر امور
 عمایه نیک اخافه مدار اوله اوزره فرقه مذکوره نیک محکم مرتبه
 او در باره جاری اصول جدید بویضا ترتیب و تنظیم وقت و اعانت
 اوله در کم کم تا آنکه خارجیه معادلت اوله مقصد فرقه مذکور
 در مطبوعه اوزره تنظیم قدر سیاب اوله بیضه مجزوم ایرونه
 طرفه در شایه اینست و اعتماد بعضه ضایعه عکس نیک اوله
 اعلا مرتبه ساریه فرجه در سیه اوزره مدت مدتی ایفای
 خدمت رخصت تذکره برخی استخصال ایده ضایعه عکس نیک بره
 روسیه ممالک بولون بره قومی روسیه و قورش و جزایر بحرین
 هوانی بولون روسیه بولون نیک بعضی حکومت معزین
 اوله فرقه مذکور و بعضی روسی مکتب عکس قرقر و ترتیب
 نسبت اوله یعنی استماع ایضی آن اروتیه نقطه انجمنه کنی
 افسار به اوله فرقه ایده بیورل موره و قورش و اوله
 بولانه ضایعه عکس بره بولون مذکور که تحریره مخصوصه
 ارسالیه افلاک حب اوله بیورل سو قد که افلاک امانه در
 سالها که فرقه عکس نیک اراه نه کفایت ایده جاک در
 بولونه اوله بیغه باقیوایه ذکر امانه ضایعه عکس نیک
 اوله در همین ایچونه انضا ایده مطرافک اوستورسک در جاکلات
 اوله جمع کرده استباه بوقدره ناز عمده استور فرقه عکس نیک کرک
 صورت مطبوعه ترتیب و تنظیم درک صورت اراه نه معادله ضایعه
 را در اوزره معادله بولون فرقه مذکور نیک اراه نه بولونه
 بعضه امانی فرقه و بعضی معادله امانه ایچو سید اوله ایفای

مال ضمنی طرفه بویات حصه اوستورسک بالغ مرتبه مذکور نیک
 تجزیه و اراجه کفایت ایده جاک اوله ارایه سو ممالک در بولون
 ترتیب موجب مستقیم اوله بعضی در طرایه بالغ مذکور نیک بولون
 و تو معلومیه مطرافک تسویه کفایت ایچو تقدیره بعضه فرقه
 ایچو دولت مستقیم ضایعه تسویه اوله جمعیه بومارده نیک طرفه
 انعام ایچو رجا ایچو ()
 سالها که فرقه عکس نیک ترتیب و تنظیم جانب باغ کله الهای ترتیب
 اوله بولون بولون تجزیه و اراجه مدار اوله اوزره روسیه دولتی
 طرفه روسیه بره بر مقدار اعانه ایچو نیک اعانه قرار دیدن
 اوله ارایه استور فرقه مذکور مرتبه ترتیب و اراجه روسیه
 دولتی طرفه مدخله اوله بعضی تحریرات مذکوره نیک اوله
 هلیکه و بورد فرقه نیک بعضی یا نیک روسیه دولتی بولون
 خدمت ایچو اوله بیک روسیه نیک معادله دولتی اسلام حقیق
 اوله نیات مطرفه سخی ایچو نیک فرقه عبارت اوله بیغده نیک
 اوله نیک فرقه عکس نیک اهدای و تنظیم تقدیر بولون بولون
 و اراجه روسیه دولتی طرفه مدخله محلی نامله ایچو
 اراجه سخی ناز نیک ایچو تحریراتی ناطق بولانه طرفه مذکور

صورت تحریرات مذکوره

۱. مایه رخیله مورخ تحریرات واصل لهولیا علی سلام کتابی اوله
 سفارت ایچو مطبوعه ایله باغ عالی بنیک بولون معامه را در جرایه
 ایده جاک مذاکرات اناسی موسو ایچو نیک الطاری ترتیب

فوز صحت وافع فذوق و استقامت سانه خاطر طریقه اعجاب و اعلا
مندی و وقوع کلامه جاری و معانی طوری قوتی کونه کونه
تا قه اقطه معادله ادره صحتیه قیاده جاریه اینه بکونه
بسته و پوره فرم بر طریقه افلاک الاره من هم الهائی مملکت
آسیر و رفاه حاله فاضله همی الهک امدادک تجارت مانع
اولیجه صورتی تلخ نمیه در کبر طریقه رضی در سنجیه صوبتانه
اختلاف کی بویان بر غایت بیقارسیه اولیغنه مرقوم کون مملکت
و کون روسی ای فرستادی خدایت اولایه حکم و نفوزی کون کی کون
تزاری ایتمی کون اوردیا رودی خدایت اولایه قدر و حیثی رضی
کون کون ترقی ایتمه

صوبتانه تقیانه بر سنده عرب و عدله در ام ایتمه صدقه جانیه
سیره صوبتانه عکر سوره ایتمه کافیه ایه بیلک بر دولتک
حایت و صحابتی اخصال ایتمه یانک و پوره مرقومک معادستیه
اخصال مطلب قدرتانه ادریه عقلانی فرم و بقیه ایتمه اولیغنه
سامه و ذهاب جزیره رول سانه رده زیاده کند لریه تقابیه
دستبندی ایوب هر حاله اجه معادستیه کیر لوریانه روسیه و تری
راجمه یوسف بقبر در دولتکی حایتی اخصال نشانیات
لازم کویکی خصوصیک تکریر ایتمه انتقایی فرم و روسی عقیده
ایتمه و پوره مرقومک کس و طرفاری بولایه قره یوریک بوی
اولایه زانی سوال ایتمه صوبتانه اختلاک خنقاری و پوره
مرقم و سطحیه نفسیه سبب رخده کسسه اولیغنی اعلی کویکی
مرقم قره یوریک روسای سانه نک افلاری خدایت اولایه

روسیه سینه اوستیایانک صحابی بریح ایتمه اولیغنه لکم روسیه همی
اوستیایا دولتیه را جمعه اوستیای خصوصه اقامه آرایه قره و برابیه
ایجاب اطاعتند
و پوره فرم صورتی اولیغنه هر صده صلات و حقیقه صوبتانه
الهائیک ترویج مستغانه و پوهورنه اونه و بر دست استیاد حقیق
اولایه نیان مضره سنک سرعت اجرتیه بلا اولایه ادره فرستانه
الهائیس طرفیه روسیه دولتیه را جمعه اوستیه اولیغنی جانب باغای
عصه و با به ایله بار حقیقانه واقعیه کوره مستغانه مذکورده نک
قبول خصوصیه روسیه دولتی طرفیه احوال ضمنی مقرر اولیغنه روسیه
دولتیه را خدمتیه سیانه و بر کسریه بوضوح ایتمه در سعادت کونید
صوبه کسیدی طرفیه عصه اولایه جمعه مستغانک جانب باغای کسید
قبول اوستیای وقت و حال اقصیه اولیغنی عصه و با به ایتمه قضیه
روسیه دولتی احوال جنبیه من ناظرین رضی قدریه مخصوصه اراکله جنگ
اولایه صوبتانه الهائیس هر طریقه حایت و صحابیه سخن اولیغنه بوزن
ترویج مستغانه روسیه دولتی طرفیه سعی و اقدام اوستیای اوستیای
روسیه دولتی هر سینه سینه مستغانه مذکورده نک ترویج فرم
ایتمه صوبتانه ایتمه نافع و وقت و حال ایتمه اخصال قابل اولایه
استانکک نفس بوارده عیاره اولایه لازم کسیدکن دار و پوره مرقوم
زانی اخصال ایتمه مرقوم و سینه اوستیای تارکین دولت ساریط
اوستیای سینه ناظرین کون روسیه جولانیه نفس صوبتانه و بر لک
لازم کلامه استیازانک اولایه صوبتانه افلاک و بقیه شادمانیه
تجربیه و نایا و پوره لک الهائی مملکت طرفیه اجماع و نایا رودی

صوبتانه تقیانه بر سنده عرب و عدله در ام ایتمه صدقه جانیه
سیره صوبتانه عکر سوره ایتمه کافیه ایه بیلک بر دولتک
حایت و صحابتی اخصال ایتمه یانک و پوره مرقومک معادستیه
اخصال مطلب قدرتانه ادریه عقلانی فرم و بقیه ایتمه اولیغنه
سامه و ذهاب جزیره رول سانه رده زیاده کند لریه تقابیه
دستبندی ایوب هر حاله اجه معادستیه کیر لوریانه روسیه و تری
راجمه یوسف بقبر در دولتکی حایتی اخصال نشانیات
لازم کویکی خصوصیک تکریر ایتمه انتقایی فرم و روسی عقیده
ایتمه و پوره مرقومک کس و طرفاری بولایه قره یوریک بوی
اولایه زانی سوال ایتمه صوبتانه اختلاک خنقاری و پوره
مرقم و سطحیه نفسیه سبب رخده کسسه اولیغنی اعلی کویکی
مرقم قره یوریک روسای سانه نک افلاری خدایت اولایه

بهر سه معلوم الفار بر و کواکب در با و دولت هر چه بر حسب دولت
صوبه لر طرفه امانه بر فرقه عسکر نیک چیزی ایجاب کرده
سوزاری و خان و دیگر با با سنگ عفو امانی ظهور هر چه عبادت
اوله لازم کوشی باید باشد
ایمرو بماند نیک و هوایه شده روسه ایملطوری صریح اول نیک
واقعی ترویج ساری جنبه نقد اتمکله بوضوح کرب ترویجی ایچره مقنا
بر سوزاری کرب و کیدی ممکنه طرفه امانه اوله در و رعایت
یعنی روسه ایچینه در تقیدات تقضیه ایلا قلمنداری و بوده مرقوم
اوله در فرقه در حصر و اشعار ادره بویک روسه دولت
توسعه اجتماع سیاسی هر چه و کید نیک سنعایت جانانه با عاکب
استدقیق اوله صرت استیسانک محک و سوز اوله بود
مرقوم استیسان مرقوم در آسان جنبه به سنعایت واقعه ایچینه
در تقضیه مرقوم در آسان استیسان مرقوم در ساری و بود مرقوم
مادر کوشی حاضر بولنیس عاکب عقد اوله کرب ایجاب حال نیک
ایچره صده تریب و تقضیه نیک بر قطعه حصره محضری باقی ایچینه
ایچله ادره اوج و کید ایچان ایرک در سعادت اعلی ایچله
استیسان مرقوم در ساری و بود مرقوم توضیح ساری ادره استیسان
موقوم طرفه بویک نیک خواجه کیدب تمام قطعه کرب ادره
افان ایچله

بود مرقوم بویک در قطعه مرقوم در آسان روسه در ساری
تقدیر اوله کیدب تریب و ساری روسه بوسه اوله در حاله
تسویه در تقضیه مرقوم در ساری کیدب بر قطعه ایچینه

صوبه و کیدی ایستاد مرقوم در ساری کفالد در حصره کیدی ایستاد
تقدیر ایچره صده سنعایت واقعه نیک جانانه با عاکب تریب
اوله خیفه استیسان قلمنداری اول آمان بر طرفه بر ساری اوله
دولت عقد امانه ایچله صده ۱۷۸۸ تاریخ دولت ایچله عقد
ایچله امانه سنیله چیزی تریب ایچله در کید طرفه روسه اوله
هر طرفه ایچره سنیله امانه روسه طرفه اوله ایچله و بود مرقوم
مکتب طرفه و جواد در عسکر تریب و تقضیه ایچله مرقوم
رعایت دولت نیک رفیع لوی استیسان ایچله سنعایت طرفه
تقدیر ایچله سنیله امانه روسه سنیله امانه طرفه
مکتب طرفه لوی اوله صوبه روسه مرقوم در ساری ایچله سنعایت
واقعه ایچله مرقوم در ساری واقع با عاکب در ساری
کیدی سنیله کیدب نیک ایچله مرقوم در ساری ایچله در ساری
افان ایچله

صوبه و کید نیک بویک اوله استیسان جانانه با عاکب تریب
روسه در ساری طرفه روسه بوضوح مرقوم در ساری ایچله
تقدیر ایچله مرقوم در ساری روسه استیسان طرفه نظر اوله ایچله
صوبه و کیدی و ساری تقضیه ایچله
بوضوح صوبه روسه سنعایت واقعه نیک جانانه با عاکب
کوستیلا در ساری قضایه ایچله لازم کیدب در روسه بویک طرفه تریب
اوله بر قطعه مرقوم نام روسه مرقوم در ساری ادره استیسان
صوبه و کیدی استیسان نام کیدی ایچله اوله مرقوم در ساری
همه مرقوم در ساری ایچله بوضوح مرقوم در ساری ایچله

آنکه علمایه اسناد در حال صریحاً - عملیه روسای مجربین ملا اولاد
تکلیفات واقع شده است که تمامی قوی ضعیفه نیز در وقتیکه احوال ایشان
افکندند و حتی سانه اول صریحاً - اطلاع ایشان را بجهت تدبیر قضای
آغاز و اجتناب از آنکه در وقتیکه در آن وقتیکه
خارجیه روسای مجرب است و نیز تا آنکه اجتماع ایدیه صریحاً یا آنکه
مقدور را بر او تقسیم و هر روز آنکه الهیه موقفیه نه کوره اری را بجهت
روزی بقدر - عکس ترتیب و تقسیم ایشان نیز - بلکه احاطه بجهت اولاد را در
ظرف سینه و آنچه آورده بقدر بر طرف ترتیب و تقسیم ارباب ارباب در
شبه یونیکه حواله میدهد -

رومای مجرب صریحاً آنکه در وقتیکه سالیه عکس برین زمانه است که
ایشان نیز - بلکه بر طرف از آنکه ایله روسیه در وقتیکه ملاحظه می
و عکس برین - در وقتیکه روسیه روسیه و کسب در صریحاً
افکندند در وقتیکه هرگز - سورتی اولاد بجهت اولاد
روزی که در وقتیکه هرگز - سورتی اولاد بجهت اولاد
ظرف سینه و آنچه آورده بقدر بر طرف ترتیب و تقسیم ارباب ارباب در
شبه یونیکه حواله میدهد -

کود در وقت صریحاً - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
صریحاً - رعایای روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ملاحظه می شود که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
اولاد روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
مقدور است که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
صریحاً - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
سود که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
عکس برین - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
تاریخ روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ایند که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
واقع شد که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
اجرای تاریخ روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
است که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ملاحظه می شود که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ایند که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
اولاد روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
صریحاً - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
تاریخ روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ملاحظه می شود که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ایند که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
اولاد روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
صریحاً - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه

کود در وقت صریحاً - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
صریحاً - رعایای روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ملاحظه می شود که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
اولاد روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
مقدور است که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
صریحاً - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
سود که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
عکس برین - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
تاریخ روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ایند که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
واقع شد که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
اجرای تاریخ روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
است که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ملاحظه می شود که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ایند که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
اولاد روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
صریحاً - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
تاریخ روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ملاحظه می شود که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
ایند که در وقتیکه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
اولاد روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه
صریحاً - سینه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه روسیه

موصوفه در صورت اها سی رضی یا سینه نانی دانسته دولت القاجار
اولیای نجار بارک فنا اولیای حنفیه خجسته بارک شرفنا ملک رضی
رونی طرفه صورت صورت ده اولیای در پهلوسه بر آه اول معارف
المنه لازم کفایتی انلا انجسته
و بیو تحریر جوانا روسیه امورا جیسی نفعی طرفه سال ۱۸۱۸ سلطنتی تاریخه
دیو طرفه کوزید کفایتی صورت صورتی روئی ایضا کوزید ملک
نظرفتی جیسی تاریخ اولیای صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
انالیسیکی تعلیمه نقشه کوزید صورت اولیای صورتی صورتی صورتی
اختصاص ایضا و امورا بارک صورت صورت اولیای صورتی صورتی صورتی
نزد عیاره اولیای صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
ملاحظه اولیای صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
و الفقیه قونانی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
نه عیاره تعلیم روسیه صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
اقی انکر تحریراتی رضی دیو در صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی

صورتی صورتی صورتی

صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
تعلیم دولت صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
تحریریه صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
در صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی

مستقیم اولیای اسبابک امر مختصاتی دولت صورتی صورتی صورتی
تصویر اولیای صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
در صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
افقنا صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی

نظرفتی صورتی صورتی صورتی

مستقیم صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
شالیه اولیای صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
طرفه صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
اول جوانی بر عیاره و اولیای صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
بر طرف ایضا صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
موضع صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
مکانه صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
معاذات صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
اولیای صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
تبع صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
مکانه صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
هر حاله ایضا صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
قولیه صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
افقا و ایضا صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی
تربیب و ایضا صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی صورتی

بجمله آنکه ...
وقت و حاله ...
عسکر بلك ...

انچه ...
الاول ...
مجلسه ...

انچه ...
اول ...
وفا ...
موسى ...

در ...
سلا ...

بشماره ...
كبريه ...

التجاره ...
اول ...
مانند ...

معا ...
در ...
با ...

كلوب ...
حظه ...
سرای ...

صد ...
براه ...
كند ...
لا ...

و ...
الذ ...

ص ...

اد ...
لال ...
س ...
ص ...
ل ...
ل ...
س ...
ت ...
ل ...

بیتوده
اورد و بعد برآورد و مظهر ناک اهلات ایلیسی

تخریب کرده
مملکت بعد از وضع اولیجهه نقصان توفیقاً داره ایلیسی

ظهور تخریب کرده
صدور هم مکتدی محاطه کرده در حال حاضر بدو ظاهری
تیریه ایله بیلهک ایچمه کندورینه نرودنی مقدار عسکرک نظیمه زخمه دریمی

اوجیلا ده
صدور اولو طرفنه رورده عجمیه دریمی لازم کجهجهک درکوی سوزی
تعبیه ایلیسی

اورد بر تخریب کرده
بویغی عیاشیه جیغیا باوب انو کجورک جزانه سعیر الحاحه ایلیسی
والحاصل روسیه دولتک شکرده قد روقه کجورک شایله توجوه سنک مکتدی
بار بار عالی به انگلته و روسیه دولتدی بیاز نرودنی نفعه اولو القاده
سنک تجدی هوضف الصرا و لجه لازم کلور

سوار سوزیه انگلته دولتک تکلیفات واقعنه سواغ اولیسی حارس روسیه
ایوز اجنبیه سی تاغری طرفنه باند روسیه دولتک تروج برانه سوار اولده
سواریه اجنبیه قرار و ریشه اولیسی و بودور مرتوبک سوزی اولده قد
بویورده و قوه کجورک سوزی و اقدامه سوزیه سنک باند روسیه دولی سفینه
اولیسه کند سنک بهر هوزته نال نرود اولیجهه فریم ایگله کساره لایح تاغری

ظرفنده و قوه کجورک مکتیفاتک اورد و لاهده مذاکره اولیسی ایچمه بریدر
فخر صهک تومانا نه سوزیه نرودنی بولنده برلیس اقضا ایله سا با کسرت لایح

بلاور سوزی لایحه دریلک اوردورده بودورده طرفنده
قدور الویج تخریبات مذکورده بقا کوز بریدورده
تعلیمات اولو سوره سنک صوبیه

تخریب کرده
مکتبه قیامه معاهده سی اهلاته توفیقاً برآورد سنک
اهلات ایلیسی

اوجیلا ده
مکتبه دیوره لرینک عوی کجورک اولدورده جفته شکر و لایحه
و قوه عی و هی اولدورده اولدورده انتقال ایلیسی

اوجیلا ده
مکتبه بر نرود عسکرک نظیم ایلیسی

در تخریب کرده
مکتبه راضیه سنک اولدورده برکوی و بار اول تهریریه کجورک

تخریب کرده
دولت کجورک دریلایله و برکوی سوزی ایچمه بر صد بقی

ایچمه عاده
استور و کونکولک مکتبه مکتبه فی جاریس اوردورده
تألیف ایلیسی

انظر انبر سوره زياره بتسويغك توقف ايلتد
 اجمال طور مهتابه بتسويغك عد عورتك ويوره مرقوم وضاقت زياره
 هبتا كونه بخت بندك جرابه ايدنه نازك نيز دار اولدو ايلتد
 فقط عورت بخت هوسنده بولك بر اهتلاك وقوع و بوضوره
 ممالك سرتيه ره دهن بك هودنه عورتك عكرك اجا ايد بولك
 هوزار نشتر اولدنه
 ديوره مرقوم بتسويغك عورتك ايتوره اول تخلص بولناه اولد
 عكك ندره صلاح اولدوق بونا اولدو سلاستوي استرايس ايتد
 معاوتدنه انقه ايتوب باذات كذوري اجاي ايجانه تسما ايتك
 نوزوم كوكيكي بابه ايتكده عكركه كوه سنده عورتك نجاه قوت اولدنه

ديوره مرقوم طرفنه ماسر باليخ تاخني ربه
 امور صيرسي نالونه كونه بيلانه خيراتك
 صورتيد

اولدو كنده نالي اولدو مهندك بختيه بولابه هوبه بختي نلن اولد
 بومنت ناسينه كره كلاك و دوتك ورك بارنا انا عتلك
 هجابنه ظهور اولدونه تازيه نجه ربي حفصه راي و نفوز بك حاجي
 اولدو اديور بياض بوز سونجه بركيفنه روتك برك بك روتنه
 مودت اولدو بختي اهم اولدو ايجاب ايتوره رده و تقوي
 هوسنه خوز قهر ايتيمكي رويه دوتك ندره دوتك عيلم باله ملك

اصلاحه مداراه بختي خوزوم اولدونه هوكاه رويه دوتك
 بختي مرضيه سعي كوششي ايدم بختي اوج سنده بختك
 اولدو حاله انضمام وقوع او هوز بلك خوسه بختي اولدونه
 بوضونه ايسه سايغ كيدنك بختك مدار اولدو اوسور كونه
 اولدو بوم س بولم هفتك باسيه زاره ايه رسك اولد
 وسا ايراي عيني بختي نماه اچي دهه اعصم وناه ترتيب اولد
 قوت عكركه بك ارا سيلي مه بعد اولدو نجاه ايتد بختي ايدم
 بختي كوكيكي سونه اولناه رويه عكركه ازانده و لوازاره سا روي
 بختي وليم شور ايدم رويه نالنه عيني نوز بختي مه بختي
 اولدو بار بونوك اور و با قطع سنج بونه بونه طرد اولدونه
 راي و خوجوا اهنه رانه متا ايدم جنال ملاكوره طرفنه قبول
 اولدونه و با لافزه دوتك ايه رويه دوتك بختي عكك مدار ايتد
 اولدونه اولدو و بولنه ديوره نلن تركه بختي اولدوم

مرسته باسيه بختي لوسر بوس طرفنه تاخني ايتيم
 ديوره مرقوم كونه بولك خيراتك صورتيد

نوز هاري واسطه كونه بولك خيراتك ايتدويم رويه دوتك
 معاوتدنه مكننده هكاه صفتي قزانده اولدونه مكنونه اولدونه
 بونه ادم كونه بولك خيراتك بابه اولدو بولك بختي ايتد
 بولم رينه لرك مكننده هكاه بولاله نلن بختي ايتد بولم

در اینها بعضی اهل استخوانی و بیایه هوالیس بیوانسانه و موردی و عالم
ایماندی و قنار و بوغانیک فرانسی دولت و جزایر سبک زانته
مخصی اهل اوزره بون یادی و کرب خیزه سناک و جزایر نایب
زانه ترک اولمنه قنار و برده.

کیفیت و بود و سر قونک معلوم اولده ارتمه دولت علیه همین اولده
تصوره معلوم سناک اطمینه معلومی روسیه دولتک ترویج سراندر
اولمده بقیم ایسی بر این جغنی جزم تمیله افلاک و بود و لغنی ترک ایله
روسیه ممالک بولسانه فالیمینه عزیزت ایتم و مدته اقامتک صریحه
و کمندیه و استانبول بولسانه احتیاجه مجاره و ملائیه دولت بجهت
افلاک و ممالک روسیه مملکتی طرفه تجسی اولمده اولدین صی
ایتمله استوبلایه روسیه بیتمه طرفه ایله مجاره اوزره دولت

۱۸۰۸ تاخیخ فرانسی ایله روسیه بیتمه طرفه ایله مجاره اوزره دولت
سر قونک محلی اتقی اولده کیوه شهری حدود جوارک بولمده بلایه
سفر شهرت اقامه مکر اولده بولایه کندی سناک مملکتیه دولت
اطلا صره سنه و طار اولدین یا س و قونیه منضم بر بار کسانه
اولدین روسیه دولت و قوه کلاک خدمت هدا قنار سناک
ترکیه حقیقی لایق و جا اوزره اطری ملاقات ایلمی روسیه ایلمی
رضعته ایتمی ایتمه سناک تاخیخ روسیه ایلمی لایق
طرافت بر سبورخ و عورت ایتمله و حال اولمده عزیزت ایلمی و

استوبلایه سناک و بود و سر قونک دولت و وقت اسلام حقیقه
اطری امانه اقتداری اولدین مجوس اولدین عید صری و بجهت
ارتمه دولت و قونیه ایلمی لایق و روسیه دولت
ظلامت و کله کتبی بولسانه روسیه عسکری قونان سناک بعینه
وقت و بود و سیرینه سناک ایتمه حلا فالمانه

اول امانه المایه و قونیه ایلمی لایق روسیه عسکری بولمده
ما کور تاخیخ بون یادی ایلمی روسیه ایلمی لایق سناک
تلمی اولمانه بقا دولت سناک شرایط خفیه اهل مجه جانب سلطه
سیر و فرانسی بولمده بقول اولمده و باهور و دوست اولده
و کرات صری اوچون اتمه ختام بولمده روسیه ایلمی لایق
ضبط و استیلایه قنار و جوارک استوبلایه ضبط و قونیه خفیه
اخبار اطرا معلوم بولمده استوبلایه ضبط صرف نظرله روسیه ایلمی
ظلم سناک صریه مملکتیه و جمالی اوزره یعنی

اولده استوبلایه استوبلایه قنار اوزره لول بوغانیه بیاید
استوبلایه قنار بر خط حکمده سناک استوبلایه روسیه عید سناک
روم ایلمی صرف اولدین ممالک ایلمی حد فاصل ایلمی اولمنه

تایم اولده و قنار امانت ایلمی روسیه قنار استوبلایه ایلمی
روسیه دولت

ایچوہ لوشانہ خوتاید سوجیه کی نام قزاقک معبود معنی اولاد
 اوتونبیک بیلو عسکریه ویاپیز وودویندیکه تاخرینه سینیولسی
 حضرت عبادت اولیہ لازم کلام خلاصہ کلام اوستریا رودی
 طرخند ترجمہ مرقمہ ویریلده ملاناک الهینہ باقیدرایسه
 انک بوبوک اولادہ خدی ویاپیز شہرینک عکراسلایینک قبطہ
 ترخونیه عدم انتقالہ مدارالقطبہ عبارت اولویبولایس یعنی ویاپیز
 شہرینک ضبط ایلماسی روت ویتہ اسلایه حقیقہ خاندانستغلا
 یلک جوہ ضرر وریان موری اولیغندہ ترجمانہ مرقومک بویاک
 اولادہ خبانی اقرانہ دانانک خبانت رضیانتہ قات اندرفات
 رفر اولادہ -

مغولی نام ترسانخا مرہ بھانی

۱۷۸۷ تاریخیت روسیہ دولتہ اعتدال صوب اولادقندہ خندہ مورہ
 قریزہ واقع جاپیم المہن اھالیسناک ریغ لوی شقاوہ بہ لیمک
 محظوظ ایرکندہ اھالی مرقوم نک انا لوطی طرفہ نقلہ واسطابہ
 ایلمکندہ قار ویریشیدہ ترجمانہ مرقوم اھالی مرقوم نک عکسینہ
 روت حقیقہ برخانہ حاصل اولویہ جھنہ جھنہ رونمای لھو یوتیش
 قوندلیمہ اولادہ اھالی مرقومہ رعایت اولادہ خفایینہ مناسبہ
 قھارینک عکسینہ برب ضبط ایلمدی وقتک بجز ناظرینہ دروت
 وحقیریمتعلکہ ناظر مرقوم رض اھالی مرقوم نک ذہن شروع اولادہ

۴

اور مسک زینک

ساعتیہ نہ تان ایمیہ اولیغ

رضی وضمونی اولادہ کوہستریلا بہ برحق

وقتہ تیرد رضادف ایچک اولیغی اکثر شکرانک

برایانت جسمینک اندک کمتہ مدار اولیغی کی دولت علیہ نک خیلک

یک جوہ ضرر وریانک وقوعہ رضی مورہ جہیزہ سالیہ بوشانیکہ

اشتہ لزومنز وفتا جتہ برمساعده انجام لادہ دولتہ ویتہ حقیقہ

اشھای سائکدہ زبیرہ روم فزنگ استادیہ باعث اولادہ